

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3607751	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3607751 - Zomernota 2023-2027			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

1. in te stemmen met het afwegingskader, waarbij de dynamische strategische agenda en de langjarige koers voorop staan;
2. het instellen van de reserve onderwijshuisvesting en reserve aanjaagbudget talentopgave;
3. in te stemmen met de volgende aanpassingen in de subsidieplafonds voor 2023:
 - a. het subsidieplafond voor 1Twente in 2023 te verhogen met € 101.000, zodat het plafond uitkomt op € 154.000;
 - b. het subsidieplafond voor Schouwborg Hengelo in 2023 te verhogen met € 148.000, zodat het plafond uitkomt op € 2.369.000;
 - c. het subsidieplafond voor het Lokaal Sportakkoord voor 2023 in 2023 te verhogen met € 58.000, zodat het plafond uitkomt op € 117.000;
4. in te stemmen met de (bijgevoegde) 4e verzamelwijziging 2023 over de Zomernota;
5. in te stemmen met de mutaties in de reserves voor de jaren 2023-2027, zoals vermeld in het overzicht 'Reservemutaties' onder het item 'VERVOLG';
6. het financieel perspectief 2024-2027 voor kennisgeving aan te nemen en voor de jaren 2024 tot met 2027 dit als uitgangspunt te hanteren voor de Beleidsbegroting 2024-2027;
7. in te stemmen met het collegevoorstel voor nieuw beleid;
8. in te stemmen met de lokale lastenontwikkeling inclusief het voorgestelde nieuwe beleid op het taakveld afval;
9. in te stemmen met de begrotingsuitgangspunten;
10. in te stemmen met de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen in de openbare ruimte;
11. de ingezette lobby naar de VNG en het Rijk voort te zetten om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor:
 - a. zowel de bestaande dan wel nieuwe taken die we als gemeente moeten uitvoeren; dit betekent ook dat de volledige opschalingskorting door het Rijk moet worden afgeschaft;
 - b. volume-, prijs- en loonontwikkelingen die aansluiten bij de kostenontwikkelingen van gemeenten (actualiteit);
12. de lobby naar het Rijk en provincie in te zetten om de gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente provinciaal financieel toezichtkader te versoepelen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De Zomernota gaat in op de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen voor het huidige begrotingsjaar 2023. Tevens worden de inhoudelijke en financiële kaders voor de komende jaren geschetst. Deze kaders worden vervolgens vertaald in de Beleidsbegroting 2024-2027, waarin staat wat de gemeente het komende jaar concreet gaat doen en wat dat mag kosten. Deze Beleidsbegroting wordt eind september aan de gemeenteraad aangeboden.

We leven in tijden van grote veranderingen en opgaven. Dat geeft gemeenten de verantwoordelijkheid om goed na te denken over wat dat betekent voor de toekomst. Daarom is er een 'strategische agenda' ontwikkeld.

De Hengelse ambities voor 2040 zijn groot. Het is een ambitie voor vele jaren. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners op peil houden en op onderdelen verder vergroten. Dat doen we door de nadruk te leggen op een aantrekkelijke bruisende stad en de groene technologische topregio.

Bij het werken aan deze ambities is het aantrekken, boeien en binden van jong talent en jonge gezinnen een van de grootste opgaven. De vergrijzing slaat namelijk dubbel toe en de beroepsbevolking in Twente daalt de komende jaren fors. Door het aantrekken van jong talent kunnen de voorzieningen in Hengelo in de toekomst in tact blijven.

We ontvangen van het Rijk (met name vanaf 2026) te weinig compensatie voor de taken die we als gemeenten moeten uitvoeren. Door deze onzekere rijksinkomsten moeten we op korte en lange termijn weloverwogen keuzes maken. Het college stelt diverse keuzes voor nieuw beleid voor aan de gemeenteraad o.a. op het gebied van stedelijke ontwikkeling, sociaal domein, wijkgericht werken, duurzaamheid en participatie.

Het voorstel van het college aan de gemeenteraad is om de woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) ten opzichte van 2023 met 4,7% en voor een huurder van een woning met 2,0% te verhogen. Deze stijgingspercentages vallen ruim binnen de gehanteerde inflatiecorrectie.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3607751	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3607751 – Zomernota 2023-2027			

De gemeenteraad besluit:

- 1. in te stemmen met het afwegingskader, waarbij de dynamische strategische agenda en de langjarige koers voorop staan;*
- 2. het instellen van de reserve onderwijshuisvesting en reserve aanjaagbudget talentopgave;*
- 3. in te stemmen met de volgende aanpassingen in de subsidieplafonds voor 2023:*
 - a. het subsidieplafond voor Twente in 2023 te verhogen met € 101.000, zodat het plafond uitkomt op € 154.000;*
 - b. het subsidieplafond voor Schouwborg Hengelo in 2023 te verhogen met € 148.000, zodat het plafond uitkomt op € 2.369.000;*
 - c. het subsidieplafond voor het Lokaal Sportakkoord voor 2023 in 2023 te verhogen met € 58.000, zodat het plafond uitkomt op € 117.000;*
- 4. in te stemmen met de (bijgevoegde) 4^e verzamelwijziging 2023 over de Zomernota;*
- 5. in te stemmen met de mutaties in de reserves voor de jaren 2023-2027, zoals vermeld in het overzicht 'Reservemutaties' onder het item 'VERVOLG';*
- 6. het financieel perspectief 2024-2027 voor kennisgeving aan te nemen en voor de jaren 2024 tot met 2027 dit als uitgangspunt te hanteren voor de Beleidsbegroting 2024-2027;*
- 7. in te stemmen met het collegevoorstel voor nieuw beleid;*
- 8. in te stemmen met de lokale lastenontwikkeling inclusief het voorgestelde nieuwe beleid op het taakveld afval;*
- 9. in te stemmen met de begrotingsuitgangspunten;*
- 10. in te stemmen met de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen in de openbare ruimte;*
- 11. de ingezette lobby naar de VNG en het Rijk voort te zetten om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor:*
 - a. zowel de bestaande dan wel nieuwe taken die we als gemeente moeten uitvoeren; dit betekent ook dat de volledige opschalingskorting door het Rijk moet worden afgeschaft;*
 - b. volume-, prijs- en loonontwikkelingen die aansluiten bij de kostenontwikkelingen van gemeenten (actualiteit);*
- 12. de lobby naar het Rijk en provincie in te zetten om de gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente provinciaal financieel toezichtkader te versoepelen;*

INLEIDING

Op basis van de Financiële Verordening wordt jaarlijks door het college een Zomernota ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. De belangrijkste elementen erin zijn een inhoudelijk en financieel (meerjaren)beeld, eventuele voorstellen voor nieuw beleid en de verwachte ontwikkeling van de lokale woonlasten. Tevens doet het college in de Zomernota voorstellen aan de raad over de in acht te nemen financieel beleidsmatige kaders bij de voorbereiding van de Beleidsbegroting. Daarbij wordt in ieder geval ingegaan op de systematiek ter bepaling van de indexerings- en rentepercentages (onderdeel van de begrotingsuitgangspunten).

In de samenvatting (hoofdstuk 2) is m.n. ingegaan op de hoofdlijnen van de bovenstaande beslispunten. Voor detailinformatie verwijzen wij u naar de volgende hoofdstukken (vanaf hoofdstuk 4) in deze Zomernota. De behandeling van de Zomernota is het jaarlijkse integrale afwegingsmoment van uw gemeenteraad.

In deze Zomernota zijn de 1e Beleidsrapportage, het financieel perspectief voor de komende 4 jaar en de nieuwe beleidsvoornemens slimmer gecombineerd en volledig samengevoegd in één document. Dit om de leesbaarheid verder te verbeteren. Heen en weer bladeren tussen 1e Beleidsrapportage en programma's met beleidsvoornemens wordt op deze wijze voorkomen. Ontwikkelingen en voorstellen in programma's zijn nu samengebracht in 1 programmahoofdstuk.

ARGUMENTEN

1.1/6.1/7.1/8.1/9.1/10.1

De gemeenteraad is het kaderstellende orgaan

De gemeenteraad bepaalt als hoogste orgaan in de gemeente de inhoudelijke en financiële kaders. Het college van B en W zorgt er voor dat Zomernota beleidsmatig en financieel wordt vertaald in de nog op te stellen Beleidsbegroting 2024-2027.

4.1/7.1/8.1/9.1/10.1

De gemeenteraad is het bevoegd orgaan voor de aanpassing van budgetten

Het budgetrecht ligt bij de gemeenteraad.

2.1/5.1 *De gemeenteraad is het bevoegd orgaan voor het instellen en muteren van reserves*

Het is onlosmakelijk aan het budgetrecht van de gemeenteraad verbonden dat reserves kunnen worden ingesteld en dat er middelen aan de reserves kunnen worden toegevoegd of onttrokken. De algemene reserve willen we alleen gebruiken voor incidentele dekking.

11.1 *Richting het Rijk wordt een stevige lobby gevoerd om voldoende middelen beschikbaar te stellen voor taken*

We hebben als gemeente voldoende middelen nodig voor een adequate uitvoering van alle bestaande en nieuwe taken vanaf 2026. Een nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds moet aansluiten bij de actuele kostenontwikkelingen van gemeenten (volume-, loon- en prijsontwikkelingen).

12.1 *Het eenzijdig overheidsingrijpen leidt tot een tekort in de gemeentebegroting vanaf 2026*

We vragen als gemeenten aan het Rijk en de Provincie om soepeler op te treden in het kader van het provinciaal toezicht. Dit is conform de lijn van de VNG, omdat het overgrote deel van de gemeenten een tekort laat zien in de jaren 2026 en 2027 door de financieringssysteem van het Rijk. We verwachten solidariteit van de Provincie Overijssel bij het hanteren van het toezichtkader voor de nieuwe Beleidsbegroting 2024-2027.

1.1 *In de toekomst zullen we veel geld nodig hebben om de strategische agenda en langjarige koers uit te voeren.*

Het financieel perspectief verandert voortdurend substantieel en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we inhoudelijk en ook financieel voor Hengelo de juiste keuzes maken. Door de uitvoeringsagenda zal naar verwachting het risicoprofiel (benodigd weerstandsvermogen) toenemen. Uitgangspunt blijft een financieel gezonde gemeente met voldoende beschikbaar weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve) om tegenvallers op te kunnen vangen.

6.1 *We lopen op een aantal onderdelen nog (extra) financiële risico's*

Dit betreffen op het terrein van het sociaal domein (transformatie binnen het financieel kader), de Hervormingsagenda Jeugd en de stelpost BTW compensatiefonds.

10.1 *Indien er niet wordt ingestemd met de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen lopen we risico's*

De veiligheid van onze inwoners en bezoekers aan Hengelo kan op termijn niet meer worden gegarandeerd.

11.1/12.1 *Indien het Rijk niet met extra compensatie komt vanaf 2026*

Dan hebben we vanaf 2026 tekorten in de begroting en komen als we niets doen onder verscherpt provinciaal toezicht, indien de begroting 2026 (op dat moment) niet structureel sluitend is. Om dit te voorkomen zullen we t.z.t. maatregelen moeten treffen. In de aanloop naar de volgende Zomernota bepalen we de vervolgstategie aan de hand van het dan bekende financieel kader.

VERVOLG

Overzicht reservemutaties 2023-2027:

De (onderstaande) toevoegingen aan de reserves komen ten laste van het begrotingssaldo.
De onttrekkingen uit de reserves komen ten gunste van het begrotingssaldo.

Mutaties reserves:	Toevoeging/ Onttrekking	2023	2024	2025	2026	2027	onderdeel:	omschrijving:
Reserve onderwĳshuisvesting (nieuw)	Toevoeging		800.000	1.200.000	800.000	800.000	23-FP-4.5	Onderwĳshuisvesting - Integraal Huisvestingsplan - scenario 2b
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Onttrekking	101.076					23-FP-5.1.A	Afwĳkkeling overdracht pand Schouwborg Hengelo
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Toevoeging	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	23-FP-5.1B	Theatertechniek
Algemene reserve	Onttrekking	1.000.000					23-FP-5.1B	Theatertechniek
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Toevoeging	1.000.000					23-FP-5.3	Restant coronamiddelen
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	196.000					23-FP-6.10	Vroegsignalering van schulden
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	39.000	80.000	80.000			23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten: dakloosheid
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	49.679					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten: eenzaamheid
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	22.000					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten: toegankelijkheid
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	13.300					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten: Continuïteit JZ
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	95.000					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten: Kinderopvangtoeslagenaffaire
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	155.000	10.000				23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten: TOZO reserve
Reserve TOZO	Onttrekking	660.264				58.537	23-FP-6.6	TOZO reserve
Reserve TOZO	Toevoeging		185.027	158.454	159.551		23-FP-6.6	TOZO reserve
Reserve vluchtelingen	Toevoeging	7.070.997					23-FP-6.7	Noodopvang vluchtelingen
Reserve vluchtelingen	Onttrekking		1.500.000				23-FP-6.7	Noodopvang vluchtelingen
Algemene reserve grondexploitatie	Onttrekking	72.411					23-FP-8.1	Uitbreiding formatie planeconom-2023
Algemene reserve grondexploitatie	Toevoeging	18.927	18.927	18.927	18.927	18.927	23-FP-8.4	Afdracht van erfpachtresultaat naar reserve grondexploitatie
Reserve Vastgoedbedrijf	Onttrekking	120.000	30.000				23-FP-9.19	Tijdelijke inhuur Vastgoedbedrijf
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Toevoeging	222.791					23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds; dienstverlening armoede en schulden
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Toevoeging	228.492					23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds; energiarmoede/vroegsignalering schulden
Reserve bodemsanering	Toevoeging	361.198					23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds
Reserve ondernemersfonds	Onttrekking		50.000	50.000	50.000	50.000	24-NB-3.1	Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Toevoeging		52.000	52.000	52.000	52.000	24-NB-5.2	Hijsinstallatie schouwborg Hengelo
Reserve Vastgoedbedrijf	Onttrekking		300.000				24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek
Reserve dekking kapitaallasten	Toevoeging		300.000				24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek
Reserve aanjaagbudget talentopgave (nieuw)	Toevoeging		5.000.000				24-NB-9.4	Aanjaagbudget talentopgave
Algemene reserve	Onttrekking		6.004.239		3.574.030	1.335.011	paragraaf 6.4	Mutaties algemene reserve
Algemene reserve	Toevoeging	7.911.010		3.670.119			paragraaf 6.4	Mutaties algemene reserve

Communicatie

De Zomernota is digitaal beschikbaar op het financieel portaal van de gemeente Hengelo: <https://financien.hengelo.nl/>. Na vaststelling zal de Zomernota worden aangevuld met de 4^e verzamelwijziging 2023 en de aangenomen amendementen en moties in de gemeenteraad. Een persbericht volgt (ook) bij het definitieve raadsbesluit.

Bestuurlijk vervolg

De beleidsmatige en financiële vertaling van deze Zomernota volgt in de nieuwe (nog op te stellen) Beleidsbegroting 2024-2027.

Vervolgproces Beleidsbegroting 2024-2027:

28 september 2023 Digitale versie Beleidsbegroting aan gemeenteraad
 29 september 2023 Aanlevering fysieke exemplaren aan gemeenteraad
 12 oktober 2023 Technisch beraad
 17 oktober 2023 Oordeelsvormende politieke markt
 8 november 2023 Raadsvergadering

BIJLAGEN

Bijlage 1: Zomernota 2023-2027
 Bijlage 2: 4^e Verzamelwijziging 2023 over de Zomernota

Zomernota 2023 - 2027

Collegebesluit 20 juni 2023

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Samenvatting	5
Raadsadvies en -besluit	11
4 Afwegingskader	17
Inleiding	18
4.1 Strategische agenda	19
4.2 Investeringsagenda voor de lange termijn	23
4.3 Overwegingen vertaling strategische agenda	23
4.4 Overwegingen overige beleidsmatige en organisatorische voorstellen	29
4.5 Besteding voorbereidingsbudget 2023 strategische agenda	31
5 Beleidsprogramma's	33
5.1 Veiligheid	34
5.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	38
5.3 Economie	48
5.4 Onderwijs	55
5.5 Sport, cultuur en recreatie	63
5.6 Sociaal domein	77
5.6.4 Risico's	98
5.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	100
5.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	105
5.9 Bestuur en ondersteuning	116
6 Totaal verwacht financieel perspectief	145
6.1 Financieel perspectief na 3e wijziging Beleidsbegroting 2023-2026	146
6.2 Totaaloverzicht autonome ontwikkelingen bestaand beleid beleidsprogramma's	147
6.3 Totaaloverzicht nieuwe beleidswensen	149
6.4 Totaal verwacht perspectief Zomernota 2023-2027	151
7 Risico's en weerstandsvermogen	153
7.1 Risico's	154
7.2 Weerstandsvermogen	154
8 Woonlasten-ontwikkeling	157
8.1 Woonlastenontwikkeling	158
9 Conclusie	161
9.1 Conclusie	162
10 Bijlagen	165
10.1 Begrotingsuitgangspunten 2024-2027	166
10.2 Indicatie ontwikkeling lokale woonlasten	169
10.3 Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds	170
10.4 Stand van zaken transformatieplan sociaal domein	180
10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte	182
10.6 4e Verzamelwijziging 2023 Zomernota	188
10.7 Amendementen en moties	189

Inleiding

Aanbieding Zomernota

Voor u ligt de Zomernota 2023 - 2027.

In deze Zomernota zijn de 1e Beleidsrapportage, het financieel perspectief voor de komende 4 jaar en de nieuwe beleidsvoornemens slimmer gecombineerd en volledig samengevoegd in één document. Dit om de leesbaarheid verder te verbeteren. Heen en weer bladeren tussen 1e Beleidsrapportage en programma's met beleidsvoornemens wordt op deze wijze voorkomen. Ontwikkelingen en voorstellen in programma's zijn samengebracht in 1 programmahoofdstuk.

In deze Zomernota vindt u, via de inmiddels bekende vijf strategische opgaven, een verdere vertaling, zowel inhoudelijk als financieel, van onze langjarige koers en van het collegeprogramma. In de Zomerbrief 2022 (juli 2022) is de vorming van de 'strategische agenda' voor het eerst toegelicht. De ambitie in deze Zomernota is een ambitie voor vele jaren. Daarbij hebben wij aangegeven dat de strategische agenda 'dynamisch' van aard zal zijn en blijven; vooral omdat we leven in tijden van grote inhoudelijke transitie, maar ook de onzekere financiële kaders en randvoorwaarden veroorzaken een grote dynamiek. Het financieel perspectief verandert voortdurend substantieel en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we inhoudelijk en ook financieel voor Hengelo de juiste keuzes maken. Daarbij is het voor Hengelo ook belangrijk dat onze basistaken in de stad op orde zijn en blijven, als fundament waarop onze extra ambities steunen.

Over de Zomernota zal op 4 juli een politieke markt plaatsvinden. De raadsfracties kunnen dan hun standpunten geven op de diverse onderdelen in de Zomernota. De raadsvergadering over de Zomernota vindt plaats op 19 juli a.s.

De financiële mutaties voor 2023 zijn verwerkt in de (begrotings)verzamelwijziging over deze Zomernota. Wij vragen uw gemeenteraad hiermee in te stemmen. De beleidsmatige en financiële vertaling voor de jaren 2024-2027 worden, na vaststelling door uw gemeenteraad, verwerkt in de nog op stellen Beleidsbegroting 2024-2027. De Beleidsbegroting ligt dan op 8 november 2023 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor.

Hengelo, 20 juni 2023

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 leest u de samenvatting van deze Zomernota op zowel beleidsmatig dan wel financieel vlak. In hoofdstuk 3 is het raadsadvies en -besluit opgenomen. In hoofdstuk 4 wordt het afwegingskader geschetst. Hierin wordt de strategische agenda beschreven als verdere uitwerking van de koers en het collegeprogramma 2022-2026 'Hengelo in verbinding'. Ook leest u in dit hoofdstuk de overwegingen voor het collegevoorstel ten aanzien van nieuw beleid. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen en financiële afwijkingen ten opzichte van de huidige Beleidsbegroting 2023-2026. In de eerste paragraaf van ieder beleidsprogramma worden de beleidsmatige ontwikkelingen 2023 beschreven. Dit is de inhoudelijke toelichting die voorheen onderdeel uitmaakte van de 1^e Beleidsrapportage. Tevens zijn in dit hoofdstuk alle beleidswensen in beeld gebracht. In hoofdstuk 6 wordt het financieel totaaloverzicht weergegeven van de financiële consequenties met betrekking tot de autonome ontwikkelingen in het bestaand beleid. In dit hoofdstuk wordt ook totaaloverzicht van de nieuwe beleidswensen getoond. Hierbij staat aangegeven welke beleidswensen het college wel of niet voorstelt aan uw gemeenteraad. Vervolgens worden mutaties in de algemene reserve voorgesteld. In hoofdstuk 7 wordt de ontwikkeling van het weerstandsvermogen weergegeven. Hoofdstuk 8 behandelt de lokale woonlastenontwikkeling. In hoofdstuk 9 wordt de conclusie weergegeven. In hoofdstuk 10 zijn de bijlagen opgenomen.

Samenvatting

In deze samenvatting blikken we terug op de belangrijkste beleidsmatige en financiële ontwikkelingen van dit jaar om vervolgens stil te staan bij de keuzes die met het oog op de toekomst en de ambities van de Hengelo zijn gemaakt.

Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

De beleidsontwikkelingen die in 2023 zijn ontstaan hebben meestal gevolgen voor de jaren daarna. Daarom hebben we de beleidsmatige doorkijk van 2023 en volgende jaren per beleidsprogramma opgenomen in hoofdstuk 5. In deze samenvatting willen we, programma overschrijdend, een totaalbeeld geven van de meest beïnvloedende aspecten in de jaarschijf 2023.

In 2023 hebben we een mijlpaal bereikt in de opwaardering van onze binnenstad met de opening van het vernieuwde marktplein. Hart van Zuid is volop in ontwikkeling. De herinrichting van het kernwinkelgebied is deels afgerond. Volgende projecten, zoals het Wetplein en Lange Wemen zijn in ontwikkeling of voorbereiding. We hebben in de voorbereiding van de verduurzaming van onze stad weer stappen gezet met de vaststelling van het Warmteprogramma. Vanuit het collegeprogramma werken we aan een aantrekkelijke woonomgeving, behoud van talent in stad en regio en een bijbehorend mobiliteitsplan om de stad bereikbaar te houden. Ook culturele ontwikkelingen, zoals topsportlocatie sportpark Veldwijk vergroten de aantrekkelijkheid van de stad. De opvang van vluchtelingen blijft onze aandacht vragen en we hebben verder ingezet op betere dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven. Om ook op de lange termijn een toekomstig bestendig sociaal domein te hebben voor inwoners die ondersteuning nodig hebben wij als college op basis van het transformatieplan een uitvoeringsplan 2023 vastgesteld. In het uitvoeringsplan worden de vele maatregelen uit het transformatieplan langs vier lijnen opgepakt: versterking van de sociale basis, versterking van de (basis)ondersteuning, verminderen van maatwerkvoorzieningen, integrale toegang voor ondersteuning in de wijken. Met de uitvoering van het uitvoeringsplan is gestart en de eerste fase van het contracteringsproces (marktconsultatie) is inmiddels conform planning afgerond en ook de eerste Wijkhuizen zijn operationeel.

Ook de sterk stijgende markttrente heeft gevolgen in 2023 e.v.. We kennen nog steeds een gezonde financiële basis, maar hebben wel zorgen over de ontwikkeling van het meerjarenperspectief als gevolg van het eenzijdig ingrijpen in de financieringssystematiek door het Rijk. Hierdoor ontvangen we van het Rijk met name vanaf 2026, te weinig compensatie voor de taken die we als gemeenten moeten uitvoeren.

Financiële ontwikkelingen 2023

De grootste financiële ontwikkelingen in 2023 en voor de periode 2024-2027 tonen we in een totaaltabel. De jaarschijf 2023 betreft het onderdeel dat voorheen in de 1e Beleidsrapportage werd gerapporteerd. Het tweede deel (periode 2024-2027) behelst het oorspronkelijke deel van de Kadernota. Deze ontwikkelingen worden weergegeven na de onderdelen *Dynamische strategische agenda* en *Langjarige koers*.

Dynamische strategische agenda

We leven in tijden van grote veranderingen en opgaven. Dat geeft lokale overheden de verantwoordelijkheid om goed na te denken over wat dat betekent voor de toekomst. Daarom hebben we een 'strategische agenda' ontwikkeld. De onzekere financiële kaders, met name de onzekere rijksinkomsten vanaf 2026 (gemeentefonds), nopen ons om op korte en lange termijn weloverwogen keuzes te maken. Daarom is de strategische agenda verder aangescherpt in deze Zomernota, waarbij onze langjarige koers 2040 en het collegeprogramma gezamenlijk het fundament vormen voor het afwegingskader. De vijf strategische opgaven zijn:

1. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling
2. Toekomstbestendig sociaal domein
3. Duurzame inrichting
4. Dwarsthema: Wijkgerichte aanpak
5. Dwarsthema: De inwoners centraal

Bij de vertaling van de strategische agenda naar beleidsvoorstellen voor de komende 4 jaren hebben we hierbij onze overwegingen aangegeven. Ook schetsen we hoe we toegroeien naar een strategische agenda, waarvan de financiële implicaties, in grove lijnen, over de strikte planningshorizon van onze meerjarenbegroting (4 jaren) heen kijken.

We zijn ook van mening dat we de ambities in onze koers 2040 en de vijf strategische opgaven niet kunnen realiseren zonder een stevig fundament van de samenleving, zoals die nu is. Dat fundament bestaat wat ons betreft uit essentiële waarden als veiligheid, sociale cohesie en kwaliteit van de openbare ruimte, respect, inclusiviteit, burgerschap en democratie. Het blijft zoeken naar een verantwoorde balans tussen belangrijk en urgent en blik op de toekomst met slimme (financiële) keuzes.

Langjarige koers

De Hengelose ambities voor 2040 zijn groot. Het is een ambitie voor vele jaren. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart/bruto Twents geluk/voorzieningenniveau) op peil houden en op onderdelen verder vergroten. Dat doen we door te focussen op onze twee sterkste kanten: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene technologische topregio.

Bij het werken aan deze ambities is het aantrekken, boeien en binden van jong talent en jonge gezinnen een van de grootste opgaven. De vergrijzing slaat namelijk dubbel toe en de beroepsbevolking in Twente daalt fors de komende jaren. Dat betekent dat, als we niets doen, er steeds minder Hengeloërs en Twentenaren zijn die onze (innovatieve, technologische) maakindustrie laten floreren. En ook minder mensen om onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil te houden.

Als wij onze ambities waar willen maken moeten we talent (knappe knoppen én gouden handen van de toekomst) en hun levenspartners meer en beter aan onze stad en regio binden. Daarvoor richten we ons op doelgroepen die we nu nog onvoldoende bedienen. Om dat te bereiken is meer aandacht voor een (hoog)stedelijk vestigingsmilieu (wonen en werken) en dynamische stedelijke cultuur onontbeerlijk en van essentieel belang. Op basis van voorgaande is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent en jonge gezinnen een belangrijke, zo niet de belangrijkste strategische opgave voor Hengelo. Dat vraagt van ons dat we daarvoor onder andere investeren in de *spoorzone Hengelo-Enschede, een investeringsgerichte aanpak voor bedrijventerreinen, de talentopgave aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen en de mobiliteitstransitie als onderdeel van de fysieke leefomgeving.*

We zien sport, cultuur en onderwijs als belangrijke dragers voor de ambities van een sterke economie, een top technologische regio en een aantrekkelijke, bruisende stad met een hoogwaardig voorzieningenniveau. We werken daarom verder aan *uitvoeringsprogramma cultuurregio Twente*, en investeren de komende jaren fasegewijs in *onderwijs huisvesting*.

We investeren ook in het verder brengen van de *transformatie* in het sociaal domein om ook in de toekomst ondersteuning te kunnen blijven bieden aan degenen die dat nodig hebben. Daarbij is ook de *wijkgerichte aanpak* een speerpunt. De Wijkhuizen zijn daar een voorbeeld van. De maatschappelijke opgaven op wijkniveau variëren van het faciliteren van ontmoeting, het zo dichtbij mogelijk bieden van ondersteuning waar nodig, het accommoderen van langer thuis wonen tot het investeren in preventieve gezondheidsaanpakken. Dit is een onderdeel van de basis op orde.

Inmiddels is het Programma Duurzaam Hengelo 2050 samen met bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 vastgesteld. Met de middelen die het Rijk er voor beschikbaar heeft gesteld willen we versterkt inzetten op de uitvoering daarvan. Dat vraagt niet alleen inzet van de gemeente, maar ook van onze inwoners, bedrijven, samenwerkende partners en van onze inwoners. Daarom vinden wij het goede voorbeeld geven ook belangrijk en investeren wij extra in de *verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed*.

Voor veel ambities vraagt dat dat we oog hebben oog hebben voor randvoorwaarden en veranderende omstandigheden. Dat vraagt om een organisatie die adequaat op veranderingen en ontwikkelingen in de samenleving kan inspringen. Dat betekent dat we ook alert moeten zijn op de basis op orde voor zowel de opgaven en ambities als ook de uitvoering van onze continue taken. Daar hebben wij in deze Zomernota keuzes in gemaakt vanuit onze ambities voor Hengelo. Keuzes die maken extra inzet en formatie op een aantal fronten noodzakelijk is. We nemen waar dat daardoor accentverschuivingen in de inzet van medewerkers in onze organisatie plaatsvinden. Veranderingen in de samenleving maken dat op andere fronten mogelijk minder inzet nodig is of zaken anders kunnen.

Daarbij blijven wij oog houden voor de stappen die we willen zetten in het kader van de *dienstverleningen participatie* en investeren we in deze Zomernota daar ook in. In de volgende Zomernota zullen wij daar op terugkomen.

Met de keuzes die we nu maken houden we oog voor continuïteit en investeren we in onze ambitie. Echter de krapte op de arbeidsmarkt kan de komende tijd leiden tot minder slagkracht. Ook is de verwachting, dat in financiële zin, zwaardere tijden in het verschiet liggen. We kunnen in de toekomst met tegenwind te maken krijgen.

Financiële grote autonome ontwikkelingen 2023-2027

Hieronder eerst een overzicht van de grootste financiële afwijkingen (netto > € 500.000) in deze Zomernota. Daarna volgt een korte toelichting op deze onderdelen.

De jaarschijf 2023 betreft het onderdeel dat voorheen in de 1e Beleidsrapportage werd gerapporteerd. Dit betreft de actualisering van het huidige begrotingsjaar. Het tweede deel (periode 2024-2027) behelst het oorspronkelijke deel van de Kadernota. Zo is in een oogopslag te zien waar de financieel grote autonome ontwikkelingen in deze Zomernota hebben plaatsgevonden.

Nummer ¹	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
	Saldo na 3e wijziging Beleidsbegroting 2023-2026:	-	3.004	7.964	5.049	5.049
23-FP-4.5	Onderwijshuisvesting-Integraal Huisvestingsplan (IHP)-scenario 2b	-316	-933	-1.448	-1.163	-1.499
23-FP-9.2	Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds	6.725	1.889	2.875	-4.151	-4.677
23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds	-816	2.161	968	674	872
23-FP-9.4	Dividendbaten	1.528	172	132	132	132
23-FP-9.5	Kapitaallasten	1.595	-75	-75	-75	-75
23-FP-9.11	Rentebaten positieve saldo schatkist	1.100	-	-	-	-
23-FP-9.15	Software actualisatie, waaronder de cloudtransitie	-340	-527	-259	-111	-111
Overige	Overige afwijkingen budgetten	-1.315	-1.966	-2.145	-2.096	-2.914
	Totaal in deze Zomernota	8.161	3.725	8.012	-1.741	-3.223

¹ Bedragen * € 1.000

Het *Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs* maakt de benodigde investeringen op de lange termijn inzichtelijk, resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende zeven jaar en wordt vierjaarlijks herijkt. Het uitvoeringsplan 2023-2030 biedt inzicht in de kosten voor de investeringen voor de komende jaren die nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen en de meerjarige gevolgen daarvan voor de gemeentebegroting. Dit kan onder andere gaan om nieuwbouw, uitbreiding of renovatie van een school, maar ook het verbeteren van het binnenklimaat. Met deze investeringen voldoet de gemeente aan haar zorgplicht op het gebied van onderwijshuisvesting. Dit raakt ook andere taakvelden zoals duurzaamheid, wonen, onderwijs en jeugd. Het integraal onderwijshuisvestingsplan is in de politieke markt van 6 juni jl. ter beeldvorming besproken. In het (bovenstaand) financieel perspectief zijn we uitgegaan van scenario 2B.

Voor de loon- en prijsindexaties 2024 ontvangen we veel te weinig compensatie in het *gemeentefonds*. Zoals u weet hebben we vorig jaar door de verwachte sterk stijgende inflatiecijfers en de erg hoge accessen in het gemeentefonds een gematigd scenario gehanteerd. De helft van de accresmiddelen hebben we toen opzij gezet op de stelpost nominale ontwikkelingen. De resterende middelen van deze stelpost hebben we ingezet om de tekorten in de compensatie van het Rijk op te vangen. Uiteindelijk blijft er voor 2023 dan ruim € 6,7 miljoen over. Vanaf 2026 heeft het Rijk eenzijdig ingegrepen door het gemeentefonds structureel te verlagen in afwachting van een nieuwe financieringssystematiek. Dit veroorzaakt nu vanaf 2026 en 2027 een groot nadelig effect (nadeel bijna € 4,7 miljoen op de loon- en prijsindexaties in 2027 o.b.v. de doorrekening van de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk). Na de doorrekening van de meicirculaire 2023 loopt dit tekort op naar € 5,5 miljoen. Dit extra nadeel van € 0,8 miljoen is verwerkt in het item hieronder.

De belangrijkste mutaties in de *meicirculaire 2023 van het gemeentefonds* zijn met name de loon- & prijs- en de volume-ontwikkelingen van het gemeentefonds. De hoogte van het gemeentefonds wordt beïnvloed door zowel landelijke dan wel gemeentelijke aantallen voor de verschillende verdeelmaatstaven. Daarnaast hebben we met name rekening gehouden met de bijgestelde (hogere) gemeentelijke woningbouwambities met bijbehorende inwoneraantallen, WOZ-waarden, etc.

Het Rijk heeft slechts de eenmalige bijdrage 2026 van 1 miljard landelijk vanaf 2027 (circa € 4,5 miljoen voor Hengelo) doorgetrokken. Verder zijn er middelen voor de Jeugdzorg voor de jaren 2024 en 2025 toegevoegd. De eigen inkomensafhankelijke bijdrage voor alle Wmo voorzieningen (i.p.v. huishoudelijke hulp) wordt met ingang 2026 (i.p.v. 2025) ingevoerd. Dat gaat gepaard met een korting op de ontvangen rijksmiddelen voor de uitvoering van de Wmo. De verwachting is dat het beroep op de Wmo wordt verminderd door de invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage. In het kader van het provinciaal toezicht dient de meicirculaire 2023 te worden verwerkt in de Beleidsbegroting 2024-2027. De septembercirculaire 2023 komt te laat binnen om deze te verwerken in de nieuwe Beleidsbegroting.

We hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt om een stelpost BTW compensatiefonds vanaf 2024 structureel op te nemen in deze Zomernota. We vinden dit verantwoord in verband met de verwachte terugloop van investeringen in gemeenteland door de beperkte structurele financiële ruimte vanaf 2026. Als we deze stelpost BTW-compensatiefonds van € 1,56 miljoen niet zouden opnemen dan zou het effect van het gemeentefonds structureel bijna € 0,7 miljoen negatief zijn vanaf 2027.

We stellen halfjaarlijks onze *dividendbaten* bij. Eruit springende bijzonderheden voor 2023 zijn de dividenden van Twence, die in 2022 een zeer hoge winst heeft behaald door de hoge energieprijzen (bijna € 1,3 miljoen) en Enexis, die extra uitkeert omdat ze in 2022 een dochter, Fudura, heeft verkocht. Deze winsten zijn in 2023 incidenteel. Voor de jaren 2024 e.v. verwachten we van verschillende deelnemingen iets hogere dividendbaten.

Voor aangehouden *positieve saldi in 's Rijks schatkist* kregen we geen rente de afgelopen jaren. Met de stijgende marktrente vergoedt het Rijk nu ook rente voor de saldi in de schatkist. We verwachten in 2023 € 1,1 miljoen aan niet geraamde rentebaten.

Investerings die later dan het vooraf geplande jaar gereed komen leiden een jaar later tot afschrijvingslasten. Een aantal investeringen gaat niet meer door, omdat andere oplossingen gekozen worden. Dit geldt bijv. voor ICT-prestaties, die nu op licentiebasis afgenomen worden. Dit leidt tot een voordelig effect op de *kapitaallasten* in 2023 van € 1,6 miljoen. Voor 2024 e.v. zijn er kleine aanpassingen.

De *software actualisatie, waaronder de cloudtransitie* brengt extra kosten met zich mee. Softwareleveranciers brengen regelmatig nieuwe versies van hun softwareproducten uit. Vanuit onder andere wet- en regelgeving, privacy en informatiebeveiliging is het noodzakelijk dat wij over deze nieuwe versies beschikken. Ook worden softwareversies alleen nog maar in de Cloud aangeboden met een andere licentievorm. Als gemeente hebben wij hier geen keuze in dan meebewegen. Daarnaast is het voor de informatiebeveiliging noodzakelijk om onze back-up oplossing verder te professionaliseren, zodat er sprake is van een verbeterde beschikbaarheid van onze data en betere weerbaarheid in de strijd tegen de toenemende cyberdreigingen. Tenslotte moeten wij invulling (blijven) geven aan de modernisering van het landelijke informatielandschap van alle gemeenten, zodat we kunnen blijven communiceren met landelijke systemen, (keten)partners en oplossingen operationeel kunnen houden.

Nieuw beleid

Uit de nieuwe beleidswensen hebben wij als college keuzes gemaakt om deze aan uw gemeenteraad voor te stellen (zie paragraaf 6.3). Deze zijn grotendeels beschreven bij de *Dynamische strategische agenda* en *Langjarige koers*.

Totaal financieel perspectief 2023-2027

De nieuwe beleidsvoorstellen, samen met de financiële consequenties van de autonome ontwikkelingen, monden uit in een positief financieel perspectief voor de jaren 2023 en 2025. Voor de jaren 2024, 2026 en 2027 is dit resultaat negatief. Deze positieve en negatieve resultaten worden verrekend met de algemene reserve.

Zoals in hoofdstuk 4 beschreven zijn we veel geld nodig op termijn om de uitvoeringsagenda verder vorm te geven. Wij vinden het raadzaam om dan het bovenmatige deel van de algemene reserve(s) in te zetten voor deze uitvoeringsagenda.

Het totale financieel perspectief in deze Zomernota ziet er als volgt uit:

Financieel totaaloverzicht Zomernota 2023-2027 ¹	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal verwacht saldo bestaand beleid 2023-2027 (inclusief meicirculaire 2023 gemeentefonds)	8.161	3.725	8.012	-1.741	-3.223
Collegevoorstel nieuw beleid	-250	-9.729	-4.342	-4.070	-2.662
Totaal financieel perspectief inclusief nieuw beleid	7.911	-6.004	3.670	-5.811	-5.885
Toevoegingen aan (-) of onttrekkingen (+) uit de algemene reserve	-7.911	6.004	-3.670	3.574	1.335
Totaal perspectief Zomernota 2023-2027	-	-	-	-2.237	-4.550

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

Te weinig compensatie van het Rijk voor taken met als gevolg tekorten in de ravijnjaren 2026 en 2027

Wij zullen ons sterk blijven inzetten, tezamen met andere gemeenten en de VNG, om voldoende gecompenseerd te worden door het Rijk voor alle bestaande en nieuwe taken die we moeten uitvoeren, zoals onderwijshuisvesting, sociaal domein, Klimaatakkoord, Omgevingswet, Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en de landelijke woningbouwopgave. Ook vinden wij dat de hele opschalingskorting (landelijk 975 miljoen; circa € 4,8 miljoen voor Hengelo) van tafel moet en dat we vanaf 2026 voldoende door het Rijk gecompenseerd worden voor volume- (bijv. zorgvraag), loon- en prijsontwikkelingen (accres). Dit zijn voor ons de uitgangspunten in een *stevige lobby naar het Rijk*. We vinden het niet acceptabel dat we alle bestaande (gemeentelijke) en nieuwe taken moeten uitvoeren, terwijl we door het Rijk als gemeenten veel te weinig compensatie hiervoor ontvangen. Dus de (gemeentefonds)koek voor gemeenten moet groter. Daarmee eisen gemeenten en de VNG nogmaals van het Rijk structurele verhoging van het gemeentefonds.

We vinden dat het Rijk minimaal € 3 miljard in 2026 (en daarna nog meer) aan het gemeentefonds moet toevoegen, zodat we als gemeenten de taken op een adequaat niveau kunnen (blijven) uitvoeren. Daarom vinden we het op dit moment niet acceptabel om bezuinigingen door te voeren en laten we bewust een tekort zien in de ravijnjaren 2026 en 2027. Hierin staan wij als gemeente niet alleen, bleek onlangs tijdens het VNG congres. Vele andere gemeenten hanteren dezelfde lijn.

We hebben voor de bepaling van het tekort in 2027 onszelf wel een maximum opgelegd, namelijk ter grootte van de opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen). Verwacht wordt dat we in septembercirculaire 2023 van het gemeentefonds nog iets aan extra compensatie van het Rijk ontvangen. In de aanloop naar de volgende Zomernota kijken we hoe we er dan financieel voor staan vanaf 2026 door de financieel, onzekere overheidsfinanciën en dan bepalen we onze vervolgstategie.

Provinciaal toezicht

In de Beleidsbegroting 2024-2027 willen we in het kader van het provinciaal toezicht een structureel sluitende begroting voor de jaarschijf 2024 presenteren. De Zomernota zal eerst beleidsmatig en financieel vertaald worden in de nog op te stellen Beleidsbegroting. De Beleidsbegroting is (vergeleken met de Zomernota) een verdere uitwerking op detailniveau. Ook kunnen zich de komende periode nog ontwikkelingen voordoen die we alsnog moeten verwerken in de gemeentebegroting. Ons uitgangspunt is dat we een structureel sluitende Beleidsbegroting willen aanbieden voor de jaarschijf 2024.

Begrotingsrichtlijnen

In de Zomernota (voorheen Kadernota) presenteren we ieder jaar de begrotingsuitgangspunten. Het gaat hierbij om de grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, zoals de loon- en prijscompensaties, de inflatiecorrectie voor subsidies, huren, belastingen, heffingen en tarieven, de (omslag)rente en autonome ontwikkelingen. Voor de Beleidsbegroting 2024-2027 worden de uitgangspunten gehanteerd zoals die beschreven zijn in bijlage 10.1.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft o.a. inzicht in de gezondheid van de financiële positie van de gemeente. Om vast te stellen dat wij voldoende in staat zijn risico's op te vangen, maken we een inschatting van het zogenaamde benodigde weerstandsvermogen. De verwachte beschikbare weerstandcapaciteit is eind 2024 bijna € 49,6 miljoen. De verwachte benodigde weerstandscapaciteit is € 20,1 miljoen. De ratio die hieruit volgt is dan 2,5 en is daarmee uitstekend. Zoals hiervoor beschreven hebben we in de toekomst nog honderden miljoenen nodig om de uitvoeringsagenda verder vorm te geven. Wij vinden het raadzaam om dan het bovenmatige deel van de algemene reserve 'sec' in te zetten voor deze uitvoeringsagenda.

Woonlasten

Gehoord de politieke markt over het nieuwe Programma Water en Riolerings 2023-2027 zijn we in deze Zomernota bij de rioolheffing uitgegaan van de medium-variant. Overigens moet de gemeenteraad over dit nieuwe programma op het moment van schrijven van deze tekst nog een definitief besluit nemen.

De ontwikkeling van de woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) geeft, afgezien van voorstellen nieuw beleid, het volgende beeld voor de lokale belastingdruk. De belastingdruk voor een eigenaar van een woning neemt in 2024 t.o.v. 2023 toe met 3,7% en voor een huurder van een woning met 0,4%.

Indien de 3 nieuwe beleidsvoorstellen in het taakveld afval worden aanvaard neemt de belastingdruk voor een eigenaar van een woning in 2024 toe. Als we deze stijging verwerken in de tarieven dan stijgen de totale lokale woonlasten voor een woningeigenaar ten opzichte van 2023 met 4,7% (i.p.v. 3,7% zonder nieuw beleid) en voor een huurder van een woning met 2,0% (i.p.v. 0,4%). Deze stijgingspercentages vallen nog steeds ruim binnen de gehanteerde inflatiecorrectie van 8,9%. We voeren bewust in deze tijden geen extra OZB belastingverhoging door boven de reguliere index van 8,9%. Immers de tekorten vanaf 2026 ontstaan door eenzijdig ingrijpen van het Rijk om gemeenten niet voldoende te compenseren.

Raadsadvies en -besluit

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3607751	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3607751 – Zomernota 2023-2027			

De gemeenteraad besluit:

1. in te stemmen met het afwegingskader, waarbij de dynamische strategische agenda en de langjarige koers voorop staan;
2. het instellen van de reserve onderwijshuisvesting en reserve aanjaagbudget talentopgave;
3. in te stemmen met de volgende aanpassingen in de subsidieplafonds voor 2023:
 - a. het subsidieplafond voor 1Twente in 2023 te verhogen met € 101.000, zodat het plafond uitkomt op € 154.000;
 - b. het subsidieplafond voor Schouwborg Hengelo in 2023 te verhogen met € 148.000, zodat het plafond uitkomt op € 2.369.000;
 - c. het subsidieplafond voor het Lokaal Sportakkoord voor 2023 in 2023 te verhogen met € 58.000, zodat het plafond uitkomt op € 117.000;
4. in te stemmen met de (bijgevoegde) 4^e verzamelwijziging 2023 over de Zomernota;
5. in te stemmen met de mutaties in de reserves voor de jaren 2023-2027, zoals vermeld in het overzicht 'Reservemutaties' onder het item 'VERVOLG';
6. het financieel perspectief 2024-2027 voor kennisgeving aan te nemen en voor de jaren 2024 tot met 2027 dit als uitgangspunt te hanteren voor de Beleidsbegroting 2024-2027;
7. in te stemmen met het collegevoorstel voor nieuw beleid;
8. in te stemmen met de lokale lastenontwikkeling inclusief het voorgestelde nieuwe beleid op het taakveld afval;
9. in te stemmen met de begrotingsuitgangspunten;
10. in te stemmen met de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen in de openbare ruimte;
11. de ingezette lobby naar de VNG en het Rijk voort te zetten om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor:
 - a. zowel de bestaande dan wel nieuwe taken die we als gemeente moeten uitvoeren; dit betekent ook dat de volledige opschalingskorting door het Rijk moet worden afgeschaft;
 - b. volume-, prijs- en loonontwikkelingen die aansluiten bij de kostenontwikkelingen van gemeenten (actualiteit);
12. de lobby naar het Rijk en provincie in te zetten om de gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente provinciaal financieel toezichtkader te versoepelen;

INLEIDING

Op basis van de Financiële Verordening wordt jaarlijks door het college een Zomernota ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. De belangrijkste elementen erin zijn een inhoudelijk en financieel (meerjaren)beeld, eventuele voorstellen voor nieuw beleid en de verwachte ontwikkeling van de lokale woonlasten. Tevens doet het college in de Zomernota voorstellen aan de raad over de in acht te nemen financieel beleidsmatige kaders bij de voorbereiding van de Beleidsbegroting. Daarbij wordt in ieder geval ingegaan op de systematiek ter bepaling van de indexerings- en rentepercentages (onderdeel van de begrotingsuitgangspunten).

In de samenvatting (hoofdstuk 2) is m.n. ingegaan op de hoofdlijnen van de bovenstaande beslispunten. Voor detailinformatie verwijzen wij u naar de volgende hoofdstukken (vanaf hoofdstuk 4) in deze Zomernota. De behandeling van de Zomernota is het jaarlijkse integrale afwegingsmoment van uw gemeenteraad.

In deze Zomernota zijn de 1e Beleidsrapportage, het financieel perspectief voor de komende 4 jaar en de nieuwe beleidsvoornemens slimmer gecombineerd en volledig samengevoegd in één document. Dit om de leesbaarheid verder te verbeteren. Heen en weer bladeren tussen 1e Beleidsrapportage en programma's met beleidsvoornemens wordt op deze wijze voorkomen. Ontwikkelingen en voorstellen in programma's zijn nu samengebracht in 1 programmahoofdstuk.

ARGUMENTEN

1.1/6.1/7.1/8.1/9.1/10.1

De gemeenteraad is het kaderstellende orgaan

De gemeenteraad bepaalt als hoogste orgaan in de gemeente de inhoudelijke en financiële kaders. Het college van B en W zorgt er voor dat Zomernota beleidsmatig en financieel wordt vertaald in de nog op te stellen Beleidsbegroting 2024-2027.

4.1/7.1/8.1/9.1/10.1

De gemeenteraad is het bevoegd orgaan voor de aanpassing van budgetten

Het budgetrecht ligt bij de gemeenteraad.

2.1/5.1 *De gemeenteraad is het bevoegd orgaan voor het instellen en muteren van reserves*

Het is onlosmakelijk aan het budgetrecht van de gemeenteraad verbonden dat reserves kunnen worden ingesteld en dat er middelen aan de reserves kunnen worden toegevoegd of onttrokken. De algemene reserve willen we alleen gebruiken voor incidentele dekking.

11.1 *Richting het Rijk wordt een stevige lobby gevoerd om voldoende middelen beschikbaar te stellen voor taken*

We hebben als gemeente voldoende middelen nodig voor een adequate uitvoering van alle bestaande en nieuwe taken vanaf 2026. Een nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds moet aansluiten bij de actuele kostenontwikkelingen van gemeenten (volume-, loon- en prijsontwikkelingen).

12.1 *Het eenzijdig overheidsingrijpen leidt tot een tekort in de gemeentebegroting vanaf 2026*

We vragen als gemeenten aan het Rijk en de Provincie om soepeler op te treden in het kader van het provinciaal toezicht. Dit is conform de lijn van de VNG, omdat het overgrote deel van de gemeenten een tekort laat zien in de jaren 2026 en 2027 door de financieringssysteem van het Rijk. We verwachten solidariteit van de Provincie Overijssel bij het hanteren van het toezichtkader voor de nieuwe Beleidsbegroting 2024-2027.

1.1 *In de toekomst zullen we veel geld nodig hebben om de strategische agenda en langjarige koers uit te voeren.*

Het financieel perspectief verandert voortdurend substantieel en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we inhoudelijk en ook financieel voor Hengelo de juiste keuzes maken. Door de uitvoeringsagenda zal naar verwachting het risicoprofiel (benodigd weerstandsvermogen) toenemen. Uitgangspunt blijft een financieel gezonde gemeente met voldoende beschikbaar weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve) om tegenvallers op te kunnen vangen.

6.1 *We lopen op een aantal onderdelen nog (extra) financiële risico's*

Dit betreffen op het terrein van het sociaal domein (transformatie binnen het financieel kader), de Hervormingsagenda Jeugd en de stelpost BTW compensatiefonds.

10.1 *Indien er niet wordt ingestemd met de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen lopen we risico's*

De veiligheid van onze inwoners en bezoekers aan Hengelo kan op termijn niet meer worden gegarandeerd.

11.1/12.1 *Indien het Rijk niet met extra compensatie komt vanaf 2026*

Dan hebben we vanaf 2026 tekorten in de begroting en komen als we niets doen onder verscherpt provinciaal toezicht, indien de begroting 2026 (op dat moment) niet structureel sluitend is. Om dit te voorkomen zullen we t.z.t. maatregelen moeten treffen. In de aanloop naar de volgende Zomernota bepalen we de vervolgstategie aan de hand van het dan bekende financieel kader.

VERVOLG**Overzicht reservemutaties 2023-2027:**

De (onderstaande) toevoegingen aan de reserves komen ten laste van het begrotingssaldo.
De onttrekkingen uit de reserves komen ten gunste van het begrotingssaldo.

Mutaties reserves:	Toevoeging/ Onttrekking	2023	2024	2025	2026	2027	onderdeel:	omschrijving:
Reserve onderwijshuisvesting (nieuw)	Toevoeging		800.000	1.200.000	800.000	800.000	23-FP-4.5	Onderwijshuisvesting - Integraal Huisvestingsplan - scenario 2b
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Onttrekking	101.076					23-FP-5.1.A	Afwikkeling overdracht pand Schouwborg Hengelo
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Toevoeging	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	23-FP-5.1B	Theatertechniek
Algemene reserve	Onttrekking	1.000.000					23-FP-5.1B	Theatertechniek
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Toevoeging	1.000.000					23-FP-5.1B	Theatertechniek
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	196.000					23-FP-5.3	Restant coronamiddelen
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	39.000	80.000	80.000			23-FP-6.10	Vroegsignalering van schulden
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	49.679					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten; dakloosheid
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	22.000					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten; eenzaamheid
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	13.300					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten; toegankelijkheid
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	95.000					23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten; Continuïteit JZ
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Onttrekking	155.000	10.000				23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten; Kinderopvangtoeslagenaffaire
Reserve TOZO	Onttrekking	660.264				58.537	23-FP-6.6	TOZO reserve
Reserve TOZO	Toevoeging		185.027	158.454	159.551		23-FP-6.6	TOZO reserve
Reserve vluchtelingen	Toevoeging	7.070.997					23-FP-6.7	Noodopvang vluchtelingen
Reserve vluchtelingen	Onttrekking		1.500.000				23-FP-6.7	Noodopvang vluchtelingen
Algemene reserve grondexploitatie	Onttrekking	72.411					23-FP-8.1	Uitbreiding formatie planeconom-2023
Algemene reserve grondexploitatie	Toevoeging	18.927	18.927	18.927	18.927	18.927	23-FP-8.4	Afdracht van erfpachtresultaat naar reserve grondexploitatie
Reserve Vastgoedbedrijf	Onttrekking	120.000	30.000				23-FP-9.19	Tijdelijke inhuur Vastgoedbedrijf
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Toevoeging	222.791					23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds; dienstverlening armoede en schulden
Reserve uit te voeren activiteiten/werken	Toevoeging	228.492					23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds; energiearmoede/ vroegsignalering schulden
Reserve bodemsanering	Toevoeging	361.198					23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds
Reserve ondernemersfonds	Onttrekking		50.000	50.000	50.000	50.000	24-NB-3.1	Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	Toevoeging		52.000	52.000	52.000	52.000	24-NB-5.2	Hijsinstallatie schouwborg Hengelo
Reserve Vastgoedbedrijf	Onttrekking		300.000				24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek
Reserve dekking kapitaallasten	Toevoeging		300.000				24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek
Reserve aanjaagbudget talentopgave (nieuw)	Toevoeging		5.000.000				24-NB-9.4	Aanjaagbudget talentopgave
Algemene reserve	Onttrekking		6.004.239		3.574.030	1.335.011	paragraaf 6.4	Mutaties algemene reserve
Algemene reserve	Toevoeging	7.911.010		3.670.119			paragraaf 6.4	Mutaties algemene reserve

Communicatie

De Zomernota is digitaal beschikbaar op het financieel portaal van de gemeente Hengelo: <https://financien.hengelo.nl/>. Na vaststelling zal de Zomernota worden aangevuld met de 4^e verzamelwijziging 2023 en de aangenomen amendementen en moties in de gemeenteraad. Een persbericht volgt (ook) bij het definitieve raadsbesluit.

Bestuurlijk vervolg

De beleidsmatige en financiële vertaling van deze Zomernota volgt in de nieuwe (nog op te stellen) Beleidsbegroting 2024-2027.

Vervolgproces Beleidsbegroting 2024-2027:

28 september 2023 Digitale versie Beleidsbegroting aan gemeenteraad
29 september 2023 Aanlevering fysieke exemplaren aan gemeenteraad
12 oktober 2023 Technisch beraad
17 oktober 2023 Oordeelsvormende politieke markt
8 november 2023 Raadsvergadering

BIJLAGEN

Bijlage 1: Zomernota 2023-2027

Bijlage 2: 4^e Verzamelwijziging 2023 over de Zomernota

FENGELO

FENGELO

4

Afwegingskader

	Inleiding	18
4.1	Strategische agenda	19
4.2	Investeringsagenda voor de lange termijn	23
4.3	Overwegingen vertaling strategische agenda	23
4.4	Overwegingen overige beleidsmatige en organisatorische voorstellen	29
4.5	Besteding voorbereidingsbudget 2023 strategische agenda	31

Inleiding

In de Zomerbrief 2022 (juli 2022) is de vorming van een 'strategische agenda' voor het eerst vastgesteld. Daarbij hebben wij aangegeven dat zo'n strategische agenda 'dynamisch' van aard zal zijn en blijven; vooral omdat we leven in tijden van grote inhoudelijke transities, maar ook de onzekere **financiële** kaders en randvoorwaarden veroorzaken een grote dynamiek. Het **financieel** perspectief verandert voortdurend substantieel en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we inhoudelijk en ook **financieel** voor Hengelo de juiste keuzes maken. In de begroting 2023 is de strategische agenda (november 2022) al nader geconcretiseerd, met onder meer een voorbereidingsbudget. In deze Zomernota vindt u, via de inmiddels bekende vijf strategische opgaven, een verdere vertaling, zowel inhoudelijk als **financieel**, van onze langjarige koers en van het collegeprogramma. Dit afwegingskader geeft robuust richting aan de te maken keuzes in deze Zomernota.

In paragraaf 4.1 vindt u een aangescherpte versie van onze strategische agenda, waarbij onze langjarige koers 2040 en het collegeprogramma gezamenlijk het fundament vormen voor het afwegingskader. Paragraaf 4.2 beschrijft onze ideeën om toe te groeien naar een strategische agenda, waarvan de **financiële** implicaties, in grove lijnen, over de strikte planningshorizon van onze meerjarenbegroting (4 jaren) heen kijken. In paragraaf 4.3 geven wij u onze overwegingen bij de vertaling van de strategische agenda naar beleidsvoorstellen voor de komende 4 jaren. Ook verantwoorden we in die paragraaf over de besteding van het 'voorbereidingsbudget strategische agenda' tot nu toe.

4.1 Strategische agenda

Langjarige Koers in het kort

Hengelo is een sterke stad, in het centrum van de groene technologische topregio Twente en op een kruispunt van strategische verbindinglijnen met andere stedelijke regio's, zoals Zwolle-Münster en Amsterdam-Berlijn. De kwaliteit van leven is groot, door het hoge voorzieningenniveau, de economische kracht (High Tech Systemen en Materialen) en een optimaal woon- en leefklimaat, waar het stedelijke vestigingsmilieu en het groene landschap altijd dicht bij elkaar liggen.

De Hengelose ambities voor 2040 zijn groot. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart/bruto Twents geluk/voorzieningenniveau) verder vergroten en op peil houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterkste kanten: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene technologische topregio.

Bij het werken aan deze ambities is het aantrekken, boeien en binden van jong talent en jonge gezinnen een van de grootste opgaven. De vergrijzing slaat namelijk dubbel toe en de beroepsbevolking in Twente daalt fors de komende jaren. Dat betekent dat, als we niets doen, er steeds minder Hengeloërs en Twentenaren zijn die onze (innovatieve, technologische) maakindustrie laten **floreten**. En ook minder mensen om onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil houden.

Als wij onze ambities waar willen maken moeten fors inzetten om talent (knappe knoppen én gouden handen van de toekomst) en hun levenspartners meer en beter aan onze stad en regio te binden. Daarvoor richten we ons op doelgroepen die we nu nog onvoldoende bedienen. Om dat te bereiken is meer aandacht voor een (hoog)stedelijk vestigingsmilieu (wonen en werken) en dynamische stedelijke cultuur onontbeerlijk en van essentieel belang.

1. TOEKOMSTBESTENDIGE STEDELIJKE ONTWIKKELING

Deze opgave is een belangrijke basis voor het bereiken van de ambities zoals die zijn bepaald in de koers van de stad en de omgevingsvisie Hart van Hengelo. Deze zijn ook vastgelegd in de Twentse doelstellingen om onze regio te ontwikkelen tot een groene technologische topregio binnen Europa.

Het ontwikkelen van de stad is een continu proces. Voortdurend werken we onder meer via de realisatie van bedrijventerreinen, transformatie van de binnenstad, vele woningbouwprojecten en mobiliteitsinterventies aan een toekomstbestendige ontwikkeling van onze stad. In de afgelopen jaren is dit echter veelal gedaan vanuit andere ambities dan die nu zijn geformuleerd. Op verschillende plaatsen hebben college en raad zich uitgesproken voor een ambitieus programma in de komende jaren voor wat betreft de groei van Hengelo om zo bij te dragen aan het in stand houden en verbeteren van de leefbaarheid van Twente in het algemeen en Hengelo in het bijzonder. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking is het namelijk niet meer vanzelfsprekend dat wij onze manier van leven vast kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Daarnaast spelen huishoudensverdunding, veranderingen in mobiliteitsbehoeftes, technologische ontwikkelingen en duurzaamheidsopgaven een belangrijke rol in het vorm geven van onze stad. Zo biedt onder meer de omgevingsvisie Hart van Hengelo, de Visie Spoorzone Hengelo Enschede en het Mobiliteitsplan 2040 een duidelijke richting voor de ontwikkeling van Hengelo in de komende jaren/decennia. Maar ook vanuit het Rijk wordt steeds nadrukkelijker gekeken naar de regio's buiten de randstad om bij te dragen aan een welvarend Nederland. De groei van de bevolking zal niet alleen in de randstad plaatsvinden.

Voor de komende jaren staan Hengelo grote uitdagingen te wachten om de stad aantrekkelijk en leefbaar te houden en ervoor te zorgen dat de sociaaleconomische structuur sterk blijft. Het aantrekken, boeien en binden van talent is hiervoor een essentiële opgave. Om dit te bereiken wordt er op veel fronten iets gevraagd van de gemeente op het gebied van stedelijke ontwikkeling.

Er moeten voldoende woningen worden gerealiseerd voor de juiste doelgroepen die ook nog eens voor hen betaalbaar zijn. Er moet voldoende ruimte zijn voor bedrijven om zich te ontwikkelen en te groeien. De stad moet bereikbaar blijven; bij een groei van de stad betekent dit dat ingezet moet worden op een duurzamere manier van verplaatsen met meer aandacht voor de **fiets**, openbaarvervoer en deelvervoer. We willen gezond, sociaal

veerkrachtig en aantrekkelijk zijn en blijven. Ten opzichte van de ontwikkelingen in de eerste 15 tot 20 jaar van deze eeuw vraagt dit een aanzienlijk grotere inspanning. De woningbouwproductie zal structureel tussen de 400 en 500 woningen per jaar moeten liggen (op het dieptepunt van deze eeuw waren het er 20). Er moet extra ruimte komen voor bedrijven, maar dit alles moet tot stand komen in een aantrekkelijke stad waar mensen graag wonen en verblijven. Dit betekent dat de binnenstad op orde moet zijn, er voldoende groen is, de stad klimaat adaptief is enzovoort. Het betekent ook dat er voldoende voorzieningen zijn voor alle doelgroepen, ook voor diegenen die nog niet in Hengelo wonen, maar wel nodig zijn om de toekomst van Hengelo zeker te stellen. Of het nu gaat om mobiliteit, onderwijs, sport, zorg, winkels, horeca of cultuur. Dergelijke voorzieningen zijn onmisbaar. Dat vraagt om behoud van bestaande voorzieningen, maar ook om investeren om ambities waar te maken en nieuwe doelgroepen aan te trekken. Het vraagt ook aandacht voor veranderingen in bestaande wijken. De vergrijzing en ontgroening van onze wijken vraagt om een andere inrichting van onze wijken. In de openbare ruimte, in voorzieningen in aanbod van type woningen.

Talentopgave (aantrekken, boeien, binden, ontwikkelen)

De ambities in de koers voor 2040: Samen werken aan een sterke economie, samen leven in een aantrekkelijke stad zijn groot. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart/bruto Twents geluk/voorzieningenniveau) verder vergroten en op peil houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterkste kanten en onderscheidende ambities: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene technologische topregio. De beroepsbevolking in Twente daalt zonder ingrijpen echter fors de komende jaren. Dit kan ertoe leiden dat bedrijven op de langere termijn gaan verplaatsen naar gebieden met meer potentiële werknemers, omdat er steeds minder Hengeloërs en Twentenaren zijn die onze (innovatieve, technologische) maakindustrie in stand kunnen houden. En dan zijn er ook minder mensen om onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil houden. Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen werknemers steeds meer kiezen waar ze gaan werken. Een aantrekkelijke woon-, werk-, leef en ontwikkelomgeving wordt daardoor steeds meer een doorslaggevende factor voor behoud en groei van de beroepsbevolking. Daarbij is het cruciaal om gebruik te maken van ons trotse fundament met de erfenis vanuit de metaal- en ingenieurshistorie en dat door te ontwikkelen naar de bruisende stad van de 21ste eeuw. Op basis van voorgaande is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent en jonge gezinnen een belangrijke, zo niet de belangrijkste strategische opgave voor Hengelo.

2. TOEKOMSTBESTENDIG SOCIAAL DOMEIN

In de koers voor 2040 “Samen werken aan een sterke economie, samen leven in een aantrekkelijke stad” hebben wij onze ambities vastgelegd voor het sociaal domein: een gevarieerde, eigentijdse woonomgeving met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Voor sport, cultuur, uitgaan, ontspanning, onderwijs. Een samenleving waarin iedereen meedoet, al dan niet met ondersteuning, en waarin toptechnologie, cultuur en onderwijs samenkomen en we inzetten op leefbare, vitale wijken. Het is zaak dat we daarin oog hebben voor veranderende behoeften en nieuwe doelgroepen. We zien daarin een nauwe samenhang met de opgave van een toekomstige stedelijke ontwikkeling.

Onze wijken zijn op orde. Dat willen we zo houden. Vergrijzing in de wijken vraagt dat ruimtelijke en sociale ontwikkelingen samenkomen in een wijkgerichte aanpak om vitale wijken te blijven met daarin op wijkniveau passende voorzieningen. Wij willen daarvoor meer de wijken in. Dichter bij de mensen.

Dat vraagt ook om een veranderbeweging naar een toekomstbestendig stelsel voor ondersteuning voor inwoners die ondersteuning nodig hebben. Op 26 oktober 2022 heeft de gemeenteraad van Hengelo de aanvullende beleidskaders van het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo' vastgesteld. Daarmee zorgt de gemeente dat er ook in de toekomst ondersteuning kan zijn voor inwoners die ondersteuning echt nodig hebben. Een preventieve, integrale aanpak, dichtbij de inwoners, moet de komende jaren leiden tot een inhoudelijke transformatie van het sociaal domein. Daarbij willen wij de gemeente weer terugbrengen in de wijken; we willen dichtbij de mensen zijn. Tegelijkertijd hebben we blijvend oog voor de balans tussen de beschikbare middelen en de uitgaven in het sociaal domein. De uitgaven zijn hoger dan de beschikbare middelen en de uitgaven lopen nog steeds op. Dat zou betekenen dat we de zorg voor mensen die dat echt nodig hebben straks wellicht niet meer kunnen garanderen. En dat willen we voorkomen. Dat vraagt enerzijds dat onze inwoners meer een beroep op elkaar moeten doen, en anderzijds dat wij ontmoeting en netwerkvorming helpen versterken. Deze transformatie bestaat naast het in balans brengen van inkomsten en uitgaven daarom uit vier belangrijke onderdelen:

1. *Normaliseren:* Wij werken aan een inclusieve stad, waar mensen erbij horen, ertoe doen, meedoen en zelfredzaam zijn. Mensen hebben onderweg in het leven weleens tegenslag. Wij zijn het ontwend om het hier samen op school, op het werk, in onze vrije tijd over te hebben en te ontdekken dat wij niet de

enigen zijn, maar dat ook anderen dit meemaken. Wij gunnen alle inwoners dat ondersteuning in hun eigen omgeving (informeel) en met hulp van de sociale basis en basisondersteuning volstaat, zodat geïndiceerd maatwerk ondersteuning niet of minder nodig is. Wij zullen dit zoveel mogelijk stimuleren en de sociale basis daarvoor versterken.

2. *Preventie*. Preventie in het sociaal domein is het voorkomen van problemen bij inwoners in het opgroeien of zelfredzaam zijn en vermindert problemen in een vroeg stadium. Onze focus ligt daar waar de grootste uitgaven in de zorg en ondersteuning zijn en de grootste resultaten te halen zijn.
3. *Wijkgerichte aanpak*. Wij willen naar een wijkgerichte aanpak en infrastructuur, die maakt dat de sociale basis en de basisondersteuning beter wordt benut en maatwerk ondersteuning minder nodig is. De behoefte en de identiteit van de wijken staat voorop. Daarbij willen wij gebruik maken van de bestaande infrastructuur en voorzieningen, door deze te versterken en te faciliteren.
4. *Nieuw zakelijk partnerschap*. Aflopende contracten in de komende jaren bieden kansen om vanuit strategisch partnerschap met een gedeelde verantwoordelijkheid voor de financiële houdbaarheid van het sociaal domein nieuwe afspraken te maken, zowel inhoudelijk als financieel. Wij maken afspraken met een beperkt aantal aanbieders. Essentieel hierbij is dat er vanuit dezelfde opgave verantwoordelijkheid wordt gedeeld en dat het partnerschap vanuit vertrouwen ontstaat. Aanbieders krijgen hierbij autonomie en ruimte om doelmatig en slimmer (innovatief) te werken, maar binnen duidelijk afgesproken kaders. Daar hoort ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het gemeenschapsgeld bij en een financiering en monitoring die niet direct gekoppeld is aan afspraken op casusniveau.

3. DUURZAME INRICHTING

De gevolgen van de klimaatverandering zijn steeds vaker merkbaar, ook in onze stad en we intensiveren onze inspanningen om die te beperken. Ook voor de energietransitie en dat heeft grote gevolgen. De ongewenste afhankelijkheid van fossiele bronnen en de kwetsbaarheid van de beschikbaarheid daarvan zijn door de oorlog in Oekraïne nog duidelijker geworden. Dit leidde tot stijgende energieprijzen, maar ook tot het besef dat de noodzaak om sneller over te schakelen naar duurzame alternatieven groot is. Als gemeente hebben we een belangrijke rol om deze uitdagingen, ambities en oplossingen in beeld te brengen en vervolgens een passende koers te bepalen. Daarbij houden we de belangen van alle betrokkenen steeds in het oog en wegen deze zorgvuldig af.

De transitie naar een energie neutrale en klimaatbestendige stad is een complexe en veelomvattende opgave die zich uitstrekt over de komende decennia. Landelijk zijn daarover afspraken gemaakt in het klimaatakkoord. In lijn daarmee hebben we lokaal de ambities in ons collegeprogramma vastgelegd en vertalen we dit in beleid en projecten. We werken toe naar een Hengelo zonder energiearmoede en we zijn uiterlijk in 2050 klimaatneutraal en energieneutraal. In deze overgang doet iedereen mee en werken we samen aan een duurzame gezonde inclusieve samenleving.

De beleidsmatige basis hiervoor is opgesteld in de duurzaamheidsvisie 'Duurzaam Hengelo, koers richting 2050'. Hierin is aan de hand van zes thema's de koers bepaald voor die duurzame ontwikkeling. In de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 (RES-T) liggen de ambities voor de opwek van duurzame elektriciteit in Twente vast. In het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030 beschrijven we hoe, waar en met wie we elektriciteit met zon en wind gaan opwekken. De opgave om Hengelo aardgasvrij te maken is uitgewerkt in het Warmteprogramma. Daarvoor zijn we ook in gesprek geweest met onze inwoners. De vastgestelde klimaatadaptatiestrategie geeft aan hoe we omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en we werken aan een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen.

DWARSTHEMA: WIJKGERICHTE AANPAK

Het behoud en versterken van leefbare wijken

Vanuit de koers voor 2040 gaan wij de komende jaren inzetten op het behouden en versterken van leefbare wijken, waarbij ontmoeten en goede voorzieningen voorop staan (wonen, zorg, welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving). Wij willen iedere wijk veilig, leefbaar en vitaal houden. Door op een wijkgericht manier te investeren en samen te werken met bewoners, partners en ondernemers sluiten ontwikkelingen beter aan op de leefwereld en behoefte van de inwoner. Immers, in wijken en buurten komen maatschappelijke opgaven en taken van onze gemeente bij elkaar. Zo kiezen we in het kader van de transformatie in het sociaal domein voor een wijkgerichte benadering. De maatschappelijke opgaven op wijkniveau variëren van het faciliteren van ontmoeting, het zo dichtbij mogelijk bieden van ondersteuning waar nodig, het accommoderen van langer thuis wonen tot het investeren in preventieve gezondheidsaanpakken. Ook gaan we in het kader van de koers en de omgevingsvisie voor het stedelijk

gebied in gesprek over wat er in wijken en buurten in de toekomst nodig is. Hierbij verbinden we meteen fysieke, economische, duurzame en sociale ontwikkelingen.

Het veiligheidsdomein verandert continu. We worden in toenemende mate geconfronteerd met nieuwe en steeds complexere veiligheidsproblemen. Dat vraagt om een wendbare programmatische aanpak, die regelmatig wordt geactualiseerd.

DWARSTHEMA: DE INWONER CENTRAAL

De rol van de (lokale) overheid is veranderd en zal in de toekomst blijven veranderen. De interactie met partijen in de samenleving wordt steeds belangrijker (wat o.a. het Rijk vraagt vanuit de Omgevingswet en het sociaal domein). Het vertrouwen in de overheid is de laatste jaren gedaald, mede door bijvoorbeeld de Toeslagenaffaire. Openheid en communicatie zijn essentieel voor het vertrouwen tussen de Hengeloër, de gemeente en de overheid in het algemeen. Als gemeente zijn we al lang niet meer de grote bepalende factor, maar zijn we een van de partijen in een netwerksamenleving. De tijd van alleen maar zenden is voorbij. De snel veranderende samenleving vraagt om een **flexibele** en communicatieve organisatie die in kan spelen op die veranderingen. We moeten tussen (en naast) de inwoners, ondernemers en organisaties in onze stad staan. Daarvoor is onze dienstverlening enorm belangrijk en daar willen wij graag stappen in zetten. Het thema inwoner centraal wordt op het niveau van de strategische agenda verder ingevuld door de aanpak van twee maatschappelijke opgaven: bewonersparticipatie en digitale transformatie

Bewonersparticipatie: werken met het nieuwe denkkader

De inwoner staat centraal, dat is wat in Hengelo het uitgangspunt is. Mensen willen vaker, en op verschillende manieren invloed uitoefenen op hun omgeving of situatie. Dat vraagt doorlopend contact en interactie. Hiermee werken we aan vertrouwen bij mensen en werken we samen aan een fijne en prettige manier van samenleven in Hengelo en verkleinen wij de drempel tussen inwoner en gemeente en bouwen we aan vertrouwen. Het overkoepelend maatschappelijk effect van deze opgave is inwoners de mogelijkheid te geven om mee te kunnen denken of doen en invloed uit te oefenen op gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Hierdoor verkleint de kloof tussen inwoner en gemeente en bouwen we aan vertrouwen. Ook de ambitie om meer wijkgericht werken te werken draagt daar aan bij.

Daarom hebben we diverse dialoogsessies gevoerd met inwoners, college, raad en ambtenaren en hebben wij ook in een politieke markt met uw raad het gesprek gevoerd over het denkkader voor participatie. Dat leidde tot de vaststelling van een **definitief** denkkader participatie in uw raad op 26 oktober 2022. Een denkkader waarin we als Hengelo aangeven hoe we betrokkenheid en invloed van inwoners op alles wat we als gemeente doen zien. Het denkkader helpt bij de afweging of en hoe we participatie willen vormgeven.

Digitale transformatie

In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. Door in te zetten op de Digitale Transformatie kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten daarbij in het oog houden, dat inwoners minder digitaal vaardig kunnen zijn.

Bij Digitale Transformatie is het belangrijk dat de gemeente nieuwe rollen pakt, ontwikkelingen tijdig ziet aankomen en daar pro-actief mee aan de slag gaat, samen met inwoners en bedrijven.

AMBITIES EN ORGANISATIE

De ambities van onze gemeente zijn groot en groeiende. Onze ambitie bouwt voort op de ingeslagen weg om Hengelo een centrale speler te laten zijn binnen Twente als groene technologische topregio. Als gevolg van **demografische** ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken moeten we keuzes maken om onze gemeente toekomstbesteding maken. Ook dienen nieuwe vraagstukken zich aan, denk aan **flexwonen**, vraagstukken rondom vluchtelingen, duurzaamheid etc. De vraagstukken zijn complex en steeds vaker wordt een andere werkwijze van de gemeentelijke organisatie verwacht. Een integrale benadering van vraagstukken en oplossingen is noodzakelijk. Ook verwachten we meer in de strategische opgaven en de concrete dienstverlening. De laatste jaren is gebleken dat omvang van de huidige ambtelijke bezetting hiervoor niet toereikend is. Het effect daarvan is dat er in toenemende mate inhuur nodig is en het blijkt dat de veronderstelde piekbelasting structureel is. Dat leidt tot meerdere aanvragen voor uitbreiding van de ambtelijke capaciteit.

4.2 Investeringsagenda voor de lange termijn

Financieel beleid en **financieringsstrategie**

Zoals hiervoor al verwoord vragen de Hengelose ambities voor 2040 de nodige investeringen om de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart/bruto Twents geluk/voorzieningsniveau) verder te vergroten en op peil te houden en de gewenste groei en versnelling te bewerkstelligen. Of het nu gaat om wonen, duurzaamheid, onderwijs, sport, zorg, winkels, horeca of cultuur. Het is onze ambitie de strategische agenda in de toekomst stap voor stap te vertalen naar een concrete investeringsagenda voor de lange termijn die ook zicht geeft op investeringen die we met het oog op de koers van de stad zouden willen doen. Het helpt om zo een financieel vooruitzicht te krijgen naar de benodigde middelen op de langere termijn.

Wij zien de uitvoeringsagenda als een levend document dat telkens wordt geactualiseerd, en waarbij dus nog geen middelen **definitief** worden toegekend. **Specifieke** projecten uit de investeringsagenda en middelen ter dekking daarvan worden afzonderlijk aan de raad voorgelegd. Een strategische investeringsagenda helpt ook gefundeerd evenwichtig keuzes te maken en balans te vinden in investeringen met het oog op de toekomst en uitgaven in het hier en nu: het is een sturingsinstrument om ontwikkelingen en investeringen goed tegen elkaar af te wegen, prioriteiten te stellen en daarover in gesprek te gaan.

Regeren is vooruitzien

De Koers van de stad realiseren we niet alleen. Ontwikkelingen in de stad komen tot stand op initiatief van gemeente en initiatiefnemers. We zijn continue in gesprek met partijen en partners in de samenleving, om te stimuleren of te initiëren, te faciliteren, afspraken te maken of gezamenlijk te investeren. De praktijk is complex en vaak afhankelijk van kansen die zich op dat moment voordoen. Dat vraagt van gemeentelijke zijde ook om **flexibiliteit** en wendbaarheid en ruimte om te investeren. Een strategische investeringsagenda helpt ook om in gesprek te gaan over 'hoeveel' middelen we (op termijn) willen reserveren voor de opgaven die voor ons liggen.

Op de grote onderwerpen zullen wij veel geld nodig hebben. Daarom willen wij toewerken naar een investeringsagenda met een passende **financieringsstrategie** en **financiële** arrangementen voor investeringen uit de strategische agenda, inclusief reserveringen voor de lange termijn. Dat helpt ons tevens bij het vinden van extra middelen om te investeren in de stad door middelen voor **cofinanciering** beschikbaar te hebben. Zo kunnen wij via lobby in Europa, bij het Rijk en bij Provincie en in de markt op zoek naar allianties en extra middelen en versterken wij de slagkracht van de stad door subsidies, bijdragen van Rijk, Provincie en Europa voor ruimtelijke ontwikkeling, sociale infrastructuur, stedelijke cultuur, leefbare wijken, Integraal huisvestingsplan Onderwijs (IHP), duurzaamheid en mobiliteit.

4.3 Overwegingen vertaling strategische agenda

1. TOEKOMSTBESTENDIGE STEDELIJKE ONTWIKKELING

Lopende activiteiten in kader toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

In de afgelopen jaren is er al intensief gewerkt aan dit thema. De ontwikkeling van Hart van Zuid en de aanpak van de binnenstad zijn essentiële ontwikkelingen om de aantrekkelijkheid van de stad te vergroten en om de doelen zoals die zijn vastgelegd in onder meer de omgevingsvisie te halen. De eerste vruchten hiervan worden inmiddels ook geplukt. Ook ten aanzien van de woningbouwopgave is veel gebeurd. Inmiddels liggen er voor zo'n 4.700 woningen concrete plannen of voornemens om plannen tot ontwikkeling te brengen. Ook de ontwikkeling van *Spoorzona Hengelo-Enschede* (SHE) is als hart van de technologische topregio Twente van groot belang en een belangrijke pijler onder onze doelstellingen. Deze programma's en projecten zijn de basis van de stedelijke ontwikkeling en worden in de komende jaren onverminderd doorgezet.

Aanvullende activiteiten

Naast de projecten en programma's die al in uitvoering zijn, zal er meer nodig zijn om de gewenste doelstellingen te halen. Om de groei te bereiken zal er ook voldoende ruimte nodig zijn voor bedrijven en economische functies. Op dit moment is er vrijwel geen ruimte meer beschikbaar voor de vestiging of uitbreiding van bedrijven. In de komende jaren moet hier met een *investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen* hard aan gewerkt worden. Enerzijds door de bestaande bedrijventerreinen, waaronder ook *bedrijventerrein Timmersveld* zo efficiënt mogelijk in te zetten en anderzijds door het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen. Hierover dient ook regionale afstemming plaats te vinden. Naast bedrijven geldt dit ook voor andere voorzieningen. De voorzieningen op het gebied van sport, cultuur, zorg, onderwijs, groen, recreatie, etc. dienen kwalitatief en kwantitatief op orde te zijn om de gewenste groei te kunnen realiseren. Dit geldt ook voor *mobiliteit* en bereikbaarheid van Hengelo en Twente. Goede onderlinge verbindingen en snelle verbindingen via weg en OV met de rest van Nederland en het Duitse achterland zijn onontbeerlijk om de gewenste ontwikkeling te realiseren en vragen *strategisch handelen en netwerken*. Het Mobiliteitsplan 2040 geeft een duidelijke richting voor de komende jaren voor Hengelo. De vele ontwikkelingen in de Binnenstad en Hart van Zuid vragen om vooruitkijken om problemen in de nabije toekomst te voorkomen. Daarom kiezen wij er voor om in lijn met het mobiliteitsplan het *parkeerbeleid* te actualiseren en met het *Actieplan Fiets 2024-2030* in te zetten op een duurzaam en gezond alternatief voor gemotoriseerd vervoer.

Naast de projecten en programma's die al in uitvoering zijn, zal er meer nodig zijn om de gewenste doelstellingen te halen. Om de groei te bereiken zal er ook voldoende ruimte nodig zijn voor bedrijven en economische functies. Op dit moment is er vrijwel geen ruimte meer beschikbaar voor de vestiging of uitbreiding van bedrijven. In de komende jaren moet hier met een *investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen* hard aan gewerkt worden (24-NB-3.1) Enerzijds door de bestaande bedrijventerreinen zo efficiënt mogelijk in te zetten en anderzijds door het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen. Hierover dient ook regionale afstemming plaats te vinden. Naast bedrijven geldt dit ook voor andere voorzieningen. De voorzieningen op het gebied van sport, cultuur, zorg, onderwijs, groen, recreatie, mobiliteit etc. dienen kwalitatief en kwantitatief op orde te zijn om de gewenste groei te kunnen realiseren. Dit geldt ook voor de bereikbaarheid van Hengelo en Twente. Goede onderlinge verbindingen en snelle verbindingen via weg en OV met de rest van Nederland en het Duitse achterland zijn onontbeerlijk om de gewenste ontwikkeling te realiseren.

Op basis van de strategische agenda is het *aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen* van talent en jonge gezinnen een belangrijke, zo niet de belangrijkste strategische opgave voor Hengelo. Al het talent is belangrijk voor de Hengelose/Twentse economie, maar vraagt om een nieuwe en integrale aanpak waarin onderzoeken, stimuleren, netwerkvorming, samenwerken met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie en bedrijfsleven, marketing, promotie en acquisitie de pijlers zijn. Om te komen tot een integrale aanpak moet in samenwerking met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie, bedrijfsleven en met vertegenwoordiging uit de doelgroepen in kaart worden gebracht hoe we een dynamische stedelijk cultuur kunnen ontwikkelen die een aantrekkende en bindende factor is voor de nieuwe doelgroep(en) en de generatie van de toekomst. Die komt niet vanzelf. Dat vraagt lef en middelen om te investeren in adviezen en onderzoek naar wat *specifieke* doelgroep(en) belangrijk vinden, wat bindende factoren zijn voor een aantrekkelijke stad, in verbinding maken, dialoogsessies organiseren, strategie bepalen, in stimuleren, regisseren en faciliteren. Het vraagt ook investeren in (externe) projectleiding, in uitvoering van quick-wins en nieuwe initiatieven, concrete ingrepen in de openbare ruimte en marketing en acquisitie.

Investeren in randvoorwaarden

We zien tegelijkertijd dat als gevolg van de vele ontwikkelingen en initiatieven uit de samenleving - van inwoners, verenigingen, instellingen tot investeerders en ontwikkelaars - en de ambities uit deze strategische opgave de slagkracht van de organisatie onder druk staat. Er zijn ook zonder de groeiambitie al veel ontwikkelingen en initiatieven op het brede terrein van stedelijke ontwikkeling. Die omarmen wij voor zover ze een bijdrage leveren aan de Hengelose koers en ambities. Ze vragen vooraf inzet, mee denken en kaders meegegeven vanuit de gemeente, voorbereiding van besluitvorming, participatieprocessen en procedures. Daarvoor moet de basis op orde zijn, goed aansluiting worden gezocht bij wensen in de samenleving, aansluiting bij het sociaal domein en moet de organisatie klaar zijn voor de ambities van Hengelo. We zien dat we daarvoor ook moeten investeren in slagkracht van de organisatie. Dat is van belang om de kwaliteit van de stad te behouden en tegelijkertijd mee te bewegen met de vraag vanuit de samenleving.

Overzicht nieuw beleid:

- *24-NB-9.4 Aanjaagbudget Talentopgave (aantrekken, boeien, binden, ontwikkelen)*
- *24-NB-2.1 Actualiseren parkeerbeleid en beëindigen Shop en Go*
- *24-NB-2.2 Opstellen actieplan Fiets 2024 – 2030*

- *24-NB-2.6 Strategische advisering mobiliteit*
- *24-NB-3.1 Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen*
- *24-NB-3.2 Revitalisering bedrijventerrein Timmersveld*
- *24-NB-8.1 Spoorzone Hengelo Enschede (SHE)*
- *24-NB-8.2 Fysiek domein*

2. TOEKOMSTBESTENDIG SOCIAAL DOMEIN

We zien sport, cultuur en onderwijs als belangrijke dragers voor de ambities van een sterke economie, een top technologische regio en een aantrekkelijke, bruisende stad met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Vanuit deze invalshoek is er een sterke relatie met het proces van de omgevingsvisie maar ook de opgave Aantrekken, Boeien, Binden en ontwikkelen van talent en gouden handjes. Vanuit het sociaal domein wordt daarom vol meegewerkt aan de spoorzone Enschede – Hengelo en de Binnenstad. Ook aan de in de koers geformuleerde ambitie om sportpark Veldwijk door te ontwikkelen tot een topsportlocatie werken we hard.

De aantrekkelijke bruisende stad beperkt zich echter niet tot prioritaire locaties. In het sociaal domein is de wijkgerichte aanpak reeds een speerpunt. De maatschappelijke opgaven op wijkniveau variëren van het faciliteren van ontmoeting, het zo dichtbij mogelijk bieden van ondersteuning waar nodig, het accommoderen van langer thuis wonen tot het investeren in preventieve gezondheidsaanpakken. Maar ook een herijking en van ons sport en cultuurbeleid dat rekening houdt met een veranderende samenleving en nieuwe doelgroepen en trends in het sport- en cultuurbeleid is in voorbereiding. Zo houden we oog op de aantrekkelijkheid van de Hengelo. Met het oog op die aantrekkelijkheid van Hengelo en Twente trekken we ook in regionaal verband met omliggende gemeenten en provincie op. De afspraken die we daar gezamenlijk over hebben gemaakt in het kader van het *Uitvoeringsprogramma cultuurregio Twente 2023-2028* zijn daar een uitloei van.

Om ook op de lange termijn een toekomstig bestendig sociaal domein te hebben voor inwoners die ondersteuning echt nodig hebben heeft het college van B en W op basis van het transformatieplan voor de uitvoering van onze wettelijke taken (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) een uitvoeringsplan 2023 vastgesteld. Ook de vormgeving van de dialoog en het vervolgproces met inwoners en partners en de wijkgerichte aanpak maken daar onderdeel van uit. De uitvoering ervan is inmiddels van start gegaan.

In het uitvoeringsplan worden de vele maatregelen uit het transformatieplan langs vier lijnen opgepakt:

- Ontwikkelen en versterken voorzieningen in de sociale basis
- Versterken (Basis)ondersteuning
- Verminderen Maatwerkvoorziening
- Integrale toegang voor ondersteuning (in de wijken)

In paragraaf 10.4 gaan wij dieper in op de stand van zaken.

Stand van zaken besparingsopdracht transformatieplan

De eerste fase van het contracteringsproces (marktconsultatie) is inmiddels conform planning afgerond. De formulering van de concept opdracht en selectiecriteria zijn op een haar na klaar zodat in het derde kwartaal kan worden gestart met de selectie van aanbieders voor de dialoog over de conceptopdracht en de voorwaarden. Daarna volgt de dialoogfase.

Daarnaast hebben wij op basis van cijfers en ontwikkelingen in het sociaal domein stil gestaan bij het effect op de meerjarenprognoses. In algemene zin zien wij dat wij met name op Wmo en Werk & Inkomen voordelen kennen. Voor Jeugd zien wij een stabilisatie van de uitgaven. Een aantal voordelen zullen wij verrekenen met de besparingsopdracht van de transformatie.

Met het vaststellen van het transformatieplan is een transformatiebudget beschikbaar gesteld, wat bestaat uit een voorbereidingsbudget (planvorming) en uitvoeringsbudget. Ook is in het transformatieplan een bezuinigingsopdracht geformuleerd. Daarbij hebben wij voor meerdere structurele besparingen ook structurele investeringen opgenomen, voor zover ze op dat moment te overzien waren. Het besparingspotentieel is verdeeld over verschillende gebieden binnen het sociaal domein, maar blijft onverminderd een opgave voor het gehele sociaal domein. Concreet betekent dit dat indien er bijvoorbeeld geen besparing wordt behaald op het gebied Jeugd maar wel op het gebied Wmo, dit met elkaar verrekend kan worden.

De totale besparingsopdracht die is opgenomen bij vaststelling van het transformatieplan is als volgt:

Besparingsopdracht	2023	2024	2025	2026
Structurele besparingen transformatieplan	1.287.750	4.113.500	8.283.500	11.980.000

In deze Zomernota kunnen wij een gedeelte van de beoogde structurele besparingen invullen, op basis van de geactualiseerde meerjarenprognoses. Wij zien voor Jeugd een stabilisatie van de uitgaven, maar op Wmo en Werk & Inkomen kennen we voordelen. Dit is mede te danken aan het feit dat we in 2023 werken in de lijn van het transformatieplan. Deze voordelen verrekenen we met de besparingsopdracht uit het transformatieplan:

Behaalde besparingen	2023	2024	2025	2026
Structurele besparing W&I (23-FP-6.5)	54.000	150.000	150.000	150.000
Structurele besparing W&I (23-FP-6.9)	375.000	375.000	375.000	375.000
Structurele besparing Wmo (23-FP-6.11)	-	762.000	1.053.000	1.144.000
Totaal structurele besparing Zomernota	429.000	1.287.000	1.578.000	1.669.000

Dit betekent dat de resterende besparingsopdracht lager wordt:

Besparingsopdracht	2023	2024	2025	2026
Structurele besparingen transformatieplan	858.750	2.826.500	6.705.500	10.311.000

Investeren in voorwaarden

Voor wat betreft de benodigde structurele investeringen blijkt dat op onderdelen rekening is gehouden met bijdragen van zorg- of onderwijspartners. Dit betreft de Jeugdhulpteams (JHT), BSO+ en het preventieteam. Op dit moment is duidelijk dat de aannames voor cofinanciering onjuist was. Dat betekent dat we het benodigde investeringsbedrag structureel moeten verhogen. Voor deze onderdelen hebben wij in de Beleidsbegroting 2023-2026 bewust gekozen voor incidentele financiering, om dit jaar vanuit het transformatieplan duurzame afspraken te maken over werkwijze en bekostiging. De aanpassingen hiervoor zijn te vinden in paragraaf 5.6.3 (23-FP-6.1, 23-FP-6.2 en 23-FP-6.3).

Naast de landelijke hervormingsagenda Jeugd loopt een traject tot vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Het programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over vijf tot tien jaar (2026-2031) uit zou kunnen zien. Centraal staat een meer gezinsgerichte jeugdbescherming met oog voor rechtsbescherming en transparantie die bijdraagt aan verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen en als gevolg daarvan ook bijdraagt aan het verminderen van maatwerkondersteuning. Wij vinden dat passend bij de transformatie die wij beogen en willen daarom graag participeren in de pilot Toekomstscenario.

Incidentele financiering was er in 2023 ook voor een aantal beleidsinterventies op het terrein van preventieve gezondheid en sociale basis. Dit na het beëindigen van landelijke regelingen en in afwachting van een brede Specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. Inmiddels weten wij dat wij van 2023 - 2026 deze SPUK ontvangen. Met als doel onze inwoners te laten opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Dit sluit inhoudelijk helemaal aan bij de transformatie binnen ons sociaal domein. Het gaat hierbij veelal om bestaande middelen zoals de Regeling Combinatiefunctionarissen, Gezond in de Stad en Kansrijke start. Maar er komt ook extra geld voor bijvoorbeeld valpreventie en bestrijden eenzaamheid. Zie voorstel 23-FP-7.1.

Zoals hierboven aangegeven, hadden wij bij het opstellen van het transformatieplan niet alle investeringen in beeld. Bij het uitwerken van de activiteiten hebben wij deze verder geconcretiseerd. Daarom nemen wij in deze Zomernota een aantal investeringsvoorstellen op die noodzakelijk zijn voor de transformatie van ons sociaal domein. De voorstellen richten zich enerzijds op het investeren in preventie, o.a. met het *jongerenperspectief fonds* en anderzijds op randvoorwaarden voor de transformatie, zoals voorstellen die door het verstevigen van de sociale basis de transformatie min of meer faciliteren en/ of accommoderen, met als voorbeelden het *inwonersinitiatief de Windhoek*, *MFA Beckum*, het voorstel voor een *toekomstbestendige wij kwelzijnsvoorziening in Slangenbeek*. Deze laatste investeringsvoorstellen raken ook direct thema 2 van de strategische agenda: wijkgerichte aanpak.

Overzicht nieuw beleid:

- *24-NB-5.8 Uitvoeringsprogramma cultuur-regio Twente 2023-2028*
- *24-NB-5.4 Voetbalacademie*

- *24-NB-6.1 Jongerenperspectief fonds*
- *24-NB-6.2 Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming*
- *24-NB-6.4 Strategische adviescapaciteit sociaal domein*
- *24-NB-6.7 Inwonersinitiatief de Windhoek*
- *24-NB-6.8 Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening Slangenbeek*
- *24-NB-6.10 MFA Beckum - optie 2*

3. DUURZAME INRICHTING

De komende jaren staan in het teken van uitvoering. De duurzaamheidsvisie bepaalt de duurzame stip op de horizon. Prioritaire dossiers en beleidsthema's zijn grotendeels al vertaald naar acties. We stellen nu een programma duurzaamheid op waarmee we integraliteit, samenhang en focus aanbrengen om die duurzame stip op de horizon met concrete acties voor de zes gekozen thema's te bereiken. Hiertoe brengen we doelen en inspanningen in beeld en bepalen we welke ambtelijk en financiële middelen nodig zijn om die doelen te realiseren. Daarvoor gaan we in gesprek met inwoners en partijen om daarin tot keuzes te komen. Voor de korte termijn (tot 2027) zijn de aanvullende rijksmiddelen voor ambtelijke inzet naar verwachting toereikend. Voor concrete projecten zullen we eerst een beroep doen op de bestaande structurele middelen en te verwachten subsidies.

Voor de middellange en lange termijn zullen we de ambtelijke inzet verder moeten intensiveren. Bovendien zullen er dan, omdat we inspanningen moeten opschalen, ook grotere investeringen nodig zijn. Voor de korte termijn zijn de acties bijvoorbeeld gericht op energiebesparing om woningen en bedrijven aardgasvrij klaar te maken. Dit soort investeringen verdienen zichzelf binnen redelijke termijn terug. Het daadwerkelijk overgaan op een alternatief voor aardgas (met bijvoorbeeld installatie van individuele warmtepompen of een collectief warmtenet) vraagt veel grotere investeringen die binnen een voor inwoners redelijke termijn niet volledig terug te verdienen zijn. Ook het opwekken van energie op plekken die het meest gewenst zijn, bijvoorbeeld op grote daken en op parkeerplaatsen, wordt met de tijd lastiger en duurder. Immers de meest rendabele plekken worden het eerst benut. Om onze doelen te halen zullen we ook minder rendabele plekken moeten benutten. Ook dit vraagt investeringen, bijvoorbeeld om dakconstructies te versterken of onrendabele toppen van businesscases te compenseren. Ook zullen er steeds grotere investeringen in de energie-infrastructuur nodig zijn. Tot slot zorgt de klimaatverandering voor steeds meer voelbare effecten (hitte en droogte maar ook extreme buien met wateroverlast) waartegen we ons steeds beter zullen moeten wapenen. Dat zal op middellange en lange termijn om steeds grotere investeringen vragen in onder andere de openbare ruimte.

Het is nog onvoldoende duidelijk wie welk deel van al die investeringen voor rekening moet nemen. Duidelijk is wel dat inwoners en ondernemers deze investeringen niet alleen kunnen dragen. Als we onze gemeentelijke doelen willen halen, zullen we hier als gemeente dus in moeten investeren. Hoe groot deze investeringen gaan zijn, is van veel factoren afhankelijk, onder andere nieuwe rijksregulering en aanvullende rijksmiddelen.

Inmiddels is het Programma Duurzaam Hengelo 2050 samen met bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 vastgesteld. Het Programma Duurzaam Hengelo 2050 kent 6 thema's. Vanwege de omvang is het thema Energieneutraal onderverdeeld in vier subthema's:

1. Energieneutraal (met onder andere aanpak gebouwde omgeving, grootschalige opwek schone energie, de gemeente als goede voorbeeld met speerpunt *verduurzamen maatschappelijk vastgoed* en energie-infrastructuur en innovaties)
2. Duurzame economie
3. Circulair
4. Klimaatbestendig, divers en groen
5. Leefomgeving, gezond, inclusief en leefbaar
6. Schone mobiliteit

Met de reeds beschikbare middelen en het beschikbaar komen van de gelden uit de CDOKE-regeling (capaciteit decentrale overheden voor klimaat) versterken we onze slagkracht en kunnen we versterkt inzetten op de energietransitie, maar kan ook de noodzakelijke versterking plaatsvinden op de andere taakvelden uit het Programma Duurzaam Hengelo.

Daarnaast zien wij vanuit de doelstellingen in het thema Energieneutraal een eigen verantwoordelijkheid: vanuit onze rol als eigenaar van maatschappelijk vastgoed zien wij onze verantwoordelijkheid en het belang van het goede voorbeeld. Dat vraagt dat wij oog hebben voor de investeringen die daarmee gemoeid zijn.

Overzicht nieuw beleid:

- *24-NB-9.1 Verduurzamen maatschappelijk vastgoed*

DWARSTHEMA: WIJKGERICHTE AANPAK

Er zijn vele manieren om inhoud en vorm te geven aan gebiedsgericht werken en we realiseren ons dat elke buurt en wijk andere opgaven kennen of kunnen kennen. Inmiddels is een bestuurlijk opdracht gegeven om te werken hoe deze ambitie verder geconcretiseerd kan worden. De concretisering loopt langs twee sporen. We gaan zowel aan de hand van te aggregeren, gestructureerde data in gesprek met bewoners en partners als ook direct, aansluitend op de leefwereld van inwoners en partners in de wijken in gesprek over behoeften en concrete mogelijkheden in de wijk. Dat laatst vraagt extra inzet op stadsdeelregie. We starten daarom met twee experimenten. In de ene wijk starten we met een wijkanalyse, zoeken we naar koppelkansen vanuit gemeentelijke ontwikkelingen en proberen we samen te komen tot een meerjarige wijkagenda of wijkopgaven. In de andere wijk zoeken we waar energie zit in de wijk en onderzoeken we samen hoe we iets structureels kunnen doen met het sociaal cement in de wijk. De ervaringen uit beide sporen vormen de basis voor een wijkgerichte werkwijze in de toekomst. We zijn ons er van bewust dat dit ook een investering vraagt op wijkgericht werken. Door als gemeente zichtbaar aanwezig te zijn in de wijken, persoonlijk verbinding te maken met inwoners, door een samenhangende aanpak van sociale, economische en fysieke opgaven en kansen, met ruimte voor participatie van inwoners en door gericht samen te werken met onze partners in wijken en buurten versterken we de ook in het kader van participatie de dialoog met de samenleving. Daarom zijn tijdelijk 2 extra *stadsdeelregisseurs* aantrokken. Dat kan alleen worden gecontinueerd door de formatie structureel te maken.

De *versterking wijkgericht werken* vraagt naast een investering in dialoog ook investering in coördinatie en projectleiding. Om te komen tot een werkwijze die past bij de verschillende wijken van onze gemeente en de inbedding van wijkgericht werken in onze organisatie, willen wij twee benaderingen uitproberen. We voorzien dat in 2024 daar middelen voor nodig zijn voor de uitvoer van beide experimenten, de ontwikkeling van een data-dashboard, communicatie en participatie en projectleiding.

We zien op traditionele criminaliteit in wijken en buurten zoals inbraken, autokraken, diefstal en vernielingen de criminaliteit iets afnemen, maar nemen waar dat criminaliteit van jeugdbendes en het aantal minder zichtbare vormen van criminaliteit zoals ondermijning en cybercriminaliteit toeneemt. We stellen daarom een strategisch programmaplan integrale veiligheid voor 2024-2026 op dat past bij de uitdagingen in de toekomst maar ook doelgerichter en op wijkniveau is gericht op veiligheid voor de specifieke leef- en woonomgeving.

Overzicht nieuw beleid:

- *24-NB-6.3 Inzet stadsdeelregie*
- *24-NB-6.5 Wijkgericht werken en versterken leefbare wijken*

DWARSTHEMA: DE INWONER CENTRAAL

Dienstverlening

Om vanuit dit thema stappen in onze dienstverlening te kunnen maken moeten we investeren in een doelmatige, flexibele en communicatieve organisatie die helder. We hebben met de leidende motieven als vertrekpunt uitgangspunten geformuleerd voor de dienstverlening door onze organisatie. We optimaliseren op basis van reacties, klachten en andere signalen. We hebben echter een ambitie die verder gaat dan dat en willen een zichtbare verbetering. Dat vraagt inzet, aandacht en investeren. Daarvoor hebben wij 3 scenario's met verschillende ambities op dienstverlening geformuleerd. We kiezen voor het *basisscenario dienstverlening* met een incidentele investeringsimpuls en een lichte structurele inzet.

Bewonersparticipatie

Om de juiste stap naar de uitvoering te maken is investeren in opleiding en kennisdeling noodzakelijk en is tegelijkertijd meer inzet nodig voor o.a. ondersteuning, communicatie en coördinatie van participatieprocessen (24-NB-9.3). We zijn gestart met 2 grote opgaven waarin participatie een belangrijke rol gaat spelen. De omgevingsvisie voor het stedelijk gebied en het uitvoeringsplan transformatie sociaal domein.

Toch vraagt structurele borging van participatie zoals bedoeld in het denkkader participatie. Participatie vraagt facilitering, expertise en activering. Daarom investeren wij extra in de borging van het denkkader participatie. We

kiezen daarbij voor het *basisscenario Bewonersparticipatie en kindinclusie*. Ook voor de parkeerregulering rond Hart van Zuid doen wij een voorstel waarin extra aandacht voor participatie, zoals bedoeld in het denkkader.

Digitale transformatie

De gemeente Hengelo is dit jaar gestart met in kaart brengen van mogelijke pilots. In de tweede helft van het jaar worden daar keuzes in gemaakt en starten we met de pilots. Daarvoor zijn in de begroting reeds middelen beschikbaar gesteld.

Overzicht nieuw beleid:

- *24-NB-9.2 Dienstverlening*
- *24-NB-9.3 Bewonersparticipatie en kind inclusie - basisscenario*

4.4 Overwegingen overige beleidsmatige en organisatorische voorstellen

4.4.1 Inleiding

In de vorige paragraaf zijn wij uitgebreid ingegaan op onze overwegingen bij de voorstellen voor nieuw beleid, die een vliegwiel zijn voor het realiseren van onze strategische agenda. Deze richt zich op de veranderbeweging en ambitie die wij willen en moeten realiseren bij een aantal grote maatschappelijke opgaven. Daarnaast is het voor Hengelo ook belangrijk dat onze basistaken in de stad op orde zijn en blijven, als fundament waarop onze extra ambities steunen. De voorstellen die op deze vraagstukken gebaseerd zijn, hebben vaak een urgent en actueel karakter. In deze paragraaf geven wij u onze overwegingen hierbij.

4.4.2 Fundament van onze samenleving – investeren op basis van waarden

We zijn van mening dat we de ambities in onze koers 2040 en de vijf strategische opgaven niet kunnen realiseren zonder een stevig fundament van de samenleving, zoals die nu is. Dat fundament bestaat wat ons betreft uit essentiële waarden als veiligheid, sociale cohesie en kwaliteit van de openbare ruimte, respect, inclusiviteit, burgerschap en democratie. Deze waarden liggen als het ware als een 'grondplaat' onder onze verdere ambities en ieder van deze waarden helpt op zijn manier aan het realiseren van koers en ambitie. Op al deze gebieden hebben we als Hengelo overigens ook een naam hoog te houden. Het is daarmee essentieel om continue in dit fundament te blijven investeren, omdat ze onmisbaar zijn voor de verdere ontwikkeling van onze gemeente. De noodzakelijke beleidsintensivering op dit vlak bewegen zich over alle programma's in deze Zomernota heen. Zo zijn er vraagstukken op het gebied van mobiliteit, die weliswaar niet direct de lange termijn strategische doelstellingen raken, maar wel de fundamentele waarde (verkeer)veiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte. Op het gebied van cultuur doen wij voorstellen die bijdragen aan de waarden burgerschap en democratie. Wij dragen in de eerste twee jaren bij aan het toekomstplan 1Twente en gaan er van uit dat in 2026 heeft geresulteerd een een streekomroep met andere financiering vanuit het Rijk. Ook willen wij de samenwerking in de culturele sector versterken, o.a. met uitvoeringsprogramma Cultuurregio Twente. Voorstellen rond toegankelijkheid vergroten in onze ogen de inclusiviteit en sociale cohesie. Voorstellen op het gebied van milieu en afval dragen bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte en veiligheid.

Bij de meeste voorstellen herkent u ook een zekere mate van urgentie en actualiteit.

Overzicht nieuw beleid:

- 24-NB-2.3 Toegankelijkheid bushaltes
- 24-NB-2.4 Tunnel Amerikalaan
- 24-NB-2.5 Herinrichting Winkelcentrum Groot Driene en Rotonde Laan van Driene P.C. Hoofllaan
- 24-NB-5.1 1Twente toekomstplan (2024-2025)
- 24-NB-5.2 Hijsinstallatie schouwburg Hengelo
- 24-NB-5.3 Stichting Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid
- 24-NB-5.5.A Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering
- 24-NB-5.5.B Kinderboerderij Weusthag investering
- 24-NB-5.6 Drinkwatertappunten
- 24-NB-5.7 Groenadviseur/stadsecoloog
- 24-NB-6.9 Actieplan toegankelijkheid
- 24-NB-7.1 Handhaving afvaldump
- 24-NB-7.2 Extra uren beleid afval
- 24-NB-7.3 Mobiel milieupark
- 24-NB-8.3 Goad Ett'n in en um Hengel
- 24-NB-8.4 Starterslening
- 24-NB-8.5 Personeel landelijk gebied

4.4.3 Basis op orde – organisatie klaar voor de toekomst

We zien dat bij de ambities rond de grote maatschappelijke opgaven de slagkracht van de organisatie onder druk staat. Het is belangrijk dat daarin de basis op orde is en de organisatie klaar is voor de ambities van de stad. Zeker waar ook steeds duidelijker wordt dat de krapte op de arbeidsmarkt invloed heeft op het vervullen van vacatures en het vinden van de juiste mensen voor het verder brengen van onze opgaven. Dat laatste geldt ook voor onze 'continue' taken. Het is van belang om ook daar, zowel inhoudelijk als procesmatig en financieel, voldoende aandacht voor te blijven houden. Om toegevoegde waarde te blijven leveren moeten we ook blijven investeren in onze 'basis op orde'.

Overzicht nieuw beleid:

- 24-NB-6.6 Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator
- 24-NB-9.7 Uitbreiding budget datagedreven sturing
- 24-NB-9.8 Uitbreiding recruitment
- 24-NB-9.9 Project- en programmacontrol

Tot slot: organisatie in beweging

De gemeente Hengelo wil een toekomstbestendige, wendbare organisatie zijn waarin inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisaties centraal staan en die snel en adequaat op veranderingen in kan spelen. Dat vraagt enerzijds wat van onze medewerkers en anderzijds kritisch blijven kijken naar onze organisatie en naar de uitvoering van onze taken. We zien dat we steeds scherper moeten kijken naar wat de ontwikkelingen in de veranderende samenleving en onze ambities vragen van de organisatie en zien daarin dat accenten verschuiven. Dat stelt andere eisen aan de organisatie en medewerkers. Waar we in deze Zomernota vanuit onze ambities voor Hengelo keuzes maken die ook vragen om extra inzet en formatie, zullen wij in de volgende fase van de doorontwikkeling van de organisatie kritisch kijken naar wat anders of minder kan en wat, afgezet tegen de strategische agenda, relatief minder belangrijk zou kunnen zijn. Zo vangen wij waar mogelijk de uitzetting van de organisatie weer op. Met dat uitgangspunt hebben wij voor veel voorstellen met personele uitbreiding niet gekozen voor een structurele uitzetting van de organisatie. De resultaten daarvan zullen terugkomen in het financieel perspectief van de Zomernota 2024-2028.

We streven naar een wendbare en zelfbewuste organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan. Dat is essentieel voor een goede dienstverlening. Met het programma Hengelo's Werken blijven we daarin investeren.

4.5 Besteding voorbereidingsbudget 2023 strategische agenda

In de Zomerbrief 2022 (juli 2022) is de vorming van en het toegroeien naar een 'strategische agenda' voor het eerst toegelicht. Daarbij moeten we ons te realiseren dat de strategische agenda 'dynamisch' van aard zal zijn - vooral omdat we leven in tijden van grote inhoudelijke transities - maar daarnaast veroorzaken ook de onzekere financiële kaders en randvoorwaarden een grote dynamiek. Het financieel perspectief verandert voortdurend substantieel en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we ook financieel voor Hengelo de juiste keuzes maken. Om daarmee een goede start te maken, is toen voor de eerste (procesmatige) uitwerking van de strategische agenda € 1 miljoen voor (vooral) voorbereidingskosten gereserveerd. Deze voorbereidingskosten moeten bijdragen aan een van de 5 strategische opgaven, die allemaal een veranderbeweging in gang willen zetten. Het gaat dus niet om extra inzet op onze (80%) continue opgaven. Voor 2023 was daarvoor nog € 800.000 beschikbaar.

Dat alles levert het totaalbeeld op volgens de tabel hieronder:

Vorbereidingskosten 2023 strategische agenda	
Omschrijving	2023
Veiligheid	-100
Wijkgericht werken	-214
Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling	-75
Bewonersparticipatie; werken met het nieuwe denkkader	-50
Onderzoek versterking erfgoedfunctie t.b.v. stedelijke ontwikkeling en marketing v/d stad	-60
Onderzoek/advies versterking verbinding sociaal en fysiek (sociaal architect) t.b.v. toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling	-70
Herijking van de citymarketingstrategie	-25
<i>Nog uit te werken</i>	<i>p.m.</i>
TOTAAL	-594
<i>Beschikbaar:</i>	<i>800</i>
Restant	206

5

Beleidsprogramma's

5.1	Veiligheid	34
5.2	Verkeer, vervoer en waterstaat	38
5.3	Economie	48
5.4	Onderwijs	55
5.5	Sport, cultuur en recreatie	63
5.6	Sociaal domein	77
5.7	Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	100
5.8	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	105
5.9	Bestuur en ondersteuning	116

5.1 Veiligheid

5.1.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

In 2023 ontstaat de gelegenheid om aandacht te geven aan veiligheid als één van de acht strategische opgaven die ondersteunend zijn aan de koers 2040. Inzet op de grootschalige gebeurtenissen als de coronacrisis of de vluchtelingenstroom uit Oekraïne zijn afgeschaald of structureel georganiseerd. Deze gebeurtenissen passen bij de veranderende context van het veiligheidsbeleid. Wereldwijde fenomenen hebben lokale effecten. Veiligheid heeft in de 21ste eeuw een ander karakter gekregen. Ingewikkelder en minder zichtbaar. Van overlast gevend naar potentieel ontwrichtend. In 2023 blijven we werken aan de eerder gestelde doelen maar kijken we ook vooruit naar hoe we de nieuwe uitdagingen het hoofd gaan bieden.

Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2026

Door de nieuwe raadsperiode, het collegeprogramma, de coronacrisis, de vluchtelingenopvang en afstemming op andere beleidsontwikkelingen kiezen we ervoor in 2023 de prioriteiten en doelen opnieuw vast te stellen. Deze leggen we vast in het integraal veiligheidsbeleid voor 2024-2026. De opdracht hiervoor is begin 2023 vastgesteld. Doel is om in december 2023 het nieuwe veiligheidsbeleid ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen. In de periode vooraf wordt de gelegenheid geboden het gesprek te voeren over de visie, prioriteiten en de doelstellingen daarbij. Voor deze inzet is € 100.000 beschikbaar gesteld.

Straatintimidatie

In februari 2022 heeft de raad een motie aangenomen met het doel een plan van aanpak te hebben met betrekking tot straatintimidatie. Dit naar aanleiding van een onderzoek door het CBS naar dit thema. De gemeente beschikt nog niet over een plan van aanpak, en heeft dus nog geen inzicht in de prevalentie van straatintimidatie in de eigen gemeente. Op dit moment voert het Kennispunt Twente een onderzoek uit om deze inzichten te verschaffen. Op basis hiervan wordt het plan van aanpak (verder) geconcretiseerd. Naar verwachting is het onderzoeksrapport eind juni 2023 af. Op basis van de resultaten kunnen gerichte maatregelen worden getroffen via het plan van aanpak.

Aanpak ondermijning

Ontwikkelingen in en rondom georganiseerde misdaad blijven in 2023 opzienbarend. Landelijk maar ook (minder zichtbaar) in Twente en Hengelo. De aanpak op ondermijning krijgt door de extra formatie een stevige impuls. Aanbevelingen uit het ondermijningsbeeld (2017) en de weerbaarheidsscan (2022) worden beleidsmatig opgepakt. Dat gaat over intensivering van toezicht en handhaving, het breder toepassen van BIBOB en het actualiseren van afspraken met interne en externe partners om informatie te delen en barrières in samenwerking weg te nemen. Het gaat ook over het mobiliseren van kennis, kunde en capaciteit voor de uitvoering op meerdere plekken in de organisatie. De uitvoering is hier gedeeltelijk voor ingericht. Afhankelijk van de bestaande mogelijkheden zal in een volgende Zomernota hier aandacht voor worden gevraagd.

Preventie- en handavingsplan middelengebruik

Met ingang van 1 januari 2013 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de toezicht op en handhaving van de Drank- en Horecawet, nu Alcoholwet. In deze wet is bepaald dat gemeenten verplicht zijn een preventie- en handavingsplan op te stellen. Alcoholgebruik staat in relatie met verschillende vormen van overlast en criminaliteit in het uitgaansgebied en de wijken. In 2023 actualiseren wij het preventie- en handavingsplan. Inhoudelijk breiden wij dit plan naast alcohol uit naar middelengebruik. Dit heeft te maken met ontwikkelingen waarbij bijvoorbeeld het percentage alcoholgebruik onder jongeren onder het Twentse gemiddelde blijft, maar het percentage drugsgebruik bij ons hoger ligt. Deze cijfers, gecombineerd met zorgen over de ontwikkeling van drugshandel, geeft aanleiding om ook in te zetten op preventie van drugsgebruik.

Veilige evenementen

In 2019 zijn de beleidsregels voor evenementen in Hengelo voor evenementenvergunningen vastgesteld. Door de jaren heen is het in de uitvoering steeds complexer geworden. Hieruit is ook de behoefte voortgekomen de beleidsregels te actualiseren en te verbeteren. We voeren een evaluatie uit. Alle ervaringen en suggesties zijn en worden daarmee geïnventariseerd bij de afdeling vergunningen, de brandweer, Veiligheidsregio,

evenementenorganisatoren en binnenstadondernemers. Deze analyse zal ons een beeld geven van alle knelpunten en kansen ter verbetering. Vervolgens vertalen we deze naar speerpunten die het vertrekpunt vormen voor het te actualiseren en realiseren beleid.

5.1.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Er zijn geen nieuwe beleidsvoorstellen voor dit programma.

5.1.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-1.1-Bijdrage Veiligheidsregio Twente

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-1.1	Bijdrage Veiligheidsregio Twente	-135	-135	-135	-135	-135

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is voor Hengelo de verplichte regionale samenwerkingsorganisatie op het gebied van de brandweer, incidentenbestrijding en crisisbeheersing. De gemeentelijke bijdrage hiervoor neemt toe. Gemeente Hengelo gaat € 7,5 miljoen betalen. Dit is € 135.000 meer dan we verwacht hadden. Dit is het gevolg van de loonontwikkeling, die nog iets verder gaat dan de met de gemeenschappelijke regelingen afgesproken loonontwikkeling, omdat er een andere CAO geldt dan die van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. De tweede oorzaak is een verhoging van de kapitaallasten. Dit heeft onder andere te maken met uitgestelde investeringen, die bovenop de al geplande investeringen alsnog worden uitgevoerd.

23-FP-1.2-Leefbaarheid en Veiligheid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-1.2	Leefbaarheid en veiligheid	-38	-115	-115	-115	-115

Als een inwoner om welke reden dan ook moeite heeft om zelfstandig mee te doen in de maatschappij, dan mag het op de overheid rekenen. Of dat nou tijdelijk is, voor altijd, of omdat iemand geen draagkracht meer heeft om met problematiek om te gaan. We zien het als een belangrijke taak om Hengelose inwoners bij te staan als het op eigen kracht niet meer lukt. Lokaal ligt deze ondersteuning sinds 2015 primair bij de Wmo- en jeugdregisseurs. Samen met het zorg- en veiligheidshuis is een sterk netwerk ontstaan met partners uit de strafrecht- en zorgketen voor de integrale aanpak op veelplegers, risicojeugd en casuïstiek huiselijk geweld.

Toename van escalaties

Maar regelmatig en in toenemende mate escaleert het en ontstaan er overlastgevend maar soms ook levensgevaarlijke situaties. Het aantal politieregistraties met (zware) overlastsituaties door personen met onbegrepen gedrag is sinds 2017 flink toegenomen. Van 350 in 2017 naar 700 politieregistraties in 2022. Meerdere factoren dragen hieraan bij:

- Bezuinigingen op sociale voorzieningen in de afgelopen jaren, waardoor meer mensen in de knel zijn gekomen (door armoede, GGZ, verslaving, toename zorgmijders, falende maatschappelijke integratie).
- Toegenomen extramuralisering en ambulante zorg.
- Een toenemende groep kan niet meekomen; bijvoorbeeld mensen met licht verstandelijke beperkingen.
- Individualisering; mensen kijken minder naar elkaar om; ervaren eerder 'last' van een ander en vinden dat een ander (professional/gemeente/politie) dat maar moet oplossen/aanpakken.
- Onvoldoende (passende) zorg, begeleiding en/of huisvesting voor kwetsbare mensen dat op korte termijn beschikbaar is.

Bedreiging openbare orde en veiligheid

Bij een escalatie wordt de openbare orde en veiligheid van de samenleving bedreigd. Het zijn situaties die soms direct maar in ieder geval op zeer korte termijn een actie vragen van de gemeente en haar partners. In dergelijke omstandigheden verschuift de coördinatie en bestuurlijke verantwoordelijkheid. De coördinator veiligheid ondersteunt dan de burgemeester in de uitvoering van zijn bevoegdheden. Hij draagt zorg voor de regie op de inzet van partners uit de justitiële keten in nauwe samenwerking met de betrokken regisseurs Wmo en Jeugd en Gezin. Het gaat hierbij ook om het voorkomen van recidive. Door een op maat gemaakte aanpak, waarbij straf en zorg hand in hand gaan kunnen overlast, geweld en criminaliteit terug worden gedrongen. Steeds meer staat de persoons- en contextgerichte aanpak centraal.

Deze toename in escalaties als autonome ontwikkeling heeft zijn weerslag op het team leefbaarheid en veiligheid die in de formatie hier niet op is ingericht. Het betreft hier geen beleidskeuze maar een wettelijke taak van de gemeente om problemen op het gebied van openbare orde en veiligheid te voorkomen en (eventueel via convenantafspraken) de taak regie te voeren bij incidenten.

In het traject naar een nieuw veiligheidsbeleid voor 2024-2026 is het onderwerp zowel tijdens de ambtelijke expertsessie als de raadsbijeenkomst expliciet besproken als een prioriteit die aandacht behoeft. Zeker in relatie tot de strategische agenda waar we als gemeente de leefbaarheid en veiligheid in wijken willen verbeteren. Incidenten met jeugdcriminaliteit en personen met onbegrepen gedrag hebben veel impact op het gevoel van veiligheid in de eigen woonomgeving.

Regie Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) is een specialisme

De frequentie en toegenomen complexiteit van de context betekent dat het team leefbaarheid en veiligheid dit niet meer kan beschouwen als een algemene taak. Het beleidsmatig en operationeel goed organiseren van deze regiefunctie is een specialisme geworden. Zowel landelijk als in Twente wordt gewerkt met de AVE systematiek. In vier stappen wordt er opgeschaald naar uiteindelijk de inzet van adviseurs veiligheid en taken van de burgemeester. De gehele aanpak richt zich op het zoveel mogelijk voorkomen (bijvoorbeeld middels preventie) van incidenten en slachtoffers waar personen met verward gedrag of personen met multiproblematiek bij betrokken zijn. Deze basis moet goed geregeld zijn als houvast en continu worden geoptimaliseerd. De praktijk is namelijk altijd veranderlijk en weerbarstig.

Herhaalde oproep voor deze regietaak

Het organiseren en evalueren van de AVE, het adviseren en regisseren van escalaties met veiligheidsrisico's en maatschappelijke onrust is een taak die belegd moet worden bij het team leefbaarheid en veiligheid. Al langer wordt vanuit het sociaal domein en door partners meer betrokkenheid gevraagd van adviseurs Openbare Orde en Veiligheid. Dit vanwege hun kennis en expertise van de juridische mogelijkheden en de directe lijnen met justitiepartners en burgemeester. Bijvoorbeeld als het gaat over het inzetten van bestuursrechtelijke maatregelen als onderdeel van een integrale aanpak van jeugd(groepen) of personen in een kwetsbare positie die - al dan niet gedwongen - richting criminaliteit afglijden.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Een autonome ontwikkeling en door het acute karakter noodzakelijk om erop te investeren. Het risico bestaat dat escalaties onvoldoende en te laat gesignaleerd worden, dat een gecoördineerde interventie te laat of niet op gang komt, en leidt tot onnodige schade, slachtoffers en onveiligheidsgevoel bij inwoners of bezoekers in de omgeving.

Wij stellen voor om per 1 september 2023 de formatie structureel uit te breiden met 1 FTE voor uitsluitend deze taak. We combineren daarmee meerdere taken (lokaal en regionaal) die betrekking hebben op zorg en veiligheid.

- Adviserende rol bij vermoedens van escalatie bij multidisciplinaire casuïstiek.
- Regisserende rol bij escalaties en multidisciplinaire veiligheidsproblematiek.
- Adviserende of regisserende rol in de aanpak van criminele jeugdgroepen.
- Adviserende rol ten aanzien van TopX, Veelplegersoverleg, Radicalisering en terrorisme.
- Regisseur in casuïstiek Outlaw Motorcycle Gangs (OMG) en woonoverlast.
- Regisseur casuïstiek Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen

23-FP-1.3-Diverse kleine wijzigingen programma 1

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-1.3	Diverse kleine wijzigingen programma 1	-12	-13	-13	-13	-13

Aanpassing bijdrage aan Dierenopvang (1.2 Openbare orde en veiligheid)

De bijdrage aan de Dierenopvang wordt weliswaar jaarlijks geïndexeerd, maar blijkt nu hoger dan oorspronkelijk voorzien. De opvang van zwerfdieren is een wettelijke taak van gemeenten. Daarom wordt deze verhoging gezien als onvermijdbaar.

5.1.4 Risico's

Voor veiligheid zien we de grootste risico's voor de gemeente bij grote evenementen die vergunningsplichtig zijn en waarbij de veiligheid goed georganiseerd moet zijn.

Vanuit de coronamaatregelen zijn de meeste risico's weggevallen. Er is nog één risico dat langduriger effect kan hebben, namelijk het risico dat als gevolg van de coronamaatregelen een verhoogd beroep wordt gedaan op jeugdhulp.

5.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

5.2.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Nu het mobiliteitsplan is vastgesteld wordt er verder gewerkt aan de uitvoering van het mobiliteitsplan. Onder andere middels het maken van een nieuwe Fietsnota 2024-2030, het maken van een nieuwe Parkeernota en het maken van een uitvoeringsplan voor verbeterde toegankelijkheid van bushaltes. Daarnaast zijn er verschillende ontwikkelingen op het gebied van deelmobiliteit waarop ingespeeld wordt.

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten zijn berekend van investeringen in deze kapitaalgoederen. Voorgaande plannings zijn in deze Zomernota geactualiseerd en er is een herberekening gemaakt. De kapitaalgoederen zijn separaat toegelicht in diverse onderdelen in dit programma en een uitgebreide toelichting staat in bijlage 10.5 'Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte'.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota. Opgemerkt moet worden dat we in onzekere tijden verkeren, bijv. wat betreft stijging materiaalkosten.

5.2.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-2.1	Actualiseren parkeerbeleid en beëindigen Shop en Go	-	-35	25	25	25
24-NB-2.2	Opstellen actieplan fiets 2024-2030	-	-60	-	-	-
24-NB-2.3	Toegankelijkheid bushaltes	-	-	-6	-6	-6
24-NB-2.4	Tunnel Amerikalaan	-	-	-17	-17	-17
24-NB-2.5	Herinrichting winkelcentrum Groot Driene en rotonde Laan van Driene P.C. Hoofllaan	-	-	-	-18	-18
24-NB-2.6	Strategische advisering Mobiliteit	-	-133	-133	-133	-

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-2.1 Actualiseren parkeerbeleid en Beëindigen Shop & Go

Actualiseren parkeerbeleid

Het bestaande parkeerbeleid is verouderd. Het bestaat uit de Nota Autoparkeren en verschillende herziene onderdelen, waaronder Parkeernormen Binnenstad en Hart van Zuid (deel ten noorden van het Esrein). Met de vele ontwikkelingen in de binnenstad en Hart van Zuid verwachten we over een aantal jaren problemen met de bereikbaarheid (parkeren) van de stad. Actualisatie van het parkeerbeleid is daarom nodig. Dit is ook opgenomen in de uitvoeringsagenda van het Mobiliteitsplan. De kosten voor het actualiseren van het parkeerbeleid bedragen eenmalig € 60.000. Dit is inschatting op basis van de kosten voor de herziene onderdelen van het bestaande parkeerbeleid.

Beëindigen Shop & Go

Eind 2021 is besloten om de maatregel Shop & Go structureel voort te zetten. Daarbij is aangegeven dat de techniek van het monitoren van Shop & Go nog niet optimaal was. In 2022 heeft de leverancier deze techniek verder doorontwikkeld. We moeten echter concluderen dat ondanks de verbeteringen, de techniek onvoldoende geschikt is om goed te kunnen handhaven op het principe van Shop & Go. Zonder de mogelijkheid tot handhaven verliest de maatregel zijn werking. Om de maatregel goed te laten werken moeten we speciale parkeerautomaten (met nultarief) plaatsen bij de Shop & Go parkeerplaatsen. De investeringskosten hiervan bedragen € 50.000 en de exploitatiekosten nemen met € 10.000 toe. Deze bedragen voor 13 Shop & Go parkeerplaatsen staan niet in verhouding tot de kosten van de ruim 1.000 andere straatparkeerplaatsen in de binnenstad. Advies is daarom om de maatregel Shop & Go per

1 januari 2024 te beëindigen. De structurele lasten verminderen in dat geval met € 25.000 per jaar. We gaan zoeken naar een alternatief en komen er bij de parkeernota op terug.

24-NB-2.2 Opstellen actieplan Fiets 2024 - 2030

In de afgelopen jaren is het gebruik van de **fiets** in de gemeente Hengelo toegenomen. De **fiets** is een duurzaam en gezond alternatief voor gemotoriseerd vervoer en past binnen het streven van de gemeente om in te zetten op actieve mobiliteit, zoals beschreven in het Mobiliteitsplan 2040.

Om het **fietsgebruik** verder te stimuleren, is het belangrijk dat er aandacht is voor **fietsveiligheid**, **fietsnetwerk** en **fietsparkeren** in de binnenstad. Het voorgestelde Actieplan Fiets 2024-2030 beschrijft daarom een samenhangend pakket van acties en maatregelen om deze vraagstukken aan te pakken. Fietsveiligheid wordt een belangrijk aandachtspunt in het actieplan. Het aantal **fietsongevallen** moet omlaag en de verkeersveiligheid voor **fietsers** moet worden verbeterd. Dit kan bijvoorbeeld door het aanleggen van meer veilige **fietspaden** en het verbeteren van de verkeersveiligheid op gevaarlijke kruispunten. Ook wordt ingezet op gedragsverandering door middel van voorlichting en educatie. Een ander belangrijk onderdeel van het Actieplan Fiets is het verbeteren van het **fietsnetwerk**. Hierbij wordt ingezet op het realiseren van meer **fietsroutes** en het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande **fietspaden**. Daarnaast is **fietsparkeren** in en rond de binnenstad een belangrijk aandachtspunt in het actieplan. Er wordt gestreefd naar voldoende **fietsparkeerplekken**.

Het Actieplan Fiets vormt een concreet en samenhangend pakket van maatregelen en acties om het **fietsgebruik** te stimuleren en de **fietsinfrastructuur** te verbeteren. Het draagt bij aan een duurzame en gezonde leefomgeving en past binnen de ambitie van de gemeente om in te zetten op actieve mobiliteit. De kosten voor het opstellen van Actieplan Fiets 2024-2030 worden geraamd op eenmalig € 60.000. Hiervoor zal een offertetraject worden gestart om een geschikt bureau te vinden dat de studie kan uitvoeren. Het Actieplan Fiets sluit aan op het Mobiliteitsplan 2040, waarin het STOMP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer, Mobility as a Service (MaaS) en Particuliere auto) leidend is. Dit betekent dat er wordt ingezet op actieve mobiliteit, zoals **fietsen** en lopen. Het Actieplan Fiets draagt hieraan bij door het stimuleren van **fietsgebruik**, het verbeteren van de **fietsinfrastructuur** en het bevorderen van de verkeersveiligheid voor **fietsers**. Het Actieplan Fiets heeft verschillende maatschappelijke effecten. Door toename van **fietsen** wordt bijgedragen aan een gezondere samenleving. Verder is **fietsen** een duurzaam alternatief voor de auto. Door de verkeersveiligheid van **fietsers** te verbeteren zal het aantal ongevallen en slachtoffers worden verminderd.

24-NB-2.3 Toegankelijkheid Bushaltes

Dit voorstel voor de aanpassing van bushaltes in de gemeente Hengelo heeft als doel om de toegankelijkheid en kwaliteit van de bushaltes te verbeteren en daarmee de mobiliteit van inwoners te bevorderen. Door het verbeteren van de toegankelijkheid, wordt het voor meer mensen mogelijk om gebruik te maken van het openbaar vervoer, ook voor mensen met een beperking.

Het voorstel sluit aan bij het Mobiliteitsplan 2040, waarin duurzame mobiliteit en het verbeteren van het openbaar vervoer als speerpunten zijn benoemd. Door het verbeteren van de bushaltes wordt het openbaar vervoer aantrekkelijker gemaakt voor inwoners en bezoekers van de gemeente, wat kan bijdragen aan het verminderen van het aantal auto's op de weg. Het voorstel biedt kansen voor de gemeente Hengelo om haar positie als duurzame en inclusieve gemeente te versterken en draagt bij aan de bereikbaarheid van verschillende locaties binnen en buiten de gemeente. Ook kan het bijdragen aan het verminderen van het aantal auto's op de weg en daarmee aan de vermindering van CO₂-uitstoot en luchtvervuiling.

Vanuit de Provincie is een subsidie beschikbaar om de OV-infrastructuur te verbeteren. Dit jaar worden nieuwe DRIS-schermen (informatieschermen) geplaatst met een drukknop voor mensen met een visuele handicap door de provincie. Het plan in dit voorstel is om geleidelijnen aan te passen en eventueel toe te voegen op alle locaties met deze DRIS-schermen (105 haltes). Verder is er de wens om het kwaliteitsniveau van enkele haltes te verbeteren (o.a. voorzien van haltebanden, toevoegenabri's, verbeteren toegankelijkheid en toevoegen **fietsvoorzieningen**) en op hetzelfde kwaliteitsniveau te brengen als andere haltes in de stad.

Alle maatregelen zijn hieronder opgesomd:

- Aanpassing van geleidelijnen op haltes met DRIS-schermen, zodat deze voldoen aan de richtlijnen voor visueel gehandicapten;
- Verbeteren van de toegankelijkheid van enkele haltes, bijvoorbeeld door het bieden van een gelijke instaphoogte, het verbreden van het perron of toevoegen van voetpaden naar de halte als die nu niet aanwezig zijn;
- Toevoegen van een halteband, zodat de bus veilig en gemakkelijk kan stoppen en wegrijden bij enkele haltes waarbij dit nu niet aanwezig is;
- Upgrade van enkele haltes om het kwaliteitsniveau te verbeteren, bijvoorbeeld door het toevoegen vanabri's en zitgelegenheid;
- Toevoegen van fietsvoorzieningen bij enkele haltes, zoals fietsenrekken of een fietsparkeervoorziening.

Door samen te werken met de provincie en gebruik te maken van de subsidie voor de aanpassing van de OV-infrastructuur, worden de kosten voor de gemeente beperkt. De provincie draagt 75% van de kosten, de overige 25% dient door de gemeente te worden betaald. De totale kosten zijn geraamd op € 240.000. Door de subsidie van de provincie bedraagt de investering voor de gemeente € 60.000.

24-NB-2.4 Tunnel Amerikalaan

In de tunnel Amerikalaan zijn veel problemen met de tegels die zijn aangebracht aan de wanden. Bij de aanleg is rekening gehouden met vervanging van tegels, maar niet in deze mate van blijvende achteruitgang. Bij koud weer, met name vorst, en de wijze van huidige afwatering wordt het probleem van loszittende tegels snel groter. Vocht kruipt achter de tegels waardoor het sneller loslaat. Bovendien wordt de tunnel veel gebruikt door bewoners, bezoekers van bedrijventerrein De Veldkamp, 't Plein en scholieren die aansluiten op de F35. Door de slechte staat van het tegelwerk is er gevaar voor mensen die fietsend of rijdend door de tunnel gaan. Omwille van de veiligheid zijn onlangs alle tegels verwijderd. Hiermee is het acute gevaar geweken. Ter dekking hiervoor is het restant van het krediet tegelwerk Grobbentunnel/Amerikalaan à circa € 210.000 ingezet en dit is net toereikend voor het verwijderen van het tegelwerk.

Dit krediet is echter niet toereikend om de gehele noodzakelijke ingreep van herstel te realiseren. Nu het tegelwerk is verwijderd, is ook duidelijk welke werkzaamheden nog uitgevoerd moeten worden. De wanden moeten weer voorzien worden van een betere afwerking die goed tegen regen, water en vocht bestand is. Tegelijkertijd hebben daarbij ook de afwatering en goten aangepast te worden om de waterhuishouding ter plaatse te verbeteren om betere afwatering te realiseren. Ook hebben het wegdek, (dilatatie)voegen en relingen hersteld te worden. Het voorstel is om hiervoor een bedrag van € 500.000 vrij te maken. Dit bedrag wordt conform het oorspronkelijke krediet afgeschreven in 30 jaar.

24-NB-2.5 Herinrichting Winkelcentrum Groot Driene en Rotonde Laan van Driene P.C. Hoofllaan

Als onderdeel van de herinrichting tot een verkeersveilige en toegankelijke openbare ruimte rond winkelcentrum Groot Driene moet er een nieuwe rotonde in de wijk Laan van Driene (afslag PC Hoofllaan) worden aangelegd. Hiervoor is een totaal krediet nodig van €1.590.000 excl. BTW.

Dinsdag 14 februari jl. hebben Gedeputeerde Staten provincie Overijssel het verdelingsvoorstel UVP regionale mobiliteitsgelden 2023 conform vastgesteld. Hiermee stellen zij voor 2023 een bedrag van bijna 19 miljoen euro beschikbaar voor gemeentelijke en provinciale projecten in Twente en West-Overijssel op het gebied van bereikbaarheid en verkeersveiligheid. De rotonde Laan van Driene-P.C. Hoofllaan is hierin met een bijdrage van €1.070.250 benoemd. De projectkosten zijn begroot op €1.590.000. Dat betekent dat er €520.000 aan investeringen vanuit nieuw beleid nodig is.

Op 20 december 2022 heeft het college van B&W besloten (zaaknummer 3504668 - Uitvoeringskrediet winkelcentrum Groot Driene) 1. Kennis te nemen van het definitief ontwerp van de herinrichting openbare ruimte winkelcentrum Groot Driene; 2. Voor de realisatie van de eerste fase, zijnde de parkeerterreinen en het wandelgebied rondom het winkelcentrum, een uitvoeringskrediet te voteren van € 1.762.500 en deze te dekken uit de gelden die beschikbaar zijn gesteld in kadernota 2020-2023; 3. De raad te adviseren om in te stemmen met de ingrepen in de hoofdgroenstructuur. Op 1 februari 2023 heeft de gemeenteraad besloten in te stemmen met de ingreep in de hoofdgroenstructuur bij winkelcentrum Groot Driene (zaaknummer 3525879 - Hoofdgroenstructuur

winkelcentrum Groot Driene). De uitvoering van het **Definitief Ontwerp** gebeurt in 3 fases: 1 Parkeerterrein en wandelgebied rondom winkelcentrum (krediet in besluit college – zaaknummer 3504668) 2 Ronde Staringstraat – PC Hoofltaan (kredietaanvraag naar raad, zaaknummer college 33568137, zaaknummer raad 3568164 – planning raadbehandeling 7 juni 2023) 3 Ronde Laan van Driene – PC Hoofltaan (is nog cofinanciering voor nodig, deze vraag in Zomernota)

De effecten zijn vooral een verbetering van de verkeersveiligheid. Dit conform de doelstelling in het verkeersveiligheidsplan SPV2030. Daarnaast wordt de doorstroming naar de wijkring verbeterd en vooral meer toekomstbestendig gemaakt. Ook krijgt het winkelcentrum Groot Driene met de rotonde een volwaardige aansluiting richting de wijkring.

24-NB-2.6 Strategische advisering Mobiliteit

Maatschappelijke effecten

Hengelo heeft een belangrijke opgave op het terrein van mobiliteit om stad en de regio nu en in de toekomst bereikbaar te houden.

Toelichting op het voorstel

Mobiliteit is een belangrijk onderdeel van de toekomstige stad en regio. De stad moet bereikbaar zijn, op een duurzame manier. Met het mobiliteitsplan 2040 hebben we een duidelijke richting. We liggen op het kruispunt van strategische verbindinglijnen met andere regio's zoals Zwolle- Munster en Amsterdam- Berlijn. Ook voor de regio Twente zijn we een belangrijk schakelpunt. We moeten dit in de komende jaren samen met andere overheden waar gaan maken. Dat betekent dat we vol moeten inzetten op strategische inzet, lobby en mobiliteitstransitie in samenhang met de brede stedelijke ontwikkeling. Hiervoor is binnen de ambtelijke organisatie nu geen capaciteit beschikbaar. Daarom wordt voorgesteld hiervoor de komende 3 jaar 1 fte beschikbaar te stellen.

Risico's

Onvoldoende inzet op de strategische uitwerking van mobiliteit. Hierdoor kunnen we subsidies mislopen en kansen voorbij laten gaan.

Schaarste op de arbeidsmarkt maakt dat niet op voorhand is in te schatten of we dit kunnen invullen.

5.2.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-2.1 Beheersystemen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.1	Beheersystemen	-50	-50	-50	-50	-50

Er is meer en meer aandacht voor de bestaande kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Dit vraagt om zorgvuldig informatiemanagement van alle elementen in de openbare ruimte (boven- en ondergronds). Al deze informatie van de openbare ruimte wordt geregistreerd en geanalyseerd in de beheersystemen GBI.

Het weten wat de onderhoudsstaat is van alle elementen in de openbare ruimte, is essentieel voor het (meerjaren) programmeren van het beheer en onderhoud. Het wordt daarom steeds belangrijker om de kwaliteitsgegevens op basis van inspecties te monitoren. Hiermee wordt immers duidelijk of onze assets nog op peil zijn of dat er maatregelen getroffen moeten worden om (toekomstige) onveilige situaties te voorkomen.

De wegen van Hengelo worden gemonitord en geïnspecteerd conform landelijk geldende normen en systematiek (CROW) en uitgevoerd door een extern **gecertificeerd** bedrijf. Deze expertise heeft gemeente Hengelo niet in huis. Vanwege de hogere lonen worden wij geconfronteerd met hogere advieskosten. Het huidige budget is daardoor niet meer toereikend. Vanaf 2023 is structureel € 50.000 per jaar extra nodig.

23-FP-2.2 Upgrade elektrische infrastructuur en stroompunten openbare ruimte

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.2	Upgrade elektrische infrastructuur en stroompunten openbare ruimte	-	-5	-5	-5	-5

Als installatieverantwoordelijke heeft de gemeente de wettelijke verplichting om een veilige en adequaat functionerende elektrische infrastructuur in de openbare ruimte te hebben. Zo wordt ten bate van de markt, haven, evenementen en standplaatsen gebruik gemaakt van deze stroompunten en infrastructuur. Er is gestart met het in kaart brengen van de ondergrondse infrastructuur voor elektrapunten en –stations in de openbare ruimte. Bedoeling is om deze infrastructuur van elektrische voorzieningen in de openbare ruimte verder uit te lijnen en in te richten, zodat deze én voldoet aan de steeds hoger wordende maatstaven en verantwoordelijkheden én daarnaast gebruiksvriendelijker wordt. Op deze manier kunnen ook de stroomkosten exacter en onderbouwd doorberekend worden aan de gebruiker.

Uit de inventarisatie blijkt dat een aantal verdeelstations onvoldoende capaciteit heeft en ingericht is om de stroompunten goed en veilig te laten functioneren. Dit als gevolg van hogere capaciteit en kwaliteitsnormen die gesteld worden aan deze infrastructuur. Omwille van onder andere de markt op het Marktpllein is het station aan de Kattenhoek geüpgrade zodat deze voldoet en kan voorzien in de nieuwe opzet. Deze upgrade is nodig om alle stroompunten (technisch) veilig blijvend te laten functioneren waarbij tegelijkertijd het verbruik van elektra beter gemonitord kan worden. Idem zijn voor de stroom- en evenementenaansluitingen passende stroomkasten bij het stadhuis bijgeplaatst. Ook zijn voor de haven de stroompunten aangepast om te voldoen aan de huidige maatstaven.

Al met al hebben deze aanpassingen en upgrade geleid tot een investering van in totaal € 70.000 (€ 20.000 Kattenhoek, € 30.000 stadhuis, € 20.000 haven). In de huidige budgetten is hiermee geen rekening gehouden. Deze voorzieningen zijn te activeren waarbij een afschrijftermijn van 15 jaar wordt aangehouden. Dit betekent dat er rekening wordt gehouden met circa € 5.000 per jaar. Hiermee wordt ook de toekomstige vervanging geborgd.

23-FP-2.3 Elektrische infrastructuur en stroompunten openbare ruimte

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.3	Elektrische infrastructuur structureel en stroompunten openbare ruimte	-27	-27	-27	-27	-27

Ten bate van evenementen, markt, haven en ook standplaatsen wordt gebruik gemaakt van een ondergronds elektrische infrastructuur van stroomkasten en stroompunten in de openbare ruimte. Tot op heden is dit gefragmenteerd belegd terwijl de behoefte is om deze infrastructuur structureel in te regelen. Er is gestart om deze infrastructuur van elektrische voorzieningen structureel in te richten en verder uit te lijnen. Daarmee kunnen wij ook onze wettelijke verplichting als installatieverantwoordelijke duidelijker vervullen. Wij kunnen dan beter anticiperen om te blijven voldoen aan de steeds hoger wordende capaciteit, maatstaven en kwaliteitsnormen die worden gesteld aan elektrische voorzieningen in de openbare ruimte. Om de elektrische infrastructuur met stroomkasten en stroompunten blijvend goed en veilig te laten functioneren, moet rekening gehouden worden met de gebruikelijke vaste net- en keuringskosten, alsmede de kosten voor het oplossen van storingen en andere onderhoudskosten waarmee we te maken hebben.

Deze kosten zijn niet gedekt in de reguliere exploitatiebegrotingen en met dit voorstel wordt de basis op orde gebracht voor wat betreft de elektrische infrastructuur. Ook kan hiermee het verbruik van elektra worden gemonitord. Het voorstel is om deze terugkerende jaarlijkse kosten van € 27.000 centraal in te regelen om de elektrische infrastructuur te borgen. Deze structurele kosten zijn exclusief verbruik. Bedoeling daarvan is dat het verbruik via de uiteindelijke gebruiker verder in rekening gebracht kan worden. Vooralsnog worden deze lasten verantwoord in beleidsprogramma 2, totdat bekend is hoe de kosten verdeeld gaan worden.

23-FP-2.4 Investering parkeerautomaten en participatie schil Hart van Zuid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.4	Investering parkeerautomaten en Participatieschil Hart van Zuid	-30	53	51	47	43

Investeringen parkeerautomaten

In december 2022 heeft het college besloten betaald parkeren in te voeren in Hart van Zuid (deel ten noorden van Esrein). De invoering gebeurt in fasen en hangt samen met oplevering van woningbouw. Op dit moment is de verwachting dat er in 2024 twee parkeerautomaten nodig zijn, in 2025 en 2026 vier per jaar. Aanvullend daarop dienen alle bestaande parkeerautomaten in 2027 te worden vervangen. Dit investeringsritme komt uit op een bedrag van € 470.000 in totaal, uitgaande van een gemiddelde prijs van € 10.000 per parkeerautomaat. Op dit moment zijn in de parkeerbegroting kredieten beschikbaar tot een bedrag van €476.000. Dit is inclusief investeringskredieten die betrekking hebben op de parkeergarage. Aangezien het parkeermanagementsysteem eind 2020 vernieuwd is, verwachten we in de nabije toekomst geen grote investeringen in de parkeergarage. Daarom stellen we voor om die investeringsruimte te benutten voor het straatparkeren.

Naar aanleiding van het vergroten van het parkeerareaal zullen ook de exploitatie en onderhoudskosten toenemen. We verwachten deze kosten in de komende jaren te kunnen opvangen binnen de huidige begroting. In de schil rond Hart van Zuid komt ook een vorm van parkeerregulering. De investerings- en exploitatiekosten voor de schil zijn nog onbekend. Dit is afhankelijk van de uitkomsten van het participatietraject (o.a. welke reguleringsvorm komt er in de schil, hoe groot worden de gebieden en op welk moment wordt parkeerregulering ingevoerd) en van de planning van oplevering van de projecten. In de Zomernota 2024-2028 komen we hier op terug.

Daarnaast is extra inzet van handhaving noodzakelijk. De omvang is afhankelijk van oplevering van woningbouw en van de keuzes die gemaakt worden voor de schil. In de Zomernota 2024-2028 komen we hier op terug.

Participatie parkeerregulering schil rond Hart van Zuid

Het invoeren van betaald parkeren in Hart van Zuid heeft effect op de aangrenzende straten en buurten. Daarom heeft de gemeenteraad in september 2021 al het principebesluit genomen om ook in de zogenoemde schil een vorm van parkeerregulering in te voeren. We hebben nog geen keuze gemaakt welke vorm van parkeerregulering het beste in deze schil past. Wij willen daarvoor eerst de huidige situatie en wensen van bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden goed in kaart brengen. Daarom is hiervoor een participatietraject opgestart. Voor het opstellen van de participatiestrategie en de uitvoering van het plan worden we bijgestaan door een gespecialiseerd bureau. We maken hierbij gebruik van het Denkkader Participatie. De kosten hiervoor bedragen € 30.000.

23-FP-2.5 Aanvullende subsidie Haven Twentekanaal

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.5	Aanvullende subsidie Twentekanaal	1	25	25	25	25

Rijkswaterstaat verruimt de Twentekanalen (project 'TK2'), zodat grotere en dieperliggende schepen van het kanaal gebruik kunnen maken (klasse Va). Gemeenten zorgen voor het opwaarderen van haar havens. De havens worden daarmee ook geschikt gemaakt voor deze grotere en dieperliggende schepen. Daarvoor wordt een nieuwe oeverconstructie (damwanden) aangebracht tussen de insteekhavens en de Boekelose brug. Daarnaast wordt op 3 locaties de bodem verdiept en beschermd, namelijk ter hoogte:

1. Zandmij./betoncentrale
2. Gemeentekade
3. Petroleumhaven

Voor de dekking van de kosten van voorbereiding en uitvoering van het werk is in 2019 een krediet verstrekt van € 7,9 miljoen (zaaknummer 2326016). Een deel van dit krediet is gereserveerd voor het realiseren van bodembescherming bij de CTT (container terminal) en de op- en overslag in een eerdere fase, waardoor er nog

€ 7.450.000 beschikbaar krediet resteert. Het krediet is conform voorstel voor € 2.700.000 afgedekt door een TENT subsidie van de Europese Unie.

Daarnaast is voor 'Verbeteren en verdiepen van kades Twentekanaal Hengelo fase 2' € 1.200.000 vanuit de provincie Overijssel beschikbaar gesteld in het kader van het Bestedingsplan Mobiliteit Overijssel 2020. De verwachting is dat de gemeente in fase 2 zodanige subsidiabele kosten maakt, dat de vooraf beschikbaar gestelde subsidie ook volledig door provincie toegekend zal gaan worden. De subsidie van € 1.200.000 is nog niet in de begroting verwerkt en heeft tot gevolg dat we lagere (kapitaal-)lasten verwachten.

23-FP-2.6 Inkomsten Haven

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.6	Inkomsten haven	-83	-91	-91	-91	-91

De werkelijke inkomsten uit scheepsbewegingen in de haven zijn al meerdere jaren lager dan begroot. Dit heeft meerdere oorzaken. De eerder doorgevoerde verhoging van de haveninkomsten ter dekking van de lasten, die voortkwamen uit het opstellen van het Uitvoeringsprogramma Binnenhavenvisie, was te positief. Deze verhoging lijkt vooralsnog niet gerealiseerd te kunnen worden, aangezien er tot op heden niet meer scheepvaart voorbij kwam dan voorheen. Bovendien zijn de investeringen met betrekking tot de opwaardering Havenstructuur nog niet afgerond (nog in volle gang). Daarnaast hebben we de laatste jaren steeds meer te maken met lage waterstanden.

De haveninkomsten zullen dus bijgesteld moeten worden. Op dit moment is niet exact te bepalen in welke mate. Een onderzoeksbureau heeft in de eerste helft van 2023 de grondslagen van de havengeldenverordening nader tegen het licht gehouden. Mogelijk heeft dit gevolgen voor de verordening, maar daarover hebben we nog geen besluitvorming. Ook de besluitvorming met betrekking tot de indexering heeft nog niet plaatsgevonden (volgend bestuurlijk overleg).

Vooruitlopend hierop baseren we ons op de werkelijke haveninkomsten uit voorgaande jaren. Daaruit blijkt dat we op basis van de voor 2024 doorgevoerde indexering van 8,9% circa € 90.000 minder haveninkomsten verwachten.

23-FP-2.7 Verrekening taakvelden verkeer en vervoer en openbaar groen met taakveld riolering

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.7	Verrekening taakvelden verkeer en vervoer en openbaar groen met taakveld riolering	-491	-491	-491	-491	-491

Het nieuwe Programma Water en Riolering 2023-2027 zal in 2023 worden vastgesteld door de raad. De lasten die gepaard gaan met de uitvoering van het Programma Water en Riolering worden gedekt uit de **rioolheffing**.

GRP tot en met 2022

In de vorige periode (GRP 2018-2022) werd vanuit (het taakveld) riolering een bedrag van € 1,5 miljoen bijgedragen aan de taakvelden verkeer en vervoer en openbaar groen. Deze opdracht is jaren geleden aan het GRP gekoppeld.

In het kader van het nieuwe Programma Water en Riolering (PWR) hebben we alles opnieuw tegen het licht gehouden en zijn we tot de conclusie gekomen dat we maximaal € 1 miljoen kunnen bijdragen aan deze taakvelden. Intern is dit uitvoerig bekeken, ook in relatie tot uitvoering van werkzaamheden/projecten waarbij altijd wordt gekeken of er werk met werk gemaakt kan worden. Daarnaast hebben we ook extern onderzoek laten uitvoeren waarbij tot dezelfde conclusie is gekomen qua bijdrage aan de taakvelden; er kan maximaal rekening gehouden worden met € 1 miljoen aan bijdrage op de taakvelden en niet de geraamde € 1,5 miljoen. Dit heeft te maken met verscherpte regelgeving en het daarmee samenhangende feit dat we onze inwoner een zo realistisch mogelijke **rioolheffing** willen laten betalen. Het gevolg hiervan is dat er € 491.000 minder vanuit het taakveld riolering met de andere taakvelden kan worden verrekend, waardoor het negatieve effect voor de reguliere begroting € 491.000 structureel is.

23-FP-2.8 Diverse kleine wijzigingen programma 2

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.8	Diverse kleine wijzigingen programma 2	-11	-12	-12	-12	-12

In het verleden werden inritten aangelegd door de gemeente. Dit wordt om praktische redenen niet meer door de gemeente gefaciliteerd. Inwoners kunnen nu rechtstreeks naar de aannemer zonder tussenkomst van de gemeente, waardoor extra administratieve lasten, en extra kosten kunnen worden bespaard. Met de administratieve afhechting van Gildebor zijn de begrote inkomsten die we toen verwachtten abusievelijk blijven staan, terwijl de personele lasten zijn overgeheveld naar Gildebor.

23-FP-2.9 Vervangingsinvesteringen wegen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.9	Vervangingsinvesteringen wegen	-	70	-2	-76	-141

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten van investeringen in deze kapitaalgoederen zijn berekend. In deze Zomernota zijn voorgaande plannings geactualiseerd en is een herberekening gemaakt van de kapitaallasten. Zie bijlage 10.5 voor een uitgebreide toelichting.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota.

De inventarisatie voor de wegen heeft opgeleverd dat er diverse wegen in Hengelo zijn die aan complete vervanging toe zijn. Voor asfaltwegen geldt hier dat zowel de asfaltlagen als de funderingen opnieuw moeten worden aangelegd. Voor wegen en trottoirs met elementenbestrating geldt dat de elementen vervangen moeten worden. De afgelopen jaren vonden geregeld noodzakelijke vervangingen plaats door de aanwending van een gedeelte van de onderhoudsbudgetten van de kapitaalgoederen. Op basis van de ervaringscijfers is een deel van de onderhoudsbudgetten al in 2021 structureel neerwaarts bijgesteld om een deel van deze nieuwe kapitaallasten te dekken.

Enkele vorig jaar geplande vervangingen zijn in de actualisatie verschoven naar volgende jaren. Dat heeft tot gevolg dat er in het eerste jaar een voordeel ontstaat. De bedragen maar ook de planning van de investeringen zijn geactualiseerd naar de huidige inzichten. Het totale investeringsvolume tot en met 2027 is hoger dan de vorig jaar gepresenteerde vervangingen. Daarom ontstaat er in de jaren vanaf 2025 een nadeel t.o.v. het vorig perspectief in de Zomerbrief 2022-2026. Voor een gedetailleerde lijst met investeringen wordt verwezen naar bijlage 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen.

23-FP-2.10 Vervangingsinvesteringen kunstwerken

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.10	Vervangingsinvesteringen kunstwerken	-	8	-1	-3	-6

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten van investeringen in deze kapitaalgoederen zijn berekend. In deze Zomernota zijn voorgaande plannings geactualiseerd en is een herberekening gemaakt van de kapitaallasten. Zie bijlage 10.5 voor een uitgebreide toelichting.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota.

Civieltechnische kunstwerken zijn bruggen, duikers en viaducten. Op diverse plaatsen in Hengelo moeten deze vervangen worden. De kosten voor onderhoud worden te groot en de civiele kunstwerken zijn aan vervanging toe. De afgelopen jaren vonden geregeld noodzakelijke vervangingen plaats door de aanwending van een gedeelte van de onderhoudsbudgetten van de kapitaalgoederen. Op basis van de ervaringscijfers is een deel van de onderhoudsbudgetten al in 2021 structureel neerwaarts bijgesteld om een deel van de nieuwe kapitaallasten te dekken.

Enkele geplande vervangingen zijn in de actualisatie verschoven naar volgende jaren. Dat heeft tot gevolg dat er in het eerste jaar een voordeel ontstaat. In de jaren tot en met 2025 zijn de investeringen ca € 141.000 lager t.o.v. het perspectief zoals gepresenteerd in de vorige Zomerbrief 2022-2026. Per 2026 is er een nieuwe investering toegevoegd. Voor een gedetailleerde lijst met investeringen wordt verwezen naar bijlage 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen.

23-FP-2.11 Vervangingsinvesteringen openbare verlichting

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.11	Vervangingsinvesteringen openbare verlichting	-	6	7	9	-44

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten van investeringen in deze kapitaalgoederen zijn berekend. In deze Zomernota zijn voorgaande plannings geactualiseerd en is een herberekening gemaakt van de kapitaallasten. Zie bijlage 10.5 voor een uitgebreide toelichting.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota.

De openbare verlichting in Hengelo is grotendeels per buurt of per wijk aangelegd. In de oudere wijken staat de verlichting al vele jaren en is aan het einde van de levensduur. Door ook praktijkproeven uit te voeren is bevestigd dat in delen van wijken de lantaarnpalen met armaturen aan vervanging toe zijn. De afgelopen jaren vonden geregeld noodzakelijke vervangingen plaats door de aanwending van een gedeelte van de onderhoudsbudgetten van de kapitaalgoederen. Op basis van de ervaringscijfers is een deel van de onderhoudsbudgetten al in 2021 structureel neerwaarts bijgesteld om een deel van de nieuwe kapitaallasten te dekken.

In de jaren tot en met 2025 is er relatief weinig gewijzigd t.o.v. het perspectief zoals gepresenteerd in de Zomerbrief 2022-2026. De nog niet gestarte projecten uit 2022 zijn doorgeschoven naar 2023. De bedragen zijn geactualiseerd. Met de kennis van nu blijkt dat de totale investeringsbehoefte in de jaren tot en met 2027 circa € 241.000 lager is dan in de vorige actualisatie beschreven. Dat maakt dat er in de eerste jaren een voordeel ontstaat ten opzichte van het vorig jaar gepresenteerde perspectief. Per 2027 zijn er nieuwe investeringen toegevoegd. Voor een gedetailleerde lijst met investeringen wordt verwezen naar bijlage 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen.

23-FP-2.12 Vervangingsinvesteringen straatmeubilair

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.12	Vervangingsinvesteringen straatmeubilair	-	3	3	3	-1

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten zijn berekend van investeringen in deze kapitaalgoederen. In deze Zomernota zijn voorgaande plannings geactualiseerd en is een herberekening gemaakt van de kapitaallasten. Zie bijlage 10.5 voor een uitgebreide toelichting.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota.

In eerdere bezuinigingsrondes is er bezuinigd op straatmeubilair. Een deel van de prullenbakken en banken die aan vervanging toe waren zijn weggehaald en niet teruggekomen. Toch staan er nog veel voorzieningen in de openbare ruimte. Banken en prullenbakken worden ook nog veelvuldig gebruikt. Jaarlijks zou een deel van het areaal vervangen moeten worden.

In de jaren tot en met 2027 is er relatief weinig gewijzigd ten opzichte van het perspectief zoals gepresenteerd in de Zomerbrief 2022-2026. De totale investeringsbehoefte in de periode tot en met 2027 is naar de huidige inzichten ca € 39.000 lager dan in de vorige Zomerbrief weergegeven. Voor 2028 is een nieuwe investering toegevoegd.

23-FP-2.13 Vervangingsinvesteringen verkeersregelinstallaties

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-2.13	Vervangingsinvesteringen verkeersregelinstallaties	-	52	-35	-21	-6

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen, verkeersregelinstallaties en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten van investeringen in deze kapitaalgoederen zijn berekend. In deze Zomernota zijn voorgaande plannings geactualiseerd en is een herberekening gemaakt van de kapitaallasten. Zie bijlage 10.5 voor een uitgebreide toelichting.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota.

De verkeerregelinstallaties zijn een belangrijk onderdeel in de wegeninfrastructuur. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de wegen, maar ook voor de verkeersveiligheid. Hierbij is doorstroming van het verkeer een belangrijk aspect. In de voorgaande begrotingen waren daarom al jaarlijks vervangingsinvesteringen opgenomen. We proberen waar mogelijk deze investeringen te combineren met andere reeds lopende projecten om overlast te voorkomen. Dit leidt er toe dat investeringen, daar waar de veiligheid het toelaat, worden verschoven t.o.v. de eerdere planning. Ook in geval van een subsidieverstrekking kan het zijn dat we investeringen naar voren moeten halen om aan de subsidievoorwaarden te kunnen voldoen.

We hebben conform het voorstel "Gewijzigd investeringsritme aanschaf verkeersregelinstallaties" (zaaknummer 3547370) de investeringsplanning aangepast ten opzichte van de in de vorige Zomerbrief gepresenteerde investeringen. Dit om aan deze subsidievoorwaarden te kunnen voldoen. De totale investering tot en met 2027 is circa € 158.000 lager dan in de Zomerbrief 2022-2026 gepresenteerd werd. Dit komt omdat we nu gebruik kunnen maken van subsidies. In 2024 komt dat tot uiting in een lagere kapitaallast wat hier als voordeel wordt gepresenteerd. Het investeringsritme verschuift wel naar voren, waardoor met ingang van 2025 ook de kapitaallasten hoger zijn dan in de Zomerbrief 2022-2026.

5.2.4 Risico's

Voor de activiteiten in dit programma zien we risico's in het project Twentekanaal. Dit is een gesubsidieerd project met samenwerkende partijen. Daar zitten risico's aan vast vanwege de afhankelijkheid van derden in uitvoering en in bekostiging.

5.3 Economie

5.3.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Met de Agenda voor Twente zetten Twente Board en de veertien Twentse gemeenten in op een toekomstbestendige economie in onze groene, technologische topregio. De nadruk ligt hierin op het versterken van de economie, het verbeteren van het innovatieklimaat, investeren in talent op alle niveaus (de denkers en de doeners), het bieden van een goed woon-, werk- en leefklimaat om talent aan te trekken en vast te houden en het positioneren van Twente in Nederland en Europa. In de Hengelose Koers 2040 haken we aan op deze regionale ambitie. We spreken in de Koers 2040 uit om onze economische structuur te versterken door in te zetten op bedrijven in de hightech en de innovatieve maakindustrie.

Op economisch gebied zien we veel ontwikkelingen en transitie in het vooruitzicht waar we op moeten acteren. Denk daarbij aan de krapte en uitdagingen op de arbeidsmarkt, schaarste aan ruimte voor bedrijven, de transitie naar een circulaire economie en digitalisering in verschillende sectoren. Bovendien zien we dat, door de toegenomen vraag naar bedrijfskavels, binnen afzienbare periode de laatste kavels op de reguliere bedrijventerreinen zijn uitgegeven. Ook andere gemeenten binnen Twente hebben een vergelijkbare ruimtelijke opgave naar nieuwe bedrijfsruimte. Recent zijn nieuwe regionale programmeringsafspraken voor de ontwikkeling van de nieuwe bedrijventerreinen in Twente gesloten voor een effectief en kwalitatief ruimtegebruik.

Gedurende het opstellen van de regionale programmeringsafspraken zijn we als regio tot de constatering gekomen dat een ruimtelijk-economisch toekomstbeeld van de regio ontbreekt: hoe geven we ruimtelijk invulling aan onze economische ambities, welke bedrijven willen we wel en niet kunnen huisvesten en onder welke voorwaarden, en wat zijn dan in onze regio de beste ontwikkellocaties voor deze bedrijven? In deze programmeringsafspraken zijn we al een richting ingeslagen voor de beantwoording van deze vragen, maar een uitgewerkt antwoord hierop geeft ons de handvatten om de afspraken de komende jaren verder in te kleuren. Daarom spreken we als eerste af om met de Twentse gemeenten en provincie gezamenlijk een ruimtelijk-economische visie (REV) voor de regio op te stellen. Wanneer deze REV vervolgens aanleiding geeft om de inhoud van deze regionale programmeringsafspraken te herzien, doen we dit. De gemeenten Almelo en Enschede laten een eigen economische visie opstellen die als bouwsteen/input zal dienen voor de REV.

In Hengelo hebben we behoefte aan een 'economische visie', of beter gezegd, een 'economische bouwsteen'. We gaan namelijk, gezien de nijpende kavelvoorraad, de mogelijkheden te verkennen waar en hoeveel bedrijfsruimte we toe kunnen en/of moeten voegen of op welke bedrijventerreinen herstructureringsmogelijkheden liggen. Deze ruimtelijke inventarisatie vormt input voor de Omgevingsvisie fase 3 Stedelijk Gebied, waarin we onder andere strategische ruimtelijke keuzes maken betreft de Hengelose bedrijventerreinen. Alvorens we een ruimtelijke inventarisatie kunnen maken moeten wij – in de 'economische bouwsteen'- inzichtelijk hebben wat de meest kansrijke typen bedrijvigheid/werkgelegenheid zijn om in de toekomst in Hengelo te faciliteren, inhakend op de Koers 2040 en de strategie van de Twente Board. Op basis hiervan kunnen we inschatten hoeveel bedrijfsruimte we in de toekomst nodig hebben om de Hengelose economische structuur te behouden en te versterken. Tevens zal de 'economische bouwsteen' gebruikt worden als input voor de REV (mede in acht genomen dat ook steden als Almelo en Enschede in dit traject een onderbouwde bouwsteen inbrengen).

5.3.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-3.1	Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-3.2	Revitalisering bedrijventerrien Timmersveld	-	-	-	-50	-50

1 - - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-3.1 Investeringsgerichte aanpak Bedrijventerreinen

Relatie met strategische agenda

De ambities van Koers 2040 en de schaa sprong verlangen een vestigingsklimaat van de toekomst, met een kwalitatief hoogwaardige uitstraling, klimaat neutrale gebouwen in een levendige gezonde atmosfeer. Een goed functionerend ecosysteem waarin bedrijven goed kunnen ontwikkelen en mensen kunnen aantrekken. Wij vinden het belangrijk om de duurzaam economische groei vermogen te bevorderen. Ruimte is daarin een belangrijke pijler. Voldoende en gevarieerd aanbod van bedrijfslocaties zijn noodzakelijke voorwaardes om aan deze economische doelstelling te voldoen. De kwaliteit van de bedrijfsomgeving is daarin een steeds belangrijkere vestigingsfactor. Met inachtneming van de doelen van het EU klimaatvraagstuk willen we de bedrijventerreinen vitaal sterk en duurzaam optimaliseren en daardoor de aantrekkingskracht voor vestiging in Hengelo vergroten.

Maatschappelijke effecten

- Het verlagen van de CO2 emissie en Energie verbruik van de bedrijven (2030).
- Het bedrijfsleven in Hengelo behouden.
- Het vergroten van de werkgelegenheid (goed uitziende bedrijven, trekken werknemers aan)
- Door lokale bedrijven, de realisering van IAB (Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen) te laten uitvoeren, is er een win win voor de Hengelose /Twentse economie.
- Het realiseren van duurzaamheidsambities
- Het versterken van de Economische structuur
- De aantrekkingskracht van Hengelo als werk- en woongemeente te vergroten
- Het draagvlak voor voorzieningen te vergroten
- Het behoeden van ondermijning

Toelichting op het voorstel

Binnen Hengelo zijn er bedrijventerreinen die verouderd zijn, leegstand kennen en in de levensfase van herstructurering zitten. Deze terreinen kunnen een negatief effect op het vestigingsklimaat hebben en broedplaatsen voor verval vormen. Er is derhalve alle reden om herstructurering ook daadwerkelijk aan te pakken. Dat kan door samen met de ondernemers tijdig te investeren en de bedrijventerreinen te optimaliseren. Deze aanpak levert een bijdrage aan de Hengelose en regionale doelstellingen voor energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Er zijn drie belangrijke redenen waarom de gemeente een rol heeft bij het oplossen en voorkomen van veroudering en leegstand van bedrijventerreinen.

Ten eerste heeft de gemeente in een aantal gevallen direct baat bij de oplossing. Het gaat dan om terreinen waarbij herstructurering leidt tot maatschappelijke en economische baten. Denk daarbij aan versterking van de kwaliteit van het ondernemingsklimaat, met name in de Ruimtelijk-Economische Hoofdstructuur, en aan de impuls voor het sociale en economische klimaat in de stad.

Ten tweede is in sommige gevallen veroudering ontstaan door toedoen 'van buitenaf' (vanuit het perspectief van het bedrijventerrein). Verandering van nieuwe of aangescherpte regelgeving of beleid hebben hierbij mede een rol gespeeld. Een goed voorbeeld is de aanscherping in het kader van het externe milieu- en veiligheidsbeleid. De gemeente is in deze gevallen medeverantwoordelijk voor de noodzaak tot actie.

Ten derde draagt herstructurering bij aan de beleidsdoelstelling van maatschappelijk verantwoord ondernemen, door de positieve effecten op onder meer milieu- en sociale prestaties en het ruimtegebruik.

Herstructurering is een ingewikkeld vraagstuk waarbij vele aspecten een rol spelen. De acties bestaan uit het maken van afspraken, faciliteren en stimuleren van programma's en projecten, aanpak van regelgeving en het financieel investeren in projecten. De aanpak van de bedrijventerreinen is noodzakelijk om de economische functie te behouden en de kwaliteit voor de gebruiker en de omgeving weer op peil te brengen. Om deze klimaatgerichte herstructureringsopgave adequaat aan te kunnen pakken is financiële inspanning noodzakelijk. Met de gereserveerde financiële middelen voor de periode na 2023 kan geen enkel deel van de herstructureringsopgave opgepakt worden. Er zal geld gereserveerd moeten worden. Daarom dit ingediende voorstel met een omvang van € 200.000. Voorgesteld wordt om voor de komende 4 jaren een exploitatiebudget van € 50.000 per jaar beschikbaar

te stellen en deze te dekken vanuit de Reserve Ondernemersfonds. We zullen na 3 á 4 jaar met een evaluatie komen, waaruit moet blijken of er aanvullende meerjarige middelen noodzakelijk zijn.

Onderbouwing van het gevraagde totaalbedrag van € 50.000 per jaar:

- € 10.000 Projectleiding (subsidies aanvragen, projecten begeleiders)
- € 10.000 Ontwerp- en ingenieursbureau
- € 10.000 Diverse onderzoeken (CO2 /Energie)
- € 10.000 Advies economie/contractering (wet-/regelgeving, vergunning ondersteuning)
- € 10.000 Divers

Herstructurering raakt diverse portefeuilles (Economie, Duurzaamheid, Mobiliteit, Veiligheid, Beheer Openbare Ruimte, Ruimtelijke/Stedelijke Ontwikkeling, Grondzaken) waardoor integrale afstemming nodig is.

Overall regie van het programma, project management, het beheren/managen van de financiën en de tijd, vraagt urencapaciteit. Komende jaren moeten subsidies voor de projecten worden aangevraagd om continuïteit te behouden.

Betrokken externe stakeholders

Het bereiken van de bovengenoemde ambitie vereist een forse inzet van betrokken partijen en van financiële middelen. Afhankelijk van de situatie zal een combinatie van Private en Publieke financieringsvormen worden toegepast. De ondernemers zijn ook bereid om mee te financieren. We doen het samen, de lijnen zijn kort, het informele netwerk stevig en de maatschappelijke betrokkenheid is groot. Onze externe stakeholders:

- Ondernemers
- Ondernemersverenigingen/ Parkmanagement
- Vastgoedeigenaren
- Extern adviesbureau
- OostNL
- HMO (Herstructurering Maatschappij Overijssel)
- Provincie Overijssel
- Twente Board
- Rabobank

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

- We halen niet het doel om de CO2 emissie en energieverbruik (duurzaamheidsdoelen) van bedrijven in 2030 te verlagen.
- De beoogde economische structuurversterking met een toename van werkgelegenheid in de High Tech kunnen we niet waarmaken door te weinig beschikbare hoogwaardige bedrijventerreinen.
- Door niet te investeren in revitalisering van bestaande bedrijventerreinen zal de vraag naar nieuwe terreinen toenemen. Op verouderde bedrijventerreinen wordt de beschikbare ruimte vaak inefficiënt gebruikt. Dat betekent dat de vraag naar bedrijventerreinen elders wordt uitgeoefend, hetgeen ten koste gaat van andere ruimtelijke functies, zoals groen en natuur.
- Toename van ondermijnende activiteiten op verouderde bedrijventerreinen.

24-NB-3.2 Revitalisering bedrijventerrein Timmersveld

In de koers 2040 ambiëren wij om onderscheidend te zijn als Technologische topregio. Deze ambitie haakt in op het verleden van Hengelo als techniekstad en daar ligt tevens onze toekomst. We zetten de komende jaren in op een sterke sociaaleconomische structuur. Dat doen we samen met onze partners in het Twentse ecosysteem.

Het is belangrijk om de werklocaties, zoals bedrijventerreinen die daaraan een bijdrage leveren, te laten floreren. Florerende bedrijventerreinen dragen niet alleen bij aan het zijn van een aantrekkelijke bruisende stad, maar ook aan onze ambitie om ons verder te ontwikkelen tot deze Technologische topregio. Indien een bedrijventerrein zowel fysiek als programmatisch op een hoog niveau functioneert, zal dit bestaande bedrijven behouden en laten groeien dan wel andere bedrijven eenvoudiger kunnen aantrekken.

Maatschappelijke effecten

- Behoud en vergroting werkgelegenheid
- Realiseren duurzaamheidsambities
- Economische structuurversterking
- Aantrekkingskracht van Hengelo als woon- en werkgemeente
- Verbeteren van de verkeersveiligheid
- Tegengaan ondermijning
- Draagvlak voor voorzieningen

Toelichting op het voorstel

De gemeentelijke programmabegrotingen benoemen de afgelopen jaren het belang van sterke en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Om hier invulling aan te geven is gestart met een proces om bottom-up samen met ondernemers(verenigingen) in beeld te brengen welke maatregelen er per bedrijventerrein in Hengelo de komende jaren nodig zijn om toekomstbestendig te blijven danwel te worden. Dit proces heet de 'investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen' (IAB). Processtappen als het in beeld brengen van prioritering en bijdragen van ondernemers lopen nog. Een door adviesbureau STEC uitgevoerde bedrijventerreinenanalyse ondersteunt in dit proces.

De aanpak van de IAB sluit aan op de eisen qua integrale samenwerking vanuit de Omgevingsvisie en kan daarmee als onderlegger dienen voor de Omgevingsvisie fase 3, Overig Stedelijk gebied, welke van start is gegaan. Specifiek voor Timmersveld zien we dat publieke en private investeringen (dus in de openbare ruimte en in de panden) hard nodig zijn om het terrein toekomstbestendig te maken. Inzake het onderdeel publieke investeringen is onder meer de huidige bestrating afgeschreven en dient vernieuwd te worden. Ondanks dat het terrein transformeert naar kleinschaligheid zullen er grotere bedrijven gevestigd blijven. Op beide typen gebruikers zal de gebruiksfunctie van de nieuwe bestrating afgestemd moeten zijn. Tussen de Deurningerstraat en de weg naar het zwembad is een vrij liggend fietspad gewenst. De route richting het Twentebad wordt veel gebruikt door jongeren die richting het Twentebad fietsen. Het fietsverkeer maakt gebruik van hetzelfde wegvlak als (zwaar) vrachtverkeer richting de bedrijven op Timmersveld. Wanneer de weg niet wordt heringericht blijft de onveilige fietsroute richting het Twentebad bestaan met de hierbij horende risico's op onveilige situaties. Daarnaast is de straatverlichting verouderd. Duurzame LED verlichting is gewenst. Op enkele plaatsen is sprake van wateroverlast bij zware regenval. De riolering is voor het vuilwater en hemelwater is verouderd en zal vervangen moeten worden. Voor de groene haagjes is een grondige opknapbeurt gewenst. De huidige reguliere (onderhouds)budgetten voor Timmersveld zijn niet voldoende toereikend. In het najaar komen we bij uw raad terug met een uitgewerkt overzicht voor benodigde middelen voor verlichting, wegen, groen en (verkeers)veiligheid.

Ook vorig jaar is in de zomerbrief de revitalisering van bedrijventerrein Timmersveld aan de orde gesteld. Destijds was er nog geen zicht op hoe hoog de investeringen zouden gaan worden. Nu is er op basis van een voorlopig ontwerp een inschatting gemaakt van de totale kosten.

De totale kosten zijn geraamd op € 2,0 miljoen, waarvan naar huidige inzichten € 1,0 miljoen gedekt kan worden uit het Gemeentelijk Rioleringsplan/Programma Water en Riolering. Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit een eerste indicatie is waarbij nog geen rekening is gehouden met mogelijke subsidies en dekking uit de reguliere budgetten anders dan het VGRP. Voor de resterende € 1,0 miljoen wordt nu dekking gevraagd. De investering wordt verwacht in 2024 en 2025. Vooralsnog is voor alle investeringskosten rekening gehouden met een afschrijvingstermijn van 25 jaar, waardoor de jaarlijkse rente- en afschrijvingslasten € 50.000 bedragen

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Bij het niet uitvoeren van de revitalisering ontstaat het risico dat de toekomstbestendigheid van het bedrijventerrein Timmersveld nog meer achteruit zal gaan. Dit heeft gevolgen voor de aantrekkelijkheid van het bedrijventerrein en kan verloedering en leegstand tot gevolg hebben.

5.3.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-3.1 Verhoging subsidie Hengelo Promotie

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-3.1	Verhoging subsidie Hengelo Promotie	-	-88	-88	-88	-88

In goed overleg en in afstemming met de gemeente Hengelo heeft er de afgelopen jaren een verbreding van de werkzaamheden en verantwoordelijkheden van Hengelo promotie plaatsgevonden. Hengelo Promotie heeft zich niet alleen toegelegd op haar kerntaken zoals de coördinatie en promotie van evenementen, de promotie van de Hengelose vrijetijdseconomie en het opstellen en uitvoeren van de citymarketingstrategie. Ze hebben hun dienstenpakket daarnaast uitgebreid door onder andere intensiever dan ooit samen te gaan werken en de verbinding te leggen met Centrummanagement Hengelo, KHN, horeca partijen, marktbond en gemeente. Dit heeft geleid tot een aantal mooie resultaten in de vorm van diensten en producten.

Tot nu wist Hengelo Promotie de kosten voor deze (extra) activiteiten op te vangen door zelf eigen inkomsten te genereren. Zo verdubbelde het aantal leden van de Hengelo 500 en ontwikkelden ze typisch Hengelose producten en arrangementen die ze verkopen via haar eigen winkel en webshop.

Door externe oorzaken (inflatie, prijsverhogingen, hogere huisvestings- en accountantskosten, energielasten, stijgende kosten voor het organiseren van evenementen, afname van het aantal vrijwilligers etc.) stijgen de kosten en is dit niet langer bij te benen zonder concessies te moeten gaan doen.

Concessies terwijl juist nu extra middelen voor marketing, communicatie en evenementen hard nodig zijn. Er is immers door gemeente en investeerders de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in het verbeteren van onze binnenstad. Communicatiemiddelen zijn daarom juist nu nodig om het Hengelose profiel te versterken. Een intensievere communicatie en promotie (citymarketing) verhoogt de betrokkenheid van ondernemers, inwoners en bezoekers. Een gespreid en gevarieerd evenementenaanbod maakt een stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers en zorgt voor economische spin-off. Maar nog belangrijker; evenementen dragen bij aan het versterken van het profiel en daarmee het imago van Hengelo, versterken de onderlinge band tussen mensen en dragen bij aan het gevoel van trots.

Samengevat vraagt Hengelo Promotie op basis van bovenstaande argumentatie een extra subsidie van € 88.000. Deze is opgebouwd uit de volgende posten:

- € 13.000 inflatiecorrectie lonen (personeel);
- € 15.000 toename huisvestingslasten;
- € 15.000 accountantskosten;
- € 30.000 compensatie lasten evenementenorganisatoren;
- € 15.000 kosten marketing & communicatie.

Hieronder volgt een toelichting op de bovenstaande posten / autonome ontwikkelingen:

Inflatiecorrectie lonen (personeel) – € 13.000

De lonen van de medewerkers van stichting Hengelo Promotie zijn per 1 januari 2023 verhoogd met gemiddeld 5%. Met deze loonsverhoging trachten HP de inflatie-invloeden te compenseren. Het percentage sluit aan bij de sector. Zo verhoogde Enschede Promotie haar salarissen eveneens met 5%. Over de loonsom inclusief pensioen toezegging resulteert dit in hogere uitgaven voor personeel en salarissen.

De stichting Hengelo Promotie huurt sinds 2018 de locatie aan de Markt 8. Doel van deze locatie (de stadswerkplaats) was/is het creëren van een centrale plek in de binnenstad tijdens de binnenstedelijke verbouwing. Mede daarom werden de exploitatiekosten van de stadswerkplaats gedragen door de stadspartners (Rabobank, Welbions, provincie Overijssel, gemeente Hengelo, stichting Centrummanagement Hengelo en Hengelo Promotie). Nu de werkzaamheden aan het Marktplaatsplein klaar zijn vervalt die functie van de stadswerkplaats en vervallen ook de

geldelijke bijdragen van de stadspartners. Hengelo Promotie wil samen met de SCH een nieuwe locatie betrekken. De huisvestingslasten voor de beoogde zelfstandige locatie bedragen circa € 30.000. Dit is € 15.000 meer dan de bijdrage aan de stadswerkplaats nu.

Accountantskosten – € 15.000

In de nieuwe ASV heeft de raad besloten dat subsidieontvangers met een bedrag van € 125.000 of meer een controleverklaring bij de subsidieverklaring dienen te overleggen. Stichting Hengelo Promotie heeft niet eerder een controleverklaring overlegd. De kosten voor de controleverklaring zijn daarom door Hengelo Promotie nooit in de begroting opgenomen. De kosten voor het opstellen van de controleverklaring bedragen circa € 15.000.

Compensatie lasten evenementenorganisatoren – € 30.000

Van onze totale begroting wordt € 200.000 gelabeld voor bijdragen aan evenementen. Organisatoren van evenementen worden geconfronteerd met forse hogere lasten door **inflatie**. Zo zijn inkooprijzen, personeelskosten en materiaalkosten fors gestegen. Zo liet bijvoorbeeld Metropool recent nog weten de begroting niet rond te krijgen voor de Nacht van Hengelo. Hengelo Promotie wil de evenementenorganisatoren tegemoet komen in hun gestegen lasten zodat de kwaliteit van de evenementen gewaarborgd blijft. Hiervoor vragen we € 30.000 extra. Het evenementenbudget groeit daarmee naar € 230.000.

Kosten marketing & communicatie – € 15.000

Hengelo Promotie wordt geconfronteerd met forse hogere inkooprijzen voor marketing en promotie en gestegen kosten door **inflatie** en **prijsstijgingen**. In 2021, 2022 en 2023 heeft HP gebruik kunnen maken van haar bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve werd gevormd door middelen die in de coronaperiode niet besteed konden worden aan evenementen. Hengelo Promotie heeft een kwaliteitsslag gemaakt als het gaat om de marketing en communicatie van evenementen en vrijetijdsvoorzieningen. Deze kwaliteit willen zij vasthouden en hiervoor is € 15.000 per jaar extra nodig.

23-FP-3.2 Inzet hekwerken tijdens warenmarkt

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-3.2	Inzet hekwerken tijdens warenmarkt	-15	-15	-15	-15	-15

Er heeft een herinrichting plaatsgevonden van het marktplein. Hierdoor is de invulling van de openbare ruimte anders geworden dan voorheen. De opstelling van de warenmarkt is aangepast aan deze nieuwe invulling. Daarbij is gebruik gemaakt van de overgebleven ruimte. Hierdoor is het noodzakelijk om met name de openbare weg in gebruik te nemen rondom het marktplein. Dit vormt een beperking van de toegankelijkheid van het gebied rondom het marktplein en zijn hiervoor per direct en structureel verkeersmaatregelen noodzakelijk.

Met de verkeerskundige is gekeken naar de opstelling van de warenmarkt en de toegankelijkheid van het gebied rondom het marktplein. Daaruit dient de conclusie getrokken te worden dat het noodzakelijk is om verkeersmaatregelen te treffen. Dit in verband met verkeersveiligheid en de zichtbaarheid van de wettelijke beperking van de toegankelijkheid van het gebied tijdens marktdagen. Op basis hiervan is een situatietekening gemaakt op welke plek verkeersmaatregelen getroffen moeten worden. Dat wil zeggen dat er op zeven plekken twee hekwerken geplaatst dienen te worden met een **officieel** verkeersbord (voetgangersgebied). Het spreekt voor zich dat zonder deze verkeersmaatregelen er ook niet strafrechtelijk gehandhaafd kan worden indien de situatie daarom vraagt.

Voor de inzet van deze hekwerken is een bedrag benodigd van € 15.000 jaarlijks. Dit is voor 14 hekwerken met bebording, welke elke woensdag- en zaterdagmarkt geplaatst dienen te worden op de aangewezen plekken en natuurlijk ook weer opgehaald dienen te worden.

23-FP-3.3 Huisvesting marktmeester

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-3.3	Huisvesting marktmeester	-	-8	-8	-8	-8

Huisvesting van de marktmeester heeft altijd plaats gehad in de directe nabijheid van de opstelling van de warenmarkt. Dit heeft altijd kosteloos kunnen plaatsvinden door mee te liften op bestaande faciliteiten en beschikbare ruimte. Helaas zal dat dit jaar **aflopen** en zal met ingang van 2024 gezocht moeten worden naar alternatieve huisvesting. Deze lijkt nu gevonden te zijn aan de Molenstraat.

De marktmeester heeft altijd in de directe nabijheid van de warenmarkt gezeten. Dit is noodzakelijk voor de organisatie van en toezicht op de warenmarkt, dat kan niet op afstand. Daarbij kunnen standplaatshouders niet zo maar weg bij hun standplaats om naar het stadhuis te lopen om iets af te stemmen met de marktmeester. Daarnaast wordt ook veelal door de marktmeester gewerkt buiten kantooruren (opbouw al vanaf 5:00 uur) en daarnaast ook op zaterdag.

De kosten voor de huisvesting worden begroot op bijna € 8000 op jaarbasis, dit betreft dan een kantooruimte met bijbehorende faciliteiten, in de directe nabijheid van de warenmarkt.

23-FP-3.4 Diverse kleine wijzigingen programma 3

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-3.4	Diverse kleine wijzigingen programma 3	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Deze post bestaat uit verschillende kleine wijzigingen onder de rapportagegrens van € 50.000 waarvan het saldo budgetneutraal is.

5.3.4 Risico's

Bij het programma economie zijn er risico's met betrekking tot de binnenstad. Zo zien we het risico op leegstand van panden, met als gevolg een onaantrekkelijke binnenstad. Maar ook vertraging van de ontwikkelingen in de binnenstad, vanwege personeelskrapte bij de gemeente of uitvoerders. Daarnaast zien we ontwikkelingen (stijgende rente en nieuwe regelgeving) die het voor ontwikkelaars en investeerders minder aantrekkelijk maakt om te investeren. Dit is ook een risico bij de grondexploitaties van bedrijventerreinen, bijvoorbeeld dat de verkoop van kavels minder wordt of een afname in de waarde van de gronden.

5.4 Onderwijs

5.4.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Leerlingenvervoer

De gemeente Hengelo heeft het leerlingenvervoer opnieuw regionaal aanbesteed per 1 augustus 2023. Door de huidige personeelstekorten, hoge brandstofprijzen, de hoge aanschafprijzen voor elektrische voertuigen en een beperkte stijging van het aantal leerlingen met een toekenning voor aangepast vervoer (taxibus), zullen de kosten voor het leerlingenvervoer vanaf augustus 2023 hoger uitvallen. Zie 23-FP-4.2.

Lokaal educatieve agenda

De gemeente Hengelo is bezig met het opstellen van een nieuwe Lokale Educatieve Agenda (LEA) voor de periode 2023-2027, met als overkoepelend thema kansengelijkheid (in lijn met de 'Gelijke kansen agenda'). In de LEA zullen wij aangeven hoe wij de kansengelijkheid vergroten voor alle kinderen en jeugdigen van 0 – 23 jaar. Ook beschrijven wij in de LEA onze wettelijke taken, zoals het onderwijsachterstandenbeleid (o.a. het bieden van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) voor peuters). Er worden momenteel in concept drie actielijnen uitgewerkt voor de LEA:

- Inclusiever en integraler onderwijs (o.a. hoogbegaafdheid, onderwijs-zorg)
- Onderwijskansenbeleid (o.a. VVE, Rijke en Gezonde School)
- Twentse belofte.

Vanaf het najaar 2023 gaan wij hierop extra inzetten. De nieuwe LEA vraagt voorziene investeringen op het gebied van onderwijskansenbeleid en inclusiever & integraler onderwijs. Ook moeten wij vanaf 2024 de voorschoolse educatie voor Oekraïense peuters zelf bekostigen. In deze fase van het opstellen van de LEA, hebben wij een eerste inschatting van de kosten gemaakt. Na vaststelling van de LEA 2023-2027, later dit jaar, zullen wij de structurele financiële gevolgen ervan opnemen in de Zomernota 2024-2028.

Voor het uitvoeren van de LEA hebben wij rijksmiddelen en eigen middelen beschikbaar. In deze Zomernota herijken wij de begroting op basis van de rijksfinanciering, om de begrote inkomsten in overeenstemming te brengen met de begrote uitgaven (zie 23-FP-4.3).

Collectieve financiering van zorg in onderwijstijd

Zoals vorig jaar ook al aangegeven, zijn de ministeries van OCW en VWS voornemens om de financiering van zorg in het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, de zogenaamde clusters 3 en 4, anders in te richten. Gedacht wordt aan een wetswijziging die het mogelijk moet maken om Jeugdwet-, Wlz- en Zvw-budgetten te bundelen. Met als doel dat niet langer voor elk kind een aparte beschikking of indicatie nodig is, maar er ruimte komt voor (de aanstelling van) vaste zorgverleners die op school flexibel kunnen inspelen op wat nodig is. Daarnaast blijft er in bijzondere gevallen ruimte voor individueel maatwerk. Door de zorgmiddelen collectief voor de hele school ter beschikking te stellen, kan zorg beter, vraaggericht en efficiënter worden ingezet. Met onze Jeugdhulpteams (JHT) sorteren wij hierop al voor. Zie programma 6 (23-FP-6.2).

Huur onderwijsruimten Saxion

De gemeente Hengelo huurt sinds 2019 een deel van het gebouw van Saxion op het scholeneiland ten behoeve van de Stichting voor Persoonlijk Onderwijs Hengelo (SvPO) en de Stichting OSG. Wij hebben in de Kadernota 2022-2025 de intentie geuit om het pand aan te kopen, zodat de huurlasten medio 2022 zouden komen te vervallen. De aankoop van het pand is uitgesteld, waardoor de huur en de daaraan gebonden lasten in 2023 doorlopen. Zie 23-FP-4.4.

Integraal huisvestingsplan

De gemeente Hengelo werkt samen met de schoolbesturen aan de ontwikkeling van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs voor de periode tot 2050. Dit IHP zet uiteen hoe de gemeente samen met de schoolbesturen de komende jaren integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs.

In deze Zomernota kijken wij vooruit op het uitvoeringsplan 2023-2027 en de voorbereidingskosten voor de investeringen voor de komende vier jaar. Zie 23-FP-4.5.

5.4.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-4.1	IHP onderwijs - scenario 2c (verhoging t.o.v. 2b onder autonoom)	-	-400	-658	-515	-750
24-NB-4.2	IHP onderwijs - scenario 1 roadmap (verhoging t.o.v. 2b onder autonoom)	-	107	-2.053	-4.114	-3.314

¹ - = nadeel; bedragen * € 1.000

Maatschappelijke effecten

De gemeente dient zorg te dragen voor adequate huisvesting voor Hengelose leerlingen in het primair, voortgezet en speciaal (basis)onderwijs. De afgelopen jaren zijn (duurzame) investeringen in onderwijshuisvesting in afwachting van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) aangehouden, waardoor er in een inhaalslag in de periode 2023-2030 is gewenst. Het zorgen voor duurzame, kwalitatief goede schoolgebouwen (adequate scholen) draagt bij aan de ambities van de gemeente op het gebied van o.a. het zijn van een aantrekkelijke vestigingsgemeente en leefbare wijken met passende voorzieningen. Daarnaast draagt het bij aan de ambitie voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed vanuit het klimaatakkoord.

Toelichting op het voorstel

In het voorstel 23-FP-4.5 is scenario 2B opgenomen als financieel perspectief. We hebben hierin gekozen voor het maken van ruimte in de begroting zonder businesscases, maar met een investeringsomvang per jaar. We hebben hierin ook aangegeven dat er op basis van het financiële kader keuzes gemaakt moeten en kunnen worden in snelheid en/of intensiteit/kwaliteit. Dit kan betekenen dat we:

- minder scholen kunnen aanpakken per jaar (temporiseren)
- kiezen voor minder vergaande maatregelen (intensiteit: renovatie in plaats van nieuwbouw, en wellicht meer ruimtesaldo toestaan)
- moeten afschalen in ambitie die we hebben op het gebied van kwaliteit (in bijvoorbeeld Energieneutraal (ENG) bouwen in plaats van Bijna Energie Neutraal (BENG), of in keuze van materialen)

Daarom leggen we de meer vergaande scenario's 2C en de Roadmap ook aan u voor als nieuw beleid.

Omdat het kwaliteitskader is vastgesteld zal het kiezen voor een financieel groter kader vooral effect hebben op het tempo waarin we kunnen investeren en de aard van de maatregel die we nemen per schoolgebouw. Op basis van de wettelijke eisen kunnen we echter ook in kwaliteit nog terug van ENG naar BENG en van Frisse Scholen Klasse A naar Frisse Scholen Klasse B. In alle scenario's wordt begonnen met het opstellen van businesscases bij de scholen waar dit, op basis van de inventarisatie van de schoolbesturen, het hardste nodig is.

Het scenario 2b kent een gemiddelde investeringsomvang per jaar die uiteindelijk leidt tot de totale investering van € 220 miljoen. Deze € 220 miljoen is een geschat bedrag wat nodig is aan investeringsomvang om te voldoen aan het kwaliteitskader. Deze inschatting is gedaan door bureau ICS samen met de schoolbesturen. Dit is tot stand gekomen op basis van opgaven rondom technische staat, kwaliteit, en het strategisch huisvestingsplan van de schoolbesturen, in combinatie met het vastgestelde kwaliteitskader door het College. Wij hebben hierin als gemeente nog niet gekeken naar de keuzes die daarin zijn gemaakt in bijvoorbeeld het samenvoegen van gebouwen, het nieuwbouwen op eenzelfde of een andere plek, etc. Ook hebben we nog geen eigen technische schouw gedaan. Dit alles komt samen in de businesscase per school, zodat we hierin ook de keuzes vanuit bijvoorbeeld stedelijke ontwikkeling kunnen verwerken.

24-NB-4.1 Versnellen naar scenario 2C

In de eerste periode van het IHP zouden we kunnen versnellen in deze opgave. Het financiële kader wordt uitgebreid met € 5 miljoen per jaar in de periode 2025 tot en met 2029. Op basis van de businesscases kunnen we in de eerste herijking van het IHP een inschatting maken van wat nodig is na die periode. We investeren dan de komende jaren, ten opzichte van scenario 2b, niet € 50 miljoen maar € 75 miljoen in onderwijshuisvesting.

24-NB-4.2 Verder uitbreiden naar scenario 1 Roadmap

Bij verdere uitbreiding kiezen we voor het gewenste scenario zowel qua tijd, kwaliteit als intensiteit zoals dit in het voorstel van de schoolbesturen is opgenomen. Hierbij moeten we wel rekening houden met het voorbehoud wat hierboven is geschetst; de keuzes zijn nog niet tegen onze eigen visie op stedelijke ontwikkeling gehouden en nog niet technisch getoetst. Dit moet in ieder geval nog gebeuren bij het opstellen en beoordelen van businesscases. Op basis van de planning in de roadmap investeren we dan de komende jaren, ten opzichte van scenario 2B, niet € 50 miljoen maar bijna € 129 miljoen (excl voorbereidingskosten) in onderwijshuisvesting.

Risico's

De risico's zijn gelijk aan hetgeen genoemd in 23-FP-4.5

5.4.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-4.1 Inzet leerplicht

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-4.1	Inzet leerplicht	-67	-200	-200	-133	-

Het aantal verzuimmeldingen voor leerlingen tussen de 5 en 18 jaar voor de gemeenten Hengelo en Borne is fors toegenomen. Daar waar het in het schooljaar 2020-2021 om 430 verzuimmeldingen ging, waren dit in 2021-2022 621 verzuimmeldingen en in schooljaar 2022-2023 tot nu toe 561 verzuimmeldingen. Oorzaken van deze toename:

- Corona en de nasleep hiervan (jongeren hebben lang thuis gezeten en stap naar school is vaak te groot)
- Motivatieproblemen
- Ernstige psychische problematiek
- Multiproblematiek bij de doelgroep en hun ouders.

Dit vraagt een strategische aanpak en is niet op korte termijn opgelost. Wij hebben hierin een wettelijke taak. Daarnaast werkt de inzet vanuit leerplicht preventief in het kader van terugdringen van psychische problemen bij jeugdigen en jeugdcriminaliteit.

Het aantal verzuimmeldingen kunnen wij niet meer afhandelen met de huidige formatie leerplichtambtenaren. Aan de hand een nieuwe landelijke formatietool om te berekenen of gemeenten voldoende fte kunnen inzetten op de leerplicht taak, hebben wij de benodigde inzet op leerplicht berekend. Dit komt neer op een formatie uitbreiding van 2,79 fte. Hiervan komt 0,8 fte voor rekening van de gemeente Borne, waardoor er voor de gemeente Hengelo extra inzet van 1,99 fte resteert. Incidenteel, voor de duur van drie schooljaren. In de veronderstelling dat het aantal meldingen op de langere termijn zal afnemen.

23-FP-4.2 Leerlingenvervoer

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-4.2	Leerlingenvervoer	-164	-311	-311	-311	-311

Zoals hiervoor aangegeven, heeft de gemeente Hengelo heeft het leerlingenvervoer opnieuw regionaal aanbesteed per 1 augustus 2023. Daarbij zijn naast kwaliteitseisen ten aanzien van het vervoer, ook duurzaamheidseisen ten aanzien van de voertuigen opgenomen. Door de huidige personeelstekorten, hoge brandstofprijzen en de hoge aanschafprijzen voor elektrische voertuigen met de inrichting van de bijbehorende laadinfrastructuur, zullen de kosten voor het leerlingenvervoer vanaf augustus 2023 hoger uitvallen. Er is daarnaast sprake van een beperkte stijging van het aantal leerlingen met een toekenning voor aangepast vervoer (taxibus).

23-FP-4.3 Herijking budgetten onderwijsbeleid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-4.3	Herijking budgetten onderwijsbeleid	356	291	291	291	291

Het onderwijs achterstandenbeleid bestaat uit twee primaire stromingen, dit zijn de rijksmiddelen (€ 2,1 miljoen per jaar) en de eigen middelen van de gemeente (€ 0,8 miljoen per jaar). In 2023 gaat de nieuwe periode van 4 jaar in voor de rijksfinanciering onderwijs achterstandenbeleid. De gemeente Hengelo herijkt nu de begroting op basis van de rijksfinanciering. Dit is nodig om de begrote inkomsten van het Rijk in overeenstemming te brengen met de begrote uitgaven. Ook nemen wij hierin het restant van de vorige afrekenperiode mee. Dit mogen wij inzetten in de nieuwe periode. Daarnaast worden de budgetten herverdeeld over de nieuwe Lokaal Educatieve Agenda (LEA). Dit is een wettelijke taak. De ontwikkelingen daaromtrent hebben wij beschreven bij 5.6.1 (beleidsmatige ontwikkelingen). Na deze herijking zien wij dat wij binnen het onderwijsbeleid structureel middelen overhouden. Deze budgetten zetten wij in binnen programma 6 Sociaal domein voor de structurele financiering van het preventieteam jeugd.

23-FP-4.4 Huur onderwijsruimten Saxion

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-4.4	Huur onderwijsruimten Saxion	-138	-	-	-	-

Zoals bij beleidsmatige ontwikkelingen is aangegeven, huurt de gemeente Hengelo sinds 2019 een deel van het gebouw van Saxion op het scholeneiland ten behoeve van de Stichting voor Persoonlijk Onderwijs Hengelo (SvPO) en de Stichting OSG. Het gaat om het hoofdgebouw gelegen aan de M.A. de Ruyterstraat 3 te Hengelo. In de Kadernota 2022-2025 (22-FP-4.1) is de intentie geuit om het pand aan te kopen. Dan zouden de huurlasten komen te vervallen. Daarom zijn de huurlasten destijds per juli 2022 verwijderd uit de begroting. Op dat moment was de intentie dat het IHP zou uitwijzen hoe dit gebouw gebruikt zou worden. Omdat het IHP nog niet is vastgesteld, is de aankoop van het pand ook uitgesteld. Hierdoor lopen de huur en de daaraan gebonden lasten door (€ 251.600). De verwachting is dat het pand eind 2023 alsnog wordt aangekocht.

Dit nadeel wordt gedeeltelijk gecompenseerd door huuropbrengsten (€ 56.800) en een doorrekening van de servicekosten aan het pand (€ 56.800).

23-FP-4.5 Onderwijshuisvesting - Integraal Huisvestingsplan (IHP) - scenario 2b

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-4.5	Onderwijshuisvesting - Integraal Huisvestingsplan (IHP) - scenario 2b	-316	-933	-1.448	-1.163	-1.499

Maatschappelijke effecten

De gemeente dient zorg te dragen voor adequate huisvesting voor Hengelose leerlingen in het primair, voortgezet en speciaal (basis)onderwijs. De afgelopen jaren zijn (duurzame) investeringen in onderwijshuisvesting in afwachting van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) aangehouden, waardoor er in een inhaalslag in de periode 2023-2030 is gewenst. Het zorgen voor duurzame, kwalitatief goede schoolgebouwen (adequate scholen) draagt bij aan de ambities van de gemeente op het gebied van o.a. het zijn van een aantrekkelijke vestigingsgemeente en leefbare wijken met passende voorzieningen. Daarnaast draagt het bij aan de ambitie voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed vanuit het klimaatakkoord.

Toelichting op het voorstel

Het IHP maakt de benodigde investeringen op de lange termijn inzichtelijk, resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende zeven jaar en wordt vierjaarlijks herijkt. Het uitvoeringsplan 2023-2030 biedt inzicht in de kosten voor de investeringen voor de komende jaren die nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen en de meerjarige gevolgen daarvan voor de gemeentebegroting. Dit kan onder andere gaan om nieuwbouw, uitbreiding of renovatie van een school, maar ook het verbeteren van het binnenklimaat. Met deze investeringen voldoet de gemeente aan haar zorgplicht op het gebied van onderwijshuisvesting. Dit raakt ook andere taakvelden zoals duurzaamheid, wonen, onderwijs en jeugd.

Planning IHP

Zoals hierboven beschreven worden in het IHP de uitgangspunten voor het gemeentelijk onderwijshuisvestingsprogramma vastgesteld. Onderdeel van het IHP is het uitvoeringsplan 2023-2030. Dit uitvoeringsplan wordt aan de hand van de businesscases vormgegeven. Na vaststelling van de Zomernota kan met het opstellen van de businesscases worden gestart.

Financiën

Het IHP is dus nog in ontwikkeling. Er is in beeld gebracht wat op basis van ambities op het gebied van duurzaamheid, technische staat en onderwijsfunctionaliteit de gewenste investeringen zijn. Het door het college vastgestelde kwaliteitskader is daarin de basis geweest. Dit beeld komt tot uiting in de Roadmap. Deze inschatting is gedaan door bureau ICS met input van de schoolbesturen. Deze Roadmap is tot stand gekomen op basis van opgaven rondom technische staat, kwaliteit, en het strategisch huisvestingsplan van de schoolbesturen. Wij hebben hierin als gemeente nog niet gekeken naar de keuzes die daarin zijn gemaakt in bijvoorbeeld het samenvoegen van gebouwen, het nieuwbouwen op eenzelfde of een andere plek, etc. Dit proces loopt nu. Ook hebben we nog geen eigen technische schouw gedaan.

Wij kunnen in de gewenste investeringen geen goed onderscheid maken in wat echt nodig is op basis van onze wettelijke taak (autonome ontwikkeling) en wat wij zouden willen op basis van onze ambities (nieuw beleid). Dit met uitzondering van de ambitie om van BENG (bijna energieneutraal) naar ENG (energie-neutraal) te bouwen en in ambitie te kiezen voor Frisse Scholen Klasse A (FSA) in plaats van B (FSB). De wettelijke taak van zorgen voor adequate onderwijshuisvesting raakt meerdere gebieden. Onder meer zoals hiervoor genoemd duurzaamheid, technische staat en onderwijsfunctionaliteit. In de wetgeving zijn voor de combinatie van deze aspecten geen hele harde criteria. We zullen hierin dus de visie / leidraad moeten vertalen naar bijbehorende criteria, normen en op- en afschalingsmogelijkheden. Dit wordt vastgelegd in het IHP.

In de uitvoeringsagenda bepalen wij samen met de schoolbesturen voor welke scholen wanneer een businesscase wordt opgesteld. In de basis is de opgestelde Roadmap hiervoor leidend qua volgorde voor onderstaande scenario's 2a, 2b en 2c. De Roadmap is hierbij niet leidend op het gebied van tempo, type maatregel en daarmee verband houdende financiële omvang. Ook is er nog de mogelijkheid om op het gebied van kwaliteit af te schalen (BENG in plaats van ENG en FSB in plaats van FSA). Op basis van de businesscases wordt de maatregel per school bepaald (nieuwbouw/verbouw/etc). Daarin kunnen we dan ook de gemeentelijke visie kwijt vanuit bijvoorbeeld stedelijke ontwikkeling.

Het IHP vraagt grote investeringen. Een bedrag van € 220 miljoen (prijsspeil 2022) voor de periode t/m 2050 op basis van de ambities. Dit is het bedrag van de Roadmap, tot stand gekomen zoals hierboven geschetst. Dit bedrag is op basis van huidige bouwkosten per m². De normvergoeding vanuit de VNG zoals wij die normaliter, op basis van onze verordening, hanteren ligt flink lager (tussen de 15 %– 25%). Voor een deel kunnen wij in de investeringsom nog keuzes maken. Keuzes op het gebied van snelheid (geleidelijk investeren, versnellen in het begin of meer doorschuiven naar komende jaren), intensiteit (renovatie / nieuwbouw / verbouw) en kwaliteit (BENG in plaats van ENG, FSB in plaats van FSA). Voor een deel kan dat niet (gerelateerd aan onze wettelijke taak). Wel weten wij dat wij nu aan de slag moeten met businesscases om dit in beeld te brengen en de voorbereiding treffen om ze uit te voeren. Ook weten wij dat wij in ieder geval investeringen moeten doen vanuit de ouderdom van gebouwen.

Wij hebben daarom 2 typen scenario's opgesteld. Dit doen wij om de gemeenteraad voor nu nog een keuze te geven in financiële omvang, tempo en intensiteit. Als er meer geld ter beschikking wordt gesteld, kunnen we meer doen per school, meer scholen doen (maar met een lagere intensiteit), of versnellen in bepaalde opgaven. Dit vormt daarmee een financieel kader waarmee wij businesscases kunnen uitwerken. Mocht het financieel kader uiteindelijk onvoldoende blijken voor echt noodzakelijke investeringen m.b.t. technische staat of wettelijke eisen, dan komen wij daarop in volgende P en C-documenten terug. De scenario's zijn als volgt:

1. Roadmap schoolbesturen overnemen: dit is het door schoolbesturen gewenste scenario qua volgorde, snelheid en intensiteit. Hier is, in samenwerking met ICS (de externe partij die het proces begeleidt), op basis van een inventarisatie van de gebouwen in samenhang met het vastgestelde kwaliteitskader een planning en omvang bepaald. Dit scenario kent een hoge piek aan investeringen in de eerste jaren (tot 2030).
2. Financieel investeringskader per jaar voor de komende 7 jaar: omdat wij nog geen businesscases hebben, maken wij investeringsruimte vrij in onze begroting. Op basis van de businesscases worden de maatregelen per school bepaald. Wij kijken hierbij niet alleen naar ambitie, maar ook naar objectieve criteria die wij willen hanteren om volgorde, tempo en bouwniveau te bepalen. Deze criteria moeten wij nog vormgeven.

In dit type scenario kan het financiële kader, anders dan bij scenario 1, nog gevuld worden met maatregelen per school. Hierin zijn dus nog de genoemde keuzes mogelijk, maken we wel een start, maar zorgen we ook voor een behapbaar en beheersbaar investeringsprogramma. Op basis van het financiële kader moeten er daarbij dan keuzes gemaakt. Qua volgorde van aanpak van scholen volgen we de roadmap, qua type maatregel per school, tempo en kwaliteit moet dit uiteindelijk passend gemaakt worden binnen de investeringsruimte. Dat betekent dat niet alle maatregelen kunnen worden uitgevoerd zoals nu staat opgenomen in de Roadmap. Wij hebben voor dit type scenario een omvang van € 5 miljoen (2A: totaal 25 miljoen voor de periode 2023-2030), € 10 miljoen (2B: totaal 50 miljoen) en € 15 miljoen (2C: totaal 75 miljoen) per jaar voor een periode van 5 jaar doorgerekend. Voor de investeringen na deze periode is een heroverweging nodig. Deze bedragen zijn gekozen omdat de totale omvang van het IHP op het ambitieniveau gedeeld door de jaren t/m 2050 gemiddeld ca. € 10 miljoen per jaar is. Hierbij is uiteraard geen rekening gehouden met de gewenste tempo in de Roadmap.

Voor beide typen scenario's geldt dat wij de komende periode in beeld brengen en houden of de omvang aansluit bij de uit te voeren maatregelen die in ieder geval noodzakelijk zijn vanuit onze wettelijke taak. Indien dit niet het geval is stellen wij dit bij in de P en C-cyclus. Het IHP wordt sowieso iedere 4 jaar herijkt.

Let op: de uitgaven tot en met 2027 kennen een opgaande lijn. Deze lijn stijgt, voor de structurele uitgaven, verder door richting 2031. Daarmee is dus de impact van dit voorstel in de huidige meerjarenschijf niet volledig te overzien. Dit is als risico toegelicht, en onderstaand inzichtelijk.

Scenario 1 - Roadmap

Begroot bedrag ¹	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Exploitatie (€ x 1.000) structureel		7	198	952	2.704	5.887	6.044	6.197	6.493
Exploitatie (€ x 1.000) incidenteel	250 (VB)	686 (VB)	3.170 (VB)	4.192 (VB)	2.109	401	312	312	
	66 (P)	133 (P)	133 (P)	133 (P)					
Omvang fte	0,5	1	1	1					
Investering excl. incidentele voorbereidingskosten (€ x 1.000)		569	15.298	55.526	42.199	4.615	6.804	3.591	

¹ VB: Voorbereidingskosten

P: Personeel

Scenario 2a - €5 mln per jaar

Begroot bedrag ¹	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Exploitatie (€ x 1.000) structureel			57	115	350	581	810	1.035	1.258
Exploitatie (€ x 1.000) incidenteel	250 (VB)	400 (VB)	600 (VB)	400 (VB)	400	200			
	66 (P)	133 (P)	133 (P)	133 (P)					
Omvang fte	0,5	1	1	1					
Investering incl. incidentele voorbereidingskosten (€ x 1.000)			5.000	5.000	5.000	5.000	5.000		

¹ VB: Voorbereidingskosten

P: Personeel

Scenario 2b - €10 mln per jaar

Begroot bedrag ¹	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Exploitatie (€ x 1.000) structureel			115	230	699	1.162	1.620	2.071	2.516
Exploitatie (€ x 1.000) incidenteel	250 (VB)	800 (VB)	1.200 (VB)	800 (VB)	800 (VB)	400			
	66 (P)	133 (P)	133 (P)	133 (P)					
Omvang fte	0,5	1	1	1					
Investering incl. incidentele voorbereidingskosten (€ x 1.000)			10.000	10.000	10.000	10.000	10.000		

¹ VB: Voorbereidingskosten

P: Personeel

Scenario 2c - €15 mln per jaar

Begroot bedrag ¹	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Exploitatie (€ x 1.000) structureel			173	345	1049	1.744	2.429	3.106	3.774
Exploitatie (€ x 1.000) incidenteel	250 (VB)	1.200 (VB)	1.800 (VB)	1.200 (VB)	1.200 (VB)	600			
	66 (P)	133 (P)	133 (P)	133 (P)					
Omvang fte	0,5	1	1	1					
Investing incl. incidentele voorbereidingskosten (€ x 1.000)			15.000	15.000	15.000	15.000	15.000		

¹ VB: Voorbereidingskosten

P: Personeel

Financiële uitgangspunten

- De voorbereidingskosten van businesscase tot aan **definitief** ontwerp schatten wij in op 8% per school. Dit komt overeen met onze verordening voorziening huisvesting onderwijs. Deze kosten gaan wij niet activeren, wat op basis van de nieuwe nota investering- en activeringsbeleid mogelijk is. Wij gebruiken hiervoor incidentele middelen, om daarmee structurele impact te maken. Wij storten 8% van de investeringsomvang in jaar T in jaar T-2 en T-1 in een nieuwe reserve Onderwijshuisvesting. Mandaat voor uitgaven hieruit is nog af te stemmen. Voor 2023 is de tijd nog kort, daarom begroten wij voor 2023 een vast bedrag van € 250.000.
- De kapitaallasten voor de daadwerkelijke investering nemen wij op in onze begroting. Dit doen wij vooralsnog op een stelpost. Benutting is mogelijk na akkoord van de Raad. Wij gaan uit van een ingebruikname van 2 jaar na start investering. Als wij bijvoorbeeld investeren in 2025 activeren wij in 2027.
- De afschrijvingen zijn in scenario 1 op basis van voorgestelde maatregelen (nieuwbouw 60 jaar en verbouw 25 jaar) doorgerekend. In scenario 2 is hiervoor het uitgangspunt 60% nieuwbouw en 40% verbouw genomen op basis van de roadmap, en zijn de kapitaallasten ook zo berekend.
- De rente is vooralsnog meegenomen als 2,5%. Dit komt niet overeen met de huidige omslagrente. Toch vinden wij dit in dit geval verstandig gezien de meerjarige rente ontwikkeling.
- Gezamenlijke ambities vragen ook gezamenlijke bijvoorbeeld (**financiële**) inspanning. Wij zullen daarom in gesprek gaan met de schoolbesturen over een **financiële** bijdrage aan dit plan als geheel en aan de verschillende businesscases. Bijvoorbeeld vanuit voordelen in hun exploitatie door verduurzaming of door vermindering van onderhoudslasten als gevolg van nieuwbouw. Dit is nog niet verwerkt in dit **financiële** kader.
- Eventuele opbrengsten vanuit sloop, afstoten van panden, verkoop van gronden e.d. zijn nog niet meegenomen, net als eventuele kosten vanuit tijdelijke huisvesting. Dit volgt uit de businesscases.
- Uiteraard kijken wij in de nadere uitwerking van businesscases naar alternatieve **financieringsbronnen** zoals subsidies, middelen vanuit duurzaamheid, etc.

Nieuw wetsvoorstel in voorbereiding

Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarbij o.a. het hebben van een IHP vanaf 2025 verplicht wordt voor alle gemeenten en waarin 'renovatie' als nieuwe voorziening wordt opgenomen. Deze ontwikkelingen worden in ons IHP opgenomen. Gelet op de staat van bepaalde schoolgebouwen is nu daadwerkelijk actie nodig. Kijkend naar de leeftijd van de schoolgebouwen is meer dan 60% ouder dan 40 jaar. De schoolgebouwen zijn ook voorwaarde om invulling te kunnen geven aan passend en inclusief onderwijs.

Lobby VNG over verhoging normvergoeding onderwijshuisvesting

De gemeente Hengelo ondersteunt de lobby bij de VNG voor het verkrijgen van extra gelden voor onderwijshuisvesting via het gemeentefonds. De kosten voor nieuw- en verbouw van scholen gaan namelijk fors boven de normvergoeding uit. Wij krijgen **flink** minder geld dan wij nodig hebben om bijvoorbeeld te verduurzamen (van BENG naar ENG en van Frisse Scholen Klasse B naar A) of de gebouwen aan te passen aan de huidige wensen voor onderwijsfunctionaliteit. Ook zijn de huidige bouwkosten per m2 **flink** hoger dan de huidige normvergoeding. Compensatie vanuit het Rijk is dringend noodzakelijk. Tot op heden heeft deze lobby nog niet tot extra geld geleid. Mocht dit wel het geval worden kan de keuze worden gemaakt om te versnellen in deze opgave. Wij kiezen er bewust voor om nu al wel in te zetten op bijvoorbeeld verduurzaming ondanks dat daar nog geen rijksvergoeding tegenover staat.

Risico's

- Renterisico: Op het moment dat wij veel gaan investeren kan het zijn dat wij ook meer moeten gaan lenen. Hierdoor worden wij afhankelijker van de geld- en kapitaalmarkt en kan het zijn dat de omslagrente gemeentebreed gaat stijgen. Dit kunnen wij nu nog niet incalculeren maar betreft wel een serieus risico.
- Ambitie in tempo: De omvang van de investering is groot de komende jaren. Wij kunnen nog niet inschatten of dit behapbaar is vanuit 1) de markt, 2) het bouwheerschap en 3) ambtelijke capaciteit.
- Juridisch risico: Wij moeten goede afspraken maken over het uitvoeren van maatregelen en de vergoeding die daartegenover staat. Hiervoor hebben wij de verordening voor onderwijshuisvesting. Hierin moet goed gekeken worden of alle maatregelen de verordening raken en hoe we omgaan met de normvergoeding die ontoereikend is. Ook moeten er goede afspraken komen over het niveau van uitvoeren. Dit vraagt een goede vastlegging over en weer.
- Toekomstrisico: Na de huidige meerjarenschijf worden de financiële gevolgen groter (top van het huidige plan is 2031). Daarna zijn wij niet klaar. Er moet dus rekening gehouden worden met nog grotere investeringen in de toekomst.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

- De afgelopen jaren hebben geen grote investeringen in onderwijshuisvesting plaatsgevonden. In afwachting van de IHP hebben schoolbesturen hun aanvragen voor maatregelen in onderwijshuisvesting vooruitgeschoven. Dat is één van de redenen waarom er de komende jaren veel maatregelen nodig zijn. De schoolbesturen nu confronteren met (gedeeltelijke) uitstel van ver- en nieuwbouwplannen is politiek ingewikkeld en draagt niet bij aan het behouden van een goede samenwerking.
- Daarnaast zijn er enkele schoolgebouwen (naar verwachting 6) die op korte termijn niet meer zullen voldoen aan de minimale kwaliteitseisen die aan schoolgebouwen worden gesteld. Zonder IHP zullen er voor deze schoolgebouwen losse (spoed)aanvragen worden ingediend (autonoom). Met een IHP zijn deze ontwikkelingen beter in tijd voorspelbaar.

23-FP-4.6 Diverse kleine wijzigingen programma 4

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-4.6	Diverse kleine wijzigingen programma 4	3	28	28	28	28

Deze post bestaat uit verschillende kleine wijzigingen onder de rapportagegrens van € 50.000.

5.4.4 Risico's

Stelselwijziging kinderopvang

In 2027 komt er een stelselwijziging binnen de kinderopvang. Wij voorzien dat wij daarmee extra kosten gaan krijgen die ten laste komen van de gemeente.

Benoemen risico's omtrent IHP

Bij het programma onderwijs zien we een risico bij het integraal huisvestingsplan. Het gaat om grote investeringen voor meerdere jaren. Het moderniseren of vervanging kan extra (onvoorziene) kosten met zich meebrengen, waardoor tekorten bij de gemeente kunnen ontstaan.

5.5 Sport, cultuur en recreatie

5.5.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Koers 2040

Voor de ontwikkeling van Hengelo naar een stad met 100.000 inwoners hebben wij de Koers 2040. Hierin wordt de stedelijke cultuursector ook als belangrijke katalysator gezien. Zie voor meer informatie hoofdstuk 4 Strategisch Kader.

SHE ontwikkeling

De Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) wordt dé economische slagader van de top technologische regio Twente. Een magneet waar knappe koppen, vernieuwende ideeën en de volgende generatie technologische bedrijven samenkomen en willen blijven. Cultuur en sport (mede door sportpark Veldwijk) hebben hierin een belangrijke rol om te zorgen voor ontmoeting, plezier, prestatie, behouden van (jong) talent en het creëren van een bruisende stad en omgeving.

Doorvoeren kostprijsdekkende huur (KPDH)

Gemeentebreed voeren wij de KPDH in en ook culturele instellingen die vastgoed huren hebben hiermee te maken. Zie voorstel programma 23-FP-9.17.

Nieuwe sportvisie

Eind 2023 wordt een nieuwe sportvisie voorgelegd aan de raad. In het proces van schrijven nemen we de gemeenteraad mee om samen tot een nieuwe visie te komen. Naar verwachting wordt er voor de zomer een politieke markt georganiseerd. Op dit moment zijn wij ook aan het onderzoeken welke mogelijke financiële gevolgen uit de nieuwe visie komen. Mochten er vragen komen, dan komen wij er op terug.

GALA SPUK-regeling

Het ministerie van Volksgezondheid, welzijn en sport (VWS), de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Olympisch Comité* Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF) en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) hebben in december 2022 het 'Hoofdlijnen Sportakkoord II Sport Versterkt' getekend. Dit akkoord biedt de kaders om tot concrete afspraken te komen voor verbetering van de sport in Nederland.

Voor de uitvoering van de afspraken uit het Sportakkoord II ontvangen wij van 2023 - 2026 een brede **Specifieke Uitkering (SPUK)**. Deze SPUK is ook voor de uitvoering van het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (GALA). Zie 5.7.1. Het gaat veelal om bestaande middelen. Voor sport, bewegen en cultuur betreft het de uitvoering van het lokaal Sportakkoord en de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen. Wij hebben de SPUK onder gebracht bij programma 7, maar een deel van dit bedrag is bestemd voor programma 5: voor (subsidie)regelingen sport en cultuur. Zie 23-FP-7.1.

Sportpark Veldwijk en academie FC Twente-Heracles

In 2021 is een onderzoek gestart m.b.t. een haalbaarheidsanalyse voor sportpark Veldwijk en de (ver)nieuwbouw van de academie op het huidige complex. Dit onderzoek wordt vervolgd in 2023 en aangevuld met een toekomstbestendigheidsonderzoek voor tennishal Veldwijk. De uitkomsten hiervan worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

5.5.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-5.1	1Twente toekomstplan	-107	-164	-164	-	-
24-NB-5.2	Hijsinstallatie schouwburg Hengelo	-	-52	-52	-52	-52
24-NB-5.3	Stichting Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid	-	-24	-	-	-
24-NB-5.4	Voetbalacademie	-	-	-115	-115	-115
24-NB-5.5.A	Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering	-93	-74	-63	-53	-13
24-NB-5.5.B	Kinderboerderij Weusthag investering	-	-	-177	-177	-177
24-NB-5.6	Drinkwatertappunten	-	-8	-9	-10	-11
24-NB-5.7	Groenadviseur/stadsecoloog	-	-121	-121	-121	-
24-NB-5.8	Uitvoeringsprogramma cultuurregio Twente 2023-2028	-	-10	-41	-51	-51

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-5.1 1Twente Toekomstplan

Op 9 november 2022 heeft de gemeenteraad een bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld om de continuïteit van de Hengelose redactie van 1Twente in 2023 te waarborgen (motie C01-M03). Daarnaast heeft de raad tijdens de politieke markt van 18 april 2023 met 1Twente en het college gesproken over hun toekomstplan, waarin 3 scenario's zijn beschreven. Aan het eind van de politieke markt is afgesproken dat het college scenario 2 verder zal uitwerken in de Zomernota. Dit is een groeimodel met minimale professionalisering en beperkte governance.

Maatschappelijke effecten

Met scenario 2 wil 1Twente een duurzame, structurele oplossing bieden voor een zelfstandige redactie in Hengelo, zodat zij haar innovatieve, onafhankelijke en vooruitstrevende rol in onze gemeente kan blijven vervullen en zich kan ontwikkelen als streekomroep. Streekomroepvorming is een landelijke ontwikkeling die –naar verwachting per 2025 gaat plaatsvinden- met als doel lokale omroepen te professionaliseren. Daarbij zullen de rijksmiddelen voor de omroep niet meer verdeeld worden via de gemeenten, zoals nu, maar rechtstreeks naar de omroep gaan.

Kosten scenario 2

1Twente ontvangt nu jaarlijks een subsidiebedrag van € 53.000. Voor de uitvoering van scenario 2 heeft 1Twente vanaf 2023 jaarlijks structureel € 204.000 subsidie nodig. In 2023 heeft men reeds een extra bedrag van € 50.000 ontvangen van de gemeente en in dit voorstel wordt daaraan € 101.000 toegevoegd. In 2024 vraagt dit om € 151.000 structureel extra. Op het moment dat de ontwikkeling van streekomroep gerealiseerd wordt, gaat de financiering van de lokale omroep via het Rijk lopen. Wij gaan er vanuit dat in 2026 er een volwassen streekomroep staat met een andere financiering vanuit het Rijk. Wij investeren daarmee 2 jaar in de overgang in de periode 2024-2025 naar de nieuwe situatie.

Op dit moment is de subsidierelatie met 1Twente als een klein account. Bij een subsidierelatie zoals in scenario 2 betekent dit uitbreiding van het accountmanagement en bijbehorende ambtelijke taken en zal er structureel extra personele capaciteit van 0,11 fte (€ 13.000) nodig zijn. Samen met de subsidie is € 164.000 extra nodig.

Besluitpunt bij de Zomernota

Het subsidieplafond voor 1Twente in 2023 te verhogen met € 101.000, zodat het plafond uitkomt op € 154.000, om scenario 2 uit te kunnen voeren.

Dit bedrag omvat de al opgenomen ruimte van € 53.000 en de nu aanvullende verhoging van € 101.000.

De € 50.000 die via de raadsnotie is toegekend vraagt geen verhoging van het plafond.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Zonder de subsidiebijdrage van scenario 2 kan 1Twente niet doorgroeien naar een streekomroep per 2025 en zonder deze groei kan de toekomstige lokale journalistiek in Hengelo niet geborgd worden.

24-NB-5.2 Hijsinstallatie Schouwburg Hengelo

Maatschappelijke effecten

De schouwburg beschikt als enige theater in Twente over een volledig geoutilleerde vlakke vloer zaal. Dat brengt een bijzondere verantwoordelijkheid met zich mee om voorstellingen te tonen die speciaal voor deze zaal gemaakt worden, moderne dans, jeugdtheater en modern toneel. De Middenzaal heeft nu 3 trekken. De producties worden steeds complexer en de hijsinstallatie voldoet niet meer aan de huidige maatstaven. De trekken moet vervangen worden en staat al gepland. Er wordt voorgesteld om de vervanging te combineren met een uitbreiding van 7 trekken, zodat er totaal 10 trekken komen in de Middenzaal.

Door het realiseren van deze uitbreiding kunnen voorstellingen in de schouwburg plaatsvinden, zonder onderdelen van het decor of lichtplan weg te laten (dat is nu het geval). De schouwburg kan dan toekomstbestendig programmeren in de Middenzaal (hoogwaardig artistiek profiel). Moderne en innovatieve dans, toneel en jeugdtheater voorstellingen blijven in het programma. Dit zorgt voor een profiel dat aanvullend is op dat van andere theaters in Twente en daarmee het aanbod in de regio versterkt. Jong talent heeft hier een podium om op te treden en (jong) publiek aan te trekken en vast te houden.

Bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg

Deze uitbreiding wordt bekostigd vanuit de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg en vraagt voor onderhoud en vervanging op termijn een aanvullende jaarlijkse storting van € 52.000 in deze bestemmingsreserve.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

De hijsinstallatie moet op korte termijn vervangen worden wegens onderhoud. Dit is het moment om ook direct de hijsinstallatie uit te breiden naar het niveau van vergelijkbare zalen. Zonder deze uitbreiding is de kans groot dat de schouwburg in de toekomst voorstellingen moet beperken vanwege mindere hijscapaciteit dan gangbaar is.

24-NB-5.3 Stichting Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid

Tijdens het herdenkingsjaar 150 jaar Stork in 2018 heeft naast de Lambertusbasiliek een expositie plaatsgevonden met tien beelden van drie Hengelose kunstenaars. Ze hebben zich laten inspireren door het rijke verleden van machinefabriek Stork. Al jaren streeft Stichting Storkiaan naar plaatsing van deze objecten in Hart van Zuid (HvZ), omdat ze op een originele, eigentijdse manier de herinnering aan Stork verbeelden. Daartoe heeft zij overleg gevoerd, is haar voornemen besproken binnen Programmteam HvZ en heeft ze overeenstemming bereikt met de gemeente over de locaties voor de kunstwerken aan de Laan Hart van Zuid. De stichting heeft bovendien een aanvraag ingediend voor een bijdrage om de 10 kunstwerken aan te kopen. Afgesproken is dat het beheer en onderhoud eeuwigdurend voor rekening komt van de stichting.

De totale kosten komen op € 40.000 voor verwerving, sokkels, transport en plaatsing en onderhoud.

€ 16.000 hiervan worden gedekt door een bijdrage van fondsen en maatschappelijke partners. Voor het restant van € 24.000 heeft de stichting een subsidieaanvraag ingediend. De werken zijn een eerbetoon aan het rijke industrieverleden van Hengelo en zijn een verfraaiing van de openbare ruimte in HvZ. De wijk is volop in ontwikkeling. Deze kunstwerken passen binnen de context van de uitstraling die de gemeente voor ogen heeft in dit deel van de stad. Een aantal gepassioneerde pleitbezorgers van het erfgoed van Stork in de stad Hengelo heeft het voorstel gedaan om deze 10 beelden te plaatsen. Daarmee is het een initiatief uit de samenleving zelf.

Er is geen budget beschikbaar binnen de reguliere budgetten van cultuur, stadsdeelregie of HvZ. Daarom wordt voorgesteld om stichting Storkiaan een éénmalige subsidie toe te kennen voor de aanschaf en plaatsing van de 10 beelden in de openbare ruimte (HvZ).

Risico's

Stichting Storkiaan wordt eigenaar van de kunstwerken, het beheer en onderhoud komen daarmee ook voor rekening van de stichting. Dit moet goed worden vastgelegd in een overeenkomst of beschikking, zodat er geen additionele kosten voor rekening van de gemeente komen.

De stichting is in overleg met de gemeente over privaatrechtelijke afspraken over gebruik van gemeentegrond (afdeling Grondzaken) en moet het traject van een omgevingsvergunning nog doorlopen.

Er bestaat een risico op verlies van de beelden bij faillissement van de stichting. In de afspraken met Storkiaan wordt daarom zo goed mogelijk gekeken naar de verantwoordelijkheden in een dergelijke situatie.

24-NB-5.4 Voetbalacademie

Binnen ons beleid streven we er naar dat zoveel mogelijk inwoners van Hengelo (blijven) sporten en bewegen en worden aangezet tot een actieve leefstijl in een uitdagende leefomgeving. De huisvesting van de voetbalacademie van FC Twente en Heracles Almelo op sportpark Veldwijk draagt bij deze stimulerende omgeving. In de omgevingsvisie is opgenomen dat sportpark Veldwijk in 2040 de topsportlocatie in Twente is.

De voetbalacademie speelt een belangrijke rol op het gebied van talentontwikkeling in dit gebied. Ook is de voetbalacademie gelegen in de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). De spoorzone draagt bij een de toekomstbestendige ontwikkeling van onze stad.

Maatschappelijke effecten

Sinds de komst van de voetbalacademie zijn er samenwerkingen opgezet met onder andere Olympia, Webton, het ROC van Twente en SC Barbaros. Ook wordt er met regelmaat samengewerkt op het wijkgerichte beleid van Scoren in de Wijk.

De voetbalacademie draagt kennis over aan de amateurvereniging via het regioplan. Hiermee wordt aandacht besteed aan het opleidingsniveau van trainers met als resultaat beter (motorisch) geschoolde kinderen.

Met de huisvesting van de voetbalacademie kunnen de maatschappelijke projecten verder ontwikkelen.

Toelichting op het voorstel

De voetbalacademie heeft de intentie om zich te huisvesten op sportpark Veldwijk met ingang van 1 januari 2025.

In 2022 zijn gesprekken gestart over de aankoop van het hoofdgebouw, in eigendom van FC Twente, aan gemeente Hengelo. Naast de overname van eigendom is (ver)nieuwbouw besproken. De (ver)nieuwbouw betreft renovatie hoofdgebouw, nieuwbouw kantine en aanpassing veld één naar wedstrijdformaat. Binnen deze plannen is een verhuizing voor Gildebor opgenomen, want dit is noodzakelijk om de nieuwbouw van de academie te realiseren.

De geschatte exploitatie van de renovatie, nieuwbouw en velden zijn € 600.000. De geschatte investeringen voor de renovatie en nieuwbouw zijn ongeveer € 6 miljoen. De voetbal academie heeft aangegeven een beperkt budget te hebben ten opzichte van de wensen. Middels dit voorstel vragen wij de raad om maximaal € 115.000 bij te leggen op de exploitatie.

Gildebor

Door de nieuwbouw van de academie, en de huidige staat van de accommodatie van Gildebor, is het noodzakelijk om te verhuizen. De verhuizing vindt plaats op sportpark Veldwijk, de locatie is nog niet bepaald. De kosten zijn nog onbekend.

Lopende gesprekken

Momenteel zijn we in gesprek met de academie over de huisvesting op sportpark Veldwijk. De uitkomst van deze gesprekken verwachten wij in de zomer van 2023. Naar inschatting wordt er een structureel tekort op de exploitatie verwacht. De hoogte van dit bedrag is naar verwachting € 115.000.

Risico's

1. De voetbalacademie heeft een beperkt budget ten opzichte van de wensen die ze hebben. Om te voldoen aan deze wensen is er een exploitatietekort. Het uitgangspunt is kostendekkende verhuur voor vastgoed en de velden.
2. Mogelijke (structurele) bijdrage kan gezien worden als staatssteun. Dit vraagt nadere uitwerking omdat de genoemde bedragen hoger zijn dan de vuistregel voor staatsteun van maximaal € 200.000 in 3 jaar.
3. De hoogte van de verbouwingkosten is, gezien de ontwikkelingen in de markt, onzeker en de kosten kunnen hoger of lager uitvallen.
4. Wanneer de academie besluit om zich niet te huisvesten op sportpark Veldwijk moet sportbeleid een nieuwe invulling geven aan het sportpark. Dit resulteert in leegstand en een tekort op de begroting.

24-NB-5.5 A en B Kinderboerderij Weusthag investering

Burgerinitiatief Vrienden van het Weusthag (VvW) wil de kinderboerderij revitaliseren en verder ontwikkelen tot stadsboerderij. Zij wil de exploitatie van de kinderboerderij overnemen, in nauwe samenwerking met Gildebor, die het beheer blijft doen.

Maatschappelijke effecten

De kinderboerderij is toe aan een fysieke en organisatorische revitalisatie. De kinderboerderij kan zich daarna verder ontwikkelen tot 'Erve Weusthag': een stadsboerderij gericht op recreatie, educatie en de zorg voor mensen. Doelgroepen: betrokken burgers en organisaties verenigd in Vrienden van Weusthag, inwoners van Hengelo die gebruik maken van de kinderboerderij als recreatieve en educatieve functie en een aantal speciale doelgroepen als mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, jongeren met een fysieke, mentale of sociale beperking maken al gebruik van de kinderboerderij als voorliggende voorziening (werktraining, bureau Halt, raad voor de kinderbescherming, LEF-project).

Toelichting op het voorstel

In de voorliggende jaren is in co-creatie tussen Vrienden van Weusthag, Gildebor, de gemeente en vele andere betrokkenen het ambitiesdocument voor het Weusthagpark vastgesteld. Daarin is gekozen voor het verder ontwikkelen van de kinderboerderij naar model "Twentse Hoeve". Daaropvolgend is een proces gestart om de kinderboerderij en de entree fysiek te verbeteren. In de Kadernota 2022-2026 (23-NB-5.4) is al een geraamde investering van ca. 2x € 2 miljoen aangegeven. Deze raming is inmiddels geïndexeerd met de huidige bouwkostenstijging. In het collegebesluit van 17 maart 2023 is, als vervolg op de bestuursopdracht uit 2020, bepaald dat de kinderboerderij voornamelijk wordt ingezet als stedelijke voorziening met daarbij de opdracht eerst te onderzoeken welke exploitatie passend is bij een gebruik met de nadruk op recreatie, educatie en ontmoeting. Op dit moment wordt onderzocht op welke wijze de samenwerking tussen VvW, Gildebor en de gemeente kan worden vormgegeven om zodoende de Kinderboerderij verder te ontwikkelen.

Vervolgstappen

De komende tijd wordt in een aantal korte stappen de organisatorische opzet bepaald en de exploitatie geoptimaliseerd. Dit moet in 2023 afgerond zijn. Gelijktijdig worden een aantal kleinere projecten opgestart om de eerste vernieuwing al in gang te zetten. Gedacht wordt aan een eenvoudige aanpassing aan het gebouw om lichte en kleinschalige horeca nu al mogelijk te maken. Nadat de basis op orde is gebracht wordt in de tweede fase de kinderboerderij doorontwikkeld tot 'Erve Weusthag'. In aantal kleinere deelprojecten (vernieuwing entree, revitaliseren boerderij en stal, vernieuwen kapschuur, etc.) zal de kinderboerderij fysiek worden aangepakt. Er wordt daarbij sterk gekeken naar de noodzaak van de investering. Het budget is daarmee taakstellend met de opdracht zo kosten-efficiënt mogelijk in te zetten. Eventuele uitbreiding van de zorg- en welzijnsfunctie kan dan ook worden uitgewerkt.

Dit voorstel vraagt dekking in twee sub-voorstellen waar separate besluitvorming voor wordt gevraagd.

24-NB-5.5.A Kinderboerderij Weusthag Bedrijfsvoering

Component 1. kleinschalig project 2023

Om de vernieuwing in 2023 al in gang te zetten is een kleine investering noodzakelijk in het gebouw. Om dit kleine project te bekostigen wordt een begrotingsaanpassing 2023 gevraagd van € 15.000. Het projectmanagement in 2023 bedraagt € 78.000.

Component 2. de tijdelijke exploitatiesubsidie

Op dit moment zijn wij nog in verkenning hoe de Kinderboerderij geëxploiteerd wordt. Voor nu gaan wij er van uit dat de exploitatie van Erve Weusthag in de toekomst kostendekkend zal zijn. Met een gelijkblijvende bijdrage vanuit de gemeente zal er een veel uitgebreider programma worden uitgevoerd waarbij VvW zal zorgen voor externe inkomsten (horeca, verkoop producten, educatief programma, zaalverhuur). Om de opstartkosten te dekken wordt gevraagd gedurende 3 jaar een incidentele exploitatiesubsidie te verstrekken, (met een **aflopende** staffel) voor de jaren 2024 (€ 48.000), 2025 (€ 37.000) en 2026 (€ 27.000). Tegelijkertijd wordt de huidige exploitatiebijdrage geëvalueerd.

Component 3. Accountmanagement

Op dit moment is binnen het ambtelijk apparaat geen accounthouder kinderboerderij meer aangesteld (de vorige accounthouder is na zijn pensionering niet meer vervangen). Een dedicated accounthouder/projectleider is

onmisbaar om het ontwikkeltraject te begeleiden vanuit de gemeente. De kinderboerderij vraagt om structureel accountmanagement van 4 uur per week en voor de eerste 3 jaar een incidentele uitbreiding van 4 uur per week. Structureel betekent dit € 13.000 aan personele lasten en daarnaast voor de eerste 3 jaar € 13.000 aan incidentele lasten.

24-NB-5.5.B Kinderboerderij Weusthag Investering

Component 4. de investering

Om de kinderboerderij voor Hengelo te behouden wordt gevraagd om het geïndexeerde indexeringsbedrag beschikbaar te stellen voor de Kinderboerderij (€ 2.775.000 investering met een jaarlijkse kapitaallast van € 95.000) en voor entree van het Weusthagpark (€ 2.380.000 investering met een jaarlijkse kapitaallast van € 82.000) en de brede ambitie van het burgerinitiatief uit te dragen.

De bedragen zijn hoger dan voorheen vanwege fiscale verplichtingen. In de investering van de Kinderboerderij is het maximale fiscale risico opgenomen. Nadere invulling van de plannen kan leiden tot een verlaging van de investering.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Een deel van de werkzaamheden moet eigenlijk beschouwd worden als een autonome ontwikkeling aangezien een aantal vervangingsinvesteringen moeten worden uitgevoerd die niet zijn opgenomen in het MJOP. De stal is bij voorbeeld 50 jaar oud en groot onderhoud mag verwacht worden, daarnaast moet de electra worden vervangen. Dit geldt ook voor de entree van het park wat deels beschouwd kan worden als een vervangingsinvestering aangezien het om herinrichting van het park gaat. Bij het niet door gaan van dit project zal dit in de nabije toekomst leiden tot (vervangings)investeringenvragen.

Het project loopt al geruime tijd. Nu nog zijn de betrokkenen redelijk enthousiast. Door de lange doorlooptijd begint het project echter wel zijn momentum te verliezen. Het is zeer belangrijk om op korte termijn duidelijkheid te krijgen én er voor te zorgen dat concrete resultaten geboekt worden. Bij niet kiezen voor dit voorstel zal de onduidelijkheid blijven bestaan bij Burgerparticipatie Weusthag en de exploitatie van de kinderboerderij zelf.

Voorstel A kan zelfstandig uitgevoerd worden en betreft de minimale vereiste invulling van de bestuurlijke opdracht. Indien voor voorstel B gekozen wordt, moet ook voor voorstel A geaccepteerd worden omdat anders voor stenen gekozen wordt zonder het beheer op de stenen.

24-NB-5.6 Drinkwatertappunten

Gemeenten zijn op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) medeverantwoordelijk voor de publieke gezondheidszorg. Het college van de gemeente Hengelo werkt graag mee aan het bieden van schoon drinkwater op logische plekken in de stad. Leefbare wijken en een duurzame inrichting van de gemeente zijn twee speerpunten uit het collegeprogramma. Komende vier jaar wil het college het aantal openbare drinkwatertappunten uitbreiden met vijf drinkwatertappunten.

Met het realiseren van vijf extra drinkwatertappunten gaan incidentele en structurele kosten gepaard. Voor de kosten voor het waterverbruik, onderhoud en vervanging dient budget aangevraagd te worden, dit past niet binnen de huidige beschikbare middelen.

De aanschaf van de drinkwatertappunten is incidenteel (€ 3.000 per watertappunt). De kosten hiervoor kunnen gedekt worden uit de nieuwe specifieke uitkering (brede spuk) voor de uitvoering van het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (zie 23-FP-7.1). De realisatie van de drinkwatertappunten is belegd binnen de huidige capaciteit en in samenwerking met gemeentelijke partners.

Voor het realiseren en onderhouden van nieuwe en huidige drinkwatertappunten in de gemeente Hengelo vragen we € 7.700 aan voor het jaar 2024, en daarna een uitbreiding van € 1.100 per jaar tot en met 2027.

24-NB-5.7 Groenadviseur/stadsecoloog

In Nederland geldt de Wet natuurbescherming. De wet moet ervoor zorgen dat de soortenrijkdom van planten en dieren in de natuur blijft bestaan en dat kwetsbare soorten niet verdwijnen. Veel verschillende plant- en diersoorten zorgen dat de natuur tegen een stootje kan. Veel soorten staan echter onder druk. Ook in stedelijk gebied. En dus ook in Hengelo. Steeds vaker moet er bij ruimtelijke ontwikkelingen op de rem worden getrapt vanwege de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten. Dit leidt soms tot onnodige vertraging van projecten én tot extra kosten voor het uitvoeren van ecologische onderzoeken.

Met alle ruimtelijke ontwikkelingen die de komende jaren gepland staan, wordt het steeds belangrijker om proactief in te zetten op het verbeteren van de 'staat van instandhouding van beschermde dieren- en plantensoorten'. Dit kan bijvoorbeeld door natuurinclusief te bouwen, of door het (laten) opstellen van een soortenmanagementplan. Dit is een plan waarbij meer ruimte komt voor ruimtelijke ontwikkelingen maar waarbij er daarnaast ook gezorgd wordt voor een betere bescherming van planten en dieren. Een win-winsituatie dus. Binnen de huidige capaciteit is er geen ruimte om dit op te pakken.

Voorgesteld wordt om per 1-1-2024 voor de komende 3 jaar een groenadviseur/stadsecoloog aan te stellen. De kosten hiervoor bedragen jaarlijks € 121.000. Dit is nodig om te kunnen werken aan de ambitie om verlies van biodiversiteit tegen te gaan (Klimaatadaptatiestrategie, 2021), en om proactief te kunnen acteren.

24-NB-5.8 Uitvoeringsprogramma Cultuurregio Twente 2023-2028

Het **cultuurprofiel** Ruimte voor Verbeelding van de regio Twente voor de periode 2021-2024 vormt de basis voor de regionale samenwerking tussen Twentse gemeenten, de provincie Overijssel en andere partners op het gebied van kunst en cultuur. Dit **cultuurprofiel** is vastgesteld door de 14 colleges van Twente, inclusief van de gemeente Hengelo. Onze raad is hierover geïnformeerd met een brief (zaaknummer 2284254). Dit **profiel** is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028.

Hierin staan de thema's en projecten waarop de komende jaren een gezamenlijk programma wordt ontwikkeld en uitgevoerd. De budgetten komen voort uit het Uitvoeringsprogramma. Dit programma moet leiden tot een versterking van het cultuuraanbod in Twente en de samenwerking in de regio.

Gewenst effect van het Uitvoeringsprogramma:

- Nieuwe, innovatieve cultuur bereikbaar en dichtbij voor alle inwoners van Twente;
- Het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talenten in de regio Twente;
- Positieve bijdrage aan het Bruto Twents Geluk;
- Het versterken van de Twentse samenwerking;
- Er ontstaan nieuwe kansen voor **cofinanciering** vanuit het rijk, de Provincie en fondsen;
- Goede relatie met het rijk en de Provincie Overijssel;
- Positionering en **profilering** van Twente ten opzichte van de rest van Nederland.

Dit draagt bij aan onze ambitie van schaa sprong en het binden en behouden van (jong) talent.

5.5.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-5.1.A. Afwikkeling overdracht pand Schouwburg Hengelo

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.1.A	Afwikkeling overdracht pand Schouwburg Hengelo	b.n	b.n	b.n	b.n	b.n

Sinds 1 juli 2021 is de schouwburg aan de Beursstraat 44 in eigendom van de gemeente Hengelo. Op dat moment heeft ook een verdeling van alle budgetten plaatsgevonden. Omdat de berekening voor de verdeling is opgesteld in april 2021 moeten er nog enkele zaken met elkaar verrekend worden. De eerste post bestaat uit eigenaarslasten in de periode van april 2021 tot juli 2021 (€ 21.000).

Daarnaast zijn er onderhoudsmiddelen geëindigd in de gemeentelijke begroting welke bij de schouwburg horen. Hierbij gaat het incidenteel om € 80.000 en structureel vanaf 2023 om € 47.000. Deze lasten zullen gedekt worden uit de Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg.

Daarnaast staat er nog een vordering open aan de schouwburg van € 181.000. Echter zal er ook nog een subsidie verleend worden aan de schouwburg van € 181.000 waardoor de afhandeling van deze twee zaken budgetneutraal zal gebeuren.

Besluitpunt **bij** Zomernota:

Het subsidieplafond voor Schouwburg Hengelo in 2023 te verhogen met € 148.000, zodat het plafond uitkomt op € 2.369.000.

23-FP-5.1.B. Theatertechniek

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.1.B	Theatertechniek	-150	-150	-150	-150	-150

Als eigenaar van het Schouwburgpand zijn wij verantwoordelijk voor het onderhoud en vervanging van het deel van de theatertechniek dat vast zit aan het gebouw. Omdat uit marktindicaties blijkt dat de prijzen voor theatertechniek door **inflatie** aanzienlijk zijn gestegen verwachten wij dat de onderhoudsbudgetten voor de Schouwburg bij lange na niet meer toereikend zijn. Daarom stellen wij voor om een incidentele storting van € 1 miljoen uit de algemene reserve naar de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg te doen. Voor de structurele storting vragen wij om een bedrag van € 150.000. Hiermee verwachten de komende jaren het onderhoud en vervanging te kunnen dekken.

Besluitpunten **bij** de Zomernota:

1. Het bedrag van € 1 miljoen te onttrekken uit de algemene reserve.
2. Het bedrag van € 1 miljoen te storten in de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg.

23-FP-5.2 Vervangingsinvesteringen groen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.2	Vervangingsinvesteringen groen	0	68	29	28	10

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen, verkeersregelinstallaties en straatmeubilair is in vorige Kadernota's een inventarisatie gemaakt. De structurele kapitaallasten zijn berekend van investeringen in deze kapitaalgoederen. In deze Zomernota zijn voorgaande plannings geactualiseerd en is een herberekening gemaakt van de kapitaallasten. Zie bijlage 10.5 voor een uitgebreide toelichting.

Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren in deze kapitaalgoederen voor de periode van de voorliggende Zomernota. In de komende jaren dient het openbaar groen in een aantal oudere wijken vervangen te worden.

Hier kan niet meer worden volstaan met alleen het onderhoud zoals maaien en onkruidbeheersing.

Het openbaar groen is uitgegroeid en is op het eind van de levensduur. Dit dient volledig vervangen te worden. De afgelopen jaren vonden geregeld noodzakelijke vervangingen plaats door de aanwending van een gedeelte van de onderhoudsbudgetten. Op basis van ervaringscijfers is een deel van de onderhoudsbudgetten al in 2022 structureel neerwaarts bijgesteld om een deel van de nieuwe kapitaallasten te dekken.

Voor de planperiode tm 2027 verwachten we een investeringsbedrag van ca 2,9 mln, terwijl dat in de vorige Zomerbrief 3,1 mln was. Per saldo zijn er dus lagere kapitaallasten. Er zijn t.o.v. de in de vorige Zomerbrief gepresenteerde planning projecten doorgeschoven naar volgende jaren. Dat heeft tot gevolg dat ook de kapitaallasten doorschuiven naar volgende jaren. In 2024 e.v. leiden beide effecten tot een voordeel van € 68.000 t.o.v. het in de vorige Zomernota aangegeven perspectief.

23-FP-5.3 Restant coronamiddelen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.3	Restant coronamiddelen	b.n.	-	-	-	-

Het college heeft op 4 april jl. besloten om een overgeheveld restbedrag van de coronamiddelen dat is overgeheveld naar 2023, in te zetten voor de lokale culturele infrastructuur. Het college heeft de gemeenteraad daarover geïnformeerd met een brief (zaaknummer 3574822). De inzet van de coronamiddelen is voor:

- de uitvoeringsregeling 'Versterking en vernieuwing lokale culturele programmering in post coronatijd 2023-2024' (kortweg: Versterking en vernieuwing 2023-2024). Op 17 mei jl. heeft de raad dit subsidieplafond vastgesteld (zaaknummer 3580359);
- het gebruik van de Stadhuishal 'om niet' voor maatschappelijk gebruik;
- tijdelijke inhuur van extra personele inzet.

Het bedrag van € 196.000 dient overgeheveld te worden van de reserve uit te voeren werken/activiteiten naar de exploitatie.

23-FP-5.4 SPUKs m.b.t. cultuurbeleid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.4	Specifieke uitkeringen m.b.t. cultuurbeleid	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

SPUK IDO

Gemeente Hengelo heeft een **Specifieke** Uitkering Informatiepunten Digitale Overheid (SPUK IDO) toegekend gekregen; dit is een jaarlijkse uitkering per 2023. Het ontvangen bedrag van € 78.000 wordt in zijn geheel beschikt aan Bibliotheek Hengelo, waarbij we afspraken maken naar aard van de voorwaarden: te halen doelen, resultaten en te bereiken doelgroep en vormen van een netwerk van organisaties rond het IDO.

SPUK Impuls Jongerencultuur

Gemeente Hengelo heeft een **Specifieke** Uitkering Impuls Jongerencultuur toegekend gekregen; dit is een uitkering voor 2023 en 2024 van € 295.000 per jaar. Het budget zetten we in naar de aard van de voorwaarden om extra ondersteuning te geven aan lokale plekken en initiatieven voor en door jongeren om zich creatief te ontwikkelen.

23-FP-5.5 Hogere energielasten Twentebad

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.5	Hoge energiekosten Twentebad	-	-	-	-	-

De gasrekening van het Twentebad loopt in 2023 op tot € 911.000. Ter compensatie op de hoge gaslasten van Zwembaden is de SPUK regeling "Meerkosten Energie Openbare Zwembaden" (SPUK-MEOZ) aangekondigd. In deze regeling worden gemeenten voor 70% gecompenseerd op de gaslasten van 2022 en in 2023 met een aflopende staffel (Q1 70%, Q2 60%, Q3 50% en Q4 40%). De resterende delen worden in 2023 gecompenseerd vanuit een stelpost zie hiervoor ook 23-FP-9.12. Momenteel loopt het onderzoek nog of de gemeente voor deze lasten gecompenseerd wordt vanuit de "Jetten compensatie" voor ex Gasprom contracten. Elektriciteit blijft voorlopig gunstig in de begroting omdat hier nog een vast contract op zit.

Volgens de richtlijnen van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) moeten alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar genomen worden. Dit geldt voor locaties die meer dan 25.000 m3 gas gebruiken. Het Twentebad zit hier ver boven met een gemiddeld verbruik per jaar van 420.000 m3 gas. In 2022 is een onderzoek gestart voor kansen op verduurzaming van het Twentebad zonder minimale terugverdientijd (22-ZB-5.8). In dit rapport is een gasloos Twentebad opgenomen en wordt medio 2023 opgeleverd. Met de uitkomst van dit onderzoek weten wij wat het kost om het Twentebad verder te verduurzamen en wat de terugverdien termijnen zijn. De kaders met investeringen worden later aan de gemeenteraad voorgelegd. Het doel is om in 2024 te starten met verduurzaming van het Twentebad op basis van dit rapport.

23-FP-5.6 Inkomsten sportverhuur

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.6	Inkomsten sportverhuur	68	68	68	68	68

De begroting voor sportverhuur is niet meer geactualiseerd sinds corona. Door corona kon er (grotendeels) geen gebruik gemaakt worden van de accommodaties en vonden er kwijtscheldingen van huur plaats voor de amateursport. De begroting is herijkt op basis van onze contracten en indexeringen. Dit betekent dat de inkomsten bijgesteld moeten worden. Dit leidt tot een structureel voordeel.

23-FP-5.7 Actualisering DVO Gildebor

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.7	Actualisering DVO Gildebor	-51	-55	-55	-55	-55

In overleg met het management van Gildebor zijn er enkele wijzigingen doorgevoerd in de dienstverleningsovereenkomst met Gildebor.

Gildebor had in de voorgaande DVO's de beschikking over een groenreconstructiebudget. Dit budget dient planmatig ingezet te worden voor onverwachte problematieken in groenonderhoud bijvoorbeeld bij diverse civiele- of ruimtelijke projecten. Dit budget werd structureel onvoldoende ingezet. In het directieoverleg is besloten de regie weer naar Hengelo te halen om het budget structureel en goed ten bate van de openbare ruimte in te zetten en daarbij de opdracht aan Gildebor te geven.

In 2021 zijn de timmerlieden van Gildebor in dienst gekomen bij de gemeente. Gildebor had in de voorgaande DVO's de beschikking over een restant op dit productblad. De directie van Gildebor is tot de conclusie gekomen dat er in 2023 geen werkzaamheden meer plaatsvinden op dit productblad. Het productblad Onderhoud gebouwen vervalt vanaf 2023.

In 2022 is er met de Belastingdienst overeenstemming bereikt rondom de toepassing van de fiscale regelgeving op enkele activiteiten die Gildebor uitvoert voor de gemeente. Ook is er overeenstemming bereikt op het gebied van het schoonhouden van de Binnenstad.

Deze mutaties leiden tot een uitzetting van lasten van € 51.000 in 2023 en € 55.000 in 2024 e.v.

23-FP-5.8 Aanpassing indexering Gildebor

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.8	Aanpassing indexering Gildebor	-204	-	-	-	-

In 2022 hebben exorbitante prijsstijgingen er toe geleid dat het vastgestelde index cijfer (dat altijd een jaar ervoor wordt vastgesteld) m.b.t. het contract met Gildebor niet toereikend is. Om Gildebor niet in **cash-flow** problemen te laten komen, heeft het bestuur er voor gekozen om in overleg met de Hof van Twente de indexatie achteraf te verhogen. De uitzetting ten gevolge van de verhoging van de indexering van 2,86% naar 4,7% bedraagt € 216.000. Een bedrag van € 6.100 kan gedekt worden uit de voorziening Riolering. Een bedrag van € 5.600 kan in 2023 als aanvullende dekking via de SPUK subsidie gerealiseerd worden. De regeling SPUK Sport loopt tot en met 2023. Over de voortzetting van SPUK Sport is nog geen **definitief** besluit genomen.

Voor 2024 en verder is de in de begrotingsuitgangspunten gehanteerde indexatie van 10,2% voldoende.

23-FP- 5.9 Verhoging gemeentelijke bijdrage aan Recreatieschap Twente

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.9	Verhoging gemeentelijke bijdrage aan Recreatieschap Twente	-	-174	-174	-174	-174

Het Recreatieschap Twente is een samenwerking (Gemeenschappelijke Regeling) met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en recreatieve **fietspaden** voor de inwoners van Twente en toeristen. Het Recreatieschap draagt daarmee bij aan recreatiemogelijkheden waarvan zowel de inwoner van Twente - en dus ook Hengelo - als de toerist kan genieten, beleven en bewegen. De parken, **fietspaden** en routes leveren daarnaast direct en indirect een belangrijke maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid, gezondheid, natuurbeleving en vrijetijdsbesteding van de Twentse inwoners.

Het overzicht van baten en lasten, de **financiële** uitgangs- en aandachtspunten bij de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 vormen samen het deel van de **financiële** programmabegroting. Hieruit vloeit een stijging van € 952.000 van de gemeentelijke bijdrage (in totaal voor alle gemeenten) aan RT 2024 voort ten opzichte van 2023. De stijging wordt onder andere veroorzaakt door het toepassen van de loon- en prijscompensatiespelregels van de Twentse gemeentes voor verbonden partijen. De structurele componenten van de cao 2023-2024 zorgen voor een forse stijging van de lonen. De **inflatie** is tot grote hoogte gestegen en dit heeft gevolgen voor de prijscompensatie.

Naast bovengenoemde autonome ontwikkelingen stijgt de gemeentelijke bijdrage ook door veranderingen in de organisatie, samenwerking en intensivering van beleid:

- In 2022 zijn het Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030 en Visie Routenetwerken Twente vastgesteld. Het verder uitwerking geven en implementeren van dit beleid zal de komende jaren plaatsvinden.

De gemeentelijke bijdrage zal voor Hengelo in 2024 € 507.000 bedragen. Dit is € 174.000 hoger dan wat nu in de begroting staat voor 2024. Van het totaal begrote bedrag voor 2024 is € 412.000 voor taakveld 5.7 (openbaar groen) en € 95.000 voor taakveld 3.1 (economische ontwikkeling).

23-FP-5.10 Beschoeiing Lauravijver

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.10	Beschoeiing Lauravijver	-	-4	-4	-4	-4

Al enige tijd is er een gesprek gaande tussen de bewoners van de Berendinastraat en de gemeente over de groenstrook achter de woningen. Een intensief traject van burgerparticipatie waarover ook raadsvragen zijn gesteld en beantwoord. Na langlopende gesprekken, afstemming en correspondentie is tot een gemeenschappelijke oplossing gekomen waar alle partijen zich in konden vinden. De bewoners hebben de mogelijkheid gekregen het groen, aangrenzend aan hun percelen waar veelvuldig gebruik van gemaakt is, te kopen. Ook zijn afspraken gemaakt over het aanwezige groen en de beschoeiing van de aangrenzende Lauravijver. Afgesproken is dat het groen wordt opgeruimd en dat de beschoeiing vernieuwd moet worden. De gemeente herstelt en neemt de beschoeiing van de Lauravijver voor haar rekening. De raad is hierover ook ingelicht. In 2023 wordt overgegaan tot realisatie. Er is echter geen rekening gehouden met de kosten van de aanleg van beschoeiing in de reguliere budgetten, die dan ook onvoldoende zijn. Er is een bedrag van € 120.000 nodig om de beschoeiing van Lauravijver aan te leggen waarbij dit bedrag wordt gekapitaliseerd om ook de vervanging op termijn te borgen. De kapitaallasten bedragen ruim € 4.000 per jaar.

23-FP-5.11 Ecologisch maaibeheer

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.11	Ecologisch maaibeheer	-27	-27	-27	-27	-27

In de informerende raadsbrief van 1 november 2022 is gecommuniceerd over het ecologisch maaibeheer. In de oorspronkelijk aan de raad gepresenteerde cijfers is uitgegaan van € 54.000 voor de eerste fase van ecologisch maaibeheer. De doorrekening met nieuwe kostprijzen, vanwege aanbestedingsverschillen en inflatie en een fout in de oorspronkelijke berekening geeft een totaal van € 81.000. Deze prijsstijging is weliswaar fors, procentueel gezien, maar niet dusdanig dat er ingegrepen moet worden. Ecologisch maaibeheer draagt in grote mate bij aan de biodiversiteit en daarmee aan de duurzaamheidsdoelstellingen van Hengelo. Het college heeft in bijbehorend collegevoorstel (zaaknummer 3488831) voorgesteld om de meerkosten van € 27.000 als financieel perspectief op te voeren in de Zomernota 2023-2027.

23-FP-5.12 Theaterproductie Vergeten Twentse Lente

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.12	Theaterproductie Vergeten Twentse Lente	-80	-	-	-	-

Het college van B en W heeft op 14 februari 2023 besloten om

1. een bedrag van € 80.000 bij te dragen aan de theaterproductie 'de Twentse Lente'. Onderwerp van deze nieuwe muziektheaterproductie is de April-mei staking die op 29 april 1943 in Twente begon bij machinefabriek Stork in Hengelo. De theaterproductie wordt gespeeld op Vliegveld Twente.
2. de financiële gevolgen te verwerken in de Zomernota 2023-2027 (boekjaar 2023).

Het bedrag is op 2 maart 2023 beschikbaar aan de Stichting Vergeten Twentse Lente met voorwaarden voor verantwoording.

Doel van de subsidie

Deze bijdrage is met name bedoeld voor het enthousiasmeren van 1000 jongeren en jongvolwassenen om de voorstelling de Vergeten Twentse Lente te bezoeken. Met deze bijdrage kan deze doelgroep voor het eerst in aanraking komen met theater. Daarnaast krijgen zij op deze manier de kans om, deze voor Twente en Nederland zo belangrijke geschiedenis, te leren kennen en na te denken over actuele onderwerpen als democratie en rechtstaat, polarisatie en verbinding. Met de bijdrage van de gemeente is ook een samenwerking met ROC van Twente mogelijk gemaakt. Minimaal 200 ROC-studenten hebben de voorstellingen bezocht of gaan dat nog doen. Aanvullend hebben deze studenten een lesprogramma gevolgd voorafgaande aan de voorstelling waar gastlessen

van oorlogsdeskundige Ad van Liempt onderdeel van zijn. Aanvullend is de bijdrage gebruikt om de voorstelling onder de aandacht te brengen van een zo breed mogelijk publiek.

23-FP-5.13 Diverse kleine wijzigingen programma 5

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.13	Diverse kleine wijzigingen programma 5	52	-19	-19	-19	-19

Actualisering sportinfrastructuur (€ 11.000 structureel nadeel en € 6.000 incidenteel nadeel in 2024 en 2025)
In 2023 is de sport infrastructuur geactualiseerd welke leidt tot een verbetering van het gebruik en veiligheid van onze sport activa. Er is geïnvesteerd in:

- Beregeningsinstallaties sportparken Groot Driene en Wilbert (€ 3.000 nadeel, investering van € 22.500 per sportpark)
- Renovatie van de roeikade (€ 2.000 nadeel, investering van € 30.000)
- Stoelen FBK-stadion (€ 6.000 nadeel, investering van € 150.000)
- Versnelde vervanging peuterparadijs Twentebad (€ 6.000 nadeel in 2024 en 2025)

Actualisatie van sportbegroting (Budget neutraal)

De begroting wordt bijgesteld op basis huidige kennis. Hiet wordt het volgende aangepast:

- Begroten van inkomsten en uitgaven voor SPUK lokaal sport akkoord
- Begroten van meer inkomsten en uitgaven Twentebad Horeca
- Begroten van schadevergoeding en herstelkosten schades aan het Twentebad

Kwijtschelding huur FBK-games (nadeel € 12.000)

De huur voor het gebruik van het FBK stadion voor de FBK games worden in 2023 kwijtgescholden ter compensatie van de stijgende kosten van het evenement. Dit leidt tot een nadeel voor de gemeente van € 12.000.

Herijking begroting naar aanleiding van aanvraag SPUK sport btw 2023 (voordeel € 33.000)

De begroting is bijgesteld voor de specifieke uitkering sport 2023. Het doel van deze regeling is de gemeenten vergoeden voor de btw last op gelegenheid geven tot sport. Op basis van de aanvraag 2023 hebben wij recht op € 33.000 meer (voordeel) dan nu opgenomen in de begroting.

Cultuureducatie Met Kwaliteit (voordeel € 39.600)

De budgetten Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) zijn gebaseerd op een provinciale subsidie en onterecht geïndexeerd. Dit voordeel is door het terugdraaien van de indexering. Op de inkomsten leidt dit tot een nadeel (€2.500 in 2023 en €7.700 in 2024). Op de uitgaven leidt dit tot een voordeel (€ 5.400 in 2023 en € 16.500 in 2024). Daarnaast moet de nog onbenutte ontvangst van voorgaande jaren begroot worden voor 2023 (voordeel € 36.700). Deze gelden moeten uiteindelijk in of voor 2024 uitgegeven zijn (voor einde schooljaar 2024-2025).

Bijstelling budgetten maatschappelijk vastgoed (voordeel € 18.500)

De budgetten voor de jaarlijkse lasten gebonden aan maatschappelijk vastgoed veranderen jaarlijks door detoepassing van verschillende indexaties en andere fluctuaties. Structureel leidt dit tot afwijkingen op te betalen belastingen (nadeel € 16.300), verzekeringen (nadeel € 2.600) en diverse andere afwijkingen (voordeel € 500).

5.5.4 Risico's

De risico's van de nieuwe beleidsvoorstellen voor programma 5 zijn hierboven per onderdeel benoemd.

Diverse (culturele) instellingen of organisaties ontvangen subsidie van de gemeente Hengelo. We merken dat niet in alle gevallen de financiële onderbouwing van voldoende kwaliteit is. Of dat er onvoldoende financiële kennis is bij deze instellingen. We zien mogelijkheden tot verbetering met betrekking het zakelijk partnerschap, zowel bij ons als gemeente en bij de gesubsidieerde instellingen.

Daarnaast zien we een risico voor de BTW op sport. Afgelopen jaren ontvingen we een compensatie voor het BTW deel op sport gerelateerde kosten. De toekomst van deze compensatieregeling is onzeker.

5.6 Sociaal domein

5.6.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Hervormingsagenda jeugd

Het Rijk, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stellen samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 op. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel.

De VNG en het Rijk hebben na 1,5 jaar onderhandelen in april 2023 een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda. De eerder ingeboekte bezuiniging wordt met ingang van 2023 tot en met 2025 bevroren. De financiële doelstelling van € 1 miljard blijft overeind, maar het Rijk erkent dat een deel ervan met onzekerheden omgeven is. Met betrekking tot risicodeling vallen onvoorziene omstandigheden en autonome groei nu onder verantwoordelijkheid van het Rijk.

Een financiële vertaling voor Hengelo is op basis van de meicirculaire 2023 gemaakt in bijlage 10.3 'Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds', 1.14 Jeugdzorg.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Naast de hervormingsagende loopt een traject tot vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Het landelijke programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' schets op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over vijf tot tien jaar (2026-2031) uit zou kunnen zien. Centraal staat een meer gezinsgerichte jeugdbescherming met oog voor rechtsbescherming en transparantie. De gemeente Hengelo wil binnen Twente participeren in een pilot Toekomstscenario. Zie 24-NB-6.2.

Om- en afbouw JeugdzorgPlus en drie-milieus voorzieningen

Bovenregionaal (gebied Oost) geven wij uitvoering aan de vastgoedtransitie JeugdzorgPlus (vorm van gesloten jeugdhulp). Met behulp van een Specifieke uitkering (SPUK) bouwen wij alle JeugdzorgPlus groepen om naar kleine groepen van maximaal zes jongeren per groep.

Deze ontwikkelingen hangen nadrukkelijk samen met de om- en afbouw van de drie-milieus voorzieningen (voorzieningen waar jeugdigen verblijven, behandeling krijgen en scholing/ werk en vrijetijdsbesteding). Ook hiervoor is een SPUK, maar deze dekt niet alle kosten. Wij geven in deze Zomernota een eerste inschatting wat de extra kosten kunnen zijn (23-FP-6.13).

Houdbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning

De gemeente Hengelo is in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek naar de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit is een gezamenlijk onderzoek van Rijk en VNG. Dit onderzoek is van belang omdat er steeds meer complexere en domein overstijgende zorgvragen zijn. Er zijn zorgen over de functionele en financiële houdbaarheid van de Wmo 2015. De Wmo is preventief op de Wlz (Wet langdurige zorg) en Zvw (Zorgverzekeringswet) en overlapt met de Participatiewet. Doordat de Wlz en Zvw sterk zijn afgebakend, moeten veel ondersteuningsvragen binnen de Wmo opgepakt worden. De afbakening van verantwoordelijkheden vraagt afstemming met het zorgkantoor en de zorgverzekeraar(s).

Naar verwachting zal er een aanpassing in de Wmo 2015 worden doorgevoerd gelinkt aan het wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting. Over de precieze invulling en impact komt naar verwachting in de loop van het jaar meer duidelijkheid. Zo ook over de relatie tussen de Wmo en de afspraken in het Integraal zorgakkoord (IZA) en het Programma Wonen, ondersteuning en zorg voor ouderen (WOZO). Vanuit ons transformatieplan proberen wij hierop met een preventieve, integrale wijkgerichte aanpak alvast in te spelen. Ook hier is voor de zwaardere zorg de samenwerking met zorgkantoor en zorgverzekeraar(s) van belang.

Abonnementstarief

Met ingang van 1 januari 2026 (aanvankelijk was dit 2025) zal er weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage gaan gelden in plaats van het huidige abonnementstarief, dat vanaf 2019 geldt. Iedere inwoner die gebruik maakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen betaalt sindsdien een eigen bijdrage van maximaal € 19 per maand. Hierdoor is de vraag naar Wmo-voorzieningen (met name huishoudelijke hulp) toegenomen en daarmee zijn ook de kosten

gestegen. De verwachting is dat door de invoering van de eigen bijdrage de vraag naar Wmo-voorzieningen zal afnemen. De gemeente Hengelo heeft daarom in de Kadernota 2022 als onderdeel van het maatregelenpakket sociaal domein een taakstelling opgenomen van € 1,3 miljoen structureel met ingang van 2025. Dit met het idee dat het Rijk een deel van de stijgende kosten in het sociaal domein de komende jaren zal compenseren. Daar waar de overige taakstellingen uit de Kadernota integraal onderdeel zijn geworden van het transformatieplan, hebben wij deze taakstelling daar buiten gehouden (omdat wij er geen invloed op hebben).

Aanbesteding huishoudelijke ondersteuning

In 2023 besteedt de gemeente Hengelo de huishoudelijke ondersteuning opnieuw aan, samen met een aantal andere Twentse gemeenten. Dit heeft ongetwijfeld financiële gevolgen per 1 januari 2024. Deels is dit te compenseren met de inzet van Powerful Ageing (reablement), waardoor mensen geactiveerd en getraind worden om weer zelfstandig activiteiten thuis te kunnen verrichten (zie transformatieplan). En de inkomensafhankelijke eigen bijdrage zorgt ervoor dat het voor mensen die het kunnen betalen minder attractief is om huishoudelijke ondersteuning bij de gemeente aan te vragen.

Kwaliteit en integriteitsinstrument Twente

De gemeente Hengelo staat aan de vooravond van meerdere inkooptrajecten voor jeugdhulp en Wmo, lokaal en regionaal. Bij deze inkoop willen wij er voor zorg dragen dat er kwalitatief goede en rechtmatige zorg wordt verleend aan (kwetsbare) inwoners. Samen met de andere Twentse gemeenten hebben wij daarom een instrument ontwikkeld, het Kwaliteit en Integriteitsinstrument Twente (KIT). Het KIT is een doorontwikkeling van het huidige Barrièremodel. Onderdeel van het KIT is een lichte Bibob-toets (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur). De lichte variant houdt in dat politie, justitie en belastingdienst bevestigd worden op eventuele misstanden. Door de screening vóór de gunning te laten plaatsvinden, bereiken wij dat het zorggeld besteed wordt aan kwalitatief goede en integere aanbieders.

Het toepassen van KIT vraagt om een aanzienlijke investering van mensen en middelen. Door strenger aan de voorkant te controleren gaan de kosten voor de baten uit. Het is nog niet duidelijk of dit met bestaande mensen en middelen kan.

Aanpak eenzaamheid

Het nieuwe kabinet geeft vervolg aan de aanpak "Eén tegen eenzaamheid" en heeft een actieprogramma 2022-2025 opgesteld. De actielijnen van het Rijk zijn:

- Meer bewustwording in de samenleving
- Meer maatschappelijke initiatief
- In alle gemeenten een lokale aanpak.

De gemeente Hengelo sluit met het transformatieplan goed aan op deze actielijnen. Met het versterken van de sociale basis en de benadering vanuit positieve gezondheid investeren wij de komende jaren op het signaleren, bespreekbaar maken en aanpakken van eenzaamheid. Daarvoor gebruiken wij de Specifieke Uitkering (SPUK) voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Zie 23-FP-7.1. In het najaar komen wij met een actieprogramma, passend bij bovengenoemde actielijnen.

Doorontwikkeling Wijkhuizen

In het transformatieplan geeft de gemeente Hengelo aan algemene voorzieningen in de wijken te ontwikkelen, waar mogelijk geïntegreerd in bestaande voorzieningen. De Wijkhuizen worden daarbij expliciet benoemd. De ontmoeting en ondersteuning vanuit de Wijkhuizen is het afgelopen jaar al effectief gebleken (zie ook 23-FP-6.11). In afwachting van het transformatieplan is voor 2023 besloten de drie Wijkhuizen incidenteel te financieren. Nu het transformatieplan is vastgesteld willen wij die financiering structureel maken. Daarvoor vinden wij dekking binnen de bestaande begroting. Daarbij blijven wij de effecten van de Wijkhuizen (in relatie tot de gewenste transformatie) en de aansluiting ervan in de wijken monitoren.

Wij zijn in de Wijkhuizen aan de slag gegaan met de uitbreiding van activiteiten en de verbreding van doelgroepen. Tevens is de intentie uitgesproken - ook door de gemeenteraad - om te kijken naar het uitbreiden van de openingstijden van de Wijkhuizen door middel van (gedeeltelijke) avond- en weekendopenstelling. Zie hieronder beheer wijkcentra.

Investeren in (beheer) wijkcentra

De gemeente Hengelo wil met de transformatie de sociale basis versterken, ontmoeting verder faciliteren en

ondersteuning naar de wijken brengen. Daarvoor moeten wij onder andere vanuit sociaal investeren in de wijken en de wijkcentra. Enerzijds door gebouwen geschikt en toegankelijk te maken (in lijn met het Actieplan toegankelijkheid). De verbouwing van wijkcentrum Slangenbeek is daarvan een voorbeeld (24-NB-6.8). Anderzijds door de openingstijden niet alleen voor de Wijkhuizen te verruimen, maar voor alle wijkcentra. Door de wijkcentra vaker in het weekend en in de avonduren open te laten zijn, ontstaan zowel voor de inwoners als voor partners meer mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en activiteiten te organiseren. Uitbreiding van het beheer van de wijkcentra is dan nodig. Dit beheer wordt uitgevoerd door het Sociaal Leer-Werkbedrijf (SWB).

In de loop van dit jaar en volgend jaar zal duidelijker worden op welke locaties wij ons gaan richten en welke activiteiten en functies daar uitgevoerd gaan worden (niet alleen vanuit sociaal, maar wellicht ook vanuit andere domeinen). Van daaruit maken wij afspraken met de besturen van de wijkcentra en de SWB. Voor zover investeringskosten niet gedekt kunnen worden uit het transformatiebudget of uit het voordeel op de Wmo (23-FP-6.11), komen wij daarop terug bij de gemeenteraad.

(Bewoners)initiatieven

In het verstevigen van de sociale basis past ook het ondersteunen van bewonersinitiatieven zoals het organiseren van activiteiten door inwoners. De gemeente Hengelo faciliteert bewonersinitiatieven en andere maatschappelijke initiatieven vanuit de doelstellingen van het transformatieplan (zoals normaliseren en versterken sociale basis). Wij maken daarbij in eerste instantie gebruik van bestaande middelen, waaronder het transformatiebudget. Mocht dit niet volstaan, komen wij daarop terug bij de gemeenteraad

Een van de initiatieven komt van inwoners bij woon-zorglocatie De Windhoek. Zie 24-NB-6.2.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein

De gemeente Hengelo bereidt zich voor op de komst van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS), die waarschijnlijk begin 2024 in werking treedt. Deze wet verankert de coördinerende taak van het college van B en W als het gaat om hulp aan kwetsbare mensen. Ook regelt het de taak om zorg te dragen voor een meldpunt voor inwoners met niet-acute zorgen over zichzelf of een ander. Daarnaast voorziet de wet in een betere juridische basis voor de gegevensverwerking door de meldpunten.

Meldpunt zorgwekkend gedrag; aanpak personen met zorgwekkend gedrag

Door het landelijke machtigingsbesluit politiegegevens, is het voor de politie vanaf mei 2023 mogelijk om ook de niet-acute meldingen van zorgwekkend gedrag te melden bij het regionale Meldpunt zorgwekkend gedrag (dat de gemeente Hengelo structureel heeft belegd hebben bij GGD Twente). Het meldpunt verwacht dat zij de extra meldingen met de huidige formatie niet geheel kunnen opvangen. Wij gaan zorgvuldig monitoren of en zo ja hoeveel extra werk deze wijziging oplevert, zowel voor het regionaal meldpunt, als voor de lokale toegang (veel meldingen worden namelijk doorgeleid naar onze toegang). Wij verwachten een deel van de extra inzet te kunnen bekostigen uit de bestaande ambulantiseringmiddelen GGZ die wij van het Rijk ontvangen.

De gemeente Hengelo verwacht überhaupt een verdere stijging van (overlast door) personen met zorgwekkend gedrag. Dit is een landelijke trend. Onze inwoners zullen deze personen in de stad, in hun wijk tegenkomen. Wij moeten deze kwetsbare inwoners de ruimte geven om zo 'gewoon' mogelijk mee te kunnen doen, te kunnen wonen, werken en recreëren. Ons transformatieplan helpt ons daarbij.

Wel betekent het een stijging van ingewikkelde en tijdrovende casuïstiek waarbij sociaal domein en veiligheid intensief moeten samenwerken aan maatwerkoplossingen (in de wijken). Ook denken wij na of wij de regionale streettriage moeten uitbreiden (in aantal uren per dag).

Mentale gezondheid; zorgwekkend (groeps)gedrag bij kinderen en jongeren

Vanuit zowel (GGD)onderzoek als uit signalen van zorgprofessionals en scholen blijkt dat er grote zorgen zijn over een (stijgende) psychische kwetsbaarheid van tieners en jongvolwassenen. Daarbij valt te denken aan depressieve gevoelens, eenzaamheid, niet lekker in je vel zitten, angsten en stoornissen. De relatie met geld(zorgen) speelt regelmatig een rol. Het is van belang om hier (preventief) op te blijven inzetten. Dit doen wij door begeleiding van en sociale weerbaarheidstrainingen voor jongeren en deskundigheidsbevordering aan professionals.

Ook de zorgen over jeugd(groepen) die hinderlijk, overlastgevend en soms zelfs crimineel gedrag vertonen (op straat en rond de scholen), nemen toe. De leeftijd lijkt steeds jonger te worden. Door tijdelijke beschikbaarheid van landelijk NPO middelen hebben wij (gemeente en scholen) in het afgelopen schooljaar preventief kunnen inzetten op extra jongerenwerk, weerbaarheidstrainingen en deskundigheidstrainingen van docenten op het voortgezet onderwijs. Wij willen dit voortzetten en nemen dit op bij het actualiseren van de Lokaal Educatieve Agenda (zie 5.4.1).

Lhbt+-beleid

De projectperiode en de daarvoor bestemde middelen vanuit het Rijk voor onze inzet op Lhbt+ is verlengd voor de periode 2023 tot 2026. Lhbt+ staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen en de + staat voor overige seksuele en genderidentiteiten.

Het ministerie van OCW heeft de gemeente Hengelo gevraagd de samenwerking in het kader van Lhbt+-beleid te verlengen. Hiervoor hebben wij een nieuwe beleidsnotitie geschreven voor de periode 2023-2026, 'Voorbij de regenboog' genaamd. Daarmee beogen wij de positie van Lhbt+ onder de aandacht te brengen en te versterken, in samenwerking met stakeholders en door middel van verschillende activiteiten.

Wij ontvangen hiervoor voor de periode 2023-2026 jaarlijks € 20.000.

Breed offensief Participatiewet

In de Beleidsbegroting hebben wij aangegeven dat het wetsvoorstel Breed Offensief Participatiewet is uitgesteld. De volgende maatregelen vanuit het Breed Offensief gelden echter al wel vanaf 1 januari 2023:

- Mogelijk maken dat het inkomen uit deeltijdwerk niet meer volledig af gaat van de bijstandsuitkering van de werknemer die werkt met loonkostensubsidie
- De kostendelersnorm is gewijzigd zodat jongeren tot 27 jaar niet meetellen als kostendeler voor hun huisgenoten.

Overige maatregelen volgen mogelijk vanaf 1 juli van dit jaar.

Herziening Participatiewet

De Participatiewet zal worden herzien, met de nadruk op de menselijke maat. De verschillende maatregelen die daarin worden opgenomen moeten niet de regels, maar de mens weer centraal stellen. Zodat iedereen mee kan doen naar vermogen. Naar verwachting moeten alle maatregelen per juli 2024 ingaan.

Nieuwe re-integratieverordening/ beschut werk

De gemeente Hengelo is bezig met een nieuwe re-integratieverordening. Daarin zit een keuze met betrekking tot beschut werk, die leidt tot uitzetting van de begroting. Mensen met een arbeidsbeperking hebben vaak begeleiding en aanpassingen nodig om te kunnen participeren op de arbeidsmarkt. Beschut werk is een van de instrumenten die een gemeente hiervoor kan inzetten. Op dit moment is in onze Verordening vastgelegd dat de gemeente Hengelo niet boven de taakstelling kan plaatsen en dat wij werken met een wachtlijst. Voorstel aan de gemeenteraad zal zijn in de re-integratieverordening op de nemen dat wij drie personen boven de taakstelling plaatsen. Dit met het oog op de verwachte toename de komende jaren en de beheersbaarheid van de wachtlijst. Voor plaatsing boven de taakstelling ontvangen wij geen financiering van het Rijk, dus hieraan zullen kosten verbonden zijn.

Minima-app

Zoals in de Beleidsbegroting 2023-2026 aangekondigd, wil de gemeente Hengelo het aanvraagproces voor de diverse regelingen vereenvoudigen, zodat het efficiënter en eenvoudiger wordt. Wij zijn begonnen met het aanpassen van onze eigen werkwijze. Daarnaast kijken wij naar de mogelijkheden van de minima app/stadspas. De benodigde financiële middelen voor een minima app/stadspas zijn aanzienlijk. Wij gaan dit verder onderzoeken, om een juiste keuze te kunnen maken. Wij kunnen later dit jaar pas aangeven wat de eventuele kostenuitzetting is.

Inburgering

De gemeente Hengelo geeft uitvoering aan de Wet inburgering, met als doel dat alle inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen in de Nederlandse samenleving, het liefst door betaald werk. Wij hebben de regie over het hele inburgeringstraject en ontvangen extra middelen voor de uitvoering en een programmabijdrage per inburgeringsplichtige. Wij krijgen elk half jaar een wettelijke taakstelling van de provincie om statushouders te huisvesten (gebaseerd op het aantal inwoners). De verhoogde asielinstroom in Nederland leidt tot hogere taakstellingen, ook voor de gemeente Hengelo. Naar verwachting blijft de taakstelling ook in 2024 hoog. Wij verwachten dat wij bij een hogere taakstelling financieel door het Rijk worden gecompenseerd.

Energiearmoede onder inwoners van de gemeente Hengelo

Veel huishoudens hebben te maken met hoge energieprijzen die kunnen zorgen voor financiële problemen. De gemeente Hengelo wil dit voorkomen. Daarom geven wij inwoners informatie, advies en financiële ondersteuning.

- *Informatie en advies:* De gemeente Hengelo heeft een fysiek Meldpunt Energiearmoede (onderdeel van het Zorgloket). Inwoners kunnen hier terecht voor informatie en advies over de financiële regelingen, mochten

zij problemen hebben met het betalen van de energierekening. Daarnaast verwijst het Meldpunt door naar lokale en landelijke organisaties die ondersteunen bij en adviseren over financiële zorgen, het besparen van energie en verduurzaming van de woning. In de periode januari 2023 tot en met maart 2023 meldden zes inwoners zich bij het Meldpunt. Om het bereik te vergroten zetten wij in op de communicatie over het Meldpunt Energiearmoede. Wij continueren het Meldpunt ook na 2023. Dit doen wij vanuit het reguliere aanbod en met bestaande capaciteit van het Zorgloket.

- *Financiële ondersteuning:* In navolging van 2022 stelt het Rijk ook voor 2023 middelen beschikbaar voor een energietoeslag van in totaal € 1.300 per inwoner met recht op de energietoeslag. De gemeente Hengelo ontvangt deze middelen in twee delen. Eind 2022 hebben wij € 2,8 miljoen ontvangen om alvast € 500 uit te keren aan inwoners die de energietoeslag in 2022 ontvingen. Deze middelen zijn overgeheveld naar 2023. In de septembercirculaire 2023 verwachten wij informatie over de toekenning van het restant van € 800. De gemeente Hengelo betaalt beide bedragen uit na inwerkingtreding van de Wet energietoeslag 2023. De inwerkingtreding vindt naar verwachting in september plaats. Wij verwachten dat de middelen van het Rijk voldoende zijn om de uitvoering van de energietoeslag te bekostigen. Over een eventuele landelijke energietoeslag na 2023 is geen informatie bekend.

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Het Rijk streeft naar bestaanszekerheid. Zij heeft als doel om:

1. Het aantal mensen in armoede in 2030 te halveren (t.o.v. 2015)
2. Het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in 2025 te halveren (t.o.v. 2015)
3. Het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 te halveren (t.o.v. 2015).

De minister heeft een plan van aanpak vastgesteld, dat landelijk wordt uitgerold. Concreet bevat de aanpak 44 acties, waar de gemeenten bij 19 acties de komende jaren nadrukkelijk een taak krijgen. Te denken valt aan: financiële educatie voor kinderen en jongeren; het versterken van vrijwilligers doordat vrijwilligers aangesloten zijn op de Nederlandse Schuldhulp Route. Hoewel niet alle acties nieuw zijn (een aantal acties wordt door de gemeente Hengelo al gedaan), moeten wij als gemeente nagaan of het lokale beleid nog steeds aansluit bij dit Rijksbeleid.

Schuldhulpverlening

De gemeente Hengelo wil inwoners zo vroeg mogelijk 'vinden' om (schuld)hulp aan te bieden. Zo willen wij problematische schulden voorkomen en daarmee ook de inzet van zware dienstverlening verminderen. Dit betekent een verschuiving van meer werkzaamheden naar BudgetAlert (o.a. via werkwijze Vroegsignalering van Schulden) en minder zware trajecten bij de Stadsbank Oost Nederland. Hoewel wij steeds vroeger hulp aanbieden en daarmee meer preventief werken, zien wij ook dat aanvragen schuldhulpverlening steeds complexer worden. Dit vraagt veel vakkennis, tijd en inzet van BudgetAlert en de Stadsbank. Zie 23-FP-6.10.

Halveren termijn schuldsanering

De duur van de schuldhulpverlening bij gemeenten wordt per 1 juli 2023 gehalveerd van drie naar anderhalf jaar, om aan te sluiten bij de wetwijziging van de Wsnp (wettelijke schuldsanering). De Stadsbank heeft de gemeente Hengelo laten weten dat alle nieuwe aanvragen per 1 juli ingezet worden op 18 maanden. De maanden tot aan juli zullen er nauwelijks regelingen starten, want iedereen wacht op de verkorting. Er is vooralsnog geen overgangsregeling voor lopende saneringstrajecten. Er zijn nog veel dingen onduidelijk en wij kunnen ook nog niet goed inschatten wat dit financieel betekent.

Nazorg

Goede begeleiding en nazorg is een belangrijke randvoorwaarde om schulden kwijt te schelden; zo kort als het kan en zo lang als nodig. Daarom maakt de gemeente Hengelo een plan voor het vormgeven van structureel in te zetten nazorg. Niet alleen voor nazorg schuldsanering, maar breed voor schuldhulpverlening. Wij denken daarbij aan inzetten op bevorderen uitstroom uit budgetbeheer en beschermingsbewind. Dit kan kosten besparen, omdat wij inwoners sneller weer zelfstandig laten zijn in het voeren van hun eigen financiële huishouding. De gemeenteraad heeft in de politieke markt van februari jl. ook laten weten dit wenselijk te vinden.

5.6.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Bij het opstellen van het transformatieplan is afgesproken dat wij ons richten op de financiële opgave aan de lastenkant in het sociaal domein. De aanpassing van het overheadbedrag drukt juist extra op deze lastenkant. Hiermee zou de opgave voor het sociaal domein groter worden, in tegenstelling tot hetgeen is afgesproken met de gemeenteraad. Dit past niet in de huidige aanpak zoals vastgelegd in het transformatie- en uitvoeringsplan, wij zouden dan nieuwe of aanvullende besparingsmogelijkheden moeten bedenken die naar verwachting ten koste zullen gaan van de dienstverlening aan onze inwoners en organisaties.

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-6.1	Jongerenperspectief fonds	-	b.n.	b.n.	-	-
24-NB-6.2	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming	-	-218	-	-	-
24-NB-6.3	Inzet stadsdeelregie	-	-242	-242	-242	-242
24-NB-6.4	Strategische adviescapaciteit	-	-517	-517	-517	-
24-NB-6.5	Wijkgericht werken / versterken leefbare wijken	-	-279	-	-	-
24-NB-6.6	Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-6.7	Inwonersinitiatief de Windhoek	-	b.n.	-	-	-
24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek	-	-48	-77	-77	-77
24-NB-6.9	Actieplan toegankelijkheid	-	-53	-53	-53	-53
24-NB-6.10	MFA Beckum - optie 2	-	-250	-200	-200	-200

1 - - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-6.1 Jongerenperspectief fonds

Relatie met de strategische agenda

Het project Jongeren Perspectief Fonds (JPF) past binnen de transformatie sociaal domein voor wat betreft normaliseren en preventie. Jongeren worden begeleid naar zelfstandigheid zonder schulden. En krijgen weer perspectief op een toekomst waarbij ze met werk of scholing als jongvolwassene (ook financieel) zelfredzaam weten te zijn. Hiermee realiseren wij een besparing op andere maatschappelijke voorzieningen, zoals bijstand. De pilot sluit ook aan bij het Beleidskader Armoede en Schulden 2021–2024 ‘Het taboe doorbreken’ en bij het collegeprogramma.

Maatschappelijke effecten

De JPF-aanpak draagt bij aan:

- Succesvolle (re)integratie op de arbeidsmarkt en in de samenleving
- Doorbreken van sociale ongelijkheid die van generatie op generatie wordt doorgegeven
- Achterliggende oorzaken van gezondheidsproblemen aanpakken zoals armoede, schulden en stress
- Positieve gezondheid, wonen werken en leven in balans, waar de jongere regie krijgt en houdt.

In 15 gemeenten blijkt de JPF-aanpak waardevol. Op basis van deze gemeenten is een business case opgesteld, waarbij de maatschappelijke opbrengsten groter zijn dan de kosten.

Toelichting op het voorstel

Dit voorstel voor nieuw beleid is niet opgenomen in de Beleidsbegroting 2023, maar komt voort uit de uitwerking van het transformatieplan en sluit aan bij het Beleidskader Armoede en Schulden. Aangezien de aanpak waardevol blijkt, wil de gemeente Hengelo eind 2023 starten met een tweejarige pilot Jongeren Perspectief Fonds (JPF).

Het JPF is een landelijke aanpak en richt zich op de doelgroep jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar met problematische schulden en/of problematiek op meerdere levensgebieden. De bedoeling is dat tijdens de pilotperiode jaarlijks 10 jongeren instromen. Gedurende een traject van twee jaar worden zij begeleid naar zelfstandigheid zonder schulden. Een structurele oplossing voor deze jongeren vereist een integrale aanpak, waarbij alle problemen op de verschillende levensgebieden (zoals wonen, gezondheid, verslaving en werk of school) worden aangepakt. Daarnaast worden ze geholpen met de sanering van schulden zodat ze schulden(zorg)vrij worden. Zonder die stress die gepaard gaat met schulden kunnen jongeren werken aan een beter perspectief.

Uniek aan deze aanpak is dat vanuit de schuldhulpverlening direct ingezet wordt op het afkopen van de schulden middels een saneringskrediet. De restschuld (het krediet) wordt door de gemeente overgenomen. De jongere heeft hierdoor nog met 1 schuldeiser te maken: de gemeente. Juist vanwege de situatie van de jongere wordt niet per definitie verwacht dat de jongere de schuld financieel volledig af kan lossen. In ieder geval wordt verwacht dat de jongere zijn opleiding afmaakt en/of een betaalde baan vindt of als tegenprestatie bijvoorbeeld een maatschappelijke stage verricht.

Op basis van de business case JPF blijkt voor de Hengelose pilotperiode € 295.000 nodig te zijn. In de budgetoverheveling 2022-2023 is een bedrag van (€ 162.000) meegenomen voor de brede inzet van schuldhulpverlening. Wij zetten dit budget in om de kosten voor de pilot gedeeltelijk te kunnen dekken. De overige kosten financieren wij uit de te verwachten maatschappelijke opbrengsten (€ 6.500 per jongere per jaar).

Risico's

Het benutten van de opbrengsten van € 6.500 per jongere per traject voor de financiering van de pilot is een risico. De opbrengsten kunnen terugvallen in het sociaal domein, zonder dat dit terug te herleiden is op zo'n jongere. Wij zullen dit vanuit de pilot JPF monitoren en hierover de raad in de reguliere P en C-cyclus informeren.

24-NB-6.2 Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming draagt bij aan het verminderen van maatwerkondersteuning, een van de doelen van het transformatieplan. Daarbij heeft het direct gevolgen voor de toegang tot jeugdhulp, ook een onderdeel van het transformatieplan. Ook sluit het aan bij de geformuleerde doelen in de Beleidsbegroting waarin staat dat wij verder werken aan het toekomstscenario ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen.

Maatschappelijke effecten

Doel is te zoeken naar oplossingen die aansluiten bij de behoeften van het gezin én die voldoende rekening houden met de wettelijke/juridische kaders in het kader van rechtsbescherming. Met als gevolg betere hulp en veiligere situatie voor kind en gezin.

Daarnaast willen wij zorgen dat professionals elkaar beter kennen en sneller en slimmer met elkaar kunnen samenwerken. Daardoor ontstaat er meer ruimte voor professionals om (tijdig) de juiste dingen te doen vanuit onderling vertrouwen.

Toelichting op het voorstel

Bij beleidsmatige ontwikkelingen hebben wij al de landelijke ontwikkeling geschetst rondom het programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (hierna toekomstscenario genoemd). De pilot Toekomstscenario in Twente start met vijf gemeenten. Met deelname aan de pilot wil de gemeente Hengelo bereiken dat er sneller passende hulp en meer integrale en duurzame oplossingen worden ingezet voor jeugdigen en gezinnen. En dat zij zich beter gehoord voelen en gezien. Ook willen wij bereiken dat professionals meer ruimte en vertrouwen voelen om te kunnen doen wat nodig is. Wij gaan in maart 2024 van start. Het doel is dat op 1 januari 2025 de werkwijze uit de pilot is ingebed als reguliere werkwijze.

Risico's

Het is lastig om in deze fase in te schatten hoeveel extra tijd de nieuwe werkwijze structureel met zicht meebrengt. Tijdens de pilotfase in 2024 komt hier meer zicht op.

24-NB-6.3 Inzet stadsdeelregie

Door de wijkaanpak die de gemeente Hengelo voorstaat, kunnen wij ontwikkelingen beter laten aansluiten op de leefwereld van onze inwoners. Om tot een goed samenspel te komen is een balans nodig tussen dagelijkse behoeften van inwoners, domein specifieke ambities en integrale opgaven. Stadsdeelregie speelt hierin een belangrijke rol.

Maatschappelijke effecten

De gemeente Hengelo wil iedere wijk veilig, leefbaar en vitaal houden, maar niet iedere wijk heeft dezelfde behoefte of kent dezelfde maatschappelijke en sociale context. Door op een wijkgericht manier te investeren en samen te werken met inwoners en ondernemers sluiten ontwikkelingen beter aan op de leefwereld en behoefte van de inwoner.

Toelichting op het voorstel

In het collegeprogramma 2022-2026 is de wijkgerichte aanpak ge(her)introduceerd. Dit betekent dat de gemeente op maat (per wijk) gaat werken om zo meer bij te gaan dragen aan het vitaal en leefbaar houden van de wijken en de buurten. Door deze manier van werken gaan we in Hengelo nieuwe impulsen geven: door als gemeente zichtbaar aanwezig te zijn in de wijken, persoonlijk verbinding te maken met inwoners, door gericht gebruik te maken van beschikbare data, door een samenhangende aanpak van sociale, economische en fysieke opgaven en kansen, met ruimte voor participatie van inwoners en door gericht samen te werken met onze partners in wijken en buurten.

Door de Bestuurlijke Opdracht Wijkgericht Werken wordt er nu ingezet op een stevige basis in de wijk, dichtbij de leefwereld van de inwoner. Een goed netwerk in de wijk maakt het voor inwoners namelijk eenvoudiger om bij concrete issues ondersteuning te vragen. Door een betere dienstverlening wordt de kloof tussen gemeente en inwoners verkleind. Het versterken van de zichtbaarheid van de gemeente in de wijken door middel van de inzet van extra stadsdeelregie zorgt er voor dat de gemeente aansluit op de leefwereld van de inwoners en partners in de wijken.

Om te komen tot de inzet van extra stadsdeelregie zijn er 2 extra stadsdeelregisseurs tijdelijk aangesteld. Het is voor het wijkgericht werken noodzakelijk om de formatie van de 2 extra stadsdeelregisseur structureel vorm te geven. Hierdoor zal de stadsdeelregie gaan bestaan uit 4 stadsdeelregisseurs die er zo voor kunnen zorgen dat de kloof tussen gemeente en inwoners verkleind worden.

Risico's

Wij zien geen risico's bij de inzet op stadsdeelregie.

24-NB-6.4 Strategische adviescapaciteit

De gemeente Hengelo heeft ambitie. Deze ambitie bouwt voort op de ingeslagen weg om Hengelo een centrale speler te laten zijn binnen Twente als toptechnologische regio. Daarnaast heeft Hengelo de opgave om het sociaal domein zodanig te transformeren dat er een betaalbaar en betekenisvol voorzieningenniveau ontstaat. Wat hierbij ook nog speelt is dat de gemeente Hengelo een groeiambitie heeft. Deze groeiambitie komt voort uit een noodzaak (mede als gevolg van demografische ontwikkelingen) om belangrijke (stedelijke) voorzieningen ook in de toekomst voldoende draagkracht te bieden.

Tevens gaan de komende jaren inzetten op het behouden en versterken van leefbare wijken, waarbij ontmoeten en goede voorzieningen voorop staan (wonen, zorg, welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving). Zowel vanuit de wijkgerichte aanpak, toekomstbestendige stedelijke ontwikkelingen, de transformatie van het sociaal domein, als ook vanuit draagvlak voor duurzame inrichting, spelen vraagstukken rondom maatschappelijk vastgoed en huisvesting van maatschappelijke organisaties.

Maatschappelijke effecten

De gemeente Hengelo komt voor steeds grotere opgaven te staan. Deels komen deze voort uit een eigen ambitie, maar gedeeltelijk komen deze ook voort uit de steeds zwaardere (maatschappelijke) opgaven. Voorbeelden hiervan zijn de toenemende (energie)armoede, vraagstukken rondom vluchtelingen, toenemende aandacht voor gezondheid en grotere uitdagingen op het gebied van samenleving en zorg (vergrijzing en ambulantisering). Om deze opgaven en de ambities waar te maken is extra investering in strategische beleidscapaciteit nodig, in medewerkers met een brede blik.

De gemeente Hengelo komt voor steeds grotere opgaven te staan. Deels komen deze voort uit een eigen ambitie, maar gedeeltelijk komen deze ook voort uit de steeds zwaardere (maatschappelijke) opgaven en ambities van onze partners. Vastgoed en huisvestingsvraagstukken volgen de inhoud, maar zijn vaak voor de langere termijn van grote invloed. Ze kunnen heel bepalend zijn voor de dienstverlening aan onze inwoners.

Toelichting op het voorstel

De laatste jaren is gebleken dat de omvang van de huidige bezetting niet toekomstbestendig is. Er is in toenemende mate inhuur nodig en de veronderstelde piekbelasting blijkt structureel te zijn. Ook zien wij dat de werkdruk structureel erg hoog is met uitval als gevolg. Daarnaast is er in het recente verleden een forse bezuinigingsstaakstelling doorgevoerd op de beleidscapaciteit binnen het sociaal domein. De verwachting destijds was dat bepaalde werkzaamheden op afstand gezet zouden kunnen worden of af zouden kunnen met een lagere inzet van beleidscapaciteit. Inmiddels is gebleken dat deze situatie onhoudbaar is. Dit blijkt zowel uit de

verzuimcijfers als de toenemende inhuur die structurele vormen aan begint te nemen. Tevens wordt er in toenemende mate structurele inzet verwacht binnen onder andere ontwikkelingen in het kader van de Omgevingsvisie. Om op de genoemde situatie te kunnen anticiperen is het voorstel om voor 3 jaar een extra inzet van 3 fte strategisch adviseur in te zetten.

Er zijn grote bewegingen vanuit het domein fysiek (zoals de Omgevingswet) en het domein sociaal (versterken sociale basis) die vragen om expertise van maatschappelijk vastgoed vanuit een sociaal perspectief. Momenteel voorziet de formatie daar niet in. Waar er sprake is van projecten in dit kader wordt daar incidenteel op ingehuurd. Echter voorziet dat niet in de noodzaak om binnen het domein sociaal structurele expertise te hebben om maatschappelijk vastgoed vraagstukken op te pakken. De adviseur Maatschappelijk vastgoed is op strategisch en tactisch gebied de verbindende schakel tussen domein fysiek en domein sociaal. Voorstel is om hiervoor de aankomende 3 jaar 0,89 fte beschikbaar te stellen.

Op het moment dat dit voorstel niet wordt gehonoreerd zal er geherprioriteerd moeten worden in de beleidsmatige ambities binnen het sociaal domein. Ook zal dit te koste gaan van de mogelijkheid om te werken aan ontwikkelingen die bijdragen aan de groeiambitie van de gemeente Hengelo.

Risico's

De schaarste op de arbeidsmarkt en daarmee het aantrekken van goede strategische adviseurs is een risico.

24-NB-6.5 Wijkgericht werken / versterken leefbare wijken

Voor onze inwoners is de wijk de dagelijkse leefomgeving. De plek waar zij zich thuis voelen, maar ook tegen ongemakken aanlopen. Door een wijkaanpak kan de gemeente Hengelo ontwikkelingen beter laten aansluiten op de leefwereld van onze inwoners. Op verschillende beleidsterreinen is al aandacht voor een wijkgerichte benadering. Bijvoorbeeld bij duurzaamheid, veiligheid, de omgevingsvisie en in het transformatieplan sociaal domein. Om tot een goed samenspel te komen is een balans nodig tussen dagelijkse behoeften van inwoners, domein **specifieke** ambities en integrale opgaven.

Maatschappelijke effecten

De gemeente Hengelo wil iedere wijk veilig, leefbaar en vitaal houden, maar niet iedere wijk heeft dezelfde behoefte of kent dezelfde maatschappelijke en sociale context. Door op een wijkgerichte manier te investeren en samen te werken met inwoners en ondernemers sluiten ontwikkelingen beter aan op de leefwereld en behoefte van de inwoner. Inwoners ervaren meer regie en kunnen op hun beurt meer verantwoordelijkheid nemen voor wat er gebeurt in hun wijk.

Toelichting op het voorstel

Om kansen en opgaven in de wijk samen met inwoners en organisaties op te kunnen pakken is zowel een bottom-up als een top-down benadering mogelijk. Beide werkwijzen bieden kansen, maar zullen ook spanningen kennen in de uitvoering. Pak je problemen enkelvoudig of meervoudig aan, incidenteel of structureel en hoe passen de leefwereld en de systeemwereld op elkaar? Om te komen tot een werkwijze die past bij de verschillende wijken van onze gemeente, willen wij beide benaderingen gaan uitproberen. In 2024 wordt daarom gestart met twee experimenten in twee wijken waar beide benaderingen in samenwerking met inwoners en partners worden uitgewerkt. In de ene wijk starten wij met een wijkanalyse, zoeken wij naar koppelkansen vanuit gemeentelijke ontwikkelingen en proberen wij samen te komen tot een meerjarige wijkagenda. In de andere wijk zoeken wij waar energie zit in de wijk en onderzoeken wij samen hoe wij iets structureels kunnen doen met het sociaal cement in de wijk. Verschil mag er zijn. Communicatie en participatie is essentieel bij deze experimenten. Het gaat om behalen van resultaten vanuit de vraag en belevingswereld van de inwoner. Wij gaan dit goed monitoren. Op basis van deze experimenten wordt de strategie voor 2025 en verder bepaald.

De benodigde middelen voor 2024 bestaan uit een aantal componenten. Allereerst een budget voor de uitvoer van beide experimenten (€ 100.000), de ontwikkeling van een data-dashboard (€ 60.000) en een werkbudget voor communicatie en participatie (€ 40.000). Tot slot is het budget benodigd voor de uren van de projectleider (€ 79.000 incl. overhead).

Risico's

Wijkgericht werken kan spanning opleveren in de uitvoering. Het maakt daarbij een verschil hoe wijkgericht werken wordt gepositioneerd binnen de gemeente Hengelo. Wanneer wijkgericht werken een te smal speelveld krijgt,

ontstaat onvoldoende slagkracht om effectief te kunnen zijn. Dit kan ten koste gaan van het samenspel met inwoners en organisaties op wijkniveau.

24-NB-6.6 Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator

Maatschappelijke effecten en toelichting op het voorstel

In onze organisatie is het belangrijk om continue aandacht te besteden aan een lerende uitvoeringspraktijk. De wetgeving en maatschappij is in constante ontwikkeling en dit moet zijn weerslag hebben in onze uitvoeringsorganisatie. Op die manier werkt de gemeente Hengelo aan het verbeteren van het vertrouwen in de overheid en zorgen wij dat er een goede verbinding is tussen de uitvoeringspraktijk en het dagelijks leven van onze inwoners.

Het voorstel is om middelen beschikbaar te stellen voor continue borging en projectmatige activiteiten. Het continue betreft het anders organiseren van de werkwijze rondom klachten. Er wordt inzet gekoppeld aan deze taken waardoor het leereffect en aandacht voor continue verbetering structureel geborgd is en centraal belegd. Op die manier is er een heldere eenduidige omgang met klachten en kunnen inwoners persoonlijk benaderd worden. Een centrale klachtencoördinator versterkt de duidelijkheid en betrouwbaarheid van ons gemeentelijk handelen. Op dit moment is er geen formatie beschikbaar voor een klachtencoördinator. Met dit voorstel wordt dit ondervangen door een klachtencoördinator voor 6 uur per week aan te stellen. De projectmatige activiteiten hebben betrekking op het lerend vermogen van onze organisatie. Door gerichte acties werken we aan het verbeteren van de uitvoeringspraktijk.

Dekking tot en met 2027 kan plaatsvinden uit het budget systeemleren ad € 47.000 dat beschikbaar is in de stelpost gemeentefonds. Door het Rijk is geld beschikbaar gesteld om de dienstverlening van de overheden te verbeteren. Een klachtencoördinator kan hieraan bijdragen.

Wij zijn in afwachting of het Rijk vanaf 2028 aanvullende middelen beschikbaar stelt en stellen daarom voor om onze begroting tot en met 2027 aan te passen.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Met dit voorstel zetten we in op het verbeteren van de betrouwbaarheid van en het vertrouwen in de overheid. Zonder deze inzet wordt een belangrijke slag gemist in het leervermogen van onze uitvoeringsorganisatie en de lessen die geleerd kunnen worden uit de contacten met inwoners over klachten.

24-NB-6.7 Inwonersinitiatief De Windhoek

Relatie met de strategische agenda

In het verstevigen van de sociale basis, een van de doelen van het transformatieplan, past het ondersteunen van inwonersinitiatieven, zoals het organiseren van activiteiten door inwoners bij locatie De Windhoek. Door dit nu al te faciliteren biedt dit kansen om het versterken van de sociale basis en het wijkgericht werken al doende op te pakken.

Maatschappelijke effecten

Door de heropening van de Windhoek kunnen ouderen van de omliggende appartementencomplexen elkaar ontmoeten en samen activiteiten ontplooiën. Zij versterken daarmee samen hun eigen sociale basis.

Toelichting op het voorstel

Inwoners hebben initiatief genomen om activiteiten te gaan organiseren bij de Windhoek. Betrokken partners en de gemeente Hengelo ondersteunen dit initiatief met begeleiding en het om niet beschikbaar stellen van de locatie door Welbions. Wij zien dit initiatief als een miniproeftuin vanuit een inwonersinitiatief, dat kan uitgroeien als belangrijk onderdeel van het netwerk in de wijk. Waarbij inwoners, partners en de gemeente samenwerken aan een sterke sociale basis. Op basis van behoefte en verbindingen in de wijk kan het initiatief groeien tot een passende locatie voor de wijk, zonder vooraf vast te leggen wat dit precies moet zijn.

De intentie is daarom om de proeftuin vanaf juni 2023 al te laten starten, waarbij de gemeente de eerste anderhalf jaar de begeleiding (het aanjagen) voor haar rekening neemt. In 2023 financieren wij € 27.000 uit bestaande middelen. Voor het jaar 2024 is incidenteel budget nodig, dat wij dekken uit de stelpost ondersteuning wijkteams.

24-NB-6.8 Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek

Relatie met de strategische agenda

Door het wijkcentrum Slangenbeek toekomstbestendig te verbouwen kunnen bij in de grootste wijk van Hengelo

ontmoeten en activiteiten op het gebied van sport, cultuur en welzijn met elkaar verbinden. En zowel de sociale basis als basisondersteuning in de wijk beter (in geschikte ruimtes) te organiseren.

Maatschappelijke effecten

Hierdoor kunnen ouderen, leden van de sportverenigingen, ouders en kinderen deelnemen aan allerlei activiteiten in de eigen wijk. De verbouwing draagt daarmee bij aan preventie en verstevigt de sociale cohesie in de wijk.

Toelichting op het voorstel

Op dit moment mist een breed toegankelijke ontmoetingsruimte in de wijk. Daarnaast is de ingang, uitstraling en ruimte beneden van Wijkcentrum Slangenbeek dusdanig ongepast dat inwoners alleen naar binnen gaan als er een activiteit is gepland waar zij aan deelnemen. Daarom heeft het bestuur, samen met de Wijkraad, inwoners van de wijk en partners in die wijk, een aantal jaar terug al voorbereidingen getroffen om plannen te maken voor het creëren van een ontmoetingsruimte binnen het wijkcentrum. Om het zo toekomstbestendig te maken.

Toekomstbestendige wijkvoorzieningen zijn belangrijke onderdelen van de transformatie sociaal domein en wijkgericht werken. De fasering van de verbouwing wordt afgestemd met de fasering van deze strategische projecten. Het bestuur van het wijkcentrum wil in 2024 samen met de wijkraad en de gemeente het wijkcentrum Slangenbeek uitbreiden en verbouwen, waardoor het onder andere mogelijk is een ontmoetingsruimte met een toegankelijke keuken en een uitnodigende ingang te creëren. Hierdoor zal een levendige sfeer in het gebouw ontstaan en een aantrekkende impuls voor nieuwe bezoekers en activiteiten tot gevolg hebben.

Er is draagvlak voor het voorstel in de wijk. Het bestuur en de wijkraad stellen samen € 180.000 ter beschikking voor de inrichting van de ontmoetingsruimte en de nieuwe keuken. De eenmalige investering die van de gemeente wordt gevraagd betreffen de bouwkosten (€ 800.000). De kapitaallasten die hieruit voortkomen kunnen gedeeltelijk worden gedekt door een reeds gereserveerde eenmalige bijdrage uit de reserve vastgoed van € 300.000 voor de verbouwing. Dit bedrag van € 300.000 wordt gestort in de reserve dekking kapitaallasten.

Naast de kapitaallasten (€ 13.000) zijn er een aantal andere structurele effecten voor de gemeente Hengelo die voortkomen uit dit voorstel, dit betreft de aanpassing van de kostprijsdekkende huur en de verhoging van de huursubsidie (budgetneutraal), de inzet van extra beheer (€ 58.000) en hogere kosten voor onderhoud, belasting en verzekeringen (€ 6.000).

Risico's

De hoogte van de verbouwingkosten is gezien de ontwikkelingen in de markt onzeker en kan hoger maar ook lager uitvallen.

24-NB-6.9 Actieplan toegankelijkheid

Relatie met de strategische agenda

Wij willen de gemeente weer terug brengen in de wijken; wij willen dichtbij de mensen zijn. Dit kan alleen wanneer de wijken en de voorzieningen in de wijken toegankelijk zijn. In het transformatieplan is bij het uitgangspunt 'normaliseren' toegankelijkheid expliciet verwoord: "Wij werken aan een inclusieve stad, waar mensen erbij horen, ertoe doen, meedoen en zelfredzaam zijn".

Daarnaast is toegankelijkheid een onderwerp dat in de toekomst maar ook nu al een rol zal spelen bij de omgevingsvisie. Het is medebepalend voor de inrichting van wijken, openbare ruimte en gebouwen. Toegankelijkheid vraagt hierbij om meer dan alleen een fysieke aanpassing.

Maatschappelijke effecten

Wanneer een stad goed toegankelijk is hebben alle inwoners en gebruikers hier baat bij. Toegankelijkheid richt zich niet specifiek op één doelgroep, maar is breder. Het gaat zeker ook om mensen in een rolstoel of mensen die slechtziend of blind zijn. Maar toegankelijkheid geldt ook voor gebruikers van een rollator, scootmobiel of iemand met een kinderwagen, onafhankelijk van culturele herkomst, psychische gesteldheid of seksuele geaardheid.

Toelichting op het voorstel

Sinds 2020 wordt het onderwerp toegankelijkheid vormgegeven binnen de gemeente Hengelo. Hengelo onderschrijft de uitgangspunten van de VN-resolutie en de inclusie agenda van de VNG. De inclusie agenda wordt in Hengelo vormgegeven met het Actieplan Toegankelijkheid. Deze is onlangs geëvalueerd en de uitkomst is aan de gemeenteraad meegedeeld. De werkwijze met het Actieplan Toegankelijkheid werkt naar tevredenheid van

betrokken partners en de wens is dit structureel voort te zetten. Om uitvoering te kunnen geven aan het Actieplan Toegankelijkheid is door de gemeenteraad tweemaal een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld.

Om toegankelijkheid voor de toekomst succesvol vorm te blijven geven zijn structurele middelen nodig. Anders kunnen wij geen uitvoering geven aan het Actieplan Toegankelijkheid en daarmee niet voldoen aan de wens van de gemeenteraad om Hengelo steeds meer en beter toegankelijk te maken. Voor 2023 vinden wij deze middelen binnen de bestaande begroting (zie 23-FP-6.11 en 23-FP-6.14). Voor 2024 en verder is budget nodig.

Risico's

Wij zien geen risico's bij de inzet op actieplan toegankelijkheid.

24-NB-6.10 MFA Beckum

Relatie met de strategische agenda

De leefbaarheid van het dorp Beckum staat onder druk. Steeds meer voorzieningen sluiten. Om het tij te keren zijn de gemeenschap Beckum én de gemeente Hengelo samen een plan aan het maken. Dit zorgt er voor dat de leefbaarheid van het dorp wordt versterkt én dat de burger zelf verantwoordelijkheid neemt voor haar leefomgeving, samen met de gemeente.

Maatschappelijke effecten

Het vervangen van de huidige school en sportzaal in een nieuw te bouwen Multi Functionele Accommodatie (MFA) zal, in combinatie met het realiseren van extra woningen, de leefbaarheid van het dorp Beckum sterk vergroten.

Toelichting op het voorstel

1. Als nadere uitwerking van de omgevingsvisie 'Hengelo's Buiten' (22-ZB-8.1 Implementatie Omgevingswet) wordt dit jaar het omgevingsprogramma 'Leefbaar Beckum' afgerond en (waarschijnlijk) vastgesteld. Een programma wat in co-creatie is opgesteld door het dorp Beckum, Scholengemeenschap Symbio en de gemeente zelf. Om de leefbaarheid van het dorp te versterken is het voorstel de komende jaren 130 woningen toe te voegen en een nieuwe Multi Functionele Accommodatie (MFA) te realiseren ter vervanging van de huidige, verouderde gebouwen.
--> Inhoudelijk gezien voldoet het realiseren van een MFA aan de maatschappelijke beleidsdoelen van de gemeente Hengelo. Het MFA is een meerwaarde voor de leefbaarheid van het dorp en het college (en de raadsleden) hebben de ambitie voor een MFA ook uitgesproken in maart 2022.
2. De gemeenschap Beckum heeft aangegeven de MFA bij voorkeur zelf te ontwikkelen, in eigendom te krijgen en te exploiteren. Men is bezig een stichting op te richten en is druk doende externe financiering te organiseren.
--> Het in eigendom hebben van vastgoed is geen beleidsdoelstelling van de gemeente. Sterker; eigen initiatief en verantwoordelijkheid van de burgers juichen we toe. De gemeente heeft er dan ook geen principiële bezwaren tegen als de gemeenschap Beckum het gebouw in eigendom wil hebben en wil exploiteren.
3. Ook als er geen nieuw MFA gerealiseerd wordt moet er binnen afzienbare tijd geïnvesteerd worden in de huidige gebouwen. (vervanging huidige school de Bleeck, indicatief 2,6 miljoen incl. btw)
4. Op basis van een eerste raming gaat het om een totale investering van ca. € 14,4 miljoen inclusief btw. Om een nieuw MFA als hart van het dorp haalbaar te maken vraagt Beckum de gemeente Hengelo een financiële bijdrage ter dekking van de investering. Het resterende deel gaat Beckum zelf proberen te dekken met subsidiering, crowdfunding en uit de exploitatie van het MFA.
--> Zoals gezegd betreft het eerste, voorzichtige ramingen. Om toch enige indicatie te geven bij de financiële bijdrage die de gemeente Hengelo kan verwachten hebben wij een tweetal scenario's uitgewerkt, waarbij wij het voorbehoud willen maken dat deze cijfers nader onderzocht/ uitgewerkt moeten worden.

In het eerste basis scenario gaan wij uit van het vervangen van de huidige voorzieningen, het schoolgebouw en de vervanging van de sportzaal. Wij verwachten dat hiervoor een investering van ca. € 5,3 miljoen (incl. btw.) noodzakelijk is. Een inschatting van de bijbehorende structurele kapitaallast bij een investerings (bijdrage) van 5,3 miljoen komt grofweg neer € 140.000 per jaar.

In het tweede scenario "ondersteuning sport plus ontmoeting" financiert de gemeente ook extra voorzieningen zoals de kleedkamers en het grand café. Wij verwachten dat hiervoor een investering

van ca. € 7,6 miljoen (incl. btw) noodzakelijk is. Een inschatting van de bijbehorende structurele kapitaallast bij een investering (bijdrage) van 7,6 miljoen komt grofweg neer op € 200.000 per jaar.

- Daarnaast voor 2024 een incidenteel budget van € 50.000 te reserveren voor de tijdelijke personele capaciteit.

Ambtelijk advies:

Het is nog niet duidelijk wat Beckum uiteindelijk wil gaan bouwen en hoeveel dit gaat kosten. Ook is nog niet duidelijk welke eventuele bijdrage uit het IHP bekostigd kan worden. Tot op heden wordt er alleen gewerkt aan een eerste haalbaarheidsonderzoek. Definitieve besluitvorming volgt pas in een later stadium.

Er wordt daarom geadviseerd een bedrag van maximaal € 7,6 miljoen (inclusief btw) op te nemen in deze Zomernota en dit te beschouwen als taakstellend budget.

5.6.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-6.1 Investerings Transformatieplan

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.1	Investerings Transformatieplan	-	-262	-421	-412	-412

Met het vaststellen van het *Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo* is besloten het Preventieteam jeugd, de Buitenschoolse opvang+ (BSO+) en de Jeugdhulpteams (JHT) een wezenlijk onderdeel te laten zijn van het Nieuw Hengelo's Model.

In het transformatieplan is gekeken naar zowel het incidentele als het structurele financiële effect van het invoeren van het transformatieplan. Ook ten aanzien van deze onderdelen. Het structurele effect is vertaald in een besparingspotentieel, dat bestaat uit de te behalen besparingen en uit investeringen die gedaan moeten worden om deze besparingen te kunnen realiseren. Voor wat betreft de benodigde structurele investeringen is op onderdelen ingeschat dat een bijdrage van zorg- of onderwijspartners in de investering mogelijk zou zijn. Daarom zijn deze bijdragen niet meegenomen als investering in de begroting van de gemeente Hengelo.

Nu wij gestart zijn met het uitvoeren van het transformatieplan is duidelijk geworden dat de aanname voor cofinanciering (deels) onjuist is geweest. Op inhoud vonden wij dit logisch en wenselijk, maar inmiddels is gebleken dat met name wet- en regelgeving dit niet mogelijk maakt. Dit moeten wij repareren.

Voor de Jeugdhulpteams betaalt het onderwijs wel het merendeel van de projectmanagementkosten. Om de overige investeringen te kunnen doen, moeten wij het benodigde investeringsbedrag structureel verhogen. Dit geldt voor een drietal onderdelen, waarbij wij (gedeeltelijk) dekking hebben kunnen vinden binnen de huidige begroting:

- Preventieteam jeugd*: Voor het preventieteam jeugd geldt dat structureel € 262.000 extra benodigd is als investering vanaf 2024.
- BSO+*: Voor het jaar 2024 is dekking vanuit de middelen onderwijsachterstandenbeleid mogelijk, conform het uitvoeringsplan. Deze bijdrage kan wegens gewijzigde wetgeving niet structureel worden ingezet ter dekking van de BSO+. Hierdoor vervalt de dekking van € 150.000 vanaf 2025.
- JHT*: Voor Jeugdhulpteams is in 2024 een bedrag van € 314.000 benodigd en € 183.000 in 2025. Deze bijdragen kunnen vrijwel volledig gedekt worden uit de middelen voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Op dit moment is de JHT nog ingericht als een pilot (tot en met schooljaar 2024-2025), uit de evaluatie moet blijken of dit structureel voortgezet gaat worden en waar eventueel besparingen op maatwerk jeugd kunnen worden behaald.

23-FP-6.2 Jeugdhulpteams op zorgintensieve scholen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.2	Jeugdhulpteams op zorgintensieve scholen	b.n.	b.n.	b.n.	p.m.	p.m.

De gemeente Hengelo biedt ondersteuning die zo licht en zo nabij als mogelijk is en zo zwaar en specialistisch als nodig is. Daarom zijn wij in december 2020 een pilot gestart met Jeugdhulpteams op zorgintensieve scholen (JHT). Samen met de gemeenten Borne en Hof van Twente, het (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs en met zes jeugdhulppartners. Het doel van deze pilot is om onderwijs en jeugdhulp op zorgintensieve onderwijslocaties efficiënter en effectiever te organiseren. Onderdeel hiervan is het zonder beschikkingen hulp inzetten op school. Daarnaast zijn er een aantal onderwijszorgklassen.

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben wij het belang en effect van deze inzet al aangegeven. De inzet van het JHT leidt tot betere kwaliteit van zorg en ondersteuning op school, de organisatie van de zorg is op punten al verbeterd en er is een indicatie voor kostenbesparing op de langere termijn. Wat ook een mooi resultaat is, is dat hulp snel en nabij kan worden ingezet waardoor inzet maatwerk en daarmee de verdere toename van wachtlijsten mogelijk voor een deel voorkomen kan worden.

Ook is er nog een aantal verbeterpunten, zoals het eerder betrekken en beter aansluiten van de jeugdregisseurs bij de JHT. Dit vraagt extra inzet van de jeugdregisseurs buiten hun reguliere werkzaamheden om.

De gemeente Hengelo wil deze werkwijze graag voortzetten. Ook het onderwijs en de betrokken jeugdhulppartners willen dit. In afwachting van het – toen nog op te stellen – transformatieplan hebben wij ervoor gekozen het in 2023 incidenteel te blijven financieren. In het transformatieplan zijn de Jeugdhulpteams een wezenlijk onderdeel van het Nieuw Hengelo's Model. Daarin geven wij aan dat wij de komende tijd volop inzetten op de doorontwikkeling van het jeugdhulp team binnen het onderwijs. Hiermee lopen wij vooruit op de landelijke ontwikkelingen rond de collectieve financiering van zorg in onderwijstijd en inclusief onderwijs.

Dit betekent dat wij voor 2024 en 2025 financiering moeten regelen, voor de resterende pilotperiode. Uit de evaluatie moet blijken of dit structureel voortgezet gaat worden. Eventuele structurele voortzetting moet dan bezien worden in het licht van de regionale aanbesteding van verscheidene jeugdhulpvormen en de lokale verwerving van zorg- en welzijnsdiensten (voor 2025 en verder).

De betaling per gemeente is gebaseerd op de leerlingenaantallen op de zorgintensieve scholen. De gemeente Hengelo heeft nu meer leerlingen op deze scholen ten opzichte van de andere twee gemeenten (en eerdere jaren). Hierdoor wordt onze bijdrage hoger, het gaat om € 148.000 voor de resterende pilotperiode. Wij vinden de dekking binnen de bestaande begroting.

23-FP-6.3 Preventieteam jeugd

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.3	Preventieteam jeugd	-	-121	-119	-91	-91

De gemeente Hengelo wil ondersteuning bieden die zo licht en zo nabij als mogelijk is en zo zwaar en specialistisch als nodig is. De afgelopen jaren hebben wij daarom samen met huisartsen en scholen geïnvesteerd in de samenwerking en in de positionering van professionals op locatie, daar waar jeugdigen en ouders komen. Dit doen wij met het preventieteam jeugd, waarin de Schoolzorgondersteuners (SZO), Praktijkondersteuners huisartsen jeugd (POH-jeugd) en Sociaal activeringsmakelaar (SAM) werken. Zij zijn op verschillende plaatsen werkzaam en worden aangestuurd door de coördinator preventieteam.

Een deel van het preventieteam jeugd financieren wij structureel, een deel nog niet. In de Zomerbrief 2022-2026 hebben wij het belang en effect van deze inzet al aangegeven. In afwachting van het – toen nog op te stellen – transformatieplan hebben wij ervoor gekozen het in 2023 deels incidenteel te blijven financieren. In het transformatieplan is het preventieteam een wezenlijk onderdeel van het Nieuw Hengelo's Model. Wij geven daarin aan dat wij de komende tijd volop inzetten op een preventieteam jeugd.

Dit betekent dat wij voor 2024 en verder financiering moeten regelen voor de onderdelen van het preventieteam die nog niet structureel in de financiering zijn meegenomen:

- *SAM (sociaal activeringsmakelaar)*: De SAM is per 1 maart 2023 werkzaam voor Wijkkracht. Voorheen vulden wij deze functie deels zelf en middels inhuur in. Nu financieren wij deze functie door middel van een subsidie aan Wijkkracht. Vanwege uitbreiding van uren en de nieuwe financieringsconstructie zijn de kosten toegenomen. Wij zullen het budget voor 2023 met € 37.000 moeten bijstellen en de daarop volgende jaren met € 49.000.
- *SZO (schoolzorgondersteuning)*: Tot en met het schooljaar 2022-2023 is de financiering van de SZO geregeld. Middels een aanbesteding maken wij op dit moment nieuwe afspraken met partners. Daarbij harmoniseren wij bepaalde afspraken (waaronder uurtarief) conform de zojuist afgeronde aanbesteding van de POH-jeugd.
In deze aanbesteding is meegenomen om de ureninzet per week van de SZO uit te breiden van 136 naar 150 uur. De reden hiervoor is om de inzet van de SZO beter aan te laten sluiten bij de problematiek op de school en het type wijk waar de school gevestigd is.
Daarnaast willen wij de werkweken van de SZO uitbreiden van 40 schoolweken naar 43 werkweken, vanuit de visie dat (jeugd)zorg niet stopt in de schoolvakantieweken. Weken waarin de (doorgaans) veilige, gestructureerde schoolomgeving ontbreekt. Zo blijft de zorg dichtbij en voorkomen wij dat problemen in schoolvakanties groter worden/escaleren, waardoor de kans op een maatwerkvoorziening toeneemt. Dit leidt tot € 11.000 extra kosten in 2023 en € 137.000 extra kosten per jaar vanaf 2024.
- *Coördinator preventieteam*: Om de doorontwikkeling van het preventieteam jeugd te borgen is aansturing/coördinatie vanuit de gemeente Hengelo nodig door de functie coördinator preventieteam jeugd. Voor 2023 geldt een uitbreiding van uren met een financieel effect van € 29.000. Structurele financiering van deze functie vanaf 2024 brengt € 121.000 aan loon- en overheadkosten met zich mee.
- *Preventieteam overig*: Het preventieteam heeft tot op heden nog geen structurele inbedding in de organisatie. Daar willen wij verandering in aanbrengen. Door budget beschikbaar te stellen voor teamontwikkeling, scholing, periodiek overleg en dergelijke. Al met al vragen wij voor deze activiteiten een jaarlijks bedrag van € 20.000 aan.

Kijkend naar de autonome ontwikkelingen bij de verschillende onderdelen is in 2023 € 77.000 en vanaf 2024 € 300.000 nodig. De dekking hiervoor vinden wij binnen de bestaande begroting.

23-FP-6.4 BUIG

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.4	BUIG	b.n	b.n	b.n	b.n	b.n

Voor de bekostiging van bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies ontvangen gemeenten een budget van het Rijk, het BUIG-budget. Het landelijk BUIG-budget is gebaseerd op de verwerking van de realisatiecijfers over 2022, bijgestelde werkloosheidsramingen van het Centraal Planbureau en eventueel rijksbeleid. Het budget voor de bijstandsuitkeringen per gemeente wordt verdeeld op basis van een complex verdeelmodel. Met ingang van 2022 worden gemeenten niet meer via het objectief verdeelmodel voor de loonkostensubsidie gefinancierd, maar op basis van de laatst bekende realisaties plus een groei percentage.

Het landelijke gerealiseerde bijstandsvolume in 2022 is lager dan verwacht en dit resulteert in een neerwaartse bijstelling van het totale BUIG-budget. Daarnaast verwacht men wel dat de werkloosheid toe gaat nemen, wat leidt tot een (lagere) positieve bijstelling van het totale budget. Er zijn nog geen effecten van rijksbeleid en loon- en prijsbijstellingen meegenomen in het nader voorlopig budget 2023. Het Rijk heeft wel een indicatie afgegeven omtrent de verhoging van 10,5% per 1 januari 2023 van het wettelijk minimumloon.

Voor de gemeente Hengelo betekent bovenstaand een bijstelling van de bijstandsbaten en -lasten, per saldo budgettair neutraal. In ons meerjarenperspectief hanteerden wij de nullijn en doordat wij een groter aandeel in het landelijk BUIG-budget toegekend hebben gekregen, verwachten wij deze nullijn voort te kunnen zetten. Het is niet zonder meer vanzelfsprekend dat wij deze nullijn gaan realiseren. Daar hebben wij een ambitie te vervullen. Een risico waar wij bijvoorbeeld rekening mee moeten houden is een groei bij de doelgroep statushouders (inmiddels 17% aandeel van onze totale doelgroep).

Het Rijk heeft in haar voorjaarsnota aangegeven hier rekening mee te houden, maar het ministerie heeft dit nog niet meegenomen onder mutatie rijksbeleid bij de nadere bijstelling van het BUIG-budget. Wij hopen hier de komende periode meer informatie over te mogen ontvangen. (wellicht bij het definitief BUIG-budget oktober 2023). Om dergelijke risico's op te kunnen vangen zijn extra inspanningen noodzakelijk. Zo zetten wij meer in op

loonkostensubsidies en gaan wij onze werkprocessen doorlichten met als doel een betere dienstverlening richting de inwoners.

Het landelijk gerealiseerde budget loonkostensubsidie 2022 valt lager uit dan verwacht, echter is dit niet voor Hengelo van toepassing. Wij hebben ook in 2022 volop ingezet op loonkostensubsidie en vanwege de gewijzigde financieringsystematiek van het Rijk worden wij, 1 jaar later, daarvoor volledig gecompenseerd. Kortom, wij zijn daarom vanaf 2023 naar boven bijgesteld qua financiering.

23-FP-6.5 Omvormen bijzondere bijstand en minimabeleid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.5	Omvormen bijzondere bijstand en minimabeleid	96	b.n	b.n	b.n	b.n

In het transformatieplan is een besparing opgenomen voor bijzondere bijstand en minimabeleid van € 54.000 in 2023, oplopend naar € 350.000 in 2027. De gemeente Hengelo is gestart met een nulmeting op de budgetten bijzondere bijstand en minimabeleid. Dit omdat wij al een aantal jaren een overschot zien op deze budgetten. Ondanks onze inspanningen het minimabeleid en de regelingen onder de aandacht te brengen bij onze inwoners. Wij hebben geconstateerd dat wij onze begroting kunnen bijstellen met € 150.000. Dit leidt tot een invulling van de taakstelling 2023, 2024 en deels voor 2025 en verder. In 2023 besparen wij meer dan de taakstelling, waardoor er een incidenteel voordeel ontstaat van € 96.000.

De komende periode werken wij aan onze projectopdracht omvormen bijzondere bijstand en minimabeleid in het kader van het transformatieplan. Wij gebruiken dit om te beoordelen hoe om te gaan met 2025 en verder. Onderdeel hiervan is de evaluatie van het Beleidskader Armoede en Schulden, dat eind 2020 is vastgesteld door de gemeenteraad. Op basis van de evaluatie wordt een aantal scenario's opgesteld om de opgave uit het transformatieplan mogelijk te realiseren, die ter besluitvorming voorgelegd gaan worden.

Verstrekkingen

Bij de evaluatie wordt ook gekeken naar de verstrekkingen van goederen aan mensen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Onder andere dat van witgoed (koelen, wassen, koken). Door de stijging van de energielasten is het wenselijk om de doelgroep energiezuinig witgoed aan te laten schaffen. Hierdoor daalt het energieverbruik en dalen ook de energiekosten. Daarnaast draagt duurzaam witgoed bij aan een meer duurzame samenleving. De aanschafwaarde van energiezuinig witgoed is hoger dan onze huidige vergoedingen voor witgoed.

23-FP-6.6 Tozo reserve

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.6	TOZO reserve	b.n	b.n	b.n	b.n	b.n

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) was een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis periode 2020 tot 1 oktober 2021. Het ROZ heeft in 2020 en 2021 deze regeling voor de gemeente Hengelo en ook voor haar 16 opdracht gevende gemeenten uitgevoerd. Dit leidt meerjarig tot uitvoeringslasten o.a. voor de afwikkeling van de verstrekte Tozo kredieten waarvoor ter dekking een reserve is gevormd. De begrote meerjarige 2023-2028 uitvoeringskosten Tozo zijn geactualiseerd. Per saldo budgetneutraal middels dekking uit de daarvoor bestemde Reserve Tozo.

23-FP-6.7 Noodopvang vluchtelingen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.7	Noodopvang vluchtelingen	b.n	b.n	-	-	-

Voor de noodopvang van vluchtelingen maakt de gemeente Hengelo noodzakelijke kosten. Deze kosten worden door de Rijksoverheid met diverse regelingen vergoed. Uitgangspositie van deze regelingen is dat gemeenten zelf geen financiële lasten hoeven te dragen voor de uitvoering van de opvang van nieuwkomers (Oekraïners/asielzoekers/statushouders).

Wij ontvangen vanuit het Rijk een normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke opvangplek (€ 83 per bed per dag). Daarnaast krijgen wij een bijdrage voor de uitvoeringskosten voor Oekraïense vluchtelingen in de particuliere opvang. Ook heeft het Rijk specifieke uitkeringen opgesteld die voor onderwijskosten 2022-2023 en leefgeldkosten particuliere opvang gelden. Tot slot kunnen wij, na afstemming met het Rijk, de transitiekosten van de opvanglocaties vergoed krijgen vanuit het rijk. Naast Oekraïners vangen wij ook asielzoekers op aan de Hazenweg. Ook hiervoor ontvangen wij vanuit het COA een vergoeding (€ 100 per bed per dag).

De gemeente Hengelo heeft, op basis van 2022, een eerste inschatting gemaakt van de werkelijke baten en lasten in 2023. Wij verwachten een totaal aan inkomsten te ontvangen van € 18 miljoen, met een bijbehorende last, op basis van 2022, van € 11 miljoen. Wij zijn ons ervan bewust dat er met deze doelgroep vluchtelingen, naast de verwachte toename van statushouders en asielzoekers, op diverse terreinen situaties ontstaan die vragen om extra inzet of bijstellingen van beleid, die niet (of tenminste niet zonder meer) meerjarig gedekt gaan worden vanuit nieuwe rijksbijdragen. Daarnaast moeten wij richting einde jaar voor 2024 contracten verlengen (personeel en overig). Wij stellen daarom voor het voorlopige voordelige saldo van 2023, € 7,1 miljoen te storten in de Reserve Vluchtelingen en voor 2024 een eerste onttrekking te ramen van € 1,5 miljoen.

23-FP-6.8 Inzet uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.8	Inzet uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen	147	-189	-189	-189	-189

Er zijn bij de uitvoeringsorganisatie diverse ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de inzet van medewerkers.

- Toename loonwaardemetingen:* Door de invoering van de Participatiewet (in 2015) is de instroom in de Wsw (Wet sociale werkvoorziening) gestopt en is de Wajong alleen nog beschikbaar voor mensen die duurzaam en volledig arbeidsongeschikt zijn. Het gevolg hiervan is dat een steeds grotere, nieuwe doelgroep met een arbeidsbeperking een beroep doet op de gemeente voor ondersteuning. De uitgaven loonkostensubsidie (LKS) en daarmee ook de loonwaardemetingen nemen jaarlijks fors toe. Hierdoor vinden meer inwoners met een arbeidsbeperking een baan.

Onze arbeidsdeskundigen zijn belast met meer loonwaardemetingen en contacten met werkgevers en bedrijfsartsen. Het aantal loonwaardemetingen over 2022 is gestegen met 66% ten opzichte van het gemiddelde in de jaren 2018-2021. Voor de groei omtrent de begeleiding van loonkostensubsidie hebben wij voor 2023 extra inzet nodig van 2 fte (1,5 fte arbeidsdeskundige en 0,5 fte procesondersteuner). Voor 2024 gaat het om 3,7 fte extra inzet (2,7 fte arbeidsdeskundige en 1,0 fte procesondersteuner).
- Afname aantal bijstandsuitkeringen:* Tegenover de groei van de loonwaardemetingen zien wij een daling van het aantal bijstandsuitkeringen voor onze uitkeringsorganisatie Hengelo, Borne en Haaksbergen. De begeleiding door klantmanagers van het aantal bijstand cliënten neemt qua aantallen af, qua intensiviteit overigens niet. Daartegenover staat dat onze arbeidsdeskundigen belast zijn met meer loonwaardemetingen en contacten met werkgevers en bedrijfsartsen. Op basis van de reguliere caseload per klantmanager kunnen wij deze functie met 3,5 fte minderen. Hieraan hebben wij al invulling gegeven, waardoor deze met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 gerealiseerd is.
- Toetsing Participatiewet:* Als gevolg van meerdere ontwikkelingen is het totaal aantal te toetsen processen binnen de gemeente Hengelo gestegen. Het gaat daarbij niet alleen om het aantal bijstandsccliënten, maar om het totaal aantal processen waarbij uiteindelijk ook een toets proces plaats dient te vinden. Wij hebben getracht de steekproef van te toetsen taken naar beneden bij te stellen. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van het werk en is niet langer houdbaar; de ondergrens is bereikt. De belangrijke coachende rol van de toetsers komt hierdoor onder druk te staan. En daarmee de aandacht voor het toepassen van de veranderende wetgeving en ontwikkelingen in de jurisprudentie, rekening houdend met de menselijke maat. De inzet van toetsing is in 2022 en 2023 tijdelijk uitgebreid met 1 fte. De afgelopen jaren is gebleken dat deze inzet structureel nodig is voor een adequate uitvoering van de reguliere werkzaamheden.

Wij verrekenen met onze partners Borne en Haaksbergen op basis van een tarief per uitkeringsgerechtigde. Het tarief is in 2023 verhoogd, maar door het dalende aantal uitkeringen leidt dit voor 2023 alsnog tot een verwachte inkomstenderving van € 100.000. Na overeenstemming met Borne en Haaksbergen omtrent de uitbreiding personeel voor het loonkostensubsidie proces kunnen wij deze inkomstenderving vanaf 2024 terugbrengen naar € 56.000. Momenteel wordt een onderzoek uitgevoerd met betrekking tot de verrekening met Borne en Haaksbergen. Dit kan leiden tot een wijziging, zodat de berekening beter recht doet aan de werkzaamheden die wij uitvoeren.

23-FP-6.9 Ontwikkelingen re-integratie

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.9	Ontwikkelingen re-integratie	b.n	b.n	b.n	b.n	b.n

De huidige arbeidsmarkt is in sterke mate een tekortmarkt. De gemeente Hengelo wil de kansen, die de krappe arbeidsmarkt momenteel biedt voor inwoners die nog langs de kant staan, zoveel mogelijk benutten. Binnen taakveld 6.5 hebben wij daarvoor verschillende budgetten beschikbaar.

Dankzij een wijziging in de werkwijze bij PostNL en het feit dat wij de voormalige Stadsbaanregeling toekomstbestendig hebben gemaakt, verwachten wij aan het einde van het jaar op de budgetten PostNL en Stadsbanen een voordeel van in totaal ca. € 500.000. Daar tegenover staat dat wij een nadeel verwachten op de begeleidingskosten Nieuw beschut van € 125.000, als gevolg van een snelle groei van het aantal positieve adviezen op dat gebied. Ook hebben wij vanuit het transformatieplan nog dit jaar een besparing te realiseren van € 375.000. In plaats van een aanvraag te doen voor extra middelen voor de begeleidingskosten Nieuw beschut, kunnen wij deze opvangen binnen onze huidige re-integratie budgetten, per saldo budgettair neutraal.

23-FP-6.10 Vroegsignalering van schulden

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.10	Vroegsignalering van schulden	b.n	b.n	b.n	p.m.	p.m.

De gemeente Hengelo heeft de wettelijke taak om de vroegsignalering te blijven inzetten en zelfs uit te breiden met relevante signaalpartners.

Bij de start van vroegsignalering in 2020 - in de coronajaren - heeft de gemeente Hengelo vroegsignalering opgepakt vanuit de reguliere formatie van BudgetAlert. Dit was mogelijk vanwege de terugloop in het aantal aanvragen schuldhulpverlening. Gelet op de veranderende economische situatie, is de verwachting dat er meer financiële problematiek bij inwoners is. Meer inwoners zullen geconfronteerd worden met betalingsachterstanden. Daarnaast zien wij dat het aantal aanvragen schuldhulpverlening weer vrijwel op het niveau van vóór corona ligt. Dit betekent dat het qua uitvoering wringt.

Vroegsignalering van schulden blijven wij serieus aandacht geven. Wij blijven de signalen van betalingsachterstanden outreachend op te pakken. Denk hierbij aan mensen die betalingsproblemen hebben en waarbij beslaglegging op hun uitkering dreigt. Hierin werken wij uiteraard samen met het UWV en de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Wij gaan de inzet monitoren en vervolgens kijken of of eventuele verlenging van inzet noodzakelijk is.

Het is nog onbekend wat de financiële consequenties zijn voor afname van trajecten bij de Stadsbank Oost Nederland en of er daarmee een inverdieneffect gerealiseerd kan worden. Dus vooralsnog reserveren wij budget voor deze inzet.

Wij hebben hiervoor in december 2022 en vanuit de meicirculaire 2023 incidenteel geld ontvangen van het Rijk. Met deze middelen kunnen wij de benodigde capaciteit inzetten.

23-FP-6.11 Prognoses en ontwikkelingen Wmo

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.11	Prognoses en ontwikkelingen Wmo	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Normaliter zijn eerdere jaren en trends leidend voor ons meerjarig perspectief. Echter door corona waren de afgelopen jaren geen stabiele basis om ons meerjarig perspectief bij te stellen. Daarom hebben wij dat in de Zomerbrief 2022-20206 ook niet gedaan voor 2023 en verder. In de Jaarstukken 2022 hebben wij geconstateerd dat wij binnen Wmo meer hebben uitgegeven dan in 2021, maar minder dan primitief begroot. Als wij rekening houden met indexatie hebben wij de uitgaven weten te stabiliseren en zelfs teruggedrongen. In deze Zomernota 2023-2027 gaan wij het meerjarig perspectief weer actualiseren. Wij doen dit op basis van de realisatie 2022, de facturatie van de eerste drie maanden 2023 en de ontwikkeling van het aantal cliënten. Waarbij wij rekening gehouden hebben met

een populatiegroei van 1% als gevolg van vergrijzing en geactualiseerde tarieven over 2023 (waaronder de verhoging van de tarieven door de nieuwe aanbesteding vervoer).

Ontwikkelingen Wmo

Wij zien op basis van de geactualiseerde meerjarenprognoses dat wij binnen Wmo maatwerk in 2023 en verder verwachten minder uit te gaan geven. Dit sluit aan bij de opgave van het transformatieplan. Het positief financieel effect doet zich daarbij eerder voor dan wij hadden voorzien. Het voordeel is te verklaren door:

- *Vervoer regiotaxi:* Met de komst van alternatieve vervoersinitiatieven als met name ANWB Automaatje neemt het aantal ritten met de regiotaxi af en daarmee, ondanks de hogere tarieven door de nieuwe regionale aanbesteding, ook de structurele kosten (ca. € 317.000 voordeel).
- *Huishoudelijke Ondersteuning (HO):* Wij zien een stijging in de aantallen cliënten met huishoudelijke ondersteuning, waardoor de totale uitgaven ook stijgen (nadeel € 240.000).
- *Begeleiding en dagbesteding Wmo:* Wij zien naar verwachting een structureel voordeel ontstaan op zowel begeleiding (€ 563.000 2023 oplopend naar € 607.000 2024 en verder) als dagbesteding Wmo (€ 563.000). Dit voordeel is grotendeels te verklaren door het uitvoeren van het beleid waarbij wij goed kijken naar de benodigde zorg en ondersteuning. Daarnaast wordt meer gebruik gemaakt van de voorliggende activiteiten in de Wijkhuizen in plaats van geïndiceerde dagbesteding.
- *Geclusterd Wonen:* Door de transitie naar de Wlz is voor een gedeelte van de cliënten binnen de pilot geclusterd wonen in 2022 zorg ten laste van de Wlz gekomen. Hierdoor hebben wij minder kosten gemaakt die ten laste van de Wmo komen. De subsidie afrekening over 2022 levert een eenmalig voordeel op van € 81.000.
- *Uitvoering Wmo:* Naast de ontwikkeling in de maatwerkuitgaven, zijn er ontwikkelingen die betrekking hebben op de uitvoering van de Wmo. Zoals vermeld in de Jaarstukken 2022 is er sinds 2015 ingehuurd om aanvragen Wmo binnen de wettelijke termijnen af te handelen. De bestaande formatie is onvoldoende om dit te realiseren. Met het oog op de tijdige afhandeling en juiste beoordeling van aanvragen voor zorg en ondersteuning, brengen wij de formatie (Wmo consultants, screeners/planners, toetsers) die hiervoor nodig is op orde. Wij doen dat voor 2023 en 2024 omdat nog niet duidelijk is wat dit vanaf 2025 betekent, gezien de ontwikkeling die wij beogen met het transformatieplan. De formatie van toetsers Wmo en Jeugd wordt naast incidenteel ook structureel op orde gebracht. De kosten voor de uitvoering Wmo bedragen in 2023 en 2024 € 391.000 per jaar en vanaf 2025 €100.000 per jaar.

Samengevat zien wij binnen de Wmo een positief financieel resultaat van ca. € 893.000 in 2023 oplopend tot € 1,14 miljoen structureel. Een gedeelte van dit voordeel willen wij gebruiken ter ondersteuning van de transformatie in het sociaal domein:

- *Actieplan toegankelijkheid:* Door de gemeenteraad is twee jaar geleden een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld voor dit actieplan (zie amendement C01-A01). Om toegankelijkheid en de acties uit het plan in de toekomst succesvol vorm te blijven geven, moeten wij hierop structureel inzetten. Toegankelijkheid van openbare ruimten en accommodaties bevordert het gebruik van onze (voorliggende) voorzieningen en daarmee de verschuiving die wij beogen met het transformatieplan. In 2023 is reeds sprake van deze ambtelijke inzet, waardoor een bedrag van € 53.000 incidenteel benodigd is, vooruitlopend op de besluitvorming over het voorstel nieuw beleid (24-NB-6.9).
- *Geldbalie:* Zoals in het transformatieplan al is aangegeven, richt de gemeente Hengelo een Geldbalie in voor de inwoners van Hengelo die in financiële problemen dreigt te komen en/of financiële onrust ervaart. Met als doel het bieden van preventieve en persoonlijke ondersteuning, zodat voorkomen wordt dat de (financiële) problematiek bij de inwoners groter wordt en er zwaardere hulpverlening/zorg moet worden ingezet. Mensen worden op weg geholpen met informatie, de juiste weg gewezen naar hulp, met als doel dat ze dit (weer) zelf kunnen oppakken. Onze inwoners behouden hiermee de regie over hun eigen financiën. Bij het vaststellen van het transformatieplan was nog niet duidelijk wat de kosten zouden zijn. Het betreft een pilot voor 2024 en 2025, ad. € 91.000 per jaar.

Dit betekent dat er, rekening houdend met bovenstaande, op dit moment een voordeel is van € 840.000 in 2023. Wij reserveren dit voor de verdere uitvoering van het transformatieplan in 2023. Hetzij als investering, dekking voor op orde brengen van formatie, hetzij als incidentele besparing. Wij verwachten hierop in de tweede Beleidsrapportage meer zicht te hebben.

Vanaf 2024 is er sprake van een structurele besparingsopdracht voor het onderdeel Wmo vanuit het transformatieplan. Het voordeel vanaf 2024 zetten wij hier dan ook voor in. Dit gaat om € 762.000 in 2024 oplopend tot € 1,14 miljoen vanaf 2026.

23-FP-6.12 Prognoses en ontwikkelingen Jeugd

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.12	Prognoses en ontwikkelingen Jeugd	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Zoals in de Jaarstukken 2022 is vermeld blijft het lastig in te schatten wat de structurele trendlijn is voor Jeugdhulp. Normaliter zijn de afgelopen jaren en trends leidend voor ons meerjarig perspectief. Echter door corona waren de afgelopen jaren geen stabiele basis om ons meerjarig perspectief bij te stellen. Daarom hebben wij dat in de Zomerbrief 2022-2026 ook niet gedaan voor 2023 en verder. In deze Zomernota gaan wij het meerjarig perspectief weer actualiseren. Wij doen dit op basis van de realisatie 2022 en de facturatie van de eerste drie maanden 2023. Daarnaast betrekken wij de ontwikkeling van het aantal cliënten en het zorgvolume bij de prognoses, evenals de geactualiseerde tarieven.

Het is voor ons op dit moment nog niet duidelijk hoe landelijke trends zich vertalen in het meerjarig beeld voor Hengelo. Dan denken wij bijvoorbeeld aan de Hervormingsagenda Jeugd in relatie tot (dezelfde) maatregelen die wij al mee hebben genomen in ons transformatieplan. Ook speelt de ontwikkeling van de om- en afbouw van JeugzorgPlus (gesloten jeugdhulp), waarbij is afgesproken om alle JeugdzorgPlus groepen om te bouwen naar kleine groepen. Dit heeft gevolgen voor de tarieven, maar leidt mogelijk aan de andere kant tot een besparing door afname van het aantal jeugdigen of de trajectduur. Zoals hierboven ook benoemd, kunnen wij op dit moment nog niet aangeven wat de gevolgen hiervan zijn voor de financiële opgave.

Samengevat zien wij, op basis van wat wij al wel weten, vooral verschuivingen tussen zorgvormen. Op totaalniveau lijken de kosten voor jeugdhulp zich te stabiliseren. Er is alleen sprake van een uitzetting van € 194.000 door extra indexatie van de tarieven. Deze uitzetting dekken wij door inzet van de stelpost salarissen jeugd aanbieders (programma 9).

Wij stellen voor om op basis van de verschuivingen van de kosten binnen de zorgvormen ook de jeugdhulpbudgetten tussen taakvelden te verschuiven. De grootste verschuivingen worden hieronder toegelicht:

- *Begeleiding:* De lichtste vorm van individuele begeleiding wordt steeds minder gebruikt, doordat er een verschuiving is naar de voorliggende en preventieve zorg (o.a. preventieteam jeugd). Daarnaast blijft de zwaarte en complexiteit van casuïstiek nog altijd toenemen, met als gevolg dat wij zien dat het aantal zwaardere indicaties toeneemt.
- *Behandeling en beschikbaarheidsvoorzieningen:* Wij zien een toename in de zwaardere vorm van individuele begeleiding en behandeling doordat deze vormen van zorg vaker worden ingezet om de inzet van een beschikbaarheidsvoorziening te voorkomen of de uitstroom uit deze voorziening mogelijk te maken.
- *Landelijke transitiearrangement (LTA):* Wij zien een afname van het aantal cliënten met een LTA. Dit is een erg kostbare vorm van zorg, waarbij wij geen invloed hebben op de instroom.
- *Wonen en verblijf:* Er vindt een verschuiving plaats naar onder meer gezinshuizen, doordat de focus meer is komen te liggen op kleinschalig wonen en duurzame voorzieningen. De kleinschaligheid geldt ook voor Jeugdzorgplus.

23-FP-6.13 Kleinschalige 3 milieuvoorzieningen jeugd

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.13	Kleinschalige 3 milieuvoorzieningen jeugd	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

De landelijke ontwikkeling rond kleinschalige driemilieus voorzieningen voor jeugd hebben wij geschetst in de paragraaf 'Beleidsmatige ontwikkelingen'. Daarbij gaat het om substantieel verminderen van het aantal jongeren dat in grote residentiële voorzieningen terecht komt, door het organiseren van passende kleinschalige voorzieningen dicht bij de leefomgeving van de jongere en het gezin. De specifieke uitkering (SPUK) hiervoor, is verstrekt aan acht coördinerende gemeenten, waaronder de gemeente Enschede. Onder verantwoordelijkheid van Enschede is met

aanbieders, en de jeugdhulpregio's IJsselland en Twente, gezamenlijk een bovenregionale toekomstvisie ontwikkeld en vastgesteld. Op basis van deze visie zijn door de betrokken aanbieders vastgoedplannen gemaakt en hebben gemeenten nieuwe tarieven vastgesteld.

De SPUK dekt alleen de kosten van de noodzakelijke verbouwing van de huisvesting naar kleinschalige groepen. De ingeschatte (structurele) extra kosten voor jeugdzorg worden niet door het Rijk vergoed. Voor de regio Twente is een globale berekening gemaakt van de consequenties, maar deze zijn niet geheel duidelijk. Wel is duidelijk dat wij rekening moeten houden met extra kosten. De ontwikkeling naar kleinschaligheid brengt met zich mee dat meer personele inzet noodzakelijk is. In de Zomerbrief 2022 hebben wij dit al aangekondigd.

Een grove inschatting op basis van bovenstaande berekening zou voor de gemeente Hengelo een structureel financieel nadeel van € 920.000 betekenen. De uiteindelijke kosten voor de gemeente Hengelo worden echter bepaald door een veelheid aan factoren en zijn daarmee hoogst onzeker. Wij anticiperen hier al op met ons transformatieplan. Met het transformatieplan richten wij ons op de beperking van de instroom in en bevordering van de uitstroom uit verblijf. Door het (eerder) inzetten van toekomstplannen bij kwetsbare jongvolwassenen sturen wij op minder verblijf. Daarnaast ontwikkelen wij lokaal alternatieven voor verblijf. Hiermee sorteren wij voor op bovenstaande ontwikkelingen en verwachten wij het financieel risico te kunnen beperken. Maar dit zal niet volledig lukken. Daarom benoemen wij dit expliciet als een autonome ontwikkeling (en niet alleen als een risico).

23-FP-6.14 Reserve nog uit te voeren werken / activiteiten

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten	b.n.	b.n.	-	-	-

In de Tweede Beleidsrapportage 2022 hebben wij een aantal incidentele middelen toegevoegd aan de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten. Deze middelen zijn in 2023 benodigd om verdere uitvoering te geven aan de bijbehorende taken. De volgende middelen halen wij nu uit deze reserve:

- *Toeslagenaffaire:* In opdracht van het Rijk zet de gemeente Hengelo zich in om recht te doen aan de gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire (KOTA) en te komen tot herstel van vertrouwen in de overheid. In het eerste jaar hebben wij hiervoor het volledige uitvoeringsbudget ontvangen van het Rijk, terwijl wij meerjarig bezig zijn met de werkzaamheden en verantwoordingen. Wij verwachten aan ambtelijke inzet voor 2023 € 155.000 en voor 2024 € 10.000 nodig te hebben.
- *Eenzaamheid:* Thuisgekookt heeft in 2021 en 2022 een subsidie ontvangen voor matches tussen thuishoks en maaltijdvragers. Dit wordt als succesvolle interventie op eenzaamheid ervaren door betrokkenen en maatschappelijke partners. Dit willen wij in 2023 voortzetten, hiervoor is € 22.000 beschikbaar. Als voorwaarde is gesteld dat zij Wijkkracht ondersteunen op toekomstige implementatie van de matching van thuishoks en maaltijdvragers in hun reguliere werkzaamheden.
- *Toegankelijkheid:* Twee jaar geleden is de gemeente Hengelo gestart met het actieplan toegankelijkheid. Wij hebben het actieplan geëvalueerd met belangenverenigingen en de uitkomst is dat het plan goed heeft gewerkt. Alle partijen willen graag verder met deze manier van werken. Voor 2023 is € 13.000 beschikbaar vanuit de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten voor aanpassingen in ruimten en gebouwen.
- *Dakloosheid:* Met de inzet van Wijkkracht op het wooncomplex aan de Sportlaan Driene wordt een goede "landing" van kwetsbare jongvolwassenen en andere bewoners geborgd. De kans op het ontstaan van problemen en daarmee het risico op dakloosheid wordt verminderd. Vanuit de reserve is hiervoor ca. € 50.000 beschikbaar in 2023.
- *Continuïteit cruciale jeugdzorg:* De resterende middelen (€ 95.000) van de regeling continuïteit cruciale jeugdzorg zetten wij in voor een drietal onderwerpen. De pilot multidisciplinaire aanpak ++ (MDA++) is afgerond en overgegaan in een reguliere werkwijze waarin casuïstiek wordt besproken. De deelnemende professionals zien kansen om stappen te zetten richting betere vroegsignalering en een versteviging van het netwerk bij het signaleren en handelen rondom onveiligheid bij jonge kinderen. Dit moet in samenhang worden gezien met de ontwikkelingen van het Toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming. Een ander onderwerp is de landelijke beslissing om de caseload bij gecertificeerde instellingen (GI's) te verlagen. Om te zorgen dat de kwetsbare groep jeugdigen met een maatregel tijdig passende zorg blijft ontvangen is een buffer nodig om eenmalige extra kosten op te kunnen vangen. Als laatste gaan wij CAREl, het systeem voor leerplichtregistratie, koppelen aan het berichtenverkeer waardoor meer inzicht wordt verkregen in het Hengelose zorglandschap voor jeugd.

23-FP-6.15 Diverse kleine wijzigingen programma 6

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-6.15	Diverse kleine wijzigingen programma 6	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Deze post bestaat uit verschillende kleine wijzigingen onder de rapportagegrens van € 50.000 waarvan het saldo budgetneutraal is.

5.6.4 Risico's

Financiële situatie zorgaanbieders

Vanuit leveranciersmanagement spreken de contractmanagers (gemeente en OZJT) frequent met de strategische zorgaanbieders die zorg leveren aan de cliënten in Twente. Uit deze gesprekken blijkt dat de financiële positie van aanbieders zorgelijk is. Als gevolg van onder andere oplopende personeels- en energiekosten. Dit vormt een risico voor de beschikbaarheid en continuïteit van cruciale zorg voor de meest kwetsbare cliënten in Twente. Zorg, waarvoor niet direct een alternatief (zorg/ woonplek) beschikbaar is. Deze trend is landelijk waarneembaar.

Onderzoek reële tarieven

Op dit moment voert de gemeente Hengelo op regionaal niveau een onderzoek uit naar "reële tarieven Twents Ondersteuningsmodel". De uitkomsten van dit onderzoek kunnen extra uitgaven met zich mee brengen. De uitkomst van de toets op de reële tarieven kan zijn dat (een deel van) de tarieven te laag is. Op dit moment is de omvang hiervan niet te bepalen en hier hebben wij dus nog geen bedrag voor 'ingecalculeerd'.

Gevolgen Hervormingsagenda

Bij beleidsmatige ontwikkelingen hebben wij de stand van zaken beschreven van de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028. Daar zitten zowel inhoudelijke als financiële risico's aan. Inhoudelijk bijvoorbeeld omdat er afspraken gemaakt worden over de toegang naar jeugdhulpverlening door partners, zoals gecertificeerde instellingen. Wij zien dit graag als zo dichtbij mogelijk, zo licht mogelijk en zo kort mogelijk (normaliseren).

Wat betreft de financiële effecten, hangt er aan de Hervormingsagenda nog steeds een bezuinigingstaakstelling. Een taakstelling waarbij maatregelen worden genoemd, die wij al uitvoeren en waarop wij al een besparing hebben ingeboekt. Dit kan niet nogmaals.

Hoger beroep op schuldhulpverlening door inflatie en halvering termijn schuldsanering

Vanwege de hoge kosten voor levensonderhoud en energie ziet de gemeente Hengelo het risico van extra aanvragen voor schuldhulpverlening. Ook is de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) gewijzigd met ingang van 1 juli 2023. De saneringstermijn is gehalveerd van 36 maanden naar 18 maanden (zie beleidsmatige ontwikkelingen). Wat de financiële consequenties zijn de gemeenten en de Stadsbank is nog niet bekend.

Kosten om- en afbouw drie-milieus voorzieningen

Zoals bij 23-FP-6.13 aangegeven dekt de SPUK, die het Rijk verstrekt voor de om- en afbouw van de drie-milieus voorzieningen, alleen de kosten van de noodzakelijke verbouwing van de huisvesting naar kleinschalige groepen. De ingeschatte (structurele) extra kosten voor jeugdzorg worden niet door het Rijk vergoed. Wij moeten daarom rekening houden met extra kosten. Een heel grove inschatting zou voor de gemeente Hengelo een structureel financieel nadeel van € 920.000 betekenen. Bij 23-FP-6.13 geven wij aan hierop al te anticiperen met ons transformatieplan, maar dit naar huidige inschatting niet voldoende zal zijn. En dat wij het daarom benoemen als een autonome ontwikkeling die wij voorzien.

Risico's vanwege de opvang van vluchtelingen

Gemeente Hengelo vangt op dit moment een groot aantal vluchtelingen op, voornamelijk vanuit Oekraïne. Het beroep op gemeenten om vluchtelingen en statushouders op te vangen en te huisvesten wordt steeds groter. Dit brengt ook risico's met zich mee, die op korte termijn vooral maatschappelijk en organisatorische gevolgen kunnen hebben. Het verloop van gebeurtenissen in de wereld die van invloed zijn op migratiestromen en onzekerheid in landelijk beleid maken de duur en omvang van de huidige opvangcrisis en het perspectief voor de jaren daarna onzeker. Dit vraagt flexibiliteit van onze organisatie en maatschappelijke partners. Tegelijkertijd is moeilijk te voorspellen hoe ruim die flexibiliteit moet zijn, en of deze bij tijden niet te ruim zal zijn. We onderkennen de volgende risico's:

- Er moet voldoende adequate en veilige huisvesting zijn. In een gespannen woningmarkt is het niet makkelijk om huisvesting of opvang te creëren.
- De voorzieningen in de gemeente op het gebied van (jeugd)zorg en onderwijs moeten ruimte bieden aan een groep kinderen en volwassenen met diverse achtergronden en met soms traumatische ervaringen. Ook deze maatschappelijke partners hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt, dus beschikbaarheid van voorzieningen staat onder druk.
- De interne organisatie moet de opvang, huisvesting en onderwijs goed begeleiden, maar ook taken in het sociaal domein goed kunnen uitvoeren. We hebben voldoende mensen nodig om te organiseren en om zorgvragen en uitkeringen te beoordelen en te verwerken.
- Op onderdelen is beleid van het rijk nog in ontwikkeling, vaak wordt gewerkt met tijdelijke regelingen. Onzeker is daarom welke betekenis dit gaat hebben voor de gemeente in de zin van exacte opgaven en al dan niet extra middelen. Op ontwikkelingen uit Den Haag niet of nauwelijks te plannen of anticiperen.

Uitbreiding taken en problematieken

In paragraaf 5.6.1 hebben wij een aantal beleidsmatige ontwikkelingen en verwachte (verandering in) wetgeving geschetst, die **financiële** gevolgen kunnen hebben. Gevolgen waarvoor wij voor zover wij weten, niet altijd of slechts deels **financieel** worden gecompenseerd door het Rijk. Denk hierbij aan de WAMS (Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein), het landelijk machtigingsbesluit politiegegevens en de slechtere mentale gezondheid van onze inwoners. Dit is een risico.

Capaciteit transformatie

De transformatie van het sociaal domein is een uitdagende en tijdrovende ontwikkeling waaraan veel mensen, intern en extern, met veel enthousiasme werken. Dit trekt wel een grote wissel op de reguliere taken van mensen. De basis op orde houden kost veel tijd en energie. Wij merken dat de grens soms al wordt bereikt in wat mensen aankunnen.

Krapte op de arbeidsmarkt

Bij een aantal ontwikkelingen hebben wij al aangegeven dat de krapte op de arbeidsmarkt de gemeente Hengelo parten kan gaan spelen. Niet alleen voor het invullen van vacatures binnen de eigen organisatie, maar ook bij die van onze partners. De ondersteuning aan onze inwoners valt of staat bij de medewerkers die zij in dienst hebben.

5.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

5.7.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Volksgezondheid/ GALA

Het ministerie van VWS, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland hebben op 3 februari 2023 het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (GALA) ondertekend. Het GALA heeft tot doel gemeenten een steviger basis te geven om integraal preventief gezondheidsbeleid te kunnen gaan voeren zodat wij in 2040 een gezonde generatie bereiken met weerbare en gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. De doelen van het GALA zijn ontleend aan het Nationaal Preventieakkoord en de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024. Het GALA creëert de randvoorwaarden waarbinnen wij meer dan nu een integraal preventief gezondheidsbeleid kunnen voeren.

Voor de uitvoering van de afspraken uit het GALA en het Sportakkoord II (zie 5.5.1) ontvangen wij van 2023 - 2026 een brede **Specifieke Uitkering (SPUK)**. Het gaat hierbij veelal om bestaande middelen. In de Beleidsbegroting 2023-2026 hebben wij deze gebundelde uitkering al aangekondigd. In afwachting daarvan en van het transformatieplan hebben wij een aantal in gang gezette ontwikkelingen voor 2023 incidenteel **gefinancierd** (integrale gebiedsgerichte preventie, 'Gezonde start' en stedelijk programma dementie). Met de SPUK kunnen wij deze meerjarig voortzetten. Zie 23-FP-7.1.

Ketenaanpakken GALA

Onderdeel van het GALA en de bijbehorende SPUK zijn vijf zogenaamde ketenaanpakken. Vanuit het GALA dienen gemeenten en zorgverzekeraars op regionaal niveau afspraken te maken, die op lokaal niveau tot uitvoering komen. Het gaat om de volgende vijf ketenaanpakken:

- Welzijn op recept
- Aanpak overgewicht kinderen
- Gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht en obesitas van volwassenen
- Valpreventie bij ouderen
- Kansrijke start.

In Twente pakken wij dit, samen met de GGD en Menzis, al op binnen de Twentse Koers. Vanuit die samenwerking zullen wij dit ook voortzetten en daarvoor SPUK middelen inzetten tot en met 2025.

Dementievriendelijke gemeente

De gemeente Hengelo is al sinds 2018 een dementie vriendelijke gemeente. De toename van het aantal mensen met dementie, het feit dat mensen steeds langer thuis moeten wonen en de grote druk op de zorg en mantelzorgers, is voor ons aanleiding om te onderzoeken hoe wij de aanpak op dit thema kunnen versterken. Naar aanleiding van een motie van de raad hierover van 10 november 2021 is het dementiebeleid van gemeente Hengelo tegen het licht gehouden en geactualiseerd. De geactualiseerde aanpak dementie omvat een uitbreiding van de reeds bestaande activiteiten, zoals het maatjesproject DemenTalent en verschillende scholingen over dementie. Maar wij vullen ook aan met een - voor gemeente Hengelo - nieuw initiatief: activiteiten volgens het format van een Odensehuis.

De GIDS-gelden waaruit de activiteiten binnen de aanpak dementie voorheen werden betaald, zijn komen te vervallen. Dat betekent dat hiervoor andere middelen moeten worden gezocht. Hierop wordt teruggekomen in het meerjarenplan gezondheid 2023-2027 (in wording). Voor 2024 zoeken wij dekking binnen de GALA Brede SPUK middelen. Voor het lopende jaar zijn incidenteel middelen beschikbaar.

Besteding dividend Twence ten behoeve van duurzaamheid

Twence heeft in 2022 een zeer hoog positief rekeningresultaat behaald. Wij ontvangen daarom in 2023 € 1.287.000 meer dividend dan begroot. In lijn met de herkomst van de winst (duurzame energieverkoop) heeft het college de

intentie uitgesproken om de gemeenteraad voor te stellen dit deel van het dividend aan initiatieven op het gebied van duurzaamheid te besteden. Een van de mogelijkheden is om de middelen door te geven aan inwoners van Hengelo, die initiatief nemen om hun woning te verduurzamen. Gezien de omvangrijke opgave waarvoor wij staan zijn deze middelen een welkome steun bij het verduurzamen.

Wij stellen voor de besteding van deze middelen te koppelen aan de uitvoering van ons Stimuleringsplan Energie besparen, dat medio dit jaar aan de raad wordt aangeboden. In dit stimuleringsplan doen wij concrete voorstellen voor de uitvoering en maken wij inzichtelijk welke financiële gevolgen hieraan gekoppeld zijn. Omdat dit stimuleringsplan nog in ontwikkeling is kunnen wij, bij de ambtelijke verwerking van deze Zomernota, nog geen concreet voorstel aangeven. Bij de behandeling van het stimuleringsplan zullen wij met een nadere uitwerking van de besteding van de dividendgelden komen.

In de strategische agenda hebben wij de toekomstige opgave rondom duurzaamheid opgenomen. De uitwerking van de visie Duurzaam Hengelo, koers richting 2050 hebben wij verwoord in het programma Duurzaam Hengelo 2050 met bijbehorend bestedingsvoorstel 2023-2026, dat aan uw raad in de zomer 2023 is aangeboden. Dat vormt het uitgangspunt voor de komende periode.

5.7.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-7.1	Handhaving afvaldump	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-7.2	Extra uren beleid afval	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-7.3	Mobiel milieupark	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

1 - - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-7.1 Handhaving op afvaldump

Hengelo wil een leefbare, nette stad zijn. Helaas is er nog altijd een groep inwoners die hun afval op een onjuiste manier aanbiedt. Dit zorgt voor ergernis en voor extra kosten. In 2022 en 2023 is tijdelijk extra formatie toezicht ingezet. Gewerkt wordt met de last onder dwangsom. Wordt er een daderindicatie gevonden dan ontvangt degene die afval dumpst een boete. De ervaringen met spoedeisende bestuursdwang zijn positief. Daarom willen wij 1,0 fte toezicht aan de vaste formatie toevoegen. Met de bestaande formatie is er dan ruimte om structureel een koppel toezichthouders op afval in te kunnen zetten. De kosten hiervoor bedragen € 120.000, die worden gedekt door een verhoging van het vaste tarief van € 3,14 per huishouden.

Het risico bestaat dat zonder inzet van handhaving de hoeveelheid afvaldump verder zal gaan toenemen. Dit komt de leefbaarheid en de netheid niet ten goede.

24-NB-7.2 Extra uren beleid afval

Afvalbeleid levert een bijdrage aan een duurzaam en circulair Hengelo. Om volwaardig invulling te kunnen geven aan dit beleidsthema is voldoende capaciteit een noodzakelijke voorwaarde.

De beschikbare capaciteit is de afgelopen jaren verminderd van 1,0 fte naar 0,6 fte. Dit is onvoldoende om alle taken op het gebied van afvalbeleid op een volwaardige manier in te kunnen vullen. Gelet op het feit dat afvalinzameling tot de wettelijke taken van de gemeente behoort is dit een onwenselijke situatie.

Voorgesteld wordt de formatie op te hogen met 0,4 fte, zodat weer een volledige fte beschikbaar komt voor het beleidsterrein. De kosten hiervoor bedragen € 63.000, die worden gedekt door een verhoging van het vaste tarief van € 1,65 per huishouden.

24-NB-7.3 Mobiel Milieupark

In 2021 is het Mobiel Milieupark als proef gelanceerd. Het is een mobiel inzamelpunt dat rouleert langs de verschillende wijken in Hengelo. Het mobiel milieupark verhoogt de service voor onze inwoners, die hun grof afval dichtbij huis kunnen inleveren in plaats van naar het milieupark aan de Wegtersweg te hoeven rijden. Ook

kunnen inwoners er terecht voor informatie over de verschillende afvalstromen en de mogelijkheden om deze te kunnen hergebruiken.

Het mobiel milieupark voorziet in een behoefte van onze inwoners. Zo blijkt uit het jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek van Twente Milieu dat 85% van de respondenten bekend is met het Mobiele Milieupark. Per bezoeker is gemiddeld 3 kilo grof afval ingeleverd.

Gelet op de ervaringen van de afgelopen jaren willen wij de inzet van het Mobiele Milieupark structureel maken. Als service naar onze inwoners en als instrument om mensen bewust te maken van het belang van het juist scheiden van afvalstromen. De kosten hiervoor bedragen € 127.000, die worden gedekt door een verhoging van het vaste tarief van € 3,31 per huishouden.

5.7.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-7.1 Uitvoering GALA en Sportakkoord II met brede SPUK

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-7.1	Uitvoering GALA en Sportakkoord II met brede SPUK	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Doel van de **Specifieke Uitkering (SPUK)** is om onze inwoners te laten opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Voor 2023 ontvangen wij een bedrag van € 1,35 miljoen, **aflopend** tot € 894.000 in 2027. Zoals eerder aangegeven gaat het veelal om bestaande middelen. En er zitten een aantal incidentele posten tussen.

Voor de periode 2023-2026 zijn de afspraken in het GALA en het Sportakkoord II erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. Het betreft de volgende thema's en onderdelen:

1. *Sport, bewegen en cultuur*: Uitvoering van het Lokaal Sportakkoord; Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (BRC);
2. *Gezondheid en sociale basis*: Terugdringen gezondheidsachterstanden (voorheen GIDS – Gezond in de Stad); Kansrijke Start; Mentale Gezondheid; Aanpak Overgewicht en Obesitas; Valpreventie; Leefomgeving; Opgroeien in een kansrijke omgeving/Vroegsignalering Alcoholproblematiek, Versterken Sociale Basis; Mantelzorg; Eén tegen Eenzaamheid; Welzijn op Recept.
3. *Ondersteunende onderdelen*: Versterking kennis- en adviesfunctie GGD; Coördinatiekosten regionale aanpak preventie.

Door de SPUK kan er sprake zijn van incidentele beleidsintensiveringen die gekoppeld zijn aan de **specifieke** uitkering waarvoor wij die krijgen. Op inhoud koppelen wij het zoveel als mogelijk aan het transformatieplan. Daarmee kunnen wij meer doen dan het huidige beleid en een stukje verandering in gang zetten. Maar dat kan dus nog niet, of niet voor alle onderdelen, structureel.

Besluitpunt **bij** de Zomernota

Vanuit het onderdeel Sport, bewegen en cultuur werken wij met subsidieregelingen.

Het subsidieplafond voor het Lokaal Sportakkoord voor 2023 in 2023 te verhogen met € 58.000, zodat het plafond uitkomt op € 117.000.

23-FP-7.2 Herijking financiering OD Twente

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-7.2	Herijking financiering ODT 2023-2028	-	-366	-350	-350	-350

De OD Twente draagt bij aan het beperken van het milieurisico. Zij behandelt voor haar deelnemers de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel en voor provincie ook het bouwdeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast adviseert de OD Twente haar deelnemers bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten. Dit betreffen voornamelijk vraaggestuurde producten. Met andere woorden; als er meer gevraagd wordt moet zij meer leveren.

De afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van het traject van de herijking van de financiering. Zowel bestuurlijk als ambtelijk is Hengelo hier nauw bij betrokken. Bestuurlijk is vastgesteld dat we vanaf 2024 de uren betalen die we ook daadwerkelijk afnemen en dat tegen de juiste kosten. Deze herijking is begeleid door Seinstra & Partners die meerdere Omgevingsdiensten heeft bijgestaan in zulke trajecten. Het AB heeft in 2022 ingestemd met de uitkomsten van het traject Herijking Financiering. Voor Hengelo betekent het dat structureel meer wordt gevraagd dan bij de oprichting is ingebracht en dus de bijdragen aan de ODT structureel zullen worden verhoogd in de begroting zodat er achteraf geen grote naheffing meer worden verwacht. Het heeft geen effect op personeel, organisatie en formatie.

23-FP-7.3 Duurzaamheid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-7.3	Duurzaamheid	479	479	479	479	479

In de meicirculaire 2022 heeft de gemeente Hengelo voor het jaar 2022 € 479.000 ontvangen voor de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord. In afwachting van de structurele vergoeding hebben wij in onze Beleidsbegroting 2023-2026 deze € 479.000 structureel opgenomen.

Inmiddels is duidelijk geworden dat wij vanuit het Rijk voor de jaren 2023 tot en met 2025 afgerond €1.500.000 per jaar krijgen, waarvan de besteding maximaal 2 jaar mag worden doorgeschoven (kortom de het bedrag voor 2023 moet in 2025 volledig besteed zijn).

Wij gaan er vooralsnog vanuit dat dit (ook na 2025) een structurele bijdrage is en dat wij per jaarschijf kunnen rekenen op € 1.500.000 aan baten en € 1.500.000 aan lasten. Uiteraard monitoren wij deze budgetten en zullen wij bijstellingen voorstellen bij de reguliere PenC-documenten of in een separaat voorstel. Deze bijstelling van € 1.500.000 vanuit het Rijk maakt dat wij de beschikbaar gestelde middelen van € 479.000 voor de jaren 2023 en verder weer uit onze begroting kunnen halen.

23-FP-7.4 Afval

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-7.4	Afval	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

De afvalbegroting is onderhevig aan verschillende externe ontwikkelingen. Zo zijn de opbrengsten van verschillende afvalstromen afhankelijk van schommelingen in de wereldmarktprijs, ontwikkelingen in afval reducerende (nationale) maatregelen en nieuwe (nationale) beleidsontwikkelingen zoals de verschillende UPV's (Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid). De verschillende posten zijn doorgenomen en geïndexeerd. Trends zijn hierin meegenomen. Dit leidt tot verschillende wijzigingen.

Verschil in baten (€ 197.000 voordeel)

De prijs op de wereldmarkt voor oud papier laat een dalende trend zien. Wij verwachten daardoor minder opbrengsten te genereren (- € 187.000). Andere afvalstromen leveren echter meer opbrengsten op, zoals AEEA, B-hout, tempex en matrassen (€ 187.000). Daarnaast worden de opbrengsten aanmaning dwangbevel nu ten bate van de afvalbegroting gesteld (€ 85.000). Door landelijke ontwikkelingen gericht op het tegengaan van zwerfafval en dump zijn er ook nieuwe baten bijgekomen, waaronder de zwerfafvalvergoeding (€ 50.000) en de prullenbakkenvergoeding (€ 61.000).

Verschil in lasten (€ 94.000 voordeel)

De hoeveelheden aangeboden grof tuinafval dalen sinds 2021 en daarmee ook de verwerkingskosten. Dit hangt samen met de invoering van een tarief voor hoeveelheden boven de 1.000 kg (- € 47.000). De hoeveelheid grof restafval is de laatste jaren gestegen. Gecombineerd met het hogere verwerkingstarief bij Twence voor deze stroom verwachten wij hogere lasten (€ 235.000). Een van de posten waar een reductie van de lasten verwacht wordt is de post fijn restafval (€ 198.000). De hoeveelheid restafval per inwoner daalt al jaren gestaag en wij verwachten dat deze daling zich voortzet. Dit mede gelet op het te verwachten effect van de invoering van de biobox voor hoogbouw: meer gft (etensresten) en minder restafval.

Gevolgen voor de woonlasten

Het vaste tarief kan door bovenstaande wijzigingen en de toegepaste prijsindex op een aantal onderdelen dalen met een bedrag van € 5,76. Belangrijk om hierbij te melden is dat de daling van het vaste tarief vooral ontstaat doordat een aantal pilots uit het vaste tarief zijn gehaald (toezicht op ondergrondse containers en de afvalbalie). Conform eerdere besluiten (22-NB-7.3 en 23-NB-7.6) is nu als nieuw beleidsvoorstel opgenomen om deze pilots structureel te maken. Daarnaast wordt voorgesteld de capaciteit beleidsmedewerker uit te breiden met 0,4 fte. Het totaal effect van deze voorstellen is een stijging van het vast tarief met € 8,10. Voor een nadere toelichting op deze wijzigingen verwijzen wij naar hoofdstuk 8.1 Woonlastenontwikkeling.

Voorlopige indexering 2024 Twente Milieu

Recentelijk hebben wij de voorlopige indexering 2024 van Twente Milieu ontvangen. Indicatief wordt uitgegaan van een stijging van 10,2%. Uiterlijk 1 september ontvangen wij het **definitieve** cijfer. Deze stijging leidt tot extra lasten binnen de afvalbegroting die we op dit moment nog niet hebben meegenomen in de tarieven. Dit gelet op het voorlopige karakter van het indexcijfer, de gunstige stand van de voorziening en de wens om de woonlasten voor huishoudens beheersbaar te houden. Na vaststelling van het **definitieve** indexcijfer kunnen deze extra lasten eventueel alsnog worden meegenomen bij het vaststellen van de beleidsbegroting 2024-2027 en de Veerordening reinigingsheffing 2024.

5.7.4 Risico's

Bij het programma volksgezondheid, milieu en duurzaamheid zien we vooral risico's op het gebied van duurzaamheid en projecten van nieuwe energie. Draagvlak bij inwoners is een belangrijk thema, daarvoor worden participatietrajecten met omwonenden en betrokkenen georganiseerd. Het is een risico dat de gemaakte afspraken voor verduurzaming door de gemeente niet tijdig gerealiseerd kunnen worden of dat de middelen hiervoor niet toereikend zijn. Ook ligt er nog een risico bij projecten met aansluitingen op het bestaande net, door overbelasting is het niet zeker dat alle energie kan worden (terug)geleverd.

5.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

5.8.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Overijssel kampt momenteel met woningtekorten. Voor de periode 2022-2030 heeft de provincie Overijssel samen met de gemeenten afspraken gemaakt met het Rijk over de woningbouw. In deze afspraken, de woondeals, staat dat er tussen 2022 en 2030 minimaal 42.300 woningen worden gerealiseerd: 14.100 in Twente en 28.200 in West-Overijssel.

In de woondeal is afgesproken dat tweederde van de nieuwe woningen die tot en met 2030 worden toegevoegd in het betaalbare segment vallen (sociale huurwoningen, middenhuur tot € 1.000 per maand en koopwoningen tot € 355.000).

In Hengelo hebben we genoeg harde en zachte plannen om aan de afspraak te voldoen. De vraag naar woonruimte is onverminderd hoog. Wel zijn er veel onzekerheden die de ontwikkeling van de woningmarkt momenteel moeilijk laten voorspellen. Een hoge woningbouwproductie blijft hoe dan ook van het grootste belang. Wel hebben we op de korte termijn te maken met rentestijging en forse kostenstijgingen in de bouw als onderdeel van de stijgende inflatie en schaarste aan bouwmaterialen en personeel. Het is zaak om ondanks alle onzekerheden de focus op woningbouwproductie te houden en daarbij creatief en flexibel te zijn. Inzet op flexwoningen is daar een goed voorbeeld van. Verder is nauwe samenwerking met de corporatie, maar ook met marktpartijen van groot belang bij de realisatie.

Het kabinet doet bij monde van minister De Jonge een stevig beroep op provincies en gemeenten om hun 'fair share' te leveren bij het realiseren van voldoende (betaalbare) woningen. De bouw van woningen hangt echter nauw samen met ander opgaven rondom klimaat, energie en het nationaal programma landelijk gebied. Deze opgaven vragen eveneens ruimte, en dat roept de vraag op welke opgave voor gaat.

Bovendien zijn deze opgaven deels randvoorwaardelijk om tot woningbouw te komen. Zo moet de capaciteit van het elektriciteits- en waternetwerk op orde zijn om woningen aan te kunnen sluiten. En zonder voldoende stikstofruimte ontstaat er geen ruimte voor ontwikkeling. Kortom, opgaven raken elkaar in de uitvoering op regionale schaal.

Rijk en regio staan voor de veelzijdige ruimtelijke opgave om aantrekkelijke landschappen, goede natuur- en waterkwaliteit, voldoende en betaalbare woningen voor iedereen, een duurzame energie- en voedselvoorziening en een veilige leefomgeving voor mens en milieu te realiseren en bovenal om deze ambities in te passen in de ruimtelijke inrichting van het land. Dit is een complex vraagstuk dat maatschappelijke dilemma's meebrengt en goede samenwerking tussen overheden vereist. Voor het Rijk is dit aanleiding geweest om een sterkere regierol te pakken op ruimtelijke ordening. Met de Nationale Omgevingsvisie is de eerste stap naar deze actievere rol van het Rijk gezet. Een belangrijke stap voor de komende periode is het komen tot een nationaal ruimtelijk beleid, waarin het programma NOVEX (ruimtelijke opgaven) verbonden wordt aan het programma Mooi Nederland (ruimtelijke kwaliteit). Centraal in NOVEX staan de opgaven om de uitvoering te versnellen en de samenwerking te vernieuwen. In dit kader krijgen provincies de opdracht om een startpakket van nationale opgaven te verbinden aan decentrale opgaven, met als doel te onderzoeken hoe de verschillende opgaven met elkaar én met de ruimtelijke kwaliteit kunnen worden versterkt, welke richtinggevende keuzes daarvoor nodig zijn en hoe de uitvoering vorm krijgt. Op basis van deze 'provinciale puzzels', komen Rijk en provincies in oktober 2023 samen tot een 'ruimtelijk arrangement' per provincie. Hierbij worden afspraken gemaakt hoe zij de ruimtelijke puzzel naar de praktijk vertalen. Met de Provincie Overijssel wordt samen met de gemeenten gewerkt aan deze puzzel, o.a. de Omgevingsvisie voor Overijssel en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Samen met Enschede en Almelo stellen we daarnaast voor het stedelijk gebied in Twente een Regionale investeringsagenda op. Deze investeringsagenda maakt duidelijk waarop geïnvesteerd moet worden de komende decennia om uit te groeien tot de Groene technologische topregio. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling in de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

5.8.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-8.1	Spoorzone Hengelo Enschede (SHE)	-	-200	-200	-200	-200
24-NB-8.2	Personeel fysiek domein	-	-682	-682	-682	-682
24-NB-8.3	Goad Ett'n in en um Hengel	-	-13	-13	-	-
24-NB-8.4	Starterslening	-	-20	-27	-35	5
24-NB-8.5	Personeel landelijk gebied	-	-254	-254	-	-

1 - - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-8.1 Spoorzone Hengelo Enschede (SHE)

Ten behoeve van de toekomstbestendige ontwikkeling van onze stad is de verdere vormgeving van de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) als hart van de technologische topregio Twente van groot belang.

Maatschappelijke effecten

In onze koers 2040 en de omgevingsvisie 2e fase "Hart van Hengelo" hebben we de ambitie vastgelegd om de high tech sector en maakindustrie de komende decennia verder te ontwikkelen als motor voor de sociaaleconomische ontwikkeling van onze regio. De doorontwikkeling van de maakindustrie in Hengelo en Twente tot topsector is alleen mogelijk bij een brede sociaaleconomische ontwikkeling van onze stad als fundament. Belangrijke aspecten daarbij zijn een breed en gevarieerd voorzieningenniveau, een goede bereikbaarheid, voldoende brede werkgelegenheid, en voldoende aanbod van (betaalbare) woningen voor diverse bevolkingsgroepen in een aantrekkelijke woonomgeving.

De ontwikkeling van SHE is een belangrijk onderdeel van de corridor Zwolle Twente Munster. Rondom de knooppunten kunnen onderscheidende woon- en werkmilieus gemaakt worden en voorzieningen worden toegevoegd. Dit is nodig om talenten te binden en groeiende bedrijven vast te houden. De ontwikkelingen leveren daarmee een belangrijke bijdrage om de sociaaleconomische ontwikkeling in de regio. De ontwikkeling van en samenwerking in de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) kan worden gezien als belangrijke stap om onze ambitie waar te maken. Uiteindelijk zal zich dit vertalen in een meer evenwichtige opbouw van de bevolking (die nu relatief sterk vergrijsd voor een stad van de omvang van Hengelo), een beter draagvlak voor de voorzieningen en een sterkere economische positie en daarmee meer kansen voor alle Hengeloërs op de arbeidsmarkt en op participatie in de samenleving.

Toelichting op het voorstel

De afgelopen twee jaar hebben we met Enschede gewerkt aan een gezamenlijk verhaal en ontwikkelstrategie voor de Spoorzone Hengelo Enschede. Deze visie is een stip op de horizon waarbij de kansen en ambitie voor de Spoorzone Hengelo Enschede in beeld zijn gebracht. In de Beleidsbegroting 2022-2025 was voor 2022 en 2023 jaarlijks € 125.000 beschikbaar gesteld voor de Spoorzone Hengelo-Enschede, onder meer voor de kosten voor inhuur van externe bureaus voor het opstellen van de visie en ontwikkelstrategie, projectondersteuning, faciliteiten t.b.v. bijeenkomsten/ excursie/ projectbezoek en interne uren. De kosten zijn/worden gelijk (50/50) gedeeld tussen de beide gemeenten. Vanaf 2024 en verder zijn nog geen middelen voor de uitwerking van de SHE in de begroting opgenomen. De visie voor de SHE is inmiddels ter vaststelling aan de beide gemeenteraden aangeboden. Wanneer de beide gemeenteraden hier medio dit jaar mee instemmen wordt de SHE verder uitgebouwd. De visie is daarvoor het startschot. Bij de visie hebben we een ontwikkelstrategie opgesteld met drie programmalijnen. De komende periode zal verder invulling worden gegeven aan de ontwikkelstrategie. SHE is een integrale opgave die disciplines en gemeentegrenzen overstijgt. Daarom is van belang om de programma's integraal te organiseren. Om de ambities waar te maken is het van belang dat er één centrale (programmatische) aansturing met lef en mandaat georganiseerd wordt, die de huidige strategie verder gaat concretiseren, mogelijke projecten en nieuwe projectlocaties in beeld gaat brengen en die zich ontfermt over het gebiedsmanagement en de (inter)nationale lobby. Het verwezenlijken van onze ambities vraagt om een intensieve samenwerking tussen de beide gemeenten en tussen overheden, bedrijfsleven en onderwijs. Samen met Enschede zoeken we naar de goede samenwerkingsvorm voor de opgaven in het gebied. In de komende periode gaan we daaraan verder richting geven. De wijze van organiseren kent daarbij een ingroeimodel, waarbij passend bij het ambitieniveau en de fase van de ontwikkeling opgeschaald moet kunnen worden. We gaan er van uit dat de opbouw en ingroeimodel in ieder geval de komende vier jaar zijn beslag zal krijgen. De kosten worden voor nu geraamd op € 200.000 voor de komende 4 jaar, o.a. voor kwartiermaker extern bureau € 150.000-€ 200.000 per jaar (€ 100.000 voor Hengelo), lobbystrategie € 60.000 per jaar (€ 30.000 voor Hengelo), projectondersteuning

€ 20.000 (€ 10.000 voor Hengelo) en interne uren, faciliteiten t.b.v. bijeenkomsten, etc (ca. € 60.000 voor Hengelo). Daarna moet er op basis van het ingroeimodel een basisorganisatie staan en kan worden ingeschat wat de kosten hiervoor in de jaren daarna zullen zijn. We komen daarvoor te zijner tijd met een nieuw voorstel. Voor nu wordt voor 4 jaar € 200.000 incidenteel gevraagd. Op basis van de ontwikkelstrategie is een eerste financiële verkenning uitgevoerd. Die verkenning laat zien dat voor de ambitie van SHE een investering nodig is van ruim € 600 miljoen. Het gaat hier om de totale publieke benodigde investeringen. Er lopen al projecten, zoals Centrumkwadraat en Tweekelerveld in Enschede en Hart van Zuid en de binnenstad in Hengelo. De komende periode zullen ook andere projecten worden opgestart. Er wordt ondertussen gewerkt aan een gemeentelijke investeringsagenda waarmee een eerste perspectief wordt gegeven van de gemeentelijke dekkingsmogelijkheden voor de opgaves.

Risico's

Om de uitwerking te laten slagen is samenwerking nodig tussen veel partners. Er zijn veel verschillende partijen, zoals corporaties, onderwijsinstellingen, marktpartijen, bedrijfsleven, medeoverheden en beide gemeenten, betrokken met verschillende rollen en (financiële) belangen. Bij de uitwerking moeten we rekening houden met verschillende processen en trajecten in verschillende fasen op verschillende schaalniveaus. De kunst is dat we bij de verdere uitwerking samen tot keuzes komen vanuit een gezamenlijk perspectief voor de Spoorzone Hengelo Enschede en niet vanuit het perspectief van 1 partij, 1 gemeente of 1 project. De samenwerking gaat verder dan alleen om af te stemmen. Het gaat er ook om hoe we van afstemmen naar het gezamenlijk maken van keuzes gaan, waarbij we ervoor moeten zorgen dat er een bestendige samenwerking ontstaat vanuit een "één agglomeratie"-gedachte.

Gebrek aan personeel kan vertraging in de implementatie veroorzaken. Het organiseren van ambtelijke capaciteit in de komende jaren is een blijvend aandachtspunt voor de slagkracht. We zien de SHE als een majeure ontwikkeling.

Wanneer de lobby niet slaagt, blijft onze directe invloed op de snelheid beperkt. De kans van slagen neemt toe als we via lobby, onder meer gericht op provincie en het Rijk, geldstromen op gang kunnen brengen voor de stedelijke vernieuwing, klimaatadaptatie en wateropgave, mobiliteitsopgave in de SHE.

24-NB-8.2 Personeel Fysiek domein

We richten ons enerzijds op versterking van de sociaal economische structuur en anderzijds op een aantrekkelijk woon en leefklimaat. Hier geven we onder andere door middel van stedelijke ontwikkeling vorm aan. De woningbouwopgave, goede bereikbaarheid en economische versterking zijn daarbij de belangrijkste maatschappelijke opgaven. Onze prioritaire gebieden zijn Binnenstad, Hart van Zuid en de spoorzone Hengelo Enschede. Daarnaast zetten wij in op de kwaliteit van onze bestaande wijken en infrastructuur. Dat vraagt een intensieve inzet waarbij stimuleren, meebewegen met de vragen uit de maatschappij en het bewaken van het algemeen belang essentieel is. De huidige capaciteit binnen het ambtelijk apparaat is daarvoor niet voldoende.

Maatschappelijke effecten

Gebiedsontwikkeling, versterking sociaal economische structuur en aantrekkelijk woon en leefklimaat.

Toelichting op het voorstel

Er zijn veel ontwikkelingen en initiatieven op het brede terrein van stedelijke ontwikkeling. Die omarmen wij voor zover ze een bijdrage leveren aan de Hengelose koers en ambities. Daarbij is het van belang om de kwaliteit van de stad te behouden en tegelijkertijd mee te bewegen met de vraag vanuit de samenleving. Dat vraagt inzet op meerdere niveaus en taakvelden. Sinds enkele jaren worden we in het fysieke domein geconfronteerd met een hoge werkdruk en capaciteitsproblemen. Die uitten zich op meerdere wijzen:

1. betrokkenheid bij ontwikkelingen en projecten te laat of op verkeerde wijze waarop alleen nog reactief kan worden ingezet;
2. keuzes/ prioriteiten bij nieuwe ontwikkelingen die ten koste gaan van beheer/ onderhoud waardoor er achterstand ontstaat bij reguliere werkzaamheden en dat heeft een direct effect op de kwaliteit van de openbare ruimte;
3. uitval en ziekteverzuim van medewerkers waardoor de werkdruk bij anderen nog verder wordt verhoogd en er verlostuwmeren ontstaan, de huidige arbeidsmarkt maakt dat het niet eenvoudig is om nieuw personeel aan te trekken bij vertrek van medewerkers dan wel ter vervanging bij ziekte;
4. veranderende vraag/ taken vanuit de maatschappij en de nieuwe Omgevingswet vragen andere en extra inzet van medewerkers;

- er zijn veel nieuwe ontwikkelingen en kansen die passen bij de ambities Dit vergt betrokkenheid en inzet. Dit alles maakt dat we niet in staat zijn alle taken goed en tijdig uit te voeren (zie ook verschillende onderdelen in het jaarverslag 2022).

Om te komen tot een goede capaciteitsafweging en het verlagen van de werkdruk zodat er een gebalanceerde inzet ontstaat zijn meerdere acties ingezet:

- Capaciteitsplanning en inzet bij projecten en programma's; inzicht via planningen, betrokkenheidsmatrixen, beter tijdschrijven, fasering in tijd, scherpe opdrachtformuleringen
- Jaarplannen teams; inzicht in tijdsinspanningen van reguliere taken (anders dan projecten)
- Strategische personeelsplanning waarbij gekeken is naar functies, competenties, binden en boeien van medewerkers, mogelijkheden verbeteren werkprocessen etc.
- Aanpassing organisatiestructuur domein fysiek

Vanuit deze vier lijnen kan de volgende conclusie getrokken worden: Er is sinds 2023 een aantoonbaar capaciteitstekort binnen het fysieke domein. Nieuwe ontwikkelingen en projecten kunnen niet worden opgepakt tenzij gekozen wordt om andere taken niet te doen c.q. te faseren. Daarvoor moeten expliciete keuzes gemaakt worden. We zien daarbij twee oplossingsrichtingen:

- Basis op orde; Binnen de bestaande formatie zien we op enkele functies al problemen om de bestaande taken uit te voeren en de afspraken na te komen. Hoewel het scherper formuleren van de opdrachten en aansturen van medewerkers daarin deels kan helpen gaat dit niet de oplossing leveren. Op deze functies zetten we reeds nu extra in (boven formatief). Het betreft hier planeconomie, erfgoed, stedenbouw, wonen, technisch adviseur, en juridisch. (6 fte).
- Besluiten over nieuwe taken; het betreft hier keuzes binnen enkele taakvelden. Zoals Veiligheid, WKB etc. Hiervoor zijn separate voorstellen ingevuld. Extra aandacht wordt gevraagd voor duurzaamheid. Vanuit het Rijk zijn financiële middelen beschikbaar gesteld voor duurzaamheidsopgaven. Hiervoor is een bestedingsvoorstel, gekoppeld aan het programma Duurzaamheid gemaakt. Vanuit deze opgaven zal bij de uitvoering echter vanaf 2024 of later een beroep gedaan worden op andere functies. Op dit moment is nog niet concreet te maken wanneer en welk beroep gedaan wordt.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Zonder inzet kunnen geen nieuwe projecten worden opgepakt of worden andere taken niet uitgevoerd. Dat betekent dat de kansen voor stedelijke ontwikkelingen worden gemist, we geconfronteerd kunnen worden met ongewenste ontwikkelingen en keuzes in de stad, de kwaliteit van de openbare orde verlaagt, met overlast en klachten tot gevolg.

24-NB-8.3 Goad ett'n in en um Hengel

LEADER is een Europese subsidieregeling die is bedoeld voor bottom-up projecten gericht op het versterken van het landelijk gebied, door het behoud van de leefbaarheid van het platteland, het versterken van de sociale cohesie, en behouden/versterken van het voorzieningenniveau. In de praktijk kunnen dit maatschappelijke, culturele of recreatieve projecten zijn. Gemeente Hengelo heeft meegedaan aan de vorige LEADER-periode. Deze periode liep van 2015 tot en met 2022. Uit deze periode komt het project Goad ett'n in en um Hengel, een stadslandbouwproject in Burgerpark 't Weusthag. Door de LAG (toetsingscommissie LEADER) is dit project "LEADER-waardig" bevonden.

Het project is een initiatief vanuit de stichting 'Vrienden van Weusthag' en zet een samenwerking op voor stadslandbouw in Burgerpark 't Weusthag. Het is een project voor en door burgers en is er op gericht dat kennis over en motivatie voor het gebruik van gezond voedsel toeneemt, dat lokale productie, aanvoer van en toegang tot gezond voedsel wordt bevorderd en dat directe eigen betrokkenheid en inzet van bewoners in de eigen nabije omgeving mogelijk is. Het project streeft de volgende doelen na:

- Bewustwording van en gebruik door burgers (en in het bijzonder scholieren) van gezonde, lokaal geproduceerde voedingsmiddelen;
- Actieve deelname van burgers (en scholieren) aan initiatieven gerelateerd aan productie, verwerking, distributie en gebruik van die voedingsmiddelen;
- Ontwikkelen van een netwerk van lokale/regionale voedselproducenten (zowel op platteland als ook in het Burgerpark) en afnemende burgers/gebruikers. Onderlinge afspraken en samenwerking reguleren de aanvoer, de behoefte en de afname door gebruikers;

- Realisatie van voedsel-/stadslanbouwplekken in de eigen wijk, opgezet en beheerd door vrijwilligers, en binnen het Burgerpark 't Weusthag;
- Bijdrage aan de toename van biodiversiteit in het landelijke gebieden en in het Burgerpark 't Weusthag.

Voor het project wordt aanspraak gemaakt op de maximale LEADER-subsidie van €100.000. Deze subsidie bestaat doorgaans uit een bijdrage vanuit decentrale overheden (gemeente, provincie en/of waterschap), aangevuld met eenzelfde bijdrage vanuit de Europese Unie. Voor dit project is de bijdrage als volgt opgebouwd: € 50.000 EU, € 25.000 Provincie Overijssel en € 25.000 gemeente Hengelo. Er wordt dus een eenmalige bijdrage gevraagd van € 25.000 om in totaal € 100.000 aan te trekken.

De gemeente Hengelo is vaste deelnemer van LEADER. De bijdrage voor de proceskosten staan dan ook structureel op de begroting. Bij de start van de LEADER-periode is een intentieverklaring getekend door het college om, zodra een LEADER-project zich aandient, opzoek te gaan naar middelen voor **cofinanciering**. Zodra er een nieuw initiatief binnenkomt en deze "LEADER-waardig" wordt bevonden door de LAG, kijken we op basis van de aanvraag naar een passende wijze van **financiering**. Voor incidentele bijdragen in één begrotingsjaar kijken we voornamelijk naar bestaande budgetten, voor structurele en/of meerjarige bijdragen naar de Zomernota. Voor dit project wordt een incidentele bijdrage van €25.000 gevraagd verdeeld over 2024 en 2025. Hiervoor willen we jaarlijks € 12.500 begroten via de Zomernota.

In overleg met de gemeente willen de Vrienden van Weusthag beschikbare gemeentegronden huren/in gebruik nemen. De wens is om circa 6 hectare te gaan bewerken. Ruimtelijk lijken deze mogelijkheden er te zijn. Uit de benchmark gemeentelijk groen blijkt dat beheerskosten tussen €0,50 en €2,50 per m² bedragen, afhankelijk van het type groen. Indien we van de €0,50 uitgaan, zal de besparing op beheerskosten €30.000 bedragen. Dit is exclusief eventuele huuropbrengsten en maatschappelijke meerwaarde dat het project creëert. Dit overwegende lijkt een bijdrage van €25.000 rechtvaardig.

Risico's

Project komt niet van de grond: De Vrienden van Weustag moeten jaarlijks rapporteren naar LEADER over de voortgang van het project. Indien blijkt dat de activiteiten niet of slechts gedeeltelijk uit zijn gevoerd, behoudt de gemeente het recht om de **cofinanciering** terug te trekken.

Minder beschikbare gemeentegrond: De gemeente heeft relatief veel grondbezit in Burgerpark 't Weusthag. Echter, is het voor de uitvoering ook van belang dat deze gronden enigszins geclusterd zijn. In eerste opzicht lijkt er circa 4 hectare beschikbaar en uitvoerbaar voor stadslanbouw. De overige 2 hectare wordt momenteel verhuurd met kortlopende contracten. Hierdoor is de kans reëel dat de overige 2 hectare op termijn beschikbaar komt. Het project lijkt daarmee gefaseerd realiseerbaar.

Facturen komen later binnen: Er zullen over 2024 en 2025 werkzaamheden worden verricht waarvan de facturen naar RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) worden gestuurd. Elk half jaar factureert RVO deze rekeningen door naar de gemeente. Het kan dus zijn dat de verdeling van de € 25.000 euro over 2024 en 2025 afwijkt van de € 12.500 die staat begroot. In dit geval krijgen we overschrijding/onderbesteding per begrotingsjaar. Echter, blijft de totale bijdrage van € 25.000 gelijk.

24-NB-8.4 Starterslening

De gemeenteraad nam op 9 november 2022 de motie "Starterslening uitwerken naar nieuw beleid" aan. Het college heeft de opdracht uit deze motie aanvaard en geeft hier met dit beleidsvoorstel voor de Zomernota 2024-2027 uitvoering aan. Het opnieuw invoeren van de starterslening draagt bij aan het verbeteren van de positie van starters op de Hengelose woningmarkt. In samenwerking met SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) kunnen startersleningen (opnieuw) uitgegeven worden. Zij nemen hierbij het meeste werk voor de gemeente uit handen en zien erop toe dat er op verantwoorde wijze leningen worden verstrekt aan mensen die op basis van inkomen moeite hebben om te slagen op de koopmarkt. Hiermee worden de **(financiële)** risico's zowel voor de starter als voor de gemeente tot een minimum beperkt.

Uitgangspunten starterslening

- Onder de doelgroep starters verstaan wij woningzoekenden die een starterslening willen gebruiken in combinatie met een NHG-hypotheek voor de aankoop/verbetering van een eerste woning. Hierbij bedraagt

het gezamenlijk inkomen van het huishouden niet meer dan € 70.000 p/j (1,75x een modaal inkomen van €40.000 p/j). Voor de huishoudens met een hoger inkomen wordt gesteld dat zij zelfstandig kunnen slagen op de woningmarkt. De starterslening kan worden aangevraagd voor aankoop van woningen in Hengelo in het betaalbare segment. Woningen in Hengelo zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde minder duur. Dit maakt dat wij een lagere betaalbaarheidsgrens hanteren dan de NHG-grens, die landelijk de norm is. De NHG-grens is per 1 januari 2023 vastgelegd op € 405.000. Voor Hengelo hebben wij de betaalbaarheidsgrens vastgesteld op € 330.000. Deze grens is bepaald door de maximale leencapaciteit van een doorsnee huishouden (1,75x een modaal inkomen van € 40.000 p/j) af te zetten tegen de Hengelose woningvoorraad. In andere woorden, een (eensgezins)woning van € 330.000 is voor mensen met dit inkomen nèt bereikbaar.

- De starterslening kan worden ingezet voor aankoop/verbetering van woningen in Hengelo. Door verscherpte **financieringsregels** kunnen kopers slechts 100% van de woningwaarde financieren. Verbouwingkosten moeten dan door middel van een eigen inleg worden bekostigd. Dit maakt kluswoningen en verouderde woningen onbereikbaar zijn voor de starter. In de praktijk worden bestaande woningen dan ook relatief vaak opgekocht door beleggers. Een starterslening kan de starter dan ook helpen in deze concurrentiestrijd. Voor verduurzaming kan de starter extra lenen bovenop de reguliere hypotheek (€9.000/€25.000). Daarnaast bestaat de mogelijkheid om tegen een gunstig rentepercentage (0% voor starters met een inkomen lager dan €40.000 p/j) bij het Warmtefonds een verduurzamingslening aan te gaan. Het is dus niet waarschijnlijk dat de starterslening voor dit doeleinde wordt benut.
- De starterslening is een tweede hypotheek die afgesloten wordt voor de aankoop van een woning. Deze tweede hypotheek is de **financiering** van het verschil tussen de totale verwervingskosten van een woning en het genormeerde maximale bedrag dat op basis van inkomen bij een bank geleend kan worden. Met maximaal te lenen bedrag wordt vastgesteld door te kijken naar het gezamenlijke inkomen/vermogen. Hierbij wordt door SVn niet gekeken naar persoonlijke kosten of overige kredieten. Verder mag de lening niet meer dan 20% van de koopsom bedragen met een maximum van € 33.000 (10% van de maximale koopsom).
- Het rentepercentage van de starterslening wordt door SVn vastgesteld op het moment van ontvangst van de leningsaanvraag. Deze rente is het 15-jaars rentetarief van de starterslening, zoals SVn die publiceert op haar website (www.svn.nl/rente). De starter betaalt de eerste drie jaar geen rente en **aflossing**. Na deze drie jaar wordt een hertoets uitgevoerd om te bepalen hoeveel er op basis van inkomen afgelost kan worden. De maximale terugbetaalperiode hierbij is 30 jaar. De gemeente betaalt 0,57% over het uitgezette bedrag voor service en beheer aan SVn.
- Om te bepalen hoeveel geld er in beheer gesteld moet worden bij SVn is het zaak om een inschatting te maken van het aantal leningen dat wij verwachten te verstrekken. Om hier gevoel bij te krijgen is contact gezocht met andere middelgrote steden die ervaring hebben met de starterslening. Om een vergelijking te kunnen maken is het goed om te beseffen op welke vlakken deze steden van Hengelo verschillen (woningprijzen, dynamiek van de lokale woningmarkt, voorwaarden die worden gesteld bij de lening, bewonersaantallen en het welvaartsniveau). Ondanks dat dit nooit met zekerheid te voorspellen is, lijkt 40 startersleningen per jaar voor Hengelo een realistisch aantal. Als we dit doortrekken over de hele periode van deze Zomernota gaat het in totaal over 160 leningen. Om 160 leningen te kunnen verstrekken rekenen we met het maximaal te lenen bedrag van € 33.000. Dit maakt dat er € 5.280.000 ondergebracht moet worden bij SVn. Indien uit het eerste jaar blijkt dat het aantal leningen sterk afwijkt van deze inschatting, kunnen we een nieuw voorstel doen bij de volgende Zomernota. Verder kunnen er hoogstwaarschijnlijk meer leningen verstrekt worden van dit budget dan de aangegeven 160. Dit komt doordat starters het maximale bedrag niet willen of kunnen financieren.

Financiële uitwerking

Op basis van de bovenstaande uitgangspunten is de **financiële** situatie in de onderstaande tabel uitgewerkt. Deze tabel geeft alleen de situatie weer in de looptijd van deze Zomernota 2024-2027. Echter, lopen de (rente)baten- en lasten langer door.

Starterslening	Bedrag in Euro		2024	2025	2026	2027
Maximaal uit te geven	5.280.000					
Budget reeds bij SVn ondergebracht	2.400.000					
Aanvullend onder te brengen	2.880.000					
<i>Leningen aantal</i>						
Per lening			40	40	40	40
Totaal uitzetten			1.320.000	1.320.000	1.320.000	1.320.000
Aflossing			-	-	-	25.152
Activiteit	Gevolg	%	2024	2025	2026	2027
Administratie en beheer	Gemeente betaalt variabele beheerskosten SVn	0,57	7.524	15.048	22.572	29.953
Aanvragen en verwerken	Loonkosten behandelaar		12.076	12.076	12.076	12.076
Rentebaat			-	-	-	-47.520
Totaal			19.600	27.124	34.648	-5.491

Om 160 leningen te kunnen verstrekken van maximaal € 33.000, dient er € 5.280.000 bij SVn ondergebracht te worden. Hengelo heeft in de periode 2007-2016 eerder startersleningen verstrekt. Hiervoor is destijds ook geld ondergebracht bij SVn. Er staat momenteel € 2.400.000 weggezet bij SVn. Dit bedrag loopt op door **aflossingen** en rentebaten uit de vorige ronde. Om per 1 januari 2024 een nieuwe ronde startersleningen te kunnen verstrekken met de bovengenoemde uitgangspunten is er aanvullend € 2.880.000 nodig. Hiervoor zullen we liquide middelen moeten reserveren of krediet moeten aantrekken. Daarnaast moet benoemd worden dat de lopende rekeningcourant bij SVn niet uitsluitend bedoeld is voor de starterslening. Er is geen automatische opvolging van oude regelingen in nieuwe regelingen. Dit budget wordt beschouwd als een vordering, die ook weer opgeëist kan worden.

De lasten die SVn rekent voor beheer en administratie is een vast percentage (0,57%) over het uitgezette bedrag. Met het uitgezette bedrag wordt bedoeld het totale bedrag dat als lening verstrekt is aan starters. In de bovenstaande berekening wordt uitgegaan van 40 leningen van € 33.000 per jaar tussen 2024-2027.

Het rentepercentage dat de starter betaalt wordt door SVn bepaald op moment van ontvangst van de leningsaanvraag. Dit rentepercentage bepaald, mede met de hoogte van de lening en de **aflossingstermijn**, de rentebaten voor de gemeente. In de berekening zijn de mutaties bij verschillende aantallen en rentestanden te zien. Voor het overzicht hebben we het actuele rentepercentage aangehouden dat SVn op dit moment rekent. De rentestand op dit moment is 3,6%.

Het krediet bij SVn is een revolverend fonds. Dit houdt in dat de middelen door jaarlijkse **aflossing** en rente (met uitzondering van de eerste drie jaar) terugvloeien en oplopen. Er kunnen dus uiteindelijk meer leningen verstrekt worden dan de aangegeven 160. Zo zijn starters nog aan het terugbetalen vanuit de vorige periode startersleningen en zullen starters in de komende periode vanaf 2027 **aflossing** en rente betalen. Voor het revolverende fonds uit de vorige periode (vorige ronde startersleningen) is alleen de stand van de rekeningcourant per 1 januari 2024 meegenomen. De rentebaten uit de vorige periode die nog gegeneerd worden in komende periode zijn buiten beschouwing gelaten. De starter betaalt de eerste drie jaar geen rente en **aflossing**. Wij zullen daarom pas inkomsten genereren vanaf 2027. Indien we uitgaan van 3,6% rente dan zullen we € 47.520 aan rentebaten genereren in 2027. Deze inkomsten kunnen in 2027 weer ingezet worden voor het verstrekken van nieuwe leningen. Voor leningen na 2027 is een nieuw besluit nodig. Dit besluit loopt namelijk af na de periode van deze Zomernota.

Zodra de starterslening effectief is dienen aanvragen door de gemeente beoordeeld te worden. Daarnaast moeten we starters en makelaars informeren over de starterslening en de voorwaarden hiervan. De geschatte ambtelijke capaciteit is 0.1 fte door beleidsadviseur wonen in schaal 11. Hiervoor is € 12.076 per jaar geraamd.

Om de starterslening te kunnen verstrekken zullen we als gemeente liquide middelen beschikbaar moeten stellen of krediet moeten aantrekken. Indien dit uit liquide middelen **gefinancierd** kan worden dan is het resultaat eind 2027 positief (rentebaten – administratiekosten SVn – kosten capaciteit = resultaat). In het geval dat krediet aangetrokken moet worden lenen wij als gemeente doorgaans tegen een gunstiger tarief dan de starter. Daarentegen, zijn er ook andere kosten die wij als gemeenten moeten dekken, hierdoor wordt een kostenneutraal resultaat verwacht (rentebaten – rentelasten – administratiekosten SVn – kosten capaciteit = resultaat).

Risico's

Indien er krediet aangetrokken moet worden, ontvangen en betalen we rente om de starterslening mogelijk te maken. Indien er geen of minder leningen worden verstrekt, hebben wij ook minder rente-inkomsten, terwijl de rentekosten hetzelfde blijven. Daarentegen hoeven wij in dit geval ook minder kosten voor SVn te betalen omdat zij minder geld aan startersleningen hebben uitgezet. De kans dat dit voorkomt is reëel, het financiële risico daarentegen is beperkt.

De rente staat nu ten opzichte van voorgaande jaren hoog. Indien wij geld aantrekken bij deze rentestanden en de starter profiteert op termijn van lagere rentestanden, dan heeft dit een negatief effect op de rentebaten die wij hieruit genereren.

We zijn uitgegaan van 40 leningen per jaar om te bepalen hoeveel geld er bij SVn moet worden ondergebracht. Dit beperkt ons echter niet om het eerste jaar meer leningen uit te geven. Indien er veel belangstelling blijkt te zijn voor de starterslening, kunnen we het volledige budget het eerste jaar benutten, waarmee 160 leningen verstrekt kunnen worden. Bij de volgende Zomernota kunnen we een nieuw voorstel doen om meer geld bij SVn onder te brengen.

Er is een risico, dat de geldnemer niet kan aflossen. Vanuit onze eerdere ervaring met de starterslening is de terugbetaalmoraal goed te noemen. Alle verstrekte leningen worden tot op heden conform afspraak afgelost. Daarnaast wordt de starterslening in combinatie met een NHG-hypotheek aangevraagd. De starter heeft hiermee een borgtochtprovisie betaald. Hiermee staat de NHG garant voor zowel de eerste als tweede hypotheek. Vanuit SVn wordt niet gevraagd naar studieschuld, partneralimentatie of overige kredieten. Wel kan ervoor gekozen worden om hier vanuit de gemeente voorwaarden over op te nemen. Zo kan dit risico nog verder worden ingeperkt. Daarentegen, is dit risico al minimaal en kunnen deze voorwaarden gevolgen hebben voor de leencapaciteit van de starter. Het wordt dus niet aangeraden om hier aanvullende voorwaarden voor op te nemen, gezien de starterslening hiermee mogelijk zijn doel voorbij schiet.

Het kan zijn dat het ambtelijk meer tijd kost om de aanvragen te verwerken. Bijvoorbeeld doordat er meer aanvragen binnenkomen dan vooraf ingeschat of doordat het behandelen van een aanvraag langer duurt dan vooraf ingeschat. Verder is het mogelijk dat het informeren van starters/makelaars meer tijd inneemt. De uren voor de voorbereiding van een eventueel nieuw voorstel voor de volgende Zomernota zijn hier nog niet in meegenomen. Dit is alleen van toepassing indien er meer dan 40 leningen worden verstrekt in het eerste jaar. Bij een eventueel nieuw voorstel, kunnen we ook verzoeken om meer capaciteit beschikbaar te stellen mocht dit nodig zijn.

24-NB-8.5 Personeel landelijk gebied

Kern sociaal: Het behoud en versterken van de sociaaleconomische kwaliteit in het landelijk gebied.

Kern economie: Toekomst bestendig perspectief voor landbouw en veeteelt. Meer aandacht voor recreatie in het buitengebied.

Kern Volksgezondheid en duurzaamheid: Groen-blauwe dooradering, natuurherstel, biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie en stikstof.

Kern Verkeer en vervoer: Duurzame mobiliteit en logistiek.

Maatschappelijke effecten

Het landelijk gebied is meer dan ooit in beweging, want we moeten in Nederland stikstof en broeikasgassen verminderen en water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit verbeteren. Stuk voor stuk complexe natuur- en klimaatopgaven die zowel het stedelijk als het landelijk gebied raken, met elkaar verbonden zijn, en binnen afzienbare tijd moeten worden gerealiseerd. Al deze opgaven komen samen bij het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Dit wordt via de provincies PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) doorvertaald naar een gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente waar Hengelo onderdeel van uitmaakt. In dit gebiedsprogramma willen we de sociaaleconomische kwaliteit in het landelijk gebied versterken. Dit doen we door perspectief te bieden aan bewoners en bedrijven in het landelijk gebied. In het bijzonder voor agrarische bedrijven die gevolgen van de stikstof aanpak zullen ondervinden.

Toelichting op het voorstel

Voor het landelijk gebied is (sinds 2013) momenteel geen structurele ambtelijke inzet beschikbaar. Zowel landelijk als provinciaal wordt de druk opgevoerd om de doelen voor het landelijk gebied te realiseren. Hierbij wordt geen ruimte gelaten aan gemeenten om niet mee te doen. Het Rijk stelt € 24,3 miljard ter beschikking voor de uitrol en uitvoering van het NPLG. Om hiervan een substantieel aandeel aan trekken voor Zuidoost Twente zullen we vanuit Hengelo een proactieve bijdrage moeten leveren. Indien we deze bijdrage niet kunnen leveren, zullen we

naar verwachting mogelijke koppelkansen met ons lokale beleid, programma's en projecten mislopen. Daarnaast is er het programma Groene Metropool Twente, waar ook concrete regionale en lokale projecten voor het landelijk gebied uit voortkomen. Ook dit vergt ambtelijke capaciteit en proactieve inzet om Hengelo in de regio goed op de kaart te zetten en concrete resultaten te kunnen behalen. Hierbij werken we nauw samen met onze buurgemeente waaronder Hof van Twente. We stellen voor om voor de aankomende 2 jaar 2 fte beschikbaar te stellen voor de inzet op het landelijk gebied. Dit met de verwachting dat er middelen beschikbaar komen vanuit het rijk om de doelen voor het landelijk gebied te behalen. Op deze wijze kunnen we proactief de opgaven voor natuur, biodiversiteit, recreatie en stikstof oppakken. De focus ligt op het landelijk gebied, maar de opgaven stoppen niet bij de stadsgrenzen. Het heeft ook gevolgen voor onze binnenstedelijke opgaven zoals woningbouw, mobiliteit, energietransitie en klimaatbestendigheid.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Als we geen ambtelijke inzet beschikbaar stellen voor het landelijke gebied, bestaat de kans dat we de ambities en opgaven vanuit Hengelo niet kunnen borgen in het PPLG. Dit zal dan ook gevolgen hebben voor de financiering die wij vragen voor Zuid Oost Twente en het aandeel dat bestemd is voor Hengelo. Zonder inzet specifiek op het landelijk gebied zullen wij genooddaakt zijn een reactieve werkwijze te hanteren, waardoor de belangen van Hengelose bewoners en bedrijven in het landelijk gebied in mindere mate kunnen worden behartigd. We benadrukken nogmaals dat de doelen uit het PPLG niet vrijblijvend zijn. Het gaat om een verplichting die wordt opgelegd vanuit het Rijk, met name als het gaat om zaken zoals stikstof.

5.8.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-8.1 Uitbreiding formatie planeconoom-2023

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-8.1	Uitbreiding formatie planeconoom-2023	b.n.	-	-	-	-

Er is sinds 2023 een aantoonbaar capaciteitstekort binnen het fysieke domein. Binnen de bestaande formatie zien we op enkele functies al problemen om de bestaande taken uit te voeren en de afspraken na te komen. Hoewel het scherper formuleren van de opdrachten en aansturen van medewerkers daarin deels kan helpen gaat dit niet de oplossing leveren. Voor structurele bezetting wordt een structurele uitbreiding gevraagd (24-NB-8.2).

Om in 2023 op het gebied van planeconomie te kunnen voldoen aan nieuwe ontwikkelingen, waaronder de Omgevingswet, wordt er voor dit jaar budget aangevraagd voor een planeconoom. Deze planeconoom zet zich in voor nieuwe taken vanuit de Omgevingswet en het kostenverhaal, waar nu geen capaciteit voor is.

De dekking van deze inzet wordt uit de 'reserve grondexploitatie' bekostigd. Voor 2023 bedraagt dit € 72.400.

Zonder inzet kunnen geen nieuwe projecten worden opgepakt of worden andere taken niet uitgevoerd. Dat betekent dat de kansen voor stedelijke ontwikkelingen worden gemist, we geconfronteerd kunnen worden met ongewenste ontwikkelingen en keuzes in de stad, de kwaliteit van de openbare orde wordt verlaagd (met overlast en klachten tot gevolg).

23-FP-8.2 Financiële verwerking Vitale binnenstad

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-8.2	Vitale binnenstad	-	-	-	-	-242

Afgelopen jaar is in de Zomerbrief 2022-2026 krediet voor het onderdeel Vitale Binnenstad goedgekeurd. Hiermee is goedkeuring gegeven voor investeringen in de binnenstad van zo'n € 7,5 miljoen (23-NB-8.3). De Zomerbrief van afgelopen jaar liep tot en met jaarschijf 2026; In deze Zomernota verwerken we voorgenoemde investeringen ook in de (nieuwe) jaarschijf 2027. Daarmee betreft dit de financiële uitwerking van reeds goedgekeurd beleid.

23-FP-8.3 Formatie projecten team beheer

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-8.3	Formatie projecten team Beheer	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Binnen het team Beheer is meer aan stedelijke vernieuwingsprojecten in de stad gewerkt dan waar op dit moment capaciteit voor is geregeld. Omdat deze capaciteit niet voldoende is, werd er tot nu toe geschoven met de reguliere werkzaamheden waardoor niet alles kan worden uitgevoerd. De reguliere werkzaamheden komen daardoor in het gedrang en krijgen minder aandacht terwijl dit wel nodig is. Zo zijn er minder ogen en oren in de wijk, en komt het oppakken en afwikkelen van onvoorspelbare dagelijkse perikelen zoals meldingen over de openbare ruimte onder druk te staan. Daarnaast wordt het drukker in de bestaande boven- en ondergrondse buitenruimte en wordt het complexer om ook deze opgaven te realiseren. Dit vraagt intensievere afstemming met uitvoerders bij bijvoorbeeld het herstellen en vervangen van wegen en groenvoorzieningen en met grondroerders zoals Enexis, Vitens e.d. om de bestaande openbare ruimte op orde te houden. Aangezien er wel dekking is voor deze uren binnen de diverse projectbegrotingen, wordt dit nu rechtgezet door de formatie van team Beheer Openbare Ruimte op te plussen met 1,25 fte technisch adviseur. De kosten hiervoor bedragen circa € 100.000 en worden gedekt uit diverse projecten / grondexploitaties. Ter onderbouwing hiervoor: In 2022 was circa € 102.000 begroot voor projecteninzet en is werkelijk circa € 184.000 besteed. Een verschil van € 82.000 meer inzet bij projecten dan in reguliere werk. Ook is meer geschreven op de grondexploitaties dan aangegeven. Daar was circa € 55.000 begroot en is € 74.000 besteed. Een verschil van € 19.000. In totaal ruim € 100.000.

23-FP-8.4 Afdracht van erfpachtresultaat naar reserve grondexploitaties

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-8.4	Afdracht van erfpachtresultaat naar reserve grondexploitatie	-19	-19	-19	-19	-19

De laatste jaren is wat onduidelijkheid over de bestemming van het erfpachtresultaat. In principe wordt het resultaat van ruim € 1 miljoen verrekend met de reserve grondexploitaties. Omdat in de laatste jaren het rentepercentage aanzienlijk is gedaald (en dit normaal ten goede komt aan het algemene begrotingssaldo) zou er een tekort van zo'n € 400.000 ontstaan binnen het jaarlijkse begrotingssaldo. In de Zomerbrief 2022-2026 is er daarom voor gekozen om afgerond € 400.000 van het erfpachtresultaat te behouden voor de algemene dienst en het restant te storten in de reserve grondexploitaties. Om ervoor te zorgen dat toekomstige renteschommelingen niet voor tekorten en/of overschotten in het begrotingssaldo zorgen is het voorstel jaarlijks € 400.000 van het erfpachtresultaat toe te kennen aan de algemene middelen en het restant te verrekenen met de reserve grondexploitaties. De financiële gevolgen voor 2023 en verder: een klein nadeel van € 19.000. Dit wordt daarmee nu financieel technisch recht gezet, aangezien nu nog € 419.000 structureel is geraamd.

23-FP-8.5 Invoering Wet Kwaliteitsborging

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-8.5	Invoering Wet kwaliteitsborging	b.n.	b.n.	b.n.	-	-

Op 1 januari 2024 treedt tegelijkertijd met de Omgevingswet de Wet kwaliteitsborging (Wkb) in werking. Het doel van de Wkb is het verbeteren van de bouwkwaliteit en het voorkomen van bouwfouten en gebreken bij nieuwbouw en verbouwingen. De wetgever wil dat bouwbedrijven zelf de kwaliteit van hun werk beter gaan controleren. Voor de onafhankelijke beoordeling gaat een onafhankelijk kwaliteitsborger het werk van de bouwbedrijven toetsen. De Wkb heeft tot gevolg dat de bouwtechnische toets én het toezicht niet meer door de gemeente wordt uitgevoerd, maar door een marktpartij (de kwaliteitsborger). Op 1 januari 2024 zal deze verandering gaan gelden voor bouwwerken in de zogenaamde gevolgklassen 0 en 1 (dat zijn kleinere bouwwerken zoals uitbouwen, erkers, dakkappen, bruggetjes maar ook woningen en kleinere bedrijfsgebouwen- en hallen). Door te beginnen met de laagste risicoklassen kunnen alle betrokken partijen ervaring opdoen met de nieuwe werkwijze voor toezicht in de bouw. Over enkele jaren gaat de wet naar alle waarschijnlijkheid ook gelden voor bouwwerken in de hogere gevolgklassen 2 en 3.

Door de invoering van de Wkb komt een gedeelte van het werk van het Team VTH Leefomgeving te vervallen. In de afgelopen jaren is er al een verschuiving geweest van de inzet van medewerkers van de bouwtechnische beoordeling naar meer begeleiding en vergunningverlening. Daarbij geldt dat in 2024 (en mogelijk 2025) de huidige werkzaamheden nog wel doorgaan, omdat aanvragen die voor 1 januari 2024 op grond van de Wabo zijn ingediend ook op de Wabo-wijze moeten worden afgehandeld. Daarnaast is er ook sprake van een overgangsfase (2024-2025). In deze overgangsfase hebben wij als gemeente, voor de aanvragen die vanaf 1 januari 2024 binnenkomen voor gevolgklasse 0 en 1, een beperktere rol op basis van de Wkb. Gezien het mogelijke tekort aan kwaliteitsborgers en de beperkte voorbereiding op de nieuwe wet door de bouwsector (met veel minder proefprojecten dan wenselijk werd geacht door de wetgever) is het in die overgangsfase echter wel noodzakelijk om als gemeente een vinger aan de pols te houden door middel van risicogericht aanvullend toezicht en aanvullende dienstverlening.

Iedere wetswijziging brengt invoeringskosten met zich mee, dit geldt ook voor de invoering van de Wkb. In de Zomerbrief van vorig jaar is hier al aandacht aan besteed. Destijds is hier een p.m. post voor opgenomen. Hieronder lichten we voor zowel de vermindering van de legesinkomsten als de verschuiving van de taken de nu opgenomen posten toe:

Leges: de inwerkingtreding van de Wkb leidt conform de Zomerbrief 2022-2026 tot een terugloop in de baten van de leges (€212.000). Dit betreft een zuiver theoretische benadering. Hoeveel werk het precies betreft en welke impact dit heeft op de leges was de afgelopen jaren zeer moeilijk te voorspellen. Zo vonden tijdens het hoogtepunt van corona veel meer (ver)bouwactiviteiten plaats dan aanvankelijk verwacht. Ook dit jaar is het aantal vergunningaanvragen weer meer dan verwacht. Dit maakt dat het reëel is te veronderstellen dat de mindering aan inkomsten als gevolg van de invoering Wkb met ingang van 2024 kan worden gecompenseerd door de stijgende opbrengsten als gevolg van toenemende bouwactiviteiten. Daar komt bij dat we de ambitie hebben uitgesproken om flink te groeien en te vernieuwen. De gewenste schaalessprong is vastgelegd in het collegeprogramma 2022-2026. Het is daarom de verwachting dat de bouwwerkzaamheden blijvend op een hoger niveau gaan plaatsvinden en daarmee ook blijvend tot meer werk en hogere legesinkomsten leiden. Daarom is er voor gekozen het bedrag van €212.000 niet in mindering te brengen bij de verwachte inkomsten.

Verschuiving taken: bij een goedwerkend systeem zal er in theorie tussen de 1.500 en 2.000 uur aan werkzaamheden wegvallen door de Wkb. Eén en ander is vorig jaar in de Zomerbrief uitgebreid beschreven. Maar vanwege de hierboven genoemde overgangperiode zal deze besparing in uren in 2024 en 2025 niet plaatsvinden. Daarnaast is er in deze overgangsjaren behoefte aan 500 uur extra binnen het team VTH Leefomgeving om de dienstverlening rond deze wetswijziging en nieuwe werkwijze vorm te geven.

Deze 500 uur worden gedekt uit de stelpost van het gemeentefonds voor de Wkb van jaarlijks € 36.707. De resterende middelen uit deze stelpost voor de Wkb is in deze overgangsjaren noodzakelijk voor de producten ter ondersteuning van de dienstverlening: het beschrijven van processen, maken van werkafspraken, inrichten van de website en het maken, controleren en implementeren van brieven. In deze overgangperiode wordt door middel van deze middelen gewerkt aan een goed werkend systeem voor de bouwers in Hengelo en aan de ondersteuning die daarbij nodig is vanuit ons als gemeente. In 2025 zullen we evalueren hoe de Wkb functioneert en zullen er vervolgens beleidskeuzes gemaakt voor de definitieve invulling van onze taken onder de Wkb.

Wij stellen daarom voor om de beschikbare middelen vanuit de stelpost gemeentefonds toe te voegen aan het tijdelijke budget van team VTH.

5.8.4 Risico's

De risico's bij programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing hebben te maken met de nieuwe Omgevingswet. Een belangrijke verandering waarbij er risico's liggen in de ICT omgeving, die deels landelijk wordt ontwikkeld. Ook vraagt de Omgevingswet een andere rol en houding van de gemeente en initiatiefnemers. Met verschillende projecten bereiden we ons hierop voor.

Daarnaast zijn er risico's bij grote projecten voor nieuwbouw zoals Hart van Zuid en Dalmeden. Daarin zien we risico's vanwege de economische en marktontwikkelingen. Toegenomen bouwkosten en rentes kunnen leiden tot verminderde afname van kavels of bouwgrond voor nieuwbouw. Ook kan de rentestijging een risico vormen voor hogere kosten in de grondexploitaties.

5.9 Bestuur en ondersteuning

5.9.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2023

Onzekere structurele **gemeentefinanciën**

De onzekerheid over de structurele **gemeentefinanciën** blijft bestaan. Het Rijk komt nog steeds niet met voldoende structurele rijkscompensatie over de brug voor de bestaande en nieuwe taken (o.a. grote maatschappelijke opgaven) die we als gemeente (moeten) uitvoeren. Ook is er nog steeds geen zicht op de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Het Rijk schrijft slechts in de Voorjaarsnota 2023: 'In het coalitieakkoord is opgenomen dat bij het uitwerken van een nieuwe **financieringssystematiek**, de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Op gemeentelijk niveau wordt in samenspraak met de VNG welke mogelijkheden er zijn qua modernisering en uitbreiding van het belastinggebied, waarbij op basis van de uitkomsten een eventueel wetgevingstraject in gang wordt gezet.'

Ook de hoge loon- en prijsontwikkelingen hebben behoorlijke structurele negatieve **financiële** effecten op de (meerjaren)begroting. Zie paragraaf 5.9.3 Autonome **financiële** ontwikkelingen bestaand beleid onderdeel 23-FP-9.2 Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds. In bijlage 10.3 'Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds' wordt in onderdeel 3.2 uitgebreid ingegaan op de nieuwe **financieringssystematiek** vanaf 2027 en de ravijnjaren 2026 en 2027.

Renteontwikkeling

In 2022 hebben we een stijging van de marktrente gezien. Waar deze in de eerste maanden nog licht steeg, is deze aan het eind van het jaar sterk omhoog geschoten, terug naar het niveau van voor de daling. De **inflatie** als gevolg van de situatie in Oekraïne zorgt indirect voor deze trend. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft begin mei 2023 aangegeven dat ze hun rentetarief voor de zevende keer binnen een jaar verhogen (naar 3,25%). Kijkend naar de toekomst probeert men een recessie te voorkomen met telkens lichte verhogingen van het rentetarief met als doel de **inflatie** terug te dringen tot 2%. De marktrente die onze geldverstrekkers bieden is sterk afhankelijk van het tarief van de ECB. Wij als gemeente passen integrale **financiering** toe waardoor we in staat zijn onze nieuwe **financieringsbehoefte** in de tijd te kunnen spreiden. We beperken hiermee de risico's van een stijgende rente. In 2023 verwachten we geen **financieringsbehoefte**. In de volgende jaren is deze kans groter door **herfinanciering** van **aflopende** leningen. De overige invloeden van de **financieringsbehoefte** zijn afhankelijk van de ambities die gerealiseerd gaan worden.

Sterke toename van proceskosten **bij** de behandeling van WOZ-bezwaren

In 2023 is het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde van met name woningen met een factor 2,5 vermenigvuldigd. Dit is het gevolg van zeer indringende reclamecampagnes van ncnp-bedrijven (no cure nog pay), die inwoners motiveren om via deze bedrijven bezwaar aan te tekenen tegen de WOZ-waarde. Dit fenomeen is niet nieuw, wel de extreme toename ervan in 2023. De gevolgen: weinig rendement voor de inwoner, hoge verdiensten voor het ncnp-bedrijf en een vastlopend rechtssysteem, dat deze hoeveelheden beroepszaken niet kan verwerken. De staatssecretaris, Marnix van Rij, heeft inmiddels onderkend, dat de maatschappelijke nadelen niet opwegen tegen de onmiskenbare rechten van elke inwoner om zich te laten bijstaan in de WOZ-bezwaren. Hij wil nog voor de start van 2024 de wet aanpassen. Voor 2023 kan dit niet meer helpen. De hausse aan bezwaren moet op zeer innovatieve wijze worden afgewikkeld om niet in tijdsproblemen te komen. Gemeenten dragen de lasten voor zover die in 2023 niet in de **heffingen** zijn opgenomen. In 2024 is dit hopelijk niet meer aan de orde, maar ook niet uit te sluiten. Zie ook 23-FP-9.6 en 23-FP-9.20.

Afname vertrouwen in de overheid

Tegelijkertijd is het vertrouwen in de overheid op een zeer laag punt en ook in Hengelo zien we dat dit impact heeft in het vertrouwen op de lokale overheid (19% in 2022). We willen en moeten hier aan werken. We willen een lokale overheid zijn die luistert en aansluit bij inwoners. En dat we duidelijk zijn in wat wel of niet kan en betrouwbaar zijn als partner voor de ontwikkeling van de stad. Snelle vooruitgang van (digitale) ontwikkelingen en wetgevingen leiden dat we doorlopend onze dienstverlening moeten spiegelen. Juist in tijden waarin we verder bouwen aan Hengelo is het

belangrijk dat we tussen (en naast) de inwoners, ondernemers en organisaties van onze gemeente staan. Zo ervaren inwoners ons als een overheid die persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar is.

Overheadbedrag ophogen en semi variabele kosten toevoegen

Op dit moment is het overheadbedrag van elke uitbreiding van een fte in de begroting (of krimp) € 6.000. Met deze opslag worden de werkplekkosten, zoals laptop, telefoon, software licenties, etc betaald. Om de continuïteit en de kwaliteit van de dienstverlening vanuit de bedrijfsvoering te waarborgen zal de bedrijfsvoering ook in personele zin moeten meedemen met de organisatie. Uitbreiding of krimp in fte's zorgt er direct voor dat bepaalde kosten moeten worden gemaakt zoals bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van een werkplek. Daarnaast zorgt uitbreiding van fte's ook voor indirecte kosten. Niet alleen omdat meer medewerkers in onze organisatie leidt tot reguliere, extra ondersteuning op bijvoorbeeld financieel, HR en I-vlak, maar vooral ook op basis van de achterliggende ambitie/oorzaak waarom de organisatie extra medewerkers nodig heeft. Hier ligt een realisatievraagstuk aan ten grondslag. Daarom is het noodzakelijk om de opslag naar € 20.000 te verbreden zodat ook de PIOFACH functies binnen de scope vallen.

Door het verbreden van de opslag zullen reguliere claims met fte's hoger worden maar tegelijkertijd zullen ook er minder claims met fte's vanuit de Bedrijfsvoering komen. Alle (reguliere) effecten van groei van de organisatie zullen dekking vinden in de opslag.

Tot nu toe werden voor deze effecten losse claims ingediend en werd de rek opgezocht in de efficiency. Daarbij is het kantelpunt bereikt vanuit het perspectief van de kwaliteit van de dienstverlening. Deze aanpassing is alleen van toepassing op nieuwe fte's en betreft geen correctie van het verleden.

Andere systematieken zijn ook onderzocht, zoals een opslagpercentage van loonsom, maar deze zijn minder transparant, eenduidig en eenvoudig. De hoogte van de opslag is vergelijkbaar met normen die in het bedrijfsleven of bij de Rijksoverheid worden toegepast.

5.9.2 Nieuwe beleidsvoorstellen

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027
24-NB-9.1	Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	-	-1	-83	-165	-288
24-NB-9.2	Dienstverlening - basisscenario	-	-294	-294	-294	-
24-NB-9.3	Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario	-	-115	-115	-115	-
24-NB-9.4	Aanjaagbudget Talentopgave (aantrekken, boeien, binden, ontwikkelen)	-	-5.000	-	-	-
24-NB-9.5	Gratis herinnering invorderingsproces belastingen	-	-110	-110	-110	-110
24-NB-9.6	Afschaffen hondenbelasting	-	-584	-584	-576	-576
24-NB-9.7	Uitbreiding budget datagedreven sturing	-	-348	-198	-198	-198
24-NB-9.8	Uitbreiding recruitment	-	-272	-272	-272	-
24-NB-9.9	Project- en programmacontrol	-50	-242	-242	-242	-242

1 - - = nadeel; bedragen * € 1.000

24-NB-9.1 Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Met het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed, wordt invulling gegeven aan de vastgestelde contourenvisie 'Hengelo nu voor de Toekomst – duurzaam kompas naar 2050 en verder'. In 2050 moeten alle overheidsorganisaties energieneutraal zijn. De verduurzaming van de gemeentelijke vastgoedportefeuille is een onderdeel hiervan en is een grote opgave voor de komende jaren. De uitvoering van de verduurzaming kan goed gecombineerd worden met de uitvoering van het onderhoud. Gemeente Hengelo stuurt er in eerste instantie op, om al haar vastgoed (zoals gymzalen, wijkgebouwen) in de kernportefeuille (bestaande uit het vastgoed in de categorieën beleidsvolgend, wettelijke taak en eigen organisatie) te verduurzamen.

Maatschappelijke effecten

De maatschappelijke, fysieke en ruimtelijke impact van de energietransitie is groot. Verduurzaming van (slecht geïsoleerd) vastgoed draagt bij aan het terugdringen van de CO2-uitstoot, een van de hoofdoorzaken van de klimaatverandering. Een direct maatschappelijk belang is dat het een verlaging van de energiekosten oplevert, wat een gunstig effect heeft op de financiële situatie, zeker nu de energieprijzen enorm zijn gestegen. En met deze aanpak dragen we bij aan het onafhankelijk worden van fossiele brandstoffen.

Toelichting op het voorstel

Gemeente Hengelo is in 2019 gestart met de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. We brengen op de natuurlijke vervangingsmomenten de kernportefeuille naar label A. Dit is het resultaat van een bestuurlijke keuze die de gemeenteraad op 17 december 2019 heeft gemaakt. Bij dit besluit destijds is gekozen voor een tweetal uitgangspunten: betreffende het aantal panden is alleen gekozen voor verduurzaming van onze eigen bezittingen, en niet om de scholen en het vastgoed van maatschappelijke partners/sport/cultuur enzovoorts ook als opgave te nemen. En betreffende de maatregelen is gekozen om beperkte ingrepen te doen.

Inmiddels leven we in een andere tijd; duurzaamheid is één van de prioritaire programma's en de gemeente wil een voorbeeldrol vervullen.

In de afgelopen twee maanden is er onderzoek gedaan naar de rollen die de gemeente kan innemen bij het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed. Het gaat hierbij om drie typen maatschappelijk vastgoed, te weten: vastgoed in eigendom, scholen en maatschappelijk vastgoed niet in eigendom. Uit dit onderzoek is een aantal scenario's naar voren gekomen waarbij voor elk type vastgoed is gekeken naar de kansen voor energiebesparing, energieopwekking en energietransitie. Het college heeft daarvoor de volgende kaders uitgesproken wat betreft de verduurzamingsaanpak voor maatschappelijk vastgoed in de gemeente.

- Om te kunnen voldoen aan de eigen duurzaamheidsambities en de wettelijke verplichtingen zal er worden ingezet op het energieneutraal maken (voor zover mogelijk) van het maatschappelijk vastgoed dat in eigendom van gemeente Hengelo is.
- De verduurzaming van schoolgebouwen is in het Integraal huisvestingsplan Onderwijs (IHP) opgenomen en wordt daarin uitgewerkt.
- Voor maatschappelijk vastgoed dat niet in eigendom is van de gemeente zullen geen (directe) investeringen worden gedaan. De verantwoordelijkheid voor het verduurzamen van deze categorie panden is aan de eigenaren en stichtingen.

Voor het maatschappelijk vastgoed in eigendom wordt in het komende half jaar een routekaart opgesteld, waarbij de kansen en uitdagingen voor het verduurzamen op gebouwniveau in beeld wordt gebracht. Deze maatregelen worden op basis van prioriteit in de tijd gezet, zodat de verduurzaming van de panden planmatig kan worden aangepakt.

Het Twentebad, MFA 't Berflo, Kulturhus Hasselo en de gymzaal aan de Merelweg zijn de eerste panden die met dit beleid de komende jaren verduurzaamd worden. De maatregelen hierbij omvatten zowel energiebesparing, energieopwekking en energietransitie.

Op basis van maatwerkadviezen en kengetallen is een schatting gemaakt van de kosten voor het verduurzamen van het eigen maatschappelijk vastgoed. Om het totale eigen vastgoed energieneutraal (voor zover mogelijk) te maken is er een investering nodig van circa € 31 miljoen nodig.

Om de eerste maatregelen te kunnen uitvoeren om de genoemde eerste panden te verduurzamen dient er, gespreid over de periode 2024 t/m 2027, een investering te worden gedaan van € 10 miljoen. De totale maximale jaarlijkse rente- en afschrijvingskosten zijn € 409.000 in 2028 en lopen daarna lineair af. In 2024 en 2025 wordt er € 2 miljoen geïnvesteerd, waarmee de eerste quick-wins gerealiseerd kunnen worden op basis van de huidige inzichten en technologie. Deze quick-wins worden geselecteerd op basis van reeds geplande maatregelen aan de gebouwen. Een investering in 2024 en 2025 voorkomt dat er op een later moment alsnog moet worden geïnvesteerd met het risico op een verhoging van de kosten. In 2026 en 2027 wordt dit bedrag verhoogt naar € 3 miljoen zodat er voldoende budget is om de in ontwikkeling zijnde efficiëntere technische oplossingen te kunnen bekostigen.

Het plan van aanpak dat wordt opgesteld zal een lange termijn strategie bevatten en, naast de quick-wins, ook een prioritering bevatten op basis van wettelijke verplichtingen, natuurlijke momenten en omvang van de maatregelen.

De investering van € 10 miljoen zorgt ervoor dat er een grote stap kan worden gezet richting de wettelijke verplichting om in 2050 CO2 neutraal te zijn. Ook zal het comfort voor de gebruikers van de gebouwen verbeteren. Bovendien is het een kans voor de gemeente om bewoners en ondernemers te inspireren door het goede voorbeeld te zijn.

Evaluatie en ambitieniveau

Dit beleidsvoorstel, en de bijbehorende bedragen, is gebaseerd op het huidige ambitieniveau van het college. Dat betekent niet dat dit voorstel het enige mogelijke scenario is om de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente te realiseren. Zo is er de sterke wens vanuit het college om ook voor maatschappelijk vastgoed niet in eigendom iets te kunnen betekenen in de duurzaamheidsopgave. Hoe dit te faciliteren wordt op een later moment uitgewerkt. Voor scholen is het Integraal huisvestingsplan Onderwijs (IHP) aangewezen als instrument om de verduurzamingsopgave

in te vullen. Om deze redenen is nu de ambitie vastgesteld op het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed dat in eigendom is van de gemeente.

Vertrekpunt van het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed is een langjarige aanpak. Na twee jaar wordt de aanpak geëvalueerd. Hierbij wordt gekeken naar onder andere de ontwikkelingen, de uitgevoerde werkzaamheden en het plan van aanpak en wordt deze getoetst aan het ambitieniveau van het college. Zo wordt er bijgestuurd en zo nodig kan het ambitieniveau worden heroverwogen.

Risico's

Door de grote landelijke vraag voor het verduurzamen van vastgoed, zijn er weinig beschikbare arbeidskrachten die de noodzakelijke maatregelen en installaties kunnen aanbrengen en stijgen de personeels- en materiaalkosten.

24-NB-9.2 Dienstverlening - basisscenario

Advies

We willen graag zichtbaar en concrete stappen zetten in de dienstverlening van de gemeente Hengelo. Versterkt door (landelijke) ontwikkelingen waarin vereenvoudigen, vertrouwen in de overheid en menselijke maat is verbetering van dienstverlening essentieel om stappen te zetten.

Er zijn keuzes te maken in hoe snel en met welke omvang we de dienstverlening verbeteren. Het advies is om te kiezen voor het 'Basisscenario'. Zo zetten we een stap in verbetering door focus met een prioriteitenagenda, geleidelijkheid en het realiseren van projecten (duidelijke taal, procesoptimalisatie, aandacht voor klachten/ervaringen van inwoners en meer afstemming en samenhang in domein overstijgende dienstverlening). Hierdoor realiseren we meer persoonlijke, duidelijke, respectvolle en betrouwbare beleving van inwoners van ons als gemeente.

De inwoner staat centraal, dat is het uitgangspunt in Hengelo. Wij willen dichtbij de mensen staan en werken aan meer vertrouwen tussen de overheid-inwoner. Juist in tijden waarin we verder bouwen aan Hengelo is het belangrijk dat we tussen (en naast) de inwoners, ondernemers en organisaties van onze gemeente staan. We hebben de uitdaging om de dienstverlening zo te organiseren dat het aansluit bij inwoners en kan meebewegen met ontwikkelingen. Als gemeente willen we dienstverlening die op orde is én blijft.

De ambitie van het college is om zichtbaar te investeren in dienstverlening.

Maatschappelijke effecten

In de continu veranderende wereld, kan de ontwikkeling van onze dienstverlening niet stil blijven staan. Bij een moderne overheid horen beleid en dienstverlening in een wisselwerking op elkaar aan te sluiten.

We willen aansluiten bij inwoners (ondernemers, organisaties, enzovoort). Zodat we denken en handelen vanuit dat wat logisch is voor een inwoner (met verschillende vragen en/of behoeften). Zo ervaren inwoners ons als een overheid die persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar is. Dit doen we door samenhang aan te brengen aan de hand van richtinggevende uitspraken over onze dienstverlening (uitgangspunten dienstverlening).

Inwoners gaven in 2022 onze dienstverlening een 6,4 en onze digitale dienstverlening een 6,6. Dit is een dalende lijn ten opzicht van 2021. Tegelijkertijd is het vertrouwen in de overheid op een zeer laag punt en ook in Hengelo zien we dat dit impact heeft in het vertrouwen op de lokale overheid (19% in 2022). We willen en moeten hier aan werken. We willen een lokale overheid zijn die luistert en aansluit bij inwoners. En dat we duidelijk zijn in wat wel of niet kan en betrouwbaar zijn als partner voor de ontwikkeling van de stad. Snelle vooruitgang van (digitale) ontwikkelingen en wetgevingen leidt dat we doorlopend onze dienstverlening moeten spiegelen. Niets doen leidt tot verdere verwijdering tot inwoners en achteruitgang van onze dienstverlening.

Dit doen we door ons handelen, communicatie en/of processen onder de loep te nemen. Zodat inwoners ons contact en processen als gemakkelijk en passend ervaren, én vanuit vertrouwen. We willen dat ervaringen en feedback leiden tot aanscherping van onze dienstverlening. Het leidt tot meer uniforme dienstverlening waardoor producten/diensten/ondersteuning meer op elkaar zijn afgestemd en een inwoner één gemeentelijke organisatie ervaart. We professionaliseren daarmee doorlopend onze dienstverlening.

Het voorstel

De vastgestelde leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar) zijn de basis voor de inrichting van onze dienstverlening. Om ontwikkelingen in Hengelo te kunnen vertalen naar de uitvoering is er een organisatiebrede kijk en richting nodig. Ontwikkelingen door de Omgevingswet en de transformatie van het sociaal

domein vragen om een uniforme kijk op dienstverlening. Daarom zijn ambtelijk uitgangspunten dienstverlening vastgesteld als nadere uitwerking van de leidende motieven. De uitgangspunten geven verdere duiding van de leidende motieven. De uitgangspunten hebben als doel dienstverlening en de verbetering ervan voor de ambtelijke organisatie concreet en hanteerbaar te maken.

Dit vraagt uitvoering en (concreet) vervolg. Dienstverlening is van de hele organisatie, en dit gaat niet vanzelf. Er zijn daarom keuzes te maken in hoe snel en met welke omvang we dienstverlening verbeteren. We constateren dat de beschikbare middelen en capaciteit op dit moment niet in lijn zijn met de omvang van de opgave 'inwoner centraal' en het verbeteren van dienstverlening.

Het niet beschikbaar stellen van budget voor de uitvoering van de 'uitgangspunten dienstverlening' leidt tot meer incidentele verbeteringen. De ontwikkelingen (zoals digitaal en wetgevingen) vragen aandacht en regie. Door niet te investeren kiezen we voor sturen op basis van signalen, in plaats van het vroegtijdig inspelen op ontwikkelingen en kansen. Het niet inspelen hierop leidt tot stilstand van de dienstverlening en het versterkt van het gebrek aan vertrouwen tussen inwoners en de overheid. Bovendien is zonder te investeren het faciliteren van de organisatie onvoldoende om de stappen te kunnen zetten in de verbetering van onze dienstverlening.

We zien drie (cumulatieve) scenario's:

- Nul - huidige inzet en geen projecten + training duidelijke taal (€ 30.000)
- Basis - geleidelijk en extra projecten (incidenteel € 294.000)
- Plus - sneller en extra projecten verbetering dienstverlening (incidenteel € 533.000)

Nulscenario

We werken in kleine stappen en incidenteel aan de basis op orde. De 'uitgangspunten dienstverlening' zijn richtinggevend in onze dienstverlening. We optimaliseren op basis van reacties of klachten. We accepteren dat er minder integraliteit en verschil is in onze dienstverlening naar inwoners. We adviseren de domeinen (vraag gestuurd) hoe de dienstverlening eruit zou mogen zien. Wettelijke vereisten zijn hierbij het uitgangspunt.

Het college geeft aan zichtbare verbetering van dienstverlening te willen realiseren. Het toepassen van direct duidelijke taal naar inwoners is daarin de basis om de inwoner centraal te stellen. We stimuleren direct duidelijke taal door training van medewerkers.

Extra budget: € 30.000 trainingsbudget voor 'direct duidelijke taal'. Na twee jaar vindt evaluatie plaats.

Basisscenario

Om echt stappen te zetten in dienstverlening vraagt dit inzet en aandacht. We werken aan een goedgeregelde basis door aan te sluiten bij natuurlijke momenten of projecten. We toetsen hoe we handelen en onze processen aan de 'uitgangspunten dienstverlening'. We brengen focus aan door te werken met een prioriteitenagenda. Mede hierdoor zorgen we voor samenhang tussen verschillende producten/diensten en/of tussen domeinen.

De - door het college - gewenste projecten voor dienstverleningsverbetering vraagt uitvoeringsbudget.

We zetten in op het *herschrijven van onze teksten* (digitaal en op papier) in direct duidelijke taal. De coördinatie, ondersteuning in het herschrijven van medewerkers en training vraagt € 95.000 voor drie jaren om een inhaalslag te realiseren in direct duidelijke teksten (waarvan 0,6 fte = € 65.000 en € 30.000 uitvoeringskosten). Daarnaast zetten we in op procesoptimalisatie door verbetertrajecten te starten. Verbetering gaat veel over het wegnemen van belemmeringen (vereenvoudiging). We hebben op dit moment geen procesadviseur per domein beschikbaar. Dit willen we versterken door 1 procesadviseur extra aan te stellen (€ 109.000).

Bovendien willen we meer *aandacht voor klachten, tips en feedback* van inwoners. Daarom zetten we meer in op het luisteren naar inwoners en het leren van ervaringen en de praktijk door monitoring en/of coördinatie of activiteiten (€ 30.000 – nadere afstemming is nog nodig en sluit aan bij 24-NB-6.6 'Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator').

Het toepassen van de 'uitgangspunten dienstverlening' op ons werk vraagt heldere coördinatie en aandacht. Het aanbrengen van de (domein overstijgende) samenhang in dienstverlening en het inspelen op ontwikkelingen (Omgevingswet, Transformatie sociaal, digitale transformatie) vraagt meer dan wat nu beschikbaar is. Daarom versterken we de samenhang door extra 0,5 fte in de rol van regie op dienstverlening toe te voegen (€ 61.000).

Extra budget: verbeterprojecten dienstverlening, als onderdeel van het uitvoeringsbudget dienstverlening: incidenteel € 294.000. Na twee jaar vindt een evaluatie plaats om te bekijken wat er vanaf 2027 incidenteel en structureel benodigd is.

Plusscenario

Om sneller stappen te kunnen zetten in ontwikkelingen en samenhang in dienstverlening breiden we het aantal projecten van het basisscenario uit. We zetten extra in op *procesoptimalisatie* zodat we meer impact kunnen maken bij hoe inwoners (€ 217.000, 2 fte). Ook *intensiveren we het herschrijven van onze teksten* in direct duidelijke taal waardoor we sneller tot verbeterde teksten komen (€ 117.000, waarvan 0,8 fte).

Extra budget: verbeterprojecten dienstverlening, als onderdeel van het uitvoeringsbudget dienstverlening: incidenteel € 533.000. Na twee jaar vindt een evaluatie plaats om te bekijken wat er vanaf 2027 incidenteel en structureel benodigd is.

Risico's

Door de arbeidsmarktkrapte kan er vertraging ontstaan in het starten van een medewerker met taken of opdrachten. Daarnaast is dienstverlening een dwarsthema dat van alle medewerkers is en verschuiving van gedrag kan betekenen. Het verbeteren van dienstverlening betekent daarom ook inspanningen binnen (lopende) projecten en het bewustzijn vraagt tijd.

24-NB-9.3 Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario

Advies

We adviseren te kiezen voor het 'basis scenario'. Hierdoor maken we een duidelijk fundament voor het betrekken van inwoners als onderdeel van het werk als gemeente. Daarvoor wordt de benodigde capaciteit en facilitering voor participatie geregeld. Indien de behoefte vanuit college of raad er is om een intensief participatietraject te doorlopen (zoals een burgerberaad), zal hiervoor apart (incidenteel) budget voor vrijgemaakt moeten worden.

De inwoner staat centraal, dat is het uitgangspunt in Hengelo. De behoefte om invloed uit te oefenen op de omgeving of situatie neemt bij inwoners toe. Dat vraagt doorlopend contact en interactie. Wij willen dicht bij de mensen staan en werken aan meer vertrouwen tussen de overheid-inwoner. Juist in tijden waarin we verder bouwen aan Hengelo is het belangrijk dat we tussen (en naast) de inwoners, ondernemers en organisaties van onze gemeente staan. Het college heeft aangegeven participatie in mindere én grotere mate te verwachten bij thema's in de sociale, fysieke of bedrijfsvoering domeinen.

Maatschappelijke effecten

We willen proactief de samenwerking met de samenleving opzoeken (aan de hand van het Denkkader participatie). Met inwoners, organisaties, ondernemers, (keten)partners en andere betrokkenen. We willen hen meer betrokken laten voelen bij Hengelo.

Het vertrouwen in de overheid is op een zeer laag punt en ook in Hengelo zien we dat dit impact heeft in het vertrouwen op de lokale overheid (19% in 2022). We willen en moeten hier aan werken. We willen een lokale overheid zijn die betrouwbaar is als partner voor de ontwikkeling van de stad. Door dit samen te doen met inwoners kunnen we onze doelen beter en effectiever bereiken. Niets doen leidt tot verdere verwijdering tot inwoners en stilstaan als gemeente. Daarom willen we de inwoner (blijvend) centraal stellen in ons handelen en contact door betrokkenheid te organiseren.

Dat doen we door te luisteren en doorlopend in gesprek te zijn met de stad. In Hengelo staan we open voor en geven we de mogelijkheid dat iedereen kan meedenken, meedoen en invloed kan uitoefenen op gemeentelijke plannen, beleid en de uitvoering daarvan. We creëren betrokkenheid. Ook geven we hen de mogelijkheid om een eigen initiatief te realiseren. We willen meebewegen met ideeën of inbreng vanuit de stad, kijkend naar wat praktisch kan en wettelijk mag. Specifiek betrekken we kinderen bij ons als gemeente (jonger dan 18 jaar). Juist omdat zij een verrassende kijk kunnen hebben op onderwerpen die nu en in de toekomst spelen.

Toelichting op het voorstel

In 2022 is het 'denkkader participatie' door de gemeenteraad vastgesteld dat helpt bij de afweging of en hoe we participatie willen vormgeven. Om de juiste stap naar de uitvoering te maken is meer inzet nodig. We werken daarmee

aan een 'participatieve organisatie', als stip op de horizon; een organisatie dat participatie op een herkenbare en effectieve manier toepast in de het dagelijks werk.

Participatie vraagt extra inzet en kennis

Zinnvolle participatie vraagt iets van alle partijen; inwoners, raad, college en ambtelijke organisatie. Het kost ook tijd en inzet wil je dit goed uitvoeren. Wij hanteren de volgende uitgangspunten:

- Participatie is van iedereen; het is onderdeel van onze taak als (lokale) overheid
- Participatie krijgt en vraagt meer maatschappelijke, politieke en personele aandacht en tijd;
- Participatie is een (nieuwe) vaardigheid die je kan leren en continue moet ontwikkelen;
- Participatie vraagt goede facilitering en continue ondersteuning.

In welke mate en met welke impact is een keuze. Daarin zien we drie (cumulatieve) scenario's:

- Nul huidig beleid (geen aanvullende capaciteit) plus opleidingsbudget (€ 10.000)
- Basis extra capaciteit op o.a. ondersteuning, coördinatie en communicatie (€ 115.000)
- Plus extra capaciteit voor meer facilitering & zichtbaarheid en 1 á 2 grote participatietrajecten per jaar (€ 280.000)

Niets doen leidt tot versterking van de kloof tussen inwoners en ons als gemeente. Als we niet extra inzetten op participatie, dan betekent dat het denkkader participatie zeer beperkt wordt geborgd in ons handelen. Het zal meer ad hoc zijn en op basis van geleidelijkheid. De betrouwbare overheid die we willen zijn naar onze partners is daarmee niet eenduidig en continu. Zonder investering, werken we niet uniform met partijen en inwoners. De gewenste transparantie, betrouwbaarheid en het werken aan vertrouwen naar inwoners is daarmee geen prioriteit.

De keuze is tussen de volgende scenario's (cumulatief):

Nulscenario

We werken aan de hand van het denkkader en beoordelen per onderwerp of en hoe (vorm, impact) participatie gewenst is. We informeren en adviseren op basis van vragen vanuit inwoners (en andere doelgroepen zoals ondernemers, maatschappelijke partners). Daarmee zetten we voort wat we nu doen en met de beschikbare capaciteit (vanuit bijvoorbeeld projecten, adviseur participatie, communicatie, beleid, enzovoort). Daar valt ook de opdracht van kindinclusie, waarbij we minimaal 3 keer per jaar kinderen/jongeren via een Baas boven Baas traject betrekken bij een relevant en actueel thema. Aanvullend trainen we medewerkers in het toepassen van het denkkader en (nieuwe) participatievormen.

Extra budget: incidenteel 10.000 euro voor centrale opleidingskosten, na twee jaar evalueren we de gemaakte keuzes.

Basisscenario

Aanvullend op het nulscenario investeren we in het verhogen van specialistische kennis bij medewerkers die veel of met grote participatie trajecten van doen hebben. Zo zorgen we bijvoorbeeld voor extra capaciteit in het begeleiden van informatie-/participatiebijeenkomsten, verbinding met communicatie, inspirerende participatievormen (van bijvoorbeeld andere gemeenten) en verstevigen we de (coördinatie op) het aanjagen, adviseren, kennisdelen, leren en evalueren van participatietrajecten (met bijv. een interne kennisbank). **Specifiek** organiseren we een bijeenkomst voor nieuwe inwoners van Hengelo om hen welkom te laten voelen en kennis te laten maken met Hengelo (€ 5.000). Ook op het betrekken van kinderen/jongeren doen we een stap meer. Kinderen of jongeren waarderen we voor hun bijzondere inzet of prestatie voor de samenleving van Hengelo door een onderscheiding/jeugdintje te geven. Daarnaast vragen we kinderen om te komen met het 'beste idee' voor Hengelo (suggestie in het kader van Baas boven Baas festival). Hiervoor stellen we geld ter beschikking voor de uitvoering van het plan.

Extra budget: 0,5 fte extra adviseur participatie en kindinclusie (€ 55.000), € 50.000 uitvoeringsbudget participatie, € 10.000 uitvoeringsbudget kindinclusie. Na twee jaar evalueren we de gemaakte keuzes.

Plusscenario

We intensiveren de expertise en facilitering bij participatietrajecten. Voor inwoners is daarmee (nog) beter en vaker zichtbaar dat we ze betrekken bij en vragen om invloed uit te oefenen op belangrijke beleidsthema's, projecten en ontwikkelingen in de stad. We zetten dit kracht bij door jaarlijks over een nader te bepalen onderwerp met de raad een

intensief participatietraject te doorlopen (denk aan een burgerberaad). Zulke trajecten vragen veel tijd en capaciteit. Ervaring bij andere gemeenten en trajecten geeft aan dat dit rond de € 100.000 kost. We reserveren in dit scenario budget voor 1 grote of 2 kleine trajecten.

Extra budget: 1,0 fte extra adviseur participatie en kindinclusie (€ 110.000), €10.000 uitvoeringsbudget kindinclusie, € 160.000 uitvoeringsbudget, inclusief intensief participatietraject. Na twee jaar evalueren we de gemaakte keuzes.

Risico's

Door de arbeidsmarktkrapte kan er vertraging ontstaan in het starten van een medewerker met taken of opdrachten. Daarnaast is het betrekken van inwoners een dwars-thema dat van alle medewerkers is en verschuiving van gedrag kan betekenen. Dit bewustzijn is een veranderproces dat tijd vraagt.

24-NB-9.4 Aanjaagbudget Talentopgave (aantrekken, boeien, binden, ontwikkelen)

Behoud talent ten behoeve van de koers 2040

De ambities in de koers voor 2040: Samen werken aan een sterke economie, samen leven in een aantrekkelijke stad zijn groot. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart/bruto Twents geluk/voorzieningsniveau) verder vergroten en op peil houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterkste kanten en onderscheidende ambities: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene technologische topregio. Bij het werken aan deze ambities is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent en jonge gezinnen een van de grootste opgaven, aangezien de beroepsbevolking in Hengelo en Twente de komende decennia fors daalt. We beschouwen deze opgave als een vliegwieltje voor het realiseren van de koers en het behoud van kwaliteit van leven in de toekomst.

Maatschappelijke effecten

De beroepsbevolking in Twente daalt fors de komende jaren. Dit kan er toe leiden dat bedrijven op de langere termijn gaan verplaatsen naar gebieden met meer potentiële werknemers, omdat er steeds minder Hengeloërs en Twentenaren zijn die onze (innovatieve, technologische) maakindustrie in stand kunnen houden. En dan zijn er ook minder mensen om onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil houden. Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen werknemers steeds meer kiezen waar ze gaan werken. Een aantrekkelijke woon-, werk-, leef- en ontwikkelomgeving wordt daardoor steeds meer een doorslaggevende factor voor behoud en groei van de beroepsbevolking. Daarbij is het cruciaal om gebruik te maken van ons trotse fundament met de erfenis vanuit de metaal- en ingenieurshistorie en dat door te ontwikkelen naar de bruisende stad van de 21ste eeuw.

Voorstel

Met dit voorstel willen we een bijdrage leveren aan het tegengaan van de ongewenste maatschappelijke effecten van vergrijzing, door de talentopgave in samenhang aan te pakken en te koppelen aan lopende processen (uitwerking RSIA, SHE, lobby). Doel is dat er ook op de lange termijn voldoende talent, in de vorm van zowel knappe koppen als gouden handen, is om onze (innovatieve, technologische) maakindustrie te laten bloeien en onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil te kunnen houden. Op basis van voorgaande is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent en jonge gezinnen een belangrijke, zo niet de belangrijkste strategische opgave voor Hengelo. Al het talent is belangrijk voor de Hengelose/Twentse economie, maar vraagt om verschillende aanpakken: Het praktisch geschoold talent werkt veelal op de plek waar ze wonen en daarom koesteren we deze grote, waardevolle groep en zetten we in op ontwikkeling van deze groep. Het werken aan dit deel van de opgave hangt heel erg samen met het arbeidsmarktbeleid.

Voor de theoretisch geschoolden wordt steeds duidelijker dat een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving van doorslaggevende aard is voor het aantrekken van deze groep jong talent en jonge gezinnen. Het is van cruciaal belang dat we investeren in zaken die het voor een nieuwe generatie aantrekkelijk maken om in Hengelo te willen wonen en werken. Dat vraagt om een nieuwe en integrale aanpak waarin onderzoeken, stimuleren, netwerkvorming, samenwerken met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie en bedrijfsleven, marketing, promotie en acquisitie de pijlers zijn.

Om te komen tot een integrale aanpak moet in samenwerking met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie, bedrijfsleven en met vertegenwoordiging uit de doelgroepen in kaart worden gebracht hoe we een dynamische stedelijk cultuur kunnen ontwikkelen die een aantrekkende en bindende factor is voor de nieuwe doelgroep(en) en de generatie van de toekomst. Die komt niet vanzelf. Dat vraagt lef en middelen om te investeren

in adviezen en onderzoek naar wat **specifieke** doelgroep(en) belangrijk vinden, wat bindende factoren zijn voor een aantrekkelijke stad, in verbinding maken, dialoogsessies organiseren, strategie bepalen, in stimuleren, regisseren en faciliteren. Daarnaast vraagt het ook investeren in (externe) projectleiding, in uitvoering van quick wins en nieuwe initiatieven, concrete ingrepen in de openbare ruimte en marketing en acquisitie.

De opgave kan dus op verschillende manieren concreter gemaakt worden; van inzetten op samenwerking met partijen wat leidt tot concretere resultaten, tot een ingreep in de openbare ruimte waar door de doelgroep om gevraagd is. En van een pilot/experiment tot een voortrekkersrol vervullen als gemeente daar waar kansen worden gezien (net wat verder gaan dan strak houden bij de gemeentelijke rol – om de noodzakelijke verandering te kunnen faciliteren).

Voor deze opgave stellen wij voor een reserve aanjaagbudget talentopgave te vormen voor de ontwikkelingen die we voor ogen hebben.

24-NB-9.5 Gratis herinnering invorderingsproces belastingen

Maatschappelijke effecten

Als wij besluiten om na het einde van de betalingstermijn van een aanslag lokale **heffingen** als eerste een betalingsherinnering te sturen (zonder kosten voor de inwoner) in plaats van direct een aanmaning zoals nu (met kosten voor de inwoner) verlenen we een extra service aan de inwoner die vergeten is om te betalen. Inwoners die automatische incasso hebben verleend kan dit niet overkomen. Ook de doelgroep, die problemen heeft om te betalen is hier niet mee geholpen, omdat deze ook na de herinnering niet opeens wel kan betalen. Niet alle inwoners profiteren.

Toelichting op het voorstel

In het private incassoproces zegt de Wet op de Incassokosten (WIK) dat een klant die niet heeft betaald één kosteloze herinnering moet krijgen waarna men vanaf de datum van ontvangst van deze herinnering 14 dagen de tijd heeft om te betalen.

De overheid neemt een uitzonderingspositie in: volgens de Invorderingswet 1990 mogen overheden direct een aanmaning sturen. De aanmaningskosten bedragen € 8 tot een openstaande post van € 454 en € 18 bij een openstaande post vanaf € 454.

De Tweede Kamer heeft in oktober 2022 de motie Dekker-Abdulaziz en Kat aangenomen waarin het de regering verzoekt overheden op te roepen om eerst een kosteloze betalingsherinnering te sturen indien een aanslag niet tijdig is voldaan. Tevens verzoekt de Kamer de regering te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn overheidsinstanties hiertoe te verplichten. Die verplichting is er nog niet. Hierbij is de motivatie dat gezien de economische situatie in huishoudens de kans stijgt, dat betaling van belastingaanslagen worden uitgesteld. De verwachting is dat de maatregel leidt tot minder aanmaningen, maar in mindere mate ook minder mensen in het deurwaarderstraject.

De op zich sympathieke motie heeft twee gevolgen, die doorvoering niet direct logisch maken:

1. De doelgroep is beperkt, omdat bij lokale **heffingen** zeer veel automatische incasso wordt toegepast. Het helpt bovendien niet de inwoners met een smalle beurs die moeite hebben om te kunnen betalen. Een deel van laatste genoemde groep kan ook na een herinnering niet betalen. Deze worden hooguit getriggerd om eerder te komen tot betalingsafspraken. Maar dit is ook al mogelijk na ontvangst van de aanslag. Wie actie onderneemt richting GBTwente om een betalingsregeling af te spreken gaat geen aanmaning krijgen.
2. Gemeenten gaan hierdoor meer kosten maken door de extra tussenronde in de incasso. Deze wordt wel grotendeels gecompenseerd door minder aanmaningen. Daarbij zullen gemeenten de inkomsten missen van het aanmaningstraject. De verwachting is dat hierdoor ook 25% minder dwanginvorderingen ontstaan, waardoor ook deze baten niet meer gaan binnenkomen. Op jaarbasis gaat het, al naar gelang het aantal deurwaarderstrajecten vermindert, om een bedrag tussen € 70.000 en € 150.000 op jaarbasis. We stellen voor om uit te gaan van het gemiddelde van beide.

Als we tot de maatregel besluiten moeten we tevens besluiten of we de kosten (incl. opbrengstenderving) willen dekken. We kunnen de kosten op de inwoners gaan verhalen door een hogere **heffing** (OZB en/of Rioolheffing en/of Afvalstoffenheffing) of deze kosten accepteren als kosten van invordering, waarmee deze leiden tot een verlaging van het saldo van de belastinginkomsten.

Het verhalen van toegenomen lasten op alle inwoners omdat een deel van de inwoners een betaalsignaal nodig heeft om te betalen kan op weerstand stuiten. Inwoners die moeite hebben met betalen kunnen de aanslag al aangrijpen om een verzoek tot een betalingsafpraak of—uitstel te doen. De maatregel lijkt daarmee niet dé remedie voor de door de Tweede Kamer gesignaleerde ontwikkeling.

Daarentegen is ons door de Tweede Kamer gevraagd om de maatregel door te voeren. De belastingdienst en meerdere gemeenten hebben hier al toe besloten.

Het is de vraag of wij baten willen blijven inboeken die het gevolg zijn van nalatigheid bij inwoners. Als we kunnen helpen om minder inwoners in het deurwaarderstraject te krijgen is dat maatschappelijk wel een gewenste ontwikkeling.

Risico's

Als we dit voorstel doorvoeren zonder **financiële** dekking gaat dit ten kosten van het structurele evenwicht in de begroting. Als we het **financiële** nadeel in de **heffingen** betrekken verschuiven we het probleem van inwoners die geen actie ondernemen als ze moeten betalen naar alle inwoners.

24-NB-9.6 Afschaffen hondenbelasting

Maatschappelijke effecten

In Hengelo betalen circa 5.670 huishoudens voor in totaal ca 6.100 honden hondenbelasting. Deze huishoudens zullen bij **afschaffing** gemiddeld (één en meer honden per huishouden) een lastenvoordeel krijgen van € 109.

De belasting is primair een algemene inkomstenbron voor de gemeente. Ze zal in beperkte mate helpen bij het reguleren van hondenbezit, maar de invloed daarop is beperkt.

Voor de begroting 2024 betekent dit een structureel nadeel van circa € 576.000. De baten nemen af met € 616.000. De perceptielasten van GBTwente nemen af met € 40.000. Daarnaast zullen we gedurende 2 jaren desintegratiekosten betalen, omdat GBTwente in staat moet zijn om de vaste lasten aan te passen op de nieuwe situatie. Dit is naar schatting € 16.000 over 2 jaren.

Deze inkomstenvermindering kan uw raad beperken door een andere algemene belastingsoort aan te wijzen en deze met hetzelfde (of een lager bedrag bij gedeeltelijke compensatie) te verhogen. Andere gemeenten hebben hiervoor bijvoorbeeld de OZB of de toeristenbelasting verhoogd. **Bestemmingsheffingen** als riool- of afvalstoffenheffing komen hiervoor niet in aanmerking, omdat inwoners hiervoor niet meer dan de lasten voor de uitvoering van de taak mogen betalen. Ook een verlaging van structurele lasten is mogelijk. Compenseren door onttrekking aan reserves is evenmin een goede oplossing. Dan dekken we een structureel gat met incidentele middelen.

Toelichting op het voorstel

Hondenbelasting is geen doelbelasting, maar een algemene belasting, waarvoor de gemeente geen lasten hoeft te verantwoorden. De gemeente mag de opbrengsten als algemeen dekkingsmiddel inzetten. In Twente hebben tot en met 2023 alle gemeenten, uitgezonderd Hengelo, Enschede en Rijssen-Holtten de hondenbelasting afgeschaft.

In dit voorstel is niet opnieuw ingegaan op alle voor- en tegenargumenten. Op 13 maart 2023 is aan raadsleden een ambtelijke toelichting gegeven over alle aspecten van (het afschaffen van) hondenbelasting. De presentatie is nagestuurd. Deze kan u helpen bij het besluiten over dit voorstel.

Risico's

Het is de vraag of we ons **afschaffing** kunnen veroorloven nu de lasten al fors toenemen als gevolg van de sterk toegenomen **inflatie** en loonkosten en de onzekerheid over de compensatie die we in het gemeentefonds mogen verwachten.

24-NB-9.7 Uitbreiding budget datagedreven sturing

Sinds 2020 investeert Hengelo in een meer datagedreven manier van werken in de organisatie. Allereerst vanuit het programma 'Datagedreven sturing' en vervolgens vanuit het in de lijn belegde Kern Datateam. Door de aandacht en energie op dit onderwerp zijn er in de afgelopen twee jaar goede stappen gemaakt richting een meer datagedreven organisatie. Dit werd bevestigd in het onderzoek van de rekenkamer, welke eind 2022 werd opgeleverd.

Vanuit de organisatie is de nut en noodzaak van deze manier van werken onderkend. Vanuit management en bestuur wordt verwacht dat beleid wordt opgesteld met onderbouwing van data en dat er monitoring ingericht wordt. Gezien alle uitdagingen in onze stad, zoals wijkgericht werken, transformatie in het sociaal domein en programma binnenstad, waarbij de inzet van data een cruciale rol speelt is het noodzakelijk om nu te investeren in datagedreven sturen. Hiermee zijn we in staat om te kunnen voorzien in de toenemende vraag naar data en informatie. Deze vraag overstijgt op dit moment al de huidige mensen/middelen waardoor een keuzes moeten worden gemaakt.

In de 'Principes voor digitale samenleving' dat tijdens de afgelopen ALV op 2 december 2022 van de VNG is aangenomen is expliciet opgenomen dat een functionerende democratie vraagt dat gemeenten een sterke informatiepositie hebben, om hun rol bij de verschillende 'checks and balances' te vervullen. Om hier invulling aan te kunnen geven is een goede uitvoering en governance op datagedreven sturing noodzakelijk. Daarnaast is in het jaarplan van de VNG, waar wij mee hebben ingestemd, veel aandacht besteed aan "Verantwoord datagedreven werken". In 2023 wordt de datastrategie van de VNG gefinaliseerd en wordt de aanpak bestuurlijk verankerd via commissies en opgenomen als onderdeel van de Verenigingsstrategie 2023.

De verplichtingen die wij zijn aangegaan zijn overigens niet de belangrijkste drijfveer waarom wij willen investeren in datagedreven sturing. Wij zijn overtuigd dat het gebruik van data als een middel kan worden ingezet om de dienstverlening te verbeteren en een goed functionerende democratie vorm te geven.

Om de volgende stap te kunnen zetten in datagedreven sturen is het essentieel om deze manier van werken te verankeren in het primaire proces. Om dit te realiseren is een bredere, intensievere aanpak nodig. Deze aanpak wordt in 2023 uitgewerkt in de datastrategie. Om vanuit deze strategie direct te kunnen doorpakken is het nodig om eenmalig en structureel te investeren. De investering is tweeledig; enerzijds uitbreiding en investering in de interne capaciteit in het Kern Datateam en anderzijds extra budget voor het uitzetten van dataprojecten bij Kennispunt Twente.

Opstellen en uitvoering van Datastrategie

Vanuit het onderzoek van de Rekenkamer is geconstateerd dat datagedreven sturen nog niet het nieuwe normaal is in onze organisatie. Een van de redenen hiervoor is capaciteit. Met de huidige formatie van 2,89 fte is het niet mogelijk om de gewenste snelheid van datagedreven sturen te behalen. In 2023 wordt er, als navolging van het onderzoek van de Rekenkamer, een datastrategie opgesteld waarin een plan wordt geschetst om de benodigde versnelling te realiseren.

Om in 2024 uitvoering te kunnen geven aan de strategie is een structurele uitbreiding van het Kern Datateam met 1,5 fte (schaal 10) en een extra eenmalige budget van € 150.000 noodzakelijk. De uitbreiding van het Kern Datateam zorgt voor de noodzakelijke extra slagkracht, waardoor er meer dataprojecten kunnen worden uitgevoerd. Het eenmalige budget wordt voornamelijk gebruikt voor de borging van datagedreven sturen in de organisatie, waarbij op onderwerpen als eigenaarschap, verantwoord gebruik van data (ethiek) en datageletterdheid geïnvesteerd wordt. Vanuit de op te stellen datastrategie zal duidelijker worden welke specifieke, meerjarige investeringen noodzakelijk zijn en in de Zomernota van 2024, indien noodzakelijk, worden opgenomen.

Onderzoeksbudget Kennispunt Twente

Kennispunt Twente (KPT) is onze partner voor onderzoek en statistiek. Samen met onze organisatie voeren zij dataprojecten uit. Variërend van onderzoeken onder het HengeloPanel tot het ontsluiten van landelijke bronnen voor lokaal/regionaal gebruik. Voor de uitvoering van deze projecten is een jaarlijks budget beschikbaar. We zien een duidelijke stijging in de vraag naar het uitvoeren van monitoring en onderzoeken. Logisch natuurlijk gezien de eisen die gesteld worden aan het kunnen onderbouwen van beleid en evaluatie van beleid op basis van data. De afgelopen jaren is het structurele budget (€ 150.000) niet meer toereikend gebleken. De vraag uit de organisatie naar monitors en onderzoeken in 2023 is € 60.000 hoger.

In 2022 is een visie opgesteld over de samenwerking met KPT waarin wij als Hengelo hebben gesteld dat het Kern Datateam de coördinerende en adviserende rol heeft in alle projecten die KPT voor ons uitvoert. Vanuit deze rol

wordt er op toegezien dat de projecten goed landen in de organisatie en dat er wordt toegezien op een verantwoord gebruik van data. Om de structurele hogere vraag naar monitors en onderzoeken uit te kunnen blijven voeren zijn logischerwijze extra coördinerende en adviserende werkzaamheden benodigd. De kosten hiervoor zijn begroot op € 35.000 en worden in deze Zomernota gevraagd op basis van de feitelijke uitzetting van het aantal onderzoeken en monitors uit 2023. We kiezen ervoor om de kosten voor het KPT voor het uitvoeren van de nieuwe monitors en onderzoeken (€60.000) te financieren vanuit de projecten van de afdelingen en deze dus niet in deze Zomernota als uitbreiding op te nemen.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Data speelt een steeds belangrijkere rol spelen in ons dagelijkse werk en dat zal alleen nog maar meer worden. Indien we niet investeren kunnen we geen gehoor geven aan de toenemende vraag naar data (intern en extern). Hierdoor ontstaat de kans dat we niet in staat zijn om ons beleid op basis van data vorm te geven, te verantwoorden en te evalueren. Vanuit de raad ligt er de opdracht om data verantwoord te gebruiken en onze basis op orde te brengen en houden. Als we de basis niet snel genoeg op orde krijgen (bijvoorbeeld kwaliteit van data) en de vraag naar het gebruik van data blijft groeien, gaan we uit de pas lopen, waardoor de kans bestaat dat we onze besluiten op verkeerde data nemen. Ook kan er zonder investering geen invulling worden gegeven aan de opzet van een kader voor ethisch verantwoord gebruik van data, zoals aan de raad is toegezegd.

Indien het budget voor KPT niet wordt uitgebreid kunnen we de coördinatie voor de monitors en onderzoeken niet vormgeven. Hierdoor ontstaat de situatie dat er niet voldoende wordt gestuurd op verantwoorde inzet van data. Waaronder het, indien nodig, uitvoeren van DEDA's en DPIA's waarbij ethische en privacyaspecten aan het licht komen. Indien dit niet zorgvuldig gebeurt kan het in het ergste geval leiden tot oneigenlijke inzet van data met als gevolg het opleggen van boetes door de Autoriteit Persoonsgegevens.

24-NB-9.8 Uitbreiding recruitment

Onze gemeente heeft stevige ambities, voor een belangrijk deel vertaald in de strategische opgaven die de komende jaren tot uitvoering moeten komen. Daarnaast zetten we structureel in op een stevige, kwalitatieve (bedrijfsvoerings)basis die op orde moet zijn en blijven. Om deze ambities te realiseren onder gelijktijdige handhaving c.q. doorontwikkeling van onze dienstverlening is het van belang dat we de goede mensen binnenhalen en – uiteraard – behouden. Dit wordt de komende jaren een forse opgave gelet op de situatie op de arbeidsmarkt, het aantal medewerkers dat met pensioen gaat en de toenemende vraag naar medewerkers met specifieke competenties in relatie tot de opgaven (w.o. de gewenste schaa sprong) waar wij als gemeente Hengelo voor staan.

(Maatschappelijk) effect

De arbeidsmarkt in Nederland is krap en zal dat de komende jaren nog blijven. Een goede invulling van vacatures is- en wordt steeds lastiger en dat merken we. In het afgelopen jaar zijn er, zoals gepresenteerd in de jaarrekening, aanzienlijk minder personeelslasten geweest dan geraamd (€ 2,3 miljoen) als gevolg van vacatures die niet konden worden ingevuld door de krappe arbeidsmarkt. Daarnaast is niet voor alle vacatures geschikte inhuur gevonden. Voor de komende jaren verwachten we, op basis van verloop in de afgelopen jaren en verwachte uitstroom in de komende jaren, gemiddeld 150 vacatures per jaar. Bovendien hebben we een groeiambitie om ons voorzieningenniveau op peil te houden. Daar komt bovenop dat de krapte op de arbeidsmarkt ongewenst verloop naar andere werkgevers vergroot.

Toelichting op het voorstel

In tijden van een ruime arbeidsmarkt die we in de afgelopen jaren kenden, is de werving en selectiecapaciteit wegbezuinigd en het beschikbare budget teruggebracht naar € 30.000 per jaar. Dit budget wordt jaarlijks fors overschreden. In de eerste helft van 2022 waren wij slechts in staat om 50% van onze vacatures zelf te vervullen. Voor de overige vacatures zijn externe wervingsbureaus ingezet die hoge kosten met zich mee brachten (tenminste € 218.000 in 2022). Daarnaast heeft het niet kunnen vervullen van vacatures tot hoge inhuurkosten geleid (€ 2,4 miljoen meer dan begroot).

In de tweede helft van 2022 is door het CMT ingestemd met het actieplan ter verbetering van onze arbeidsmarktpositie. Een van de acties uit dit plan is het verbeteren van onze eigen wervingsmogelijkheden in combinatie met het beter in de markt zetten van ons werkgeversmerk. In oktober 2022 is daarom een corporate recruiter in dienst gekomen. Dit levert veel resultaat op: sinds oktober 2022 is de inzet van externe wervingsbureaus substantieel afgenomen. Veelbelovend, maar de (recruitment)capaciteit is nog niet toereikend:

- Er zijn teveel vacatures voor één recruiter en onze recruiter werkt momenteel meer dan fulltime. Hierdoor kan nog steeds te weinig talent zelf worden gezocht en benaderd (de sleutel voor succes in een moeilijke arbeidsmarkt).
- Daarnaast is er geen rol/hulp in de voorselectie van kandidaten waardoor leidinggevend veel tijd kwijt zijn aan werving en selectie. Dit is tijd die leidinggevend anders kunnen steken in ontwikkeling van medewerkers en teams en dat draagt weer bij aan minder verloop van personeel.
- Naast ondersteuning bij vacatures is het belangrijk dat we werken aan onze arbeidsmarktpositie, zodat we in beeld komen als werkgever bij potentiële kandidaten al voordat er een vacature is.
- Tot slot is betere werving maar een deel van de oplossing. We moeten ons ook richten op behoud van medewerkers. Gelet op onze ambities en de krapte op de arbeidsmarkt wordt het steeds belangrijker om aandacht te schenken aan hoe nieuwe medewerkers landen in onze organisatie, dit noemen we onboarding. Dit vraagt echter coördinatie en organisatie waar op dit moment geen capaciteit voor is.

Vergelijkend onderzoek

We hebben vergelijkend onderzoek gedaan bij meerdere gemeenten (waaronder een aantal van gelijke grootte als onze gemeente). Dat vergelijkend onderzoek leert ons dat een recruiter per jaar gemiddeld 50 vacatures aan kan. We hebben 150 vacatures per jaar en vragen daarnaast capaciteit voor de doorontwikkeling van onze positie op de arbeidsmarkt.

Voorstel verbeteren arbeidsmarktpositie

Dit voorstel nieuw beleid voorziet in de capaciteit die nodig is om de speerpunten ter verbetering van onze arbeidsmarktpositie volgens plan uit te voeren. Uitgaand van 150 vacatures per jaar en een capaciteit van gemiddeld 50 vacatures per recruiter per jaar, is er behoefte aan 3 fte (corporate) recruiter. We vragen derhalve uitbreiding met 2 fte recruiter.

Voor de ondersteuning en persoonlijke begeleiding van kandidaten in het werving en selectieproces en de coördinatie van ons nieuwe onboardingsprogramma is 0,5 fte administratieve ondersteuning nodig.

Tot slot is formatie nodig voor het verbeteren van onze positie op de arbeidsmarkt door middel van arbeidsmarktcommunicatie. Ook daarvoor is 0,5 fte communicatieadvies nodig.

W&S kosten

De verwachte recruitmentkosten voor het draaien van eigen campagnes en autorisaties op sociale media zijn in totaal € 185.000, meer specifiek voor:

- Sociale media (uitgebreide licenties): € 58.000
- Plaatsing vacatures op jobboards: € 20.000
- Inzet recruitmenttools om inclusiever en persoonlijker te werven: € 17.000
- Campagne en marketing: € 80.000
- Assessments en Screenings: € 10.000

Op dit moment is € 30.000 beschikbaar. Dat betekent een uitzetting van € 155.000.

Het totaal benodigd budget bedraagt derhalve € 472.000:

- 2 fte recruiter € 217.000
- 0,5 fte Medewerker HR Services € 46.000
- 0,5 fte arbeidsmarktcommunicatie € 54.000
- W&S budget € 155.000.

Taakstellend ten behoeve van personele budgetten van € 200.000

Zoals hiervoor beschreven is er de afgelopen jaren vanuit de verschillende personele budgetten (onder andere op afdeling en teamniveau) gemiddeld circa € 200.000 op jaarbasis besteed aan inzet van werving en selectiebureaus. Dit is veelal gebeurd zonder de personele budgetten te overschrijden (in 2022 waren de personele lasten en inhuurkosten per saldo nagenoeg budgettair neutraal). Daarom achten wij het realistisch dat er ten behoeve van werving en selectie een bijdrage wordt geleverd vanuit de afdeling en teambudgetten van maximaal € 200.000.

Na aftrek van deze taakstellende bijdrage zijn de kosten voor dit nieuw beleidsvoorstel € 272.000 per jaar (€ 472.000 - € 200.000).

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Indien dit voorstel wordt afgewezen moeten we verder gaan met huidige formatie en budget. Dat betekent dat er onvoldoende capaciteit is om zelf te voorzien in onze werving- en selectiebehoefte. Onze huidige recruiter is maximaal belast en we zetten daarom externe wervingsbureaus in. Het W&S budget blijft jaarlijks overschreden, sturing erop blijft diffuus. Arbeidsmarktcommunicatie wordt ingekocht. Er is geen capaciteit om onboarding goed neer te zetten en coördineren. Voor de ondersteuning en persoonlijke begeleiding van kandidaten in het werving en selectieproces kan het management niet meer dan nu worden ondersteund en ontzorgd. Dit laatste is des te belangrijker nu de komende jaren tevens ingezet moet worden op behoud van talentvolle medewerkers; binden en boeien, waar een belangrijke taak voor het management is weggelegd, wordt steeds belangrijker.

Kortom, als we niet investeren in recruitment, arbeidsmarktcommunicatie en onboarding gaan de problemen naar de toekomst toenemen. We kunnen onze dienstverlening niet op peil houden en onze ambities voor de stad niet volledig c.q. tijdig realiseren. Daarnaast lopen we het risico dat door een tekort aan personeel de werkdruk toeneemt, wat zorgt voor meer verzuim en verloop. Een vicieuze cirkel waar we niet in willen komen. Dit is een structurele opgave die we niet kunnen realiseren als we niet over de juiste en voldoende mensen beschikken.

24-NB-9.9 Project- en programmacontrol

Projectcontrol is een kritieke voorwaarde om op het gebied van de grote risicovolle projecten in control te blijven. Juist de strategische agenda kenmerkt zich door dit soort projecten en programma's waardoor er een directe link is met de onderwerpen uit de strategische agenda. Zowel op het gebied van projecten en programma's in het fysieke, sociale als bedrijfsvoeringsdomein.

Maatschappelijke effecten

Door op een goede en professionele manier de projecten beheersbaar te houden beogen we een bijdrage te leveren aan:

- een doelmatige besteding van publieke middelen;
- het weloverwogen besluiten over het al dan niet accepteren van risico's en de gevolgen ervan. Op zowel financieel, maar ook op het gebied van politiek-bestuurlijke en juridische risico's.

Toelichting op het voorstel

Het college heeft in januari 2023 de visie op control vastgesteld. Hierover heeft het college u geïnformeerd. Kern van deze visie is dat we doen wat we met elkaar hebben afgesproken. Met andere woorden: we willen in control zijn, waarin bewuste afwegingen worden gemaakt in het al dan niet nemen van risico's. Zeker ook op het gebied van programma's en projecten. Juist op het gebied van projectcontrol is de afgelopen jaren op verschillende momenten gebleken dat we hierin de nodige slagen te maken hebben. Zeker ook met het oog op de uitdagingen waar de gemeente naar de toekomst toe voor 'aan de lat' komt te staan.

Hengelo voert tal van programma's en projecten uit met publieke middelen met een omvang van miljoenen euro's die zich uitstrijken over meerdere jaren. Deze projecten en programma's worden in lijn met de **sturingsfilosofie** als instrument gebruikt om een (maatschappelijk) doel of resultaat te bereiken. Veelal worden deze projecten uitgevoerd in een complexe omgeving waarin met meerdere partijen moet worden samen gewerkt. Dat vraagt een professionele projectorganisatie. Waarin het van belang is (gestructureerd) zicht te hebben op eventuele risico's die het realiseren het doel/resultaat in de weg staan zodat er beheersmaatregelen kunnen worden getroffen. Maar ook om goede, steekhoudende, business cases te ontwikkelen die bijdragen aan het succesvol sturing geven aan een project of programma.

Het organiseren en inrichten van projectcontrol kost geld, maar het niet hebben kan kapitalen kosten. Het voorstel dat nu voorligt heeft betrekking op de periode 2024 en verder en gaat over de inrichting van de functie van projectcontrol maar ook over het op orde brengen van de basis vanuit controlperspectief zodat projectcontrol in de volle breedte in de organisatie goed geborgd is. Vanuit het belang van een goede en weloverwogen risicobeheersing geven we ter overweging mee om in 2023 te starten met het borgen van projectcontrol door € 50.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van het aanstellen van een kwartiermaker die zorgdraagt voor de inrichting van projectcontrol.

Gevolgen als dit voorstel wordt afgewezen

De risico's die zich voor kunnen doen indien projectcontrol onvoldoende is georganiseerd, hebben onder meer betrekking op het gebrek aan zicht en sturing op risico's van juridische, **financiële** en/of politiek-bestuurlijke aard. Met

als gevolg financiële overschrijdingen, slepende juridische procedures en imagoschade waardoor publieke middelen onvoldoende worden benut.

5.9.3 Autonome financiële ontwikkelingen bestaand beleid

23-FP-9.1 Gemeentefonds jaarschijf 2027 versus 2026

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.1	Gemeentefonds jaarschijf 2027 versus 2026	-	-	-	-	-728

Voorafgaand aan de meicirculaire 2023 brengen we hier in beeld wat de (nieuwe) jaarschijf 2027 in de Zomernota betekent. *Op basis van de decembercirculaire 2022* is het negatief financieel effect tussen de nieuwe jaarschijf 2027 t.o.v. 2026 voor de gemeentefondsuitkering bijna € 6,0 miljoen. De gemeentefondsuitkering bestaat uit diverse voor- en nadelen.

Het grote verschil wordt met name veroorzaakt door:

- het vervallen in 2027 van de eenmalige rijksbijdrage in de financieringssystematiek voor het jaar 2026 (bijna € 4,6 miljoen nadeel);
- de lagere integratie-uitkering voor Participatie (per saldo € 663.000).

Voor Participatie ontvangt de gemeente in 2027 t.o.v. 2026 meer middelen voor Nieuw begeleiding (bijna € 41.000) en aanzienlijk minder middelen voor het WSW-deel (ruim € 704.000). Zoals gebruikelijk worden deze middelen ook gemuteerd aan de lastenkant van de begroting. D.w.z. meer budget voor Nieuw begeleiding en aanzienlijk minder budget voor de SWB (WSW-deel).

Op basis van de *Voorjaarsnota 2023* heeft het *Rijk* aangegeven om in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds maar een klein gedeelte vanaf 2027 structureel te repareren, namelijk € 924 miljoen landelijk. Dit bedrag is identiek aan de incidentele eenmalige rijksbijdrage van de financieringssystematiek in 2026 o.b.v. de septembercirculaire 2022. Op basis van Coelo-rapport kwamen gemeenten in 2026 al minimaal € 4 miljard tekort zonder reparatie. Voor Hengelo gaat het bij deze geringe reparatie van het Rijk om een structureel bedrag van bijna € 4,6 miljoen. Dit verwachte bedrag ramen vooralsnog op een stelpost in afwachting van de meicirculaire 2023.

Alle financiële effecten van de meicirculaire worden vermeld onder 23-FP-9.3.

23-FP-9.2 Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.2	Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds	6.725	1.889	2.875	-4.151	-4.677

Voorafgaand aan de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds verwachten we met ingang van 2024 een jaarlijks bedrag van circa € 9 miljoen nog te ontvangen voor loon- en prijscompensaties van het Rijk. In het begrotingsjaar 2023 verwachten we een extra compensatie van € 1,3 miljoen te ontvangen. Deze *indicatieve* bedragen zijn gebaseerd op de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk. Deze verwachte bedragen zetten we in eerste instantie opzij (stelpost) ter verrekening van de loon- en prijsindexaties 2023, 2024 e.v.

Uiteindelijk vindt de **definitieve** uitwerking door het Rijk plaats in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds (zie onderdeel 23-FP-9.3). Op basis van deze circulaire wordt de **definitieve** compensatie van het Rijk berekend.

Daarnaast is vorig jaar, conform de begrotingsuitgangspunten, de looncompensatie voor 2023 op een stelpost gemeentefonds met ingang van 2023 geraamd voor ruim € 1,8 miljoen.

Hiermee komt de verwachte structurele compensatie van het Rijk in 2027 uit op bijna € 10,7 miljoen.

De gemeentelijke budgetten worden jaarlijks met name aangepast op basis van de prognoses voor loon- en prijscompensatie in het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau, die in maart wordt gepubliceerd. Hierbij wordt ook rekening gehouden met correcties van voorgaande jaren. Zoals gebruikelijk houden we bij de meerjarenramingen 2024-2026 rekening met constante lonen en prijzen. Zie voor de verschillende loon-, prijs-, subsidie-indexeringen etc. bijlage 10.1 'Begrotingsuitgangspunten 2024-2027' van deze Zomernota.

De totale prijs- en loonindexaties voor 2024 en areaaluitbreiding (2027 is nieuwe laatste jaarschijf) zijn structureel bijna € 19,8 miljoen in 2027. Dit bevat alle lasten en baten (waaronder de OZB) waarop de indexeringen van toepassing zijn. Hierin begrepen is de Cao gemeenten 2023 en de hogere sociale (werkgevers)premies (m.n. pensioenpremies) met ingang van 2023. Daarnaast zijn er extra uitzettingen boven op de reguliere loon- en prijsindexen voor enkele verbonden partijen op andere taakvelden: Veiligheidsregio Twente (23-FP-1.1), Recreatieschap Twente (23-FP-5.9), Omgevingsdienst Twente (23-FP-7.2).

Voor 2023 is de uitzetting extra compensatie aan Gildebor (23-FP-5.8), hogere prijzen voor budgetten I&IT (23-FP-9.13), de nieuwe CAO gemeenten 2023 en hogere sociale premies.

Uiteindelijk resulteert dit in een structureel tekort van € 9,1 miljoen in 2027 aan compensatie van het Rijk.

Zoals u weet hebben we vorig jaar door de verwachte sterk stijgende inflatiecijfers en de erg hoge accessen in het gemeentefonds een gematigd scenario gehanteerd. De helft van de accresmiddelen hebben we toen opzij gezet op de stelpost nominale ontwikkelingen. De resterende middelen van deze stelpost gaan we nu *volledig* inzetten om de tekorten in de compensatie van het Rijk (gedeeltelijk) op te vangen. Hierbij gaat het om bijna € 8,7 miljoen in 2023 oplopend tot ruim € 11,6 miljoen in 2025. Daarna loopt dit bedrag af tot ruim € 4,4 miljoen in 2027.

Resumerend leidt dit tot het volgende beeld:

Indicatie loon- en prijsontwikkelingen Zomernota 2023-2027 gemeente Hengelo

	2023	2024	2025	2026	2027
Uitkeringsfactor van constante naar lopende prijzen 2024	0	6.154	6.154	6.154	6.154
Verwachte compensatie meicirculaire 2023 extra lpo 2022, lpo 2023 en 2024 ¹	1.303	2.981	2.981	2.702	2.702
Totaal verwachte compensatie meicirculaire 2023 gemeentefonds:	1.303	9.135	9.135	8.856	8.856
Inzet stelpost looncompensatie 2023	1.831	1.831	1.831	1.831	1.831
Totaal compensatie van het Rijk:	3.134	10.966	10.966	10.687	10.687
Arealen fysiek domein	0	39	39	39	-61
Prijsindexen	0	-10.950	-11.022	-10.990	-10.980
CAO 2023, hogere sociale premies en raming looncompensatie 2024 o.b.v. CEP2023	-5.068	-8.750	-8.750	-8.750	-8.750
Totaal arealen/prijsindexen/loonindexen	-5.068	-19.661	-19.733	-19.702	-19.791
Tekort:	-1.934	-8.696	-8.767	-9.015	-9.104
Reeds bestaande stelposten nominale ontwikkelingen op basis van eerdere circulaire (excl. looncompensatie 2023 - zie boven):	8.659	10.584	11.642	4.865	4.427
Totaal effect na inzet restant middelen op stelpost nominale ontwikkelingen:	6.725	1.889	2.875	-4.151	-4.677

¹ lpo= loon- en prijsontwikkelingen

Op basis van het bovenstaande overzicht verwachten we voor 2023 tot en met 2025 middelen over te houden. In de (ravijn)jaren 2026 en 2027 komen we uiteindelijk behoorlijk tekort, namelijk structureel bijna € 4,7 miljoen. Dit betekent dat naar verwachting het Rijk ons op de lange termijn onvoldoende compenseert voor de stijgende lonen en

prijzen en we ondanks het reserveren van middelen vorig jaar, zelf middelen moeten vrijmaken voor de hogere lonen en prijzen.

In onderdeel 23-FP-9.3 (zie hierna) en bijlage 10.3 van deze Zomernota gaan we uitgebreid in op de definitieve effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds.

23-FP-9.3 Meicirculaire 2023 gemeentefonds

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds (zie bijlage 10.3)	-816	2.161	968	674	872

De meicirculaire 2023 van het gemeentefonds is gebaseerd op de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk. De bovenstaande financiële effecten voor de begrotingsjaren 2023-2027 zijn verwerkt in deze Zomernota. De mutaties voor het jaar 2023 zijn in de (begroting)verzamelwijziging over de Zomernota verwerkt. In het kader van het provinciaal toezicht dient de meicirculaire 2023 te worden verwerkt in de Beleidsbegroting 2024-2027.

Belangrijke ontwikkelingen betreffen:

- De aanpassing van de accres-/nominale ontwikkelingen;
- Het structureel doortrekken van de eenmalige bijdrage 2026 van 1 miljard landelijk vanaf 2027; vooruitlopend op de nieuwe financieringsystematiek;
- Met ingang van 2027 wil het Rijk een nieuwe financieringsystematiek invoeren, die gaat uit van de index 'bruto binnenlands product' (bbp). Deze index is eenzijdig door het Rijk (o.b.v. de Voorjaarsnota 2023) ingevoerd en niet in een Bestuurlijk overleg met de VNG afgetikt. Deze index sluit slechter aan dan de huidige systematiek. De nieuwe index voldoet aan het criterium van stabiliteit en zekerheid, maar gaat voorbij aan de actualiteit. Ook gelet op de grote opgaven waar gemeenten voor staan zijn we als gemeenten beter gebaat bij een systeem dat voldoet aan de actualiteit. Tevens sluiten de volume-ontwikkelingen in het nieuwe model niet aan bij de gemeentelijke kosten.
- De aanpassingen in gemeentelijke en landelijke aantallen voor verschillende verdeelmaatstaven in het gemeentefonds;
- Het beschikbaar stellen van de middelen voor de Jeugdzorg voor de jaren 2024 en 2025 en het laten vervallen van de stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg voor deze jaren;
- De invoering van de eigen (inkomensafhankelijke) bijdrage voor *alle* Wmo voorzieningen;
- Het opnemen van de stelpost BTW-compensatiefonds in verband met de verwachte terugloop van investeringen in gemeenteland door de beperkte structurele financiële ruimte vanaf 2026. Als we deze stelpost BTW-compensatiefonds van € 1,56 miljoen niet opnemen dan zou het gemeentefonds structureel bijna € 0,7 miljoen negatief zijn vanaf 2027.

In bijlage 10.3 'Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds' informeren wij u uitgebreid over de actuele ontwikkelingen als gevolg van deze circulaire.

23-FP-9.4 Dividendbaten

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.4	Dividendbaten	1.528	172	132	132	132

Dividend baten zijn niet te voorspellen

We kunnen bij de begroting slechts uitgaan van een langjarig gemiddelde gebaseerd op het verleden, rekening houdende met nieuwe ontwikkelingen en de algemene economische omstandigheden.

Onze grootste dividenden ontvangen we van BNG Bank, Twence en Enexis. In 2023 worden de resultaten van het jaar 2022 bestemd in de jaarrekeningen van deze bedrijven.

Dividend Twence veel hoger, dan voorgaande jaren

In dit jaar wijkt met name het dividend van Twence sterk af van de verwachting vooraf. Twence heeft een veel hogere winst behaald als gevolg van de sterk stijgende prijzen op de energiemarkt. Ze verkoopt stoom en elektriciteit. De prijzen daarvan volgen de gasprijzen, die in 2022 flink zijn gestegen. Met als gevolg een veel hogere omzet en winst

dan voorzien. Deze winst ziet Twence ook zeker als eenmalig. Inmiddels is de energiemarkt afgekoeld en keren prijzen terug naar bijna-normale niveaus. Wij ontvangen € 1.287.000 meer dan begroot.

Het college heeft de intentie uitgesproken om het overschot op de begroting wat hierdoor ontstaat te bestemmen aan duurzaamheidsmaatregelen, bij voorkeur ter ondersteuning van inwoners die duurzaamheidsinitiatieven willen nemen en daar nu niet de middelen voor hebben. Als er concrete plannen zijn kan de gemeenteraad hiervoor een voorstel verwachten.

Structureel stellen we onze begroting voor Twence naar boven bij met € 150.000.

Overige dividenden

De BNG Bank heeft eveneens een zeer goed jaar gehad. We gaan € 48.000 meer ontvangen, dan begroot. Structureel verhogen we met € 12.000.

Enexis keert vanuit de normale bedrijfsvoering € 15.000 minder uit dan verwacht. Enexis levert netbeheersdiensten tegen door de ACM gemaximeerde prijzen en kan op dit moment haar kosten onvoldoende doorrekenen in de tarieven. De winst die ze alsnog behaalde valt nog mee, gezien de hoge kosten die ze moet maken en investeringen die ze moet doen om het net uit te breiden.

Daarnaast heeft Enexis dochter Fudura verkocht. Daardoor zullen we de komende jaren het dividend dat door de winst van Fudura is gegenereerd, eveneens € 15.000, moeten missen. Ter compensatie ontvangen we in 2023 eenmalig ter compensatie 10x het jaardividend, dat Fudura zou bijdragen, € 160.000.

Crematoria Twente heeft in 2021 als gevolg van Corona een toename van het aantal crematies gerealiseerd. Dit heeft in 2022 geleid tot een niet verwacht dividend aan het openbaar lichaam (OLCT houdt de aandelen). In 2023 sluipt OLCT dit dividend onder inhouding van kosten door aan gemeenten. We ontvangen boven verwachting € 48.000. De komende jaren wordt conform recent opnieuw vastgesteld dividendbeleid geen dividend uitgekeerd, omdat de BV een aantal jaren geen winst verwacht te maken. Men verwacht een lagere omzet door ondersterfte (te compensatie van oversterfte door Corona) en hogere kapitaallasten. Inmiddels weten we dat het jaar 2022 voor Crematoria wederom is meegevallen. OLCT gaat tegen de verwachting in in 2023 toch weer dividend ontvangen, dat in 2024 wordt doorgesluisd naar gemeenten. Hengelo rekent op € 40.000, alleen voor 2024.

23-FP-9.5 Kapitaallasten

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.5	Kapitaallasten	1.595	-75	-75	-75	-75

De geraamde kapitaallasten in de Begroting bestaan uit afschrijvingen en rente op diverse taakvelden.

Afschrijvingen

Bij de afwijking van de afschrijvingslasten ten opzichte van de begroting 2023 gaat het bijna altijd om een afwijking in de *faserings van de investeringen*, waardoor afschrijvingslasten een boekjaar later starten dan vooraf was voorzien. Dit zorgt voor incidentele voordelen op de kapitaallasten. De neerwaartse bijstelling in de afschrijvingslasten in 2023 van € 2,1 miljoen is een gevolg van de investeringen die in 2022 niet gereed zijn gekomen, dit staat voor 2023 op de planning.

De grootste afwijkingen komen door vertraging van de volgende investeringen:

- De software investeringen op het gebied van I & IT worden steeds meer aangeboden in de vorm van licenties. Er is dus minder geïnvesteerd waardoor er minder wordt afgeschreven. De vrijval van bijbehorende kapitaallasten is benut om het budget van de licenties te verhogen, dit maakt onderdeel uit van 23-FP-9.15.
- Investeringen zoals de **fietspaden** van de Hasseler Es en de Pentropsdijk en de vervanging van de masten van openbare verlichting in de Hasseler Es en Woolderes zijn niet gereed gekomen in 2022. Dit komt door schaarste van materialen, capaciteit bij externe partijen en gebrek aan interne capaciteit om de deze projecten te begeleiden.
- De planning voor de investeringen in de binnenstad is een aantal jaren geleden (te) optimistisch opgesteld. Hierdoor starten investeringsprojecten later of lopen ze iets langer door. In 2023 leidt dit tot een lagere afschrijvingslast als begroot, omdat bij het vaststellen van het integraal actieplan binnenstad was verwacht dat het marktplein in 2022 zou worden opgeleverd; en dit 2023 is geworden.
- De nieuwbouw bij het Voortgezet speciaal onderwijs (VSO) aan de Bandoengstraat waren nog niet gereed in 2022.

- De investeringswerken "Opwaardering haveninfrastructuur" zijn nog niet volledig uitgevoerd. Dit komt omdat de Raad van State de vrijstelling voor stikstof in de aanlegfase van projecten heeft vernietigd.

Bij de Kadernota 2022-2025 is al € 500.000 jaarlijks als voordeel opgenomen voor het later starten van kapitaallasten, meer conform de werkelijkheid van de afgelopen jaren. Dit bedrag wordt nu voor 2023 in mindering gebracht op de lagere afschrijvingslasten van € 2,1 miljoen, waardoor het nettoresultaat op € 1,6 miljoen uitkomt. Voor het meerjarige beeld dekt het jaarlijks opgenomen bedrag tot dusver het jaarlijkse voordeel af volgens de huidige informatie.

Programma	Afschrijvingslasten 2023
2- Verkeer, vervoer en waterstaat	741
4- Onderwijs	214
5- Sport, cultuur en welzijn	177
7- Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	27
8- Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	283
9- Bestuur en ondersteuning	653
Effect mutaties in de programma's	2.096
9- Treasury	-500
Effect mutaties totaal	1.595

Rentelasten

Bij investeringen worden rentelasten doorberekend in de maand na gereedkomen van de investering, dit is een andere methodiek dan bij afschrijving. Hierdoor en het lage omslagrentepercentage van 0,1% is de afwijking op rente in een stuk kleiner. Bij vertraging ontstaat ook hier een resultaat op de lasten. Op dit moment zorgt de lage omslagrente voor een minimale afwijking. Bij de 2e Beleidsrapportage 2023 zal er opnieuw een analyse worden opgesteld om eventuele afwijkingen te rapporteren.

Kapitaallasten 2024 en verder

Er zijn ook structurele effecten die de kapitaallasten met zich mee brengen, dit is een negatief effect van € 75.000. Dit komt door de volgende twee oorzaken:

- Een bijdrage die wij hebben gedaan in activa van derden bleek dat de derde partij (Oyfo) een andere afschrijvingstermijn hanteerden dan wij. Wij schreven deze bijdrage in 25 jaar af, waar Oyfo dit in 10 deed. Volgens het (aangepaste) Besluit Begroting en Verantwoording moet dit gelijk zijn en moet de bijdragende partij dit aansluiten bij de beherende partij. We nemen deze last om bij Oyfo aan te sluiten.
- Er moet geïnvesteerd worden in luchtbehandeling en warmtepompen. Deze investeringen brengen extra afschrijvingslasten met zich mee.

23-FP-9.6 OZB baten

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.6	OZB baten	-86	-58	-31	-21	130

Inflatiestijging opgenomen in de uitgangspunten

De OZB is in Hengelo een vrij constante inkomstenbron ter dekking van algemene kosten. Als de kosten gaan stijgen of dalen, verwerken we deze mutatie eveneens in de OZB. Op deze wijze voorkomen we dat er een gat ontstaat tussen de dekkingsgraad van de OZB en het niveau van de uitgaven. In deze Zomernota stijgen de uitgaven met 8,9%. De OZB stijgt met hetzelfde percentage. Deze mutatie is al meegenomen in de begrotingsuitgangspunten.

Meer woningen betekent meer OZB

Daarnaast kan de OZB stijgen, omdat het aantal huishoudens met een woning of bedrijven met een pand, niet zijnde een woning, stijgt. In 2024 verwachten we een stijging van het aantal wooneenheden met 450. Deze stijging wordt ook verwacht in 2025 en vlakt dan af naar 400 per jaar. Dit heeft een batenstijging tot gevolg van € 28.000 in 2024 en van 2025 t/m 2027 respectievelijk € 55.000, € 64.000 en € 73.000.

Bij het opstellen van een nieuwe begroting wordt een nieuwe laatste jaarschijf toegevoegd. Voor het jaar 2027 is, op basis van autonome ontwikkelingen, de opbrengst onroerende zaakbelastingen ten opzichte van de jaarschijf 2026 geactualiseerd. Dit levert een bedrag van € 142.000 (voordelig) op in 2027.

Invorderingsbaten naar de taakvelden van oorsprong

In 2022 hebben we de opbrengsten uit aanmaningen, dwangbevelen en incassokosten (ADI-baten) toegerekend aan de verschillende taakvelden waar de **heffingen** hun oorsprong hebben. Deze waren in de begroting geheel als OZB-baten opgenomen. Dat betekent dat we de geraamde baten in dit taakveld 0.61 verminderen met € 86.000 in alle jaarschijven. In de overige taakvelden ontstaat een extra bate. Bij de taakvelden riolering en afval gaat het voordeel vanaf 2024 via de tariefstelling naar de inwoner.

Gevolgen proceskosten voor de **heffing** OZB in 2023 met een onzeker vervolg vanaf 2024

In 2023 zijn we geconfronteerd met een zeer sterke toename van bezwaren tegen de WOZ-waarde, de grondslag voor de OZB. En als gevolg daarvan een toename van proceskosten. We rekenen een constant bedrag van € 166.000 door in de **heffing** OZB. De hogere rekening voor proceskosten in 2023 kunnen we niet in het OZB-tarief opnemen. Deze komt ten laste van de algemene middelen. Voor 2024 gaan we er voorlopig vanuit, dat de staatssecretaris erin slaagt om deze ontwikkeling te stoppen. Als de toegezegde wetgeving er niet tijdig komt nemen we een risico, dat we ook in 2024 hogere bedragen aan proceskosten uit de algemene middelen moeten betalen. Zie ook 23-FP-20, waar de lastenkant van de proceskosten wordt belicht.

23-FP-9.7 Privacy organisatie

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.7	Privacy organisatie	0	-169	-169	-169	-169

Maatschappelijke effecten

Sinds mei 2018 is de wet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. De wet heeft als doel persoonsgegevens beter te beschermen en die bescherming in de gehele EU gelijk te trekken. Organisaties moeten (nog) duidelijk(er) maken waarom ze persoonsgegevens verzamelen, waarvoor ze die gebruiken en hoe lang de data wordt bewaard. Ook moeten ze burgers desgevraagd inzage geven in de opgeslagen data.

Wij maken als gemeente in toenemende mate gebruik van al beschikbare of nieuwe data die nodig zijn voor de uitvoering van onze taken. Hiervan zijn een deel persoonsgegevens waar we vanuit de wettelijke verplichting en onze leidende motieven (waaronder een betrouwbare overheid) zorgvuldig mee om dienen te gaan. De AP (Autoriteit Persoonsgegevens) ziet daar op toe. We zien dat het toezicht niet alleen leidt tot meer aandacht voor gegevensbescherming, maar ook – bij mistanden – tot boetes. De kans op een boete, en welke omvang een eventuele boete heeft, is lastig in te schatten. Met deze investering is er meer structurele aandacht voor bescherming van persoonsgegevens en minimaliseren we de kans op een boete.

Toelichting op het voorstel

De AVG stelt dat overheden verplicht zijn een aantal taken uit te voeren, zoals het bijhouden van een verwerkingenregister, het houden van Data Protection Impact Assessments (DPIA's) en het oprichten van een meldplicht datalekken. Tevens zijn wij als gemeente verplicht om een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aan te stellen die toezicht houdt op de naleving van de AVG. De FG heeft hiermee een controlerende en adviserende rol binnen de organisatie. Hiervoor is structureel € 50.000 (0,50 fte + 0,2 fte vervanger) beschikbaar gesteld (19-FB-9.5). In de Kadernota 2021 is de capaciteit uitgebreid voor een privacy officer; structureel met 0,5 fte en tijdelijk (2020, 2021 en 2022) met 0,3 fte (21-FP-9.6).

Met de toenemende hoeveelheid gevoelige persoonsgegevens die wordt verzameld en opgeslagen is het van essentieel belang dat er voldoende middelen en expertise beschikbaar zijn om de privacy van onze inwoners te beschermen. Het recent rekenkamer onderzoek 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo' onderstreept de nut en noodzaak hiervan.

We constateren dat de omvang van de FG en PO functie nu en in de toekomst ontoereikend is om de organisatie op privacy gebied verder te blijven ontwikkelen naar het gewenste ambitieniveau. Dat blijkt ook uit een vergelijkend onderzoek in 2019 en 2020 bij andere gemeenten; hier komt een gemiddelde van (afgerond) 2 fte op PO formatie en 1 fte op FG formatie uit voor vergelijkbare omvang. Hengelo wil minimaal voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en daarnaast kunnen inspelen op relevante ontwikkelingen en hiervan leren (volwassenheidsniveau 4 in 2026). Om dit niveau te halen en te behouden is een aanvullend structureel € 139.000 nodig. Vanuit recent uitgevoerde compliance metingen constateren we dat hiervoor meer inspanning nodig is. Om naar niveau 4 te kunnen stijgen is onder meer noodzakelijk dat er wordt geïnvesteerd in:

- Het verwerkingenregister actualiseren en up to date te houden
- Inrichten PDCA-cyclus in rondom het verwerkingenregister, DPIA's – en waar nodig – DEDA's
- Optimaliseren van de processen
- Specificeren beleid naar domeinen,
- Vroegtijdig betrekken van de PO en de FG bij ontwikkelingen
- Aanstellen privacy-ambassadeurs binnen de teams.
- Opstellen en implementeren loggingsbeleid.
- Opstellen en uitvoeren van verbeterplan voor de Wpg
- Toepassen privacy by design

We stellen voor om de functie van FG uit te breiden met 0,2 fte (totaal 0,7 fte). Daarbij speelt tevens de toezichhoudende rol op de Wet politiegegevens waarvoor (interne) audits nodig zijn. Daarnaast is het noodzakelijk om de incidentele uitbreiding van de privacy officer van 0,3 fte structureel te maken (vanaf 2023). Daarnaast zien we vooral in het sociaal domein een toenemende behoefte om het goede evenwicht van de complexiteit van wet- en regelgeving omtrent gegevensbescherming en de dienstverlening te borgen. Hiervoor is uitbreiding van 1,0 fte privacy officer met expertise sociaal domein nodig om onze ambities te kunnen realiseren. Zonder uitbreiding van de capaciteit zien we een toenemend risico in onvoldoende gegevensbescherming van onze inwoner.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

Zonder de uitbreiding kunnen we onze ambitie om volwassenheidsniveau 4 te halen in 2026 niet behalen. De AVG stelt dat we tenminste op niveau 4 moeten zitten. Dit houdt in dat we vooral reactief zullen zijn en niet proactief in verbeteringen.

23-FP-9.8 Toename afgifte reisdocumenten

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.8	Toename afgifte reisdocumenten	-	120	120	120	120

In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Na de huidige reisdocumentendip, van 2019 tot en met 2023, gaan we vanaf 2024 de effecten merken van de nieuwe cyclus die is ontstaan door invoering van de langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten. Volwassenen die tussen 2014 en 2018 een reisdocument hebben aangevraagd, komen vanaf 2024 een nieuw document aanvragen. Deze piek duurt tot 2029. Het is zinvol om al in een vroeg stadium de effecten van deze reisdocumentenpiek te berekenen. In de bijlage is nader uitgewerkt over welke aantallen het precies gaat. Het betreft een autonome ontwikkeling en de actualisatie is onontkoombaar en onvermijdbaar. De toename van het aantal aanvragen is zodanig dat we meer balies moeten openen om de stroom aanvragen tijdig te verwerken. Dit heeft gevolgen voor de formatie van het team publieksdienstverlening. Uit de bijgevoegde berekening blijkt dat het gaat om een uitbreiding van 5,2 fte. Waarvan 3 fte schaal 8 en 2,2 fte schaal 7. Dat betekent dat we dit jaar voldoende medewerkers scholen om in 2024 deze taak te kunnen oppakken. De uitbreiding kan geheel gefinancierd worden uit de per saldo extra inkomsten die samenhangen met de substantiële toename van 16.893 reisdocumenten per jaar. Per saldo is er sprake van een financieel voordeel. In de eerder genoemde bijlage is de berekening opgenomen.

23-FP-9.9 Herstel asfalt Wegtersweg 9

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.9	Herstel asfalt Wegtersweg 9	-	-1	-1	-1	-1

Bij de nieuwbouw van het kantoorpand voor Twente Milieu in 2014 is rondom het pand een asfaltverharding aangebracht. Er dienen nu herstelwerkzaamheden aan het asfalt plaats te vinden. Omdat het asfalt geen onderdeel is van de openbare ruimte en het ook geen onderdeel is van het onderhoudsplan voor het gebouw, zijn hiervoor geen middelen gereserveerd. Hiervoor is een krediet van € 40.000 noodzakelijk waarvan de daaruit voortkomende kapitaallasten in de exploitatie worden verwerkt.

Indien de herstelwerkzaamheden niet worden uitgevoerd zal de schade aan het asfalt toenemen.

23-FP-9.10 Accountantsconrole

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.10	Accountantsconrole	-25	-25	-25	-25	-25

De kosten van de jaarlijkse accountantsconrole lopen op voornamelijk als gevolg een aanzienlijke stijging van het aantal Sisa-regelingen (Single Information Single Audit). Gemeenten geven via deze systematiek verantwoording af over afzonderlijke financieringen vanuit het rijk. De accountant controleert deze verantwoording. Dit zorgt naar onze inschatting voor een uitzetting van de kosten van de accountantskosten van € 25.000.

Wij zien dat het rijk vaker gemeenten financiert via SiSa-regelingen, daarom is de uitzetting structureel opgenomen. Hier is nog geen rekening gehouden met eventuele financiële gevolgen van de kosten voor de accountant als gevolg van de rechtmatigheidsverantwoording (ingående per boekjaar 2023).

23-FP-9.11 Rentebaten positieve saldo schatkist

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.11	Rentebaten positieve saldo schatkist	1.100	-	-	-	-

In de Begroting zijn de rentebaten en -lasten van leningen opgenomen. De afgelopen jaren hebben wij geen financieringsbehoefte gehad en was onze liquiditeitspositie altijd voldoende voor de uitgaven. In deze periode was de marktrente laag of zelfs negatief, het Rijk gaf ons de plicht om onze liquide middelen tegen 0% bij de schatkist te parkeren.

De rentes zijn inmiddels gestegen, ook bij het Rijk. We ontvangen nu over het eerste kwartaal van 2023 een rentebaat van € 380.000. De volgende kwartalen zijn nog niet zeker, door mogelijke mutaties in de rentepercentages die het Rijk hanteert en het niet altijd te voorspellen toekomstige beslag op onze liquide middelen. Voor de komende 3 kwartalen doen we daarom een inschatting van de rentebaten, resulterend in een schatting van € 1,1 miljoen aan rentebaten vanuit schatkistbankieren. Bij de 2^e Beleidsrapportage 2023, zal waar nodig opnieuw gerapporteerd worden over tussentijdse ontwikkelingen.

We zetten dit effect nog niet door naar 2024 en verder. Hiervoor moet eerst meer zekerheid zijn over de omvang van nu nog niet vastgestelde investeringen en de ontwikkeling van de rentemarkt op middellange termijn.

23-FP-9.12 Ontwikkeling gasprijzen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.12	Ontwikkeling gasprijzen	205	205	205	205	205

De gasprijzen voor 2023 en 2024 zijn voor alle gemeentelijke aansluitingen vastgezet. Dit levert een voordeel op ten opzichte van eerder opgenomen stelpost (€ 1,6 miljoen) van ruim € 200.000.

De prognose wat betreft de gaskosten voor alle gemeentelijke aansluitingen voor de daaropvolgende jaren zijn op dit moment gelijk gesteld op het huidige prijspeil.

23-FP-9.13 Prijsindexatie 2023 budgetten I&IT

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.13	Prijsindexatie 2023 budgetten I&IT	-195	-	-	-	-

Vanwege de hoge prijsindexaties, veroorzaakt door onder meer de hoge inflatie, stijgende grondstofprijzen en chiptekorten, waarmee I&IT dit jaar geconfronteerd wordt, volstaat het percentage van 3,5% niet, waarmee in de begroting 2023 gerekend is. Binnen I&IT is per 2023 de gemiddelde prijsverhoging 7,5%, zodat een aanvullend begrotingsbedrag van € 195.000 benodigd is. In de begroting 2024 en verder is deze reparatie niet nodig omdat deze prijsstijgingen op de normale manier via de indexatie zal worden aangepast.

23-FP-9.14 Doorbelasting kosten Apolloplein 1

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.14	Doorbelasting kosten Apolloplein 1	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Kapitaallasten MFA 't Berflo (rente en afschrijving)

De kapitaallasten van het MFA 't Berflo aan Apolloplein 1 komen nu volledig ten laste van het taakveld 0.3 (beheer overige gebouwen en gronden). Op basis van de BBV behoren alle lasten en opbrengsten te landen op het taakveld waar het betrekking op heeft. Hierdoor dient een deel (op basis van het aantal m2) van de kapitaallasten doorbelast te worden aan het taakveld 4.2 (onderwijshuisvesting) en taakveld 6.1 (Samenkracht en burgerparticipatie).

Gebruiksvergoeding en doorberekening servicekosten

Ook dienen de opbrengsten uit de gebruiksvergoeding en de doorberekende servicekosten in de begroting aangepast te worden van taakveld 0.3 naar taakveld 4.2. Door deze wijziging wordt in de jaarlijkse afrekening van de MFA deze opbrengsten niet meer meegenomen waardoor de doorbelasting van de kosten aan het eind van het hoger zijn (budgetneutraal).

23-FP-9.15 Software actualisatie, waaronder de cloudtransitie

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.15	Software actualisatie, waaronder de cloudtransitie	-340	-527	-259	-111	-111

Softwareactualisatie en Cloud transitie

Softwareleveranciers brengen regelmatig nieuwe versies van hun softwareproducten uit. Vanuit onder andere wet- en regelgeving, privacy en informatiebeveiliging is het noodzakelijk dat wij over deze nieuwe versies beschikken. Leveranciers brengen voor het gebruik van deze nieuwe versies (veelal) extra kosten in rekening. Daarnaast draait veel software nu nog in ons eigen rekencentrum in het stadhuis, maar leveranciers kiezen er meer en meer voor om nieuwe softwareversies alleen nog maar aan te bieden in de Cloud. Dit gaat gepaard met een andere licentievorm. Van investeringen (eenmalige uitgaven) naar periodieke abonnementsvormen (exploitatie). Als gemeente hebben wij hier geen keuze in dan mee te moeten bewegen, zodat we op deze manier kunnen blijven voldoen aan de wet- en regelgeving, privacy en informatiebeveiliging. En daarnaast ook om invulling te kunnen blijven geven aan het faciliteren van onze medewerkers om het werk op een moderne manier te kunnen blijven uitvoeren. De werkplek wordt immers met nieuwe moderne software functioneler, veiliger en kan men tijd- en plaatsafhankelijk werken, wat de continuïteit van de dienstverlening ten goede komt.

Daarnaast is ten gevolge van verdere eisen die gesteld worden aan informatiebeveiliging het noodzakelijk om onze back-up oplossing verder te professionaliseren. Het resultaat hiervan is een verbeterde beschikbaarheid van onze data en betere weerbaarheid in de strijd tegen de toegenomen en verder toenemende cyberdreigingen.

Tenslotte is de financiële actualisatie noodzakelijk zodat wij invulling kunnen (blijven) geven aan de modernisering van het landelijke informatielandschap van alle gemeenten dat gebaseerd is op Common Ground. Het principe van "pas toe of leg uit" is hier van toepassing. Dit noodzaakt ons om in sommige situaties versneld bestaande oplossingen te vervangen, zodat we kunnen blijven communiceren met landelijke systemen, (keten)partners en oplossingen operationeel kunnen houden.

De bovengenoemde actualisatie financieren wij voor een groot deel zelf door de vrijgekomen investeringen om te zetten naar exploitatie, onze partners waar wij vanuit de centrumgemeente de IT voor faciliteren evenredig door te belasten en een deel te bekostigen vanuit de eigen overheadbudgetten.

Samenvattend is de verdeling naar eenmalige en structurele kosten over de jaren in de onderstaande tabel geschetst.

	2023	2024	2025
Enmalig	340.000	416.000	148.000
Structureel	-	111.000	111.000
Totaal	340.000	527.000	259.000

23-FP-9.16 Wet open overheid

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.16	Wet Open Overheid	-	-150	p.m.	p.m.	p.m.

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid van kracht. In datzelfde jaar is hiervoor een impactanalyse uitgevoerd, de gemeentelijke ambitie bepaald en een meerjarig programmaplan op hoofdlijnen opgeleverd. De wet schrijft voor dat binnen vijf jaar alle informatie voor de elf binnen de wet vallende informatie categorieën actief gepubliceerd wordt. Daarbij hebben we acht jaar de tijd de gemeentelijke informatiehuishouding passend te optimaliseren. Beide termijnen lopen vanaf de ingang van de wet. In 2023 heeft het college van B en W deze ambitie vastgesteld. Hiervan is ook een afschrift ter informatie aan de gemeenteraad overhandigd. Het programma 'Wet open overheid' is gestart, en richt zich op de implementatie van een omvangrijke informatiewet met een grote verandercomponent voor de organisatie. De gemeente wordt transparanter en efficiënter. Het programmaplan op hoofdlijnen wordt op dit moment vertaald naar haalbaarheidsplannen. Hierdoor krijgen we verderop in 2023 beter in beeld welke uitgaven nodig zijn. De eenmalige actualisatie is noodzakelijk om in 2024 de benodigde uitgaven te kunnen doen (bijv. voor extern advies, communicatiemiddelen, en aanschaf/implementatie van nieuwe software). Deze actualisatie van €150.000 sorteert daarmee voor om tempo te kunnen behouden in de realisatie van deze autonome ontwikkeling. Zonder actualisatie is het programmateam niet in staat tijdig de realisatiesporen te starten. Dat betekent dan dat voldoen aan (wettelijke) verplichtingen binnen de gestelde termijnen niet haalbaar is.

Vooralsnog wordt voor de gehele implementatie Woo rekening gehouden met een totale eenmalige investering tussen de €250.000 en €550.000 en tussen de 10% en 20% aan structurele kosten voor onderhoud en ondersteuning. Daarnaast is de verwachting dat ten gevolge van aanpassingen van het Woo-proces €75.000 structureel benodigd is. In 2023 hebben we een beter zicht op de exacte kosten hiervan en ook welke keuzes hierin nog te maken zijn. Deze genoemde kosten moeten op dit moment worden beschouwd als pro memorie.

In de, vanaf 2022 nieuwe, openbaarheidsparagraaf in het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de gemaakte vorderingen en de besteding van de middelen.

23-FP-9.17 Invoeren kostprijsdekkende huur

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.17	Invoeren kostprijsdekkende huur	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

Invoeren kostprijs dekkende huur

Op basis van de Wet Markt en Overheid is de gemeente verplicht om alle kosten door te belasten aan de gebruiker. De raad heeft parameters vastgesteld voor het bepalen van de kostprijsdekkende huur. Op basis van deze parameters zijn de nieuwe huurprijzen bepaald en worden de huurovereenkomsten aangepast per 1 januari 2024.

Financieel effect voor maatschappelijke organisaties

Het besluit om een kostprijsdekkende huur in te voeren heeft gevolgen voor de organisaties die door de gemeente op basis van sociaal beleid worden gesubsidieerd. Het financiële effect voor deze organisaties is budgetneutraal.

Administratieve wijziging

De kosten/opbrengsten van het pand Onze Lieve Vrouwestraat 10-20 (Speel-O-Theek en kinderopvang) gaat over van taakveld 0.3 naar taakveld 4.3. Dit betreft enkel een verplaatsing van budgetten binnen verschillende programma's.

23-FP-9.18 Indexatie parkeertarieven 2024

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.18	Indexatie parkeertarieven 2024	-	-	-	-	-

De parkeertarieven in Hengelo zijn de afgelopen jaren niet verhoogd, vanwege de herontwikkeling van de binnenstad. In 2024 is de ontwikkeling van de binnenstad (grotendeels) gereed. Onze uurtarieven zijn laag in vergelijking met

andere steden. De exploitatiekosten zijn de afgelopen jaren toegenomen. Het afgelopen jaar bedroeg de indexatie door onze leveranciers zelfs 12% – 18%. Voor een gezonde parkeerexploitatie is indexatie nodig.

Voorgesteld wordt om per 1 januari 2024 de parkeertarieven te verhogen met 8,9% (prijsindex die in de gemeentelijke begroting wordt gehanteerd). Het uurtarief voor parkeren op straat gaat daarmee omhoog van € 1,90 naar € 2,10. De indexatie wordt ook doorgevoerd op de parkeerproducten en in de parkeergarage. Dit voorstel zal worden meegenomen in het proces van het vaststellen van de nieuwe belastingverordeningen en de Algemene Voorwaarden en Regels voor Parkeergarage De Beurs.

Door de voorgestelde indexering nemen de parkeerinkomsten met € 149.000 toe. De indexatie maakt onderdeel uit van 23-FP-9.2 Een aanpassing van de parkeerbegroting is niet nodig, omdat indexatie hierin al standaard is meegenomen. Wanneer we de parkeertarieven niet indexeren moeten we de begroting naar beneden bijstellen.

23-FP-9.19 Tijdelijke inhuur Vastgoedbedrijf

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.19	Tijdelijke inhuur Vastgoedbedrijf	b.n.	b.n.	-	-	-

Eind 2019 is het rekenkamerrapport 'Vastgoed binnen de gemeente Hengelo: in bedrijf, verder professionaliseren' door de raad aangenomen. De conclusies waren dat het vastgoedbedrijf nog een verdere ontwikkeling en professionalisering nodig heeft. Dit advies is vervolgens voortvarend opgepakt en is er een grote verbetering doorgevoerd.

Voor elk pand dat het vastgoedbedrijf in beheer heeft, wordt een kostprijs dekkende huur berekend. Daarmee worden alle eigenaarslasten bekostigd. Dat geldt niet voor de panden die in de verkoopportefeuille zitten. Deze panden hebben een negatieve exploitatie vanwege het leegstandsbeheer. De gemiddelde negatieve exploitatie per pand bedraagt per jaar circa € 50.000 euro en komt ten laste van de 'reserve vastgoed'

Meerdere panden zijn in de afgelopen jaren in de verkoopportefeuille gekomen waarbij diverse panden ook daadwerkelijk verkocht zijn of een nieuwe bestemming hebben gekregen. Door de motie "Beleid bij verkoop gemeentelijk vastgoed" is de verkoop van gemeentelijk vastgoed tijdelijk stilgelegd. Dit heeft geresulteerd dat de verkoopportefeuille in de afgelopen periode is gegroeid in plaats van gekrompen.

Om de vastgoedportefeuille op orde te krijgen is een actieplan opgesteld. Echter, het ontbreekt aan interne capaciteit om uitvoering te geven aan dit actieplan. Voor deze taken willen wij tijdelijk externe capaciteit inhuren, zodat de verkoopportefeuille weer naar acceptabele proporties wordt gebracht. Een groot bijkomend voordeel is dat met de verkoop negatieve exploitatiekosten van de te verkopen panden verdwijnt.

De dekking van deze inhuur wordt uit 'reserve vastgoed' bekostigd, voor 2023 bedraagt dit € 120.000 en voor 2024 € 30.000. Het verkoopresultaat van de panden zal ten gunste worden gebracht van de 'reserve vastgoed'.

Gevolgen als we dit voorstel afwijzen

- Indien er geen inhuur plaatsvindt blijven de jaarlijkse negatieve exploitatie, van de te verkopen panden, drukken op de 'reserve vastgoed'. Dit is een ongewenste situatie. In het geval dat interne capaciteit op de uitvoering van de verkoopportefeuille wordt gezet in plaats van externe capaciteit, dan stagneren andere reguliere vastgoedwerkzaamheden, zoals huurinning, onderhoudsactiviteiten of financiële verantwoording.

Risico's

- Het risico bestaat dat er geen vraag is naar vrijkomend vastgoed vanwege veranderende conjunctuur. De bouwprijzen stijgen en er is krapte in arbeidskrachten, waardoor potentiële kopers zoals ontwikkelaars afzien van investeren in vastgoed. Hierdoor is het mogelijk dat panden slecht of niet verkopen.
- De verkoop van het vastgoed kan vertraagd worden, vanwege nieuwe ontwikkelingen op het transformatieplan, de omgevingsvisie of huisvesting voor vluchtelingen/statushouders.

23-FP-9.20 Proceskosten GBTwente

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.20	Proceskosten GBTwente	-382	-133	-133	-133	-133

Proceskosten WOZ-bezwaren leiden tot lasten voor gemeenten. Deze lasten zijn het gevolg zijn van het handelen van de inwoner die een aanslag ontvangt. Daarom verhogen we de OZB-baten met het nadelige effect dat deze kosten veroorzaken.

Proceskosten WOZ-bezwaren

Gemeenten moeten een vergoeding betalen als via no cure – no pay bureaus (ncnp-bureaus) de WOZ -waarde van woningen en bedrijven wordt aangepast. Dat kan gebeuren wanneer ncnp-bureaus namens burgers een bezwaarschrift indienen bij de gemeente of door een beroep bij de rechter. Dat levert die bureaus zo veel geld op dat er sprake is van een verdienmodel. Burgers profiteren daar nauwelijks van. Terwijl de regeling is bedoeld als kostenvergoeding voor burgers. In voorgaande jaren hebben we in de Beleidsrapportages de kosten voor vergoeding van proceskosten wel bijgesteld. Dit was, vanwege het incidentele karakter van de Beleidsrapportage, slechts een reparatie voor dat jaar. We willen de proceskosten structureel meenemen.

Zeer sterke toename proceskosten in 2023 verwacht

Er zijn twee ontwikkelingen die de fasering van de lasten in deze Zomernota beïnvloeden.

Ten eerste blijkt inmiddels dat het aantal bezwaren in 2023 met een factor 2,5 is toegenomen t.o.v. 2022. Dit heeft 2 oorzaken:

- Inwoners realiseren zich niet, dat de peildatum voor de aanslagen 2023 1-1-2022 is en dat daarin nu pas de forse prijsstijging van woningen in 2021 is verwerkt. Dit terwijl op het moment van ontvangst van de aanslag 2023 de stress al uit de woningmarkt is.
- De andere oorzaak is hiervan het gevolg. Door de sterke stijging van de WOZ-waarde zijn inwoners eerder geneigd de hulp van derden in te roepen om de WOZ bijgesteld te krijgen. De indringende consumentenbeïnvloeding via reclame op nationale tv van ncnp-bedrijven geeft hen het laatste zetje om met deze bedrijven in zee te gaan.

Ten tweede heeft een brandbrief namens 15 uitvoeringsorganisaties gemeentelijke en waterschapbelastingen staatssecretaris Marnix van Rij gemotiveerd om met een plan van aanpak naar de Tweede Kamer te gaan. Hierin zijn maatregelen opgenomen die zich richten op het wegnemen van de financiële prikkel om namens belanghebbenden te procederen. Met de VNG wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de nieuwe regels die vanaf 2024 moeten worden ingevoerd. Het tijdsplan is kort om de wet in 2024 van kracht t laten zijn.

Effect van de ontwikkelingen op de exploitatie

De tot nu begrote lasten van € 166.000 worden voor 2023 met een factor 2,5 verhoogd tot € 415.000. Hiervan is € 33.000 al structureel begroot. We mogen er nog niet van uitgaan, dat we in 2024 van dit fenomeen af zijn. Het is ook niet reëel om de extremen van 2023 structureel door te trekken. Daarom gaan we voorsnog uit van lasten op het niveau van 2022.

23-FP-9.21 Van geïndexeerde lasten GR'en naar begrotingen GR'en

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.21	Van geïndexeerde lasten Gr'en naar begrotingen Gr'en	-20	263	256	256	256

De lasten die gemeenschappelijke regelingen (GR' en) ons in rekening brengen voor hun dienstverlening worden geïndexeerd. De effecten van de indexering zijn opgenomen in 23-FP-9.2.

De GR'en geven in de begrotingen 2024 aan hoe ze hun begroting vertalen in bijdragen van de gemeenten in 2024. Het lijkt vanzelfsprekend, dat de specifieke begroting nooit exact uit komt op de geïndexeerde verwachte begroting. De hier opgenomen bedragen geven de verschillen weer tussen geïndexeerde en werkelijk begrote bedragen bij de GR'en. Afwijkingen kunnen ontstaan door al door het Algemeen Bestuur goedgekeurd gewijzigd of nieuw beleid

(dat daarmee voor gemeenten autonoom wordt) of wijzigingen in de bedrijfsvoering waarvoor het mandaat bij het Dagelijks - of Algemeen Bestuur ligt.

Het betreffen de effecten van de GR'en GBTwente, Samen Twente en Stadsbank Oost Nederland. Bij SamenTwente zijn ook enkele voordelige herstelmutaties opgenomen. In totaal is dit voordelig ten opzichte van de al met de index van 10,2% toegenomen lasten.

Ook begrotingen 2024 van andere GR'en kunnen aanleiding zijn om onze lasten aan te passen. Bij de andere GR'en is dit in het betreffende programma gedaan of zijn de verschillen te verwaarlozen.

Met name GBTwente en SamenTwente raken meerdere programma's. Om te voorkomen dat we voor elk programma een soortelijk format opnemen, kiezen we voor om dit centraal te doen in programma 9.

De begrotingen van de GR' zijn nog niet vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Ze worden eerst in een separaat proces door het Dagelijks Bestuur aan de gemeenteraden aangeboden voor wensen en bedenkingen. We kunnen daarmee invloed uitoefenen op de begroting. Het Algemeen Bestuur van de GR kan de zienswijze van raden overnemen of negeren. Dit zal o.a. afhankelijk zijn van de mate waarin zienswijzen door meer gemeenten worden aangedragen of ondersteund. De genoemde effecten gaan er vanuit, dat de begrotingen in stand blijven.

Inzake GBTwente is daarnaast een lastenverhoging opgenomen voor het maken van luchtfoto's (Cyclomedia). Deze taak werd voor Hengelo door GBTwente bekostigd, terwijl dit niet voor andere gemeenten werd gedaan. In 2023 is dit gelijk getrokken. Wij moeten onze lasten daarom met € 29.000 verhogen. Een deel, € 9.000, komt terug in de verlaging van de vanaf 2023 doorberekende kosten in de bijdrage.

23-FP-9.22 Herwaardering functies door taakverzwaringen

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.22	Herwaardering functies door taakverzwaringen	-194	-194	-194	-194	-194

Het afgelopen jaar (periode maart 2022 tot maart 2023) zijn zes functies hoger gewaardeerd doordat de functie verzwaard is. In totaal betreft het 31,36 fte wat leidt tot een autonome uitzetting van € 194.000.

Reden voor de herwaarderingen is dat er de afgelopen jaren meer taken en bevoegdheden naar gemeenten toekomen vanuit andere publieke organisaties. Een concreet voorbeeld van het afgelopen jaar is de taakverzwaring van de boa's die meer bevoegdheden hebben gekregen vanuit de politie. Dit soort voorbeelden zien we de afgelopen jaren meer, waardoor de taakverzwaring ook doorzet richting ondersteunende functies zoals die van financieel adviseur.

23-FP-9.23 Extra structurele kosten RxMission

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-9.23	Extra structurele kosten RxMission	-28	-28	-28	-28	-28

Ter vervanging van het huidige zaakstelsel Squit XO hebben we RxMission aangeschaft. Eén en ander om de werkprocessen onder de Omgevingswet in te kunnen richten, hetgeen Squit XO niet ondersteunde. Ten behoeve van het gebruik en het beheer van het zaakstelsel Rx.Mission worden ten opzichte van het voormalige stelsel extra structurele kosten gemaakt. Deze structurele kosten komen niet ten laste van het programma Omgevingswet.

De structurele kosten zijn als volgt:

- Licentie Op Pad € 5.763,00
- Licentie Inzien € 3.871,38
- Uitbreiding functioneel beheer € 10.900,00
- Licentie uitgebreide functionaliteit Communicatieplatform € 7.335,00

Totaal € 27.869,38

Licentie Op Pad

Voor een optimale werking van het zaakstelsel Rx.Mission zijn de licenties noodzakelijk voor de module Op Pad.

Op Pad ondersteunt toezichhouders met het uitvoeren van controles op locatie. Op een tablet is alle relevante informatie voor de controle overzichtelijk bij de hand, ook de vergunning en bijlagen. Bevindingen kunnen meteen worden vastgelegd in Op Pad. Na het bezoek is met één druk op de knop een bezoekrapport gemaakt.

Voor de module Op Pad is een eenmalig budget gevraagd voor de aanschaf van de module in zomerbrief 2022. Voor het gebruik van de module Op Pad zijn licenties vereist om met de module te kunnen werken. Hiervoor is structureel budget noodzakelijk dat niet eerder is aangevraagd. De structurele kosten voor de licenties Op Pad bedragen jaarlijks € 5.763,00.

Licentie Inzien

Voor een optimale werking van het zaakstelsel Rx.Mission de aanschaf van de module Inzien en de daarbij vereiste licenties noodzakelijk.

De Wet elektronische publicaties (Wep) is sinds 1 juli 2021 van kracht. Ten behoeve van het zaakstelsel Rx.Mission is de module Inzien ontwikkeld. De module biedt een oplossing om op eenvoudige wijze documenten digitaal ter inzage te leggen gedurende de inzageleggingstermijn. Met de inzet van deze module wordt de service richting burgers en bedrijven verhoogd.

Voor de module Inzien worden in 2023 eenmalig extra kosten gemaakt voor de aanschaf van de module. Als het budget van het programma Omgevingswet niet toereikend is worden deze kosten meegenomen in de tweede BERAP (zie eerder onder extra eenmalige kosten als gevolg van Rx.Mission).

Voor het gebruik van de module Inzien is een licentie vereist om, met de module te kunnen werken. Hiervoor is structureel budget noodzakelijk dat niet eerder is aangevraagd. De structurele kosten voor de licenties Inzien bedraagt jaarlijks € 3.871,38.

Uitbreiding functioneel beheer

Voor een goed en zorgvuldig functioneel beheer van het zaakstelsel Rx.Mission en de daarbij behorende modules is jaarlijks een uitbreiding van 0,1 fte noodzakelijk.

Dit betreffen kosten voor uren van een functioneel beheerder uit het team Functioneel en Informatiebeheer (afdeling Informatie en IT) die ondersteuning levert voor Rx.Mission. Het functioneel beheer van Rx.Mission vraagt meer tijd, dan er voor het voormalige systeem (Squit XO) beschikbaar was. De structurele kosten voor de uitbreiding van het functioneel beheer bedragen jaarlijks € 10.900,00.

Licentie uitgebreide functionaliteit communicatieplatform

Het voormalige zaakstelsel Squit XO beschikt over een platform om met de indiener van een aanvraag te communiceren.

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt dit platform. Hiervoor in de plaats komt het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Via het DSO kan de initiatiefnemer nog steeds zijn aanvraag indienen, maar verdere communicatie met initiatiefnemers geschiedt buiten het DSO om.

Bij de aanschaf van Rx.Mission werd door de leverancier een e-mailfunctionaliteit beloofd. Deze e-mailfunctionaliteit is er niet gekomen.

Wel wordt er als basisfunctionaliteit een communicatieplatform uitgeleverd. Deze basisfunctionaliteit valt onder het reguliere contract met de leverancier.

In de loop van 2023 komt er een uitgebreide module beschikbaar van het communicatieplatform. Deze kent een aantal functionaliteiten die dienstverlening naar de burger aanzienlijk vergroten. Het advies is de uitgebreide module aan te schaffen. Aan de uitgebreide module zijn extra kosten verbonden.

De eenmalige kosten voor de aanschaf van de module bedragen € 3.500,00. Als het budget van het programma Omgevingswet niet toereikend is worden deze kosten meegenomen in de tweede Berap (zie eerder onder extra eenmalige kosten als gevolg van Rx.Mission).

Voor het gebruik van de uitgebreide module van het communicatieplatform is een licentie vereist om, met de module te kunnen werken. Hiervoor is structureel budget noodzakelijk dat niet eerder is aangevraagd. De structurele kosten voor de licentie bedraagt jaarlijks € 7.335,00. In 2023 is de helft dan dat bedrag nodig, te weten € 3.667,50.

5.9.4 Risico's

Onvoldoende structurele **rijksmiddelen**

Wet- of regelgeving of taken kunnen niet worden uitgevoerd door te weinig compensatie van het Rijk.

Arbeidsmarkt

Wat betreft de bestuurlijke en organisatorische risico's zien we uitdagingen in het behoud van de kwaliteit en capaciteit van personeel. De oorzaak is een snel veranderende omgeving, waar we ons naar moeten verhouden met voldoende kennis en kunde. Maar ook zeker de krapte op de arbeidsmarkt vraagt van ons extra aandacht en inspanning om personeel te behouden en nieuw personeel aan te trekken.

Risico's IT en privacy

Ook zien we risico's op het gebied van gegevensbescherming en informatieveiligheid. Denk aan een hack waardoor we ons werk niet goed kunnen uitvoeren of privacygevoelige informatie die gelekt wordt. Informatieveiligheid is een thema dat binnen alle afdelingen van de gemeente aandacht krijgt.

6

Totaal verwacht financieel perspectief

6.1	Financieel perspectief na 3e wijziging Beleidsbegroting 2023-2026	146
6.2	Totaaloverzicht autonome ontwikkelingen bestaand beleid beleidsprogramma's	147
6.3	Totaaloverzicht nieuwe beleidswensen	149
6.4	Totaal verwacht perspectief Zomernota 2023-2027	151

6.1 Financieel perspectief na 3e wijziging Beleidsbegroting 2023-2026

Het vertrekpunt voor het financieel meerjarenperspectief in deze Zomernota is de Beleidsbegroting 2023-2026. De Beleidsbegroting is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 november 2022. Daarna zijn er diverse mutaties geweest, die van invloed zijn op het begrotingssaldo 2023-2026. Deze mutaties zijn verwerkt in de 1e tot en met de 3e verzamelwijziging van de Beleidsbegroting, die reeds door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo Beleidsbegroting 2023-2026 ¹	-	3.595	8.915	1.557	1.557
Financieel effect septembercirculaire 2022 gemeentefonds (onderdeel 2e verzamelwijziging)	-121	-566	-927	3.498	3.498
Financieel effect decembercirculaire 2022 gemeentefonds (onderdeel 2e verzamelwijziging)	143	-2	-2	-2	-2
Overige mutaties 1e, 2e en 3e verzamelwijzigingen Beleidsbegroting 2023:	-22	-23	-22	-4	-4
Saldo na 3e wijziging Beleidsbegroting 2023-2026:	-	3.004	7.964	5.049	5.049

1 (- = nadeel; bedragen * € 1.000)

Septembercirculaire 2022 gemeentefonds

In de septembercirculaire 2022 was sprake van algemene mutaties (accres, nominale ontwikkelingen, voorschot BTW-compensatiefonds, aanpassing hoeveelheden van diverse maatstaven), diverse (taak)mutaties en een aanvullende coronavergoeding voor de SWB. Hierdoor is toen het structurele beeld enigszins gewijzigd ten opzichte van de Beleidsbegroting 2023- 2026. Voor de jaren 2023-2025 was het jaarlijkse financiële effect wat nadeliger. In 2026 hebben we eenmalig extra middelen ontvangen. Dit was toen slechts een eenmalige, gedeeltelijke 'reparatie' van het financieel ravijn 2026. Voor een uitgebreide toelichting op deze septembercirculaire 2022 van het gemeentefonds verwijzen wij naar de raadsbrief (zaaknummer: 3487219).

Decembercirculaire 2022 gemeentefonds

In 2023 was het financiële effect van de decembercirculaire 2022 voordelig en in de jaren 2024 tot en met 2026 iets nadelig. Dit verschil wordt veroorzaakt door hoeveelheidsverschillen voor een aantal verdeelmaatstaven, de Wet Goed Verhuurderschap en een herverdeling van de middelen voor de Wet Kwaliteitsborging. Voor de uitgebreide toelichting op de decembercirculaire 2022 van het gemeentefonds verwijzen wij naar de raadsbrief (zaaknummer:3515925)

Mutaties 1e tot en met 3e verzamelwijziging Beleidsbegroting 2023-2026:

De belangrijkste mutaties in de verzamelwijzigingen van de Beleidsbegroting betreffen:

- 1e verzamelwijziging: Verfijning Informatie voor derden taakvelden Wmo en jeugd met ingang begroting 2023 (zaaknummer 3504059);
- 2e verzamelwijziging: specifieke uitkering energiearmoede, september- en decembercirculaire 2022 van het gemeentefonds en de budgetoverheveling van 2022 naar 2023 (zaaknummer: 3542980);
- 3e verzamelwijziging: bestedingsvoorstel inburgering, vergoeding Ondernemingsraad 2023 en bijdrage ijsbaan Twente (zaaknummer: 3579979)

6.2 Totaaloverzicht autonome ontwikkelingen bestaand beleid beleidsprogramma's

Onder autonome ontwikkelingen verstaan wij ontwikkelingen die door ons niet te sturen of te beïnvloeden zijn en zullen leiden tot onvermijdbare uitgaven of verminderingen van inkomsten in de begroting. Hierbij is geen sprake van keuzevrijheid.

Bij de indeling in autonome ontwikkelingen versus nieuw beleid is ook expliciet gekeken om de autonome ontwikkelingen in het maatschappelijk effect terug te dringen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij 23-FP-1.2 Leefbaarheid en veiligheid. De toename in escalaties als autonome ontwikkeling heeft zijn weerslag op het team Leefbaarheid en veiligheid, die in de formatie hier niet op is ingericht. Het betreft hier geen beleidskeuze, maar een wettelijke taak van de gemeente om problemen op het gebied van openbare orde en veiligheid te voorkomen en (eventueel via convenantafspraken) de taak regie te voeren bij incidenten.

In hoofdstuk 5 zijn de autonome ontwikkelingen in de subparagrafen 'autonome financiële ontwikkelingen in bestaand beleid' per programma uitgebreid toegelicht. Hieronder is dit in een totaaloverzicht weergegeven:

	2023	2024	2025	2026	2027
Tussenstand begrotingssaldo na 3e wijziging	-	3.004	7.964	5.049	5.049
Beleidsbegroting 2023-2026:					
23-FP-1.1 Bijdrage Veiligheidsregio Twente	-135	-135	-135	-135	-135
23-FP-1.2 Leefbaarheid en veiligheid	-38	-115	-115	-115	-115
23-FP-1.3 Diverse kleine wijzigingen programma 1	-12	-13	-13	-13	-13
23-FP-2.1 Beheersystemen	-50	-50	-50	-50	-50
23-FP-2.2 Upgrade elektrische infrastructuur en stroompunten openbare ruimte	-	-5	-5	-5	-5
23-FP-2.3 Elektrische infrastructuur structureel en stroompunten openbare ruimte	-27	-27	-27	-27	-27
23-FP-2.4 Investering parkeerautomaten en Participatieschil Hart van Zuid	-30	53	51	47	43
23-FP-2.5 Aanvullende subsidie Twentekanaal	1	25	25	25	25
23-FP-2.6 Inkomsten haven	-83	-91	-91	-91	-91
23-FP-2.7 Verrekening taakvelden verkeer en vervoer en openbaar groen met taakveld riolering	-491	-491	-491	-491	-491
23-FP-2.8 Diverse kleine wijzigingen programma 2	-11	-12	-12	-12	-12
23-FP-2.9 Vervangingsinvesteringen wegen	-	70	-2	-76	-141
23-FP-2.10 Vervangingsinvesteringen kunstwerken	-	8	-1	-3	-6
23-FP-2.11 Vervangingsinvesteringen openbare verlichting	-	6	7	9	-44
23-FP-2.12 Vervangingsinvesteringen straatmeubilair	-	3	3	3	-1
23-FP-2.13 Vervangingsinvesteringen verkeersregelinstallaties	-	52	-35	-21	-6
23-FP-3.1 Verhoging subsidie Hengelo Promotie	-	-88	-88	-88	-88
23-FP-3.2 Inzet hekwerken tijdens warenmarkt	-15	-15	-15	-15	-15
23-FP-3.3 Huisvesting marktmeester	-	-8	-8	-8	-8
23-FP-3.4 Diverse kleine wijzigingen programma 3	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-4.1 Inzet leerplicht	-67	-200	-200	-133	-
23-FP-4.2 Leerlingenvervoer	-164	-311	-311	-311	-311
23-FP-4.3 Herijking budgetten onderwijsbeleid	356	291	291	291	291
23-FP-4.4 Huur onderwijsruimten Saxion	-138	-	-	-	-
23-FP-4.5 Onderwijshuisvesting - Integraal Huisvestingsplan (IHP) - scenario 2b	-316	-933	-1.448	-1.163	-1.499
23-FP-4.6 Diverse kleine wijzigingen programma 4	3	28	28	28	28
23-FP-5.1.A Afwikkeling overdracht pand Schouwburg Hengelo	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-5.1.B Theatertechniek	-150	-150	-150	-150	-150
23-FP-5.2 Vervangingsinvesteringen groen	-	68	29	28	10
23-FP-5.3 Restant coronamiddelen	b.n.	-	-	-	-
23-FP-5.4 Specifieke uitkeringen m.b.t. cultuurbeleid	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.

		2023	2024	2025	2026	2027
23-FP-5.5	Hoge energiekosten Twentebad	-	-	-	-	-
23-FP-5.6	Inkomsten sportverhuur	68	68	68	68	68
23-FP-5.7	Actualisering DVO Gildebor	-51	-55	-55	-55	-55
23-FP-5.8	Aanpassing indexering Gildebor	-204	-	-	-	-
23-FP-5.9	Verhoging gemeentelijke bijdrage aan Recreatieschap Twente	-	-174	-174	-174	-174
23-FP-5.10	Beschoeiing Lauravijver	-	-4	-4	-4	-4
23-FP-5.11	Ecologisch maaibeheer	-27	-27	-27	-27	-27
23-FP-5.12	Theaterproductie Vergeten Twentse Lente	-80	-	-	-	-
23-FP-5.13	Diverse kleine wijzigingen programma 5	52	-19	-19	-19	-19
23-FP-6.1	Investerings Transformatieplan	-	-262	-421	-412	-412
23-FP-6.2	Jeugdhelpteams op zorgintensieve scholen	b.n.	b.n.	b.n.	p.m.	p.m.
23-FP-6.3	Preventieteam jeugd	-	-121	-119	-91	-91
23-FP-6.4	BUIG	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-6.5	Omvormen bijzondere bijstand en minimabeleid	96	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-6.6	TOZO reserve	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-6.7	Noodopvang vluchtelingen	b.n.	b.n.	-	-	-
23-FP-6.8	Inzet uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen	147	-189	-189	-189	-189
23-FP-6.9	Ontwikkelingen re-integratie	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-6.10	Vroegsignalering van schulden	b.n.	b.n.	b.n.	p.m.	p.m.
23-FP-6.11	Prognoses en ontwikkelingen Wmo	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-6.12	Prognoses en ontwikkelingen Jeugd	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-6.13	Kleinschalige 3 milieuvorzieningen jeugd	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
23-FP-6.14	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten	b.n.	b.n.	-	-	-
23-FP-6.15	Diverse kleine wijzigingen programma 6	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-7.1	Uitvoering GALA en Sportakkoord II met brede SPUK	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-7.2	Herijking financiering ODT 2023-2028	-	-366	-350	-350	-350
23-FP-7.3	Duurzaamheid	479	479	479	479	479
23-FP-7.4	Afval	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-8.1	Uitbreiding formatie planeconoom-2023	b.n.	-	-	-	-
23-FP-8.2	Vitale binnenstad	-	-	-	-	-242
23-FP-8.3	Formatie projecten team Beheer	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-8.4	Afdracht van erfpachtresultaat naar reserve grondexploitatie	-19	-19	-19	-19	-19
23-FP-8.5	Invoering Wet kwaliteitsborging	b.n.	b.n.	b.n.	-	-
23-FP-9.1	Gemeentefonds jaarschijf 2027 versus 2026	-	-	-	-	-728
23-FP-9.2	Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds	6.725	1.889	2.875	-4.151	-4.677
23-FP-9.3	Meicirculaire 2023 gemeentefonds (zie bijlage 10.3)	-816	2.161	968	674	872
23-FP-9.4	Dividendbaten	1.528	172	132	132	132
23-FP-9.5	Kapitaallasten	1.595	-75	-75	-75	-75
23-FP-9.6	OZB baten	-86	-58	-31	-21	130
23-FP-9.7	Privacy organisatie	-	-169	-169	-169	-169
23-FP-9.8	Toename afgifte reisdocumenten	-	120	120	120	120
23-FP-9.9	Herstel asfalt Wegtersweg 9	-	-1	-1	-1	-1
23-FP-9.10	Accountantscontrole	-25	-25	-25	-25	-25
23-FP-9.11	Rentebaten positieve saldo schatkist	1.100	-	-	-	-
23-FP-9.12	Ontwikkeling gasprijzen	205	205	205	205	205
23-FP-9.13	Prijsindexatie 2023 budgetten I&IT	-195	-	-	-	-
23-FP-9.14	Doorbelasting kosten Apolloplein 1	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-9.15	Software actualisatie, waaronder de cloudtransitie	-340	-527	-259	-111	-111
23-FP-9.16	Wet Open Overheid	-	-150	p.m.	p.m.	p.m.
23-FP-9.17	Invoeren kostprijsdekkende huur	-	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
23-FP-9.18	Indexatie parkeertarieven 2024	-	-	-	-	-
23-FP-9.19	Tijdelijke inhuur Vastgoedbedrijf	b.n.	b.n.	-	-	-
23-FP-9.20	Proceskosten GBTwente	-382	-133	-133	-133	-133
23-FP-9.21	Van geïndexeerde lasten Gr'en naar begrotingen Gr'en	-20	263	256	256	256
23-FP-9.22	Herwaardering functies door taakverzwaringen	-194	-194	-194	-194	-194
23-FP-9.23	Extra structurele kosten RxMission	-28	-28	-28	-28	-28
Totaal verwacht saldo bestaand beleid 2023-2027 incl. meicirculaire 2023		8.161	3.725	8.012	-1.741	-3.223

6.3 Totaaloverzicht nieuwe beleidswensen

In deze paragraaf worden alle aangedragen nieuwe beleidswensen door de organisatie gepresenteerd. De voorstellen vanuit ons college voor nieuw beleid zijn in onderstaand overzicht op "JA" gezet. De regel Totaal 'JA' COLLEGE is verwerkt in paragraaf 6.4 onder 'Collegevoorstel nieuw beleid'. We hebben bewust een aantal voorstellen in latere jaren op '0' gezet in de tabel. Hier komen we in de volgende Zomernota op terug.

Bij de door ons voorgestelde keuzes zijn we uitgegaan van het afwegingskader zoals verwoord in hoofdstuk 4 van deze Zomernota. Wij stellen u voor in te stemmen met onderstaande voorstellen die door ons als college op 'JA' zijn gezet:

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027	College akkoord
24-NB-2.1	Actualiseren parkeerbeleid en beëindigen Shop en Go		-35	25	25	25	ja
24-NB-2.2	Opstellen actieplan fiets 2024-2030		-60				ja
24-NB-2.3	Toegankelijkheid bushaltes			-6	-6	-6	ja
24-NB-2.4	Tunnel Amerikalaan			-17	-17	-17	ja
24-NB-2.5	Herinrichting winkelcentrum Groot Driene en rotonde Laan van Driene P.C. Hoofltaan				-18	-18	ja
24-NB-2.6	Strategische advisering Mobiliteit		-133	-133	-133		ja
24-NB-3.1	Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen		b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
24-NB-3.2	Revitalisering bedrijventerrien Timmersveld				-50	-50	ja
24-NB-4.1	IHP onderwijs - scenario 2c (verhoging t.o.v. 2b onder autonoom)		-400	-658	-515	-750	nee
24-NB-4.2	IHP onderwijs - scenario 1 roadmap (verhoging t.o.v. 2b onder autonoom)		107	-2.053	-4.114	-3.314	nee
24-NB-5.1	1Twente toekomstplan	-107	-164	-164			ja
24-NB-5.2	Hijsinstallatie schouwburg Hengelo		-52	-52	-52	-52	ja
24-NB-5.3	Stichting Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid		-24				ja
24-NB-5.4	Voetbalacademie			-115	-115	-115	ja
24-NB-5.5.A	Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering	-93	-74	-63	-53	-13	ja
24-NB-5.5.B	Kinderboerderij Weusthag investering			-177	-177	-177	ja
24-NB-5.6	Drinkwatertappunten		-8	-9	-10	-11	ja
24-NB-5.7	Groenadviseur/stadsecoloog		-121	-121	-121	0	ja
24-NB-5.8	Uitvoeringsprogramma cultuurrregio Twente 2023-2028		-10	-41	-51	-51	ja
24-NB-6.1	Jongerenperspectief fonds		b.n.	b.n.			ja
24-NB-6.2	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming		-218				ja
24-NB-6.3	Inzet stadsdeelregie		-242	-242	-242	-242	ja
24-NB-6.4	Strategische adviescapaciteit		-517	-517	-517		ja
24-NB-6.5	Wijkgericht werken / versterken leefbare wijken		-279				ja
24-NB-6.6	Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
24-NB-6.7	Inwonersinitiatief de Windhoek		b.n.				ja
24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek		-48	-77	-77	-77	ja
24-NB-6.9	Actieplan toegankelijkheid		-53	-53	-53	-53	ja
24-NB-6.10	MFA Beckum - optie 2		-250	-200	-200	-200	ja
24-NB-7.1	Handhaving afvaldump		b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
24-NB-7.2	Extra uren beleid afval		b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
24-NB-7.3	Mobiel milieupark		b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
24-NB-8.1	Spoorzone Hengelo Enschede (SHE)		-200	-200	-200	-200	ja
24-NB-8.2	Personeel fysiek domein		-682	-682	-682	-682	ja
24-NB-8.3	Goad Ett'n in en um Hengel		-13	-13			ja
24-NB-8.4	Starterslening		-20	-27	-35	5	ja
24-NB-8.5	Personeel landelijk gebied		-254	-254			ja
24-NB-9.1	Verduurzamen maatschappelijk vastgoed		-1	-83	-165	-288	ja

Nummer ¹	Omschrijving nieuwe beleidswens	2023	2024	2025	2026	2027	College akkoord
24-NB-9.2	Dienstverlening - basisscenario		-294	-294	-294		ja
24-NB-9.3	Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario		-115	-115	-115		ja
24-NB-9.4	Aanjaagbudget Talentopgave (aantrekken, boeien, binden, ontwikkelen)		-5.000				ja
24-NB-9.5	Gratis herinnering invorderingsproces belastingen		-110	-110	-110	-110	nee
24-NB-9.6	Afschaffen hondenbelasting		-584	-584	-576	-576	nee
24-NB-9.7	Uitbreiding budget datagedreven sturing		-348	-198	-198	-198	ja
24-NB-9.8	Uitbreiding recruitment		-272	-272	-272		ja
24-NB-9.9	Project- en programmacontrol	-50	-242	-242	-242	-242	ja
	Totaal nieuwe beleidswensen overig:	-250	-10.716	-7.747	-9.385	-7.412	
	Totaal 'JA'	-250	-9.729	-4.342	-4.070	-2.662	

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

6.4 Totaal verwacht perspectief Zomernota 2023-2027

In de voorgaande delen van deze Zomernota zijn we in hoofdstuk 5 uitgebreid ingegaan op de autonome financiële ontwikkelingen in het bestaande beleid en de nieuwe beleidswensen. Uit de nieuwe beleidswensen hebben wij als college keuzes gemaakt om deze aan uw gemeenteraad voor te stellen. Zie hoofdstuk 4 voor het afwegingskader dat we hiervoor hebben gebruikt. In paragraaf 6.3 kunt u zien welk nieuw beleid we uiteindelijk voorstellen. Het totaal hiervan staat in 'Collegevoorstel nieuw beleid' in onderstaande tabel weergegeven.

Totaal **financieel** perspectief

Het totaal **financieel** perspectief voor deze Zomernota ziet er als volgt uit:

Financieel totaaloverzicht Zomernota 2023-2027					
	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal verwacht saldo bestaand beleid 2023-2027 (inclusief meicirculaire 2023 gemeentefonds) ¹	8.161	3.725	8.012	-1.741	-3.223
Collegevoorstel nieuw beleid	-250	-9.729	-4.342	-4.070	-2.662
Totaal financieel perspectief inclusief nieuw beleid	7.911	-6.004	3.670	-5.811	-5.885
Toevoegingen aan (-) of onttrekkingen (+) uit de algemene reserve	-7.911	6.004	-3.670	3.574	1.335
Totaal perspectief Zomernota 2023-2027	-	-	-	-2.237	-4.550

¹ - = nadeel; bedragen * € 1.000

Financieel perspectief inclusief nieuw beleid

Voor de jaren 2023 en 2025 is het **financieel** perspectief inclusief nieuw beleid positief, zonder de mutaties in de algemene reserve. Voor de jaren 2024, 2026 en 2027 is dit resultaat negatief. Deze positieve en negatieve resultaten worden verrekend met de algemene reserve. U vindt verder op in deze paragraaf de toelichting.

Voldoende compensatie van het Rijk voor taken

Wij zullen ons sterk blijven inzetten, tezamen met andere gemeenten en de VNG, om voldoende gecompenseerd te worden door het Rijk voor alle bestaande en nieuwe taken die we moeten uitvoeren, zoals onderwijshuisvesting, Klimaatakkoord, Omgevingswet, Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en de landelijke woningbouwopgave. Ook vinden wij dat de hele opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen voor Hengelo) van tafel moet en dat we vanaf 2026 voldoende door het Rijk gecompenseerd worden voor volume- (bijv. zorgvraag), loon- en prijsontwikkelingen (accres). Dit zijn voor ons de uitgangspunten in een stevige lobby naar het Rijk. We vinden het niet acceptabel dat we alle bestaande (gemeentelijke) en nieuwe taken moeten uitvoeren, terwijl we door het Rijk als gemeenten veel te weinig compensatie hiervoor ontvangen. Dus de (gemeentefonds)koek voor gemeenten moet groter. Daarmee eisen gemeenten en de VNG nogmaals van het Rijk een structurele verhoging van het gemeentefonds, anders worden taken teruggegeven of nieuwe taken niet meer uitgevoerd. Ook de verruiming van het lokale belastinggebied door het Rijk in de toekomst mag er niet toe leiden dat de inwoner 'het kind van de rekening' wordt.

We vinden dat het Rijk met minimaal € 3 miljard in 2026 (en daarna nog meer) aan gemeenten over de brug moet komen, zodat we als gemeenten de taken op een adequaat niveau kunnen uitvoeren. Daarom vinden we het op dit moment niet acceptabel om bezuinigingen door te voeren en laten we bewust een tekort zien in de ravijnjaren 2026 en 2027. Hierin staan wij als gemeente niet alleen, bleek onlangs tijdens het VNG congres.

We hebben voor de bepaling van het tekort in 2027 onszelf wel een maximum opgelegd, namelijk ter grootte van de opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen). Verwacht wordt dat we in septembercirculaire 2023 van het gemeentefonds nog iets extra aan compensatie van het Rijk ontvangen. In de aanloop naar de volgende Zomernota kijken we hoe we er dan **financieel** voor staan vanaf 2026 en we bepalen dan onze vervolgstategie.

Stelpost BTW compensatiefonds

In deze Zomernota hebben we een stelpost BTW compensatiefonds opgenomen o.b.v van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. In principe is dit ook een oplossingsrichting/dekkingsmaatregel om het begrotingssaldo in positieve zin bij te stellen. In 23-FP-9.3 Meicirculaire 2023 gemeentefonds (en bijlage 10.3 Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds) is dit onderdeel al verwerkt.

De ruimte onder het plafond BTW compensatiefonds *kan* ook structureel worden doorvertaald in de (meerjaren)begroting. De ramingen *mogen* dan maximaal gelijk zijn aan de afrekening van 2022, een bedrag van bijna € 318 miljoen (landelijk) in alle jaren. Voor Hengelo gaat het dan om een stelpost van circa € 1,56 miljoen vanaf 2024. Gelet op het feit dat de financiële situatie van gemeenten vanaf het ravijnjaar 2026 niet rooskleurig is, verwachten wij dat gemeenten behoudender worden met het plegen van investeringen. Het beroep op het BTW compensatiefonds ten opzichte van de afgelopen jaren wordt minder. Wij stellen voor om deze ruimte onder het plafond volledig te ramen als stelpost BTW compensatiefonds. Dit is toegestaan in het kader van het provinciaal toezicht.

Toevoegingen aan of onttrekkingen uit de algemene reserve

Hieronder stellen we de volgende toevoegingen aan of onttrekkingen uit de algemene reserve voor:

Mutaties in algemene reserve	2023	2024	2025	2026	2027
1. Lagere toevoeging algemene reserve				823	535
2. Toevoeging aan (-) of onttrekking uit (+) de algemene reserve	-7.911	6.004	-3.670	2.751	800
Totaal	-7.911	6.004	-3.670	3.574	1.335

1. Lagere toevoeging aan de algemene reserve in 2026 en 2027

Op basis van de laatst vastgestelde Beleidsbegroting zijn er voor de jaarschijven 2026 en 2027 incidentele stortingen in de algemene reserve gedaan. Gelet op de huidige hoogte van de algemene reserve is het niet meer noodzakelijk om deze bedragen toe te voegen aan de algemene reserve.

2. Toevoeging aan of onttrekking uit de algemene reserve

We stellen voor om de positieve resultaten van de jaren 2023 en 2025 toe te voegen aan de algemene reserve. We stellen voor om het negatief resultaat in 2024 te onttrekken uit de algemene reserve. Dit is mogelijk omdat dan een deel van de incidentele lasten hiermee worden gedekt. Voor de ravijnjaren 2026 en 2027 zijn de (netto) incidentele lasten in deze Zomernota circa € 2,75 miljoen respectievelijk € 0,8 miljoen. We stellen voor deze bedragen te onttrekken uit de algemene reserve.

Zoals in hoofdstuk 4 beschreven zijn we nog honderden miljoenen nodig op termijn om de uitvoeringsagenda verder vorm te geven. Wij vinden het raadzaam om dan het bovenmatige deel van de algemene reserve(s) in te zetten voor deze uitvoeringsagenda.

In de Beleidsbegroting 2024-2027 willen we in het kader van het provinciaal toezicht een structureel sluitende begroting voor de jaarschijf 2024 presenteren. We zullen ook een lobby naar het Rijk en de provincie inzetten om gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen.

7

Risico's en weerstandsvermogen

7.1	Risico's	154
7.2	Weerstandsvermogen	154

7.1 Risico's

Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027

De beleidsnota *Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027* is eind januari 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze nota is m.n. op een aantal onderdelen gewijzigd ten opzichte van de vorige beleidsnota:

- De gewijzigde kaders over het weerstandsvermogen waren al opgenomen in de eerder vastgestelde Kadernota 2022 – 2025. Deze zijn overgenomen in de beleidsnota *Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027*. De belangrijkste wijzigingen waren: de minimale hoogte van de algemene reserve is 50% van het benodigde weerstandsvermogen (risicoprofiel) en de algemene reserve 'sec' (inclusief het bekleemde deel van het sociaal domein) wordt volledig betrokken in het beschikbaar weerstandsvermogen.
- Aansluiting bij de 9 beleidsprogramma's van de P en C documenten. De diverse thema's uit de vorige beleidsnota 2018-2022 zijn in de nieuwe nota losgelaten. De risico's worden per programma onderzocht, weergegeven en verzameld per beleidsprogramma.

In de beleidsprogramma's (hoofdstuk 5) zijn de risico's voor het (huidige) bestaand beleid beschreven. In de nieuwe werkwijze zullen we voor de Beleidsbegroting 2024-2027 per programma ook de risico's vanuit het vastgesteld nieuw beleid in de Zomernota door de gemeenteraad toevoegen. Er vindt dan een herijking van het totale risicoprofiel plaats.

7.2 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft o.a. inzicht in de gezondheid van de financiële positie van de gemeente. Om vast te stellen dat wij voldoende in staat zijn risico's op te vangen, maken we een inschatting van het zogenaamde benodigde weerstandsvermogen.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen is een goede risico-inventarisatie nodig met een inschatting van het gevolg, de kans dat het risico zich voordoet en de financiële impact. Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, zoals eenmalige negatieve exploitatieresultaten. Deze risico's worden gedekt uit zogenoemde incidentele weerstandscapaciteit d.w.z. de algemene reserve 'sec' en de post onvoorzien incidenteel.

Wanneer de financiële impact van risico's een structureel karakter heeft, is de algemene reserve als dekkingsmiddel niet toegestaan. Dan zal de structurele weerstandscapaciteit moeten worden aangesproken. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit.

Beschikbaar weerstandsvermogen

De verwachte *incidentele weerstandscapaciteit* (stand eind 2024) is:

- de vrij aanwendbare reserves = algemene reserve 'sec': € 45,7 miljoen;
- post onvoorzien incidenteel: € 91.000.

De stand van de algemene reserve is exclusief het jaarrekeningresultaat 2022. Het raadsbesluit over de Jaarstukken 2022 volgt in de raadsvergadering van 5 juli 2023.

Ook de voorgestelde mutaties uit de algemene reserve in deze Zomernota zijn niet verwerkt in deze paragraaf in verband met het budgetrecht van uw gemeenteraad. In de nog op te stellen Beleidsbegroting 2024-2027 zal de besluitvorming van de Zomernota door uw gemeenteraad worden verwerkt in het weerstandsvermogen.

De *structurele weerstandscapaciteit* is de onbenutte belastingcapaciteit. De verwachte gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin in de gemeente Hengelo bedraagt in 2024 € 845. Het landelijk gemiddelde is € 944 (Coelo rapport 2023). Voor 2024 is de benutte belastingcapaciteit dan 89,5% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 10,5%, zijnde € 99 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, bijna 38.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van bijna € 3,8 miljoen. Het totale beschikbaar weerstandsvermogen is eind 2024:

	<i>ultimo 2024 (* € 1 miljoen)</i>
Weerstandsvermogen	
Algemene reserve sec	45,7
Onvoorzien incidenteel	0,1
Onbenutte belastingcapaciteit	3,8
Totaal	49,6

Benodigd weerstandsvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de **geïdentificeerde** risico's uit te drukken in euro's. Hierbij maken we gebruik van een kansberekening, omdat het niet waarschijnlijk is dat meerdere risico's zich op eenzelfde moment én in volle omvang zullen voordoen. Deze kansberekening voeren we uit met de zogenaamde Monte Carlo-analyse. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's. Volgens deze analyse (zekerheidspercentage 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit € 20,1 miljoen op basis van het **risicoprofiel**.

Ratio weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken. De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) berekenen we als volgt:

Beschikbare weerstandscapaciteit

..... = Ratio weerstandsvermogen

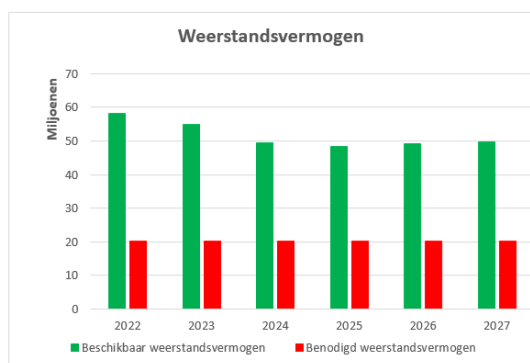
Benodigde weerstandscapaciteit

Klasse - Ratio - Betekenis:

- A - > 2,0 - Uitstekend
- B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende
- C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende
- D - 0,8 tot 1,0 - Matig
- E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende
- F - < 0,6 - Ruim onvoldoende

De verwachte beschikbare weerstandscapaciteit is eind 2024 bijna € 49,6 miljoen. De verwachte benodigde weerstandscapaciteit is € 20,1 miljoen. De ratio die hieruit volgt is dan 2,5 en is daarmee uitstekend.

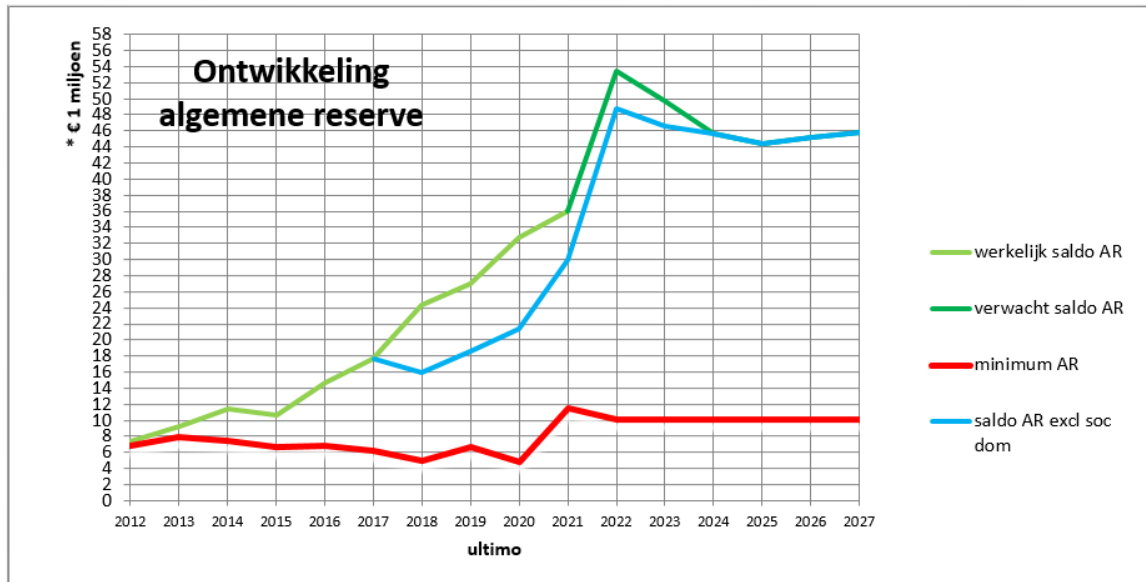
In deze Zomernota ziet het weerstandsvermogen er als volgt uit:

Ontwikkeling algemene reserve 'sec'

Grotendeels bestaat het beschikbaar weerstandsvermogen uit de algemene reserve 'sec'. Het vastgesteld beleid gaat uit van een minimale hoogte van de algemene reserve van 50% van het benodigde weerstandsvermogen (risicoprofiel).

De algemene reserve laat het volgende beeld zien:

Na 2022 loopt de algemene reserve af. Dit is met name voor de dekking van het ingroeipad en het transformatiebudget sociaal domein.

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2027 circa € 45,8 miljoen. Dit is nog exclusief de bestemming van het uiteindelijke jaarrekeningsaldo 2022.

8

Woonlasten- ontwikkeling

8.1 Woonlastenontwikkeling

158

8.1 Woonlastenontwikkeling

Visie woonlastenontwikkeling

Even in herinnering: met de term woonlasten duiden we op de optelsom van drie heffingen: afvalstoffenheffing, riool- en watertakenheffing en onroerend-zakenbelasting (OZB). Wij streven ernaar om de stijging van de woonlasten te beperken. Dit doen we door het beheer van afvalstoffenheffing en onderhoud van het rioolstelsel en waterhuishouding zo efficiënt mogelijk in te richten en daarmee zo goedkoop mogelijk te houden. De OZB willen we beperken, door deze te laten variëren met prijsontwikkeling van de overheidsuitgaven.

OZB

De OZB fluctueert met het verwachte prijsniveau van onze uitgaven. Daarmee maken we de OZB-baten waardevast. In de begrotingsuitgangspunten is een inflatiecorrectie opgenomen van 8,9% voor 2024.

Met dit percentage stijgt ook de OZB.

De begrotingsuitgangspunten zijn toegelicht in bijlage 10.1. De ontwikkeling van de (meerjarige) woonlasten zijn in bijlage 10.2 weergegeven.

Rioolheffing

Inwoners betalen voor het lozen van water in het riolsysteem. Alle kosten van instandhouding van het rioleringsstelsel en de watertaken worden, na aftrek van overige baten, door de inwoners betaald.

Door de vertraging van de invoering van de Omgevingswet hebben we tot 1 januari 2024 de wettelijke verplichting om voor een door uw raad vastgesteld verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) te hebben. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024 vervalt deze verplichting. In de toelichting van de Omgevingswet is aangegeven dat het verstandig is desondanks een rioleringsprogramma op te stellen, gericht op de planmatige uitvoering van maatregelen om het gemeentelijk rioolstelsel in stand te houden en op de lange termijn kostendekking hiervan vast te leggen. De zorgplichten voor de afvoer van afvalwater, hemelwater en overtollig grondwater blijven van kracht.

Het huidige vGRP loopt tot en met 2023 (inclusief 1 jaar verlenging) en dient te worden geactualiseerd. Hiervoor zijn een aantal stappen nodig zoals het maken van een kostendekkingsplan, het actualiseren van de basisrioleringsplannen voor de kernen Hengelo en Beckum, het actualiseren van het risico-gestuurd rioolvervangingsplan, het implementeren van de door uw raad vastgestelde klimaatadaptatiestrategie met uitvoeringsagenda en de met het waterschap Vechtstromen nog vast te stellen wateragenda (mogelijk al vastgesteld bij behandeling van de Zomernota). Deze wateragenda zal een aantal gezamenlijk te nemen klimaat adaptieve maatregelen gaan bevatten zoals beekherstelprojecten. Het PWR 2023-2027 (Programma Water en Riolerings) zal aansluiten op de systematiek van Omgevingsvisie, Omgevingsplan en Omgevingsprogramma.

Het nieuwe PWR 2023-2027 kan naar verwachting in het najaar van 2023 door uw raad worden vastgesteld. Er zijn in de politieke markt van 28 maart 2023 3 keuze-scenario's voorgelegd aan uw raad. We hebben op dit moment echter nog geen vastgesteld nieuw PWR. We zijn daarom in deze Zomernota uitgegaan van de medium-variant.

De tarieven voor de rioolheffing worden altijd voor 1 jaar vastgesteld en worden tussentijds niet gewijzigd. Voor het begrotingsjaar 2023 werd in het huidige vGRP met ingang van 2023 uitgegaan van een stijging van het tarief van de rioolheffingen van 2%. Voor het begrotingsjaar 2024 moeten we op basis van de medium variant uitgaan van een stijging van het tarief van de rioolheffingen van 3,9%. In de medium variant is voor de opvolgende jaren 2025 en 2026 1% tariefstijging nodig.

Het tarief voor een aansluiting met een waterverbruik tot 500 m³ is in 2023 € 257,88 en wordt in 2024 € 267,96. Boven de 500 m³ gaat het tarief van € 457,56 naar € 475,44.

Afvalstoffenheffing

De afvalbegroting is evenals de rioleringsbegroting kostendekkend. De gemeentelijke lasten worden gedekt door overige baten en de afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing is het verschil tussen alle lasten en de baten, die

we buiten de heffing om realiseren. Tot de dekkingsmiddelen behoren ook elementen, die in hun aard algemene dekkingsmiddelen kunnen zijn, maar die we wel aan afval toerekenen. Dit zijn b.v. een deel van het dividend van Twence en de baten die we ontvangen uit het invorderingsproces aanslagen lokale heffingen door GBTwente.

De mutatie in de tarieven wordt veroorzaakt door het kostenniveau van dienstverlening en de markt voor opbrengst van recyclingproducten, zoals papier en verpakkingen.

Bij de overige baten verwachten we een voordeel van € 197.000. De prijs van papier op de wereldmarkt is in tegenstelling tot 2022 flink aan het dalen. We verwachten dat dit aanhoudt. De verwachte opbrengst van papier daalt met € 187.000. We gaan meer ontvangen van producenten van matrassen en elektronische apparatuur. Ook B-hout en Tempex leveren meer op. Samen een hogere bate van € 187.000. De baten uit het invordering van belastingen bij GBTwente, is uit de perceptiekosten van GBTwente gehaald en wordt apart vergoed aan gemeenten. Wij rekenen deze baten nu toe aan de soorten heffing waarop ze betrekking hebben. Daarom ontvangt de afvalbegroting hieruit € 85.000. Door intensiever toezicht wordt er meer beboet voor dump van afval. De opbrengsten vloeien terug in de afvalbegroting (€ 50.000). Hier staat tegenover dat we ook meer kosten maken voor de handhaving. Het afvalfonds verpakkingen betaalt nu ook voor het aandeel van verpakkingen in prullenbakken. Wij verwachten hierdoor een stijging van opbrengsten van € 61.000.

Aan de lastenkant is een voordeel ingerekend van € 94.000. Het effect van de beleidswijziging op grof tuinafval in 2021 is nu enkele jaren zichtbaar in de hoeveelheden aangeboden grof tuinafval en de kosten ervan (voordeel € 47.000). De per 1-7-2022 van kracht zijnde nieuwe tarieven van verwerking bij Twence werken vooral door in grof restafval, waarvoor we € 235.000 meer gaan betalen. De trend van de afname van de hoeveelheid restafval en de invoering van de Biobox voor de hoogbouw leiden tot € 198.000 lagere lasten voor fijn restafval. De verwachte toename van de aangeboden hoeveelheid gft, mede door invoering van de Biobox, kan opgevangen worden binnen de hiervoor begrote lasten. De inzamelingskosten dalen met € 161.000. Overige grondstoffen leveren niet alleen meer op, maar gaan ook € 65.000 meer kosten.

Gevolgen voor de woonlasten

Het vaste tarief kan door bovenstaande wijzigingen en de toegepaste prijsindex op een aantal onderdelen dalen met een bedrag van € 5,76. Daarbij blijven de variabele tarieven ongewijzigd. Dit is enigszins vertekenend omdat een aantal pilots, waarover nog een definitief besluit genomen moet worden, niet meelopen in de lasten (toezicht op ondergrondse containers en de afvalbalie). Ze zijn als nieuw beleidsvoorstel opgenomen om deze pilots structureel te maken. Als besloten wordt om deze pilots structureel in te bedden zal het vaste tarief stijgen. Wij komen tot de volgende tarieven en baten:

Begroting 2024	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	aantal uitgezette containers	aanbie- dingen per jaar	totaal aanbie- dingen	tarief incl. belasting	opbrengst
zorgcontainer 240 liter	164	6	984	11,95	11.759
zorgcontainer 140 liter	198	6	1.188	7,00	8.316
keuzecontainer 240 liter	2.628	4	10.512	15,50	162.936
keuzecontainer 140 liter	1.087	3	3.261	8,70	28.371
verzamelcontainers 30 liter	34.318	24	823.632	1,30	1.070.722
biobox hoogbouw	11.000	156	1.716.000	0,08	137.280
GFT 240 liter	8.693	10	86.930	2,00	173.860
GFT 140 liter	19.014	9	171.126	1,20	205.351
schatting aantal aansluitingen GBT totaal	38.185				1.798.594
bruikleenvergoeding/toeslag keuzecontainer € 24	3.715			24	89.160
vast tarief	38.185			186,48	7.120.739
Totale opbrengst					9.008.493

Bij een gemiddeld huishouden met een aanbiedgedrag van 9 keer de groene container (140L), 24 aanbiedingen bij de ondergrondse container en het vastrecht leidt dit tot de indicatieve woonlast van (€ 10,80 + € 31,20 + € 186,48) = € 228,48. Dit is een daling van € 8,36, van gemiddeld € 236,84 in 2023 naar € 228,48 in 2024.

De daling wordt voor € 2,38 veroorzaakt door het aanbiedgedrag van inwoners, die jaarlijks nog steeds minder hoeveelheden aanbieden (140L-groen en ondergronds grijs). De overige € 5,98 is het effect van prijs en hogere overige baten binnen de afvalbegroting.

Nieuwe beleidsvoorstellen

We stellen 3 nieuwe beleidsvoorstellen voor en duiden in de laatste alinea de effecten hiervan op de lastendruk.

Handhaving afvaldump (€ 120.000)

We zetten handhaving in de openbare ruimte schoon te houden en frustratie vanwege vervuiling te voorkomen. Dit doen we door handhaving te intensiveren en zo dump van afval tegen te gaan. Wie dumpt en betrapt wordt betaalt voor de kosten die gepaard gaan met de overtreding. De boa's werken hieraan op basis van daderindicatie. Om dit door te zetten, is er een structurele inzet benodigd.

Bij acceptatie van dit voorstel stijgt het vast tarief afval met € 3,14.

Beleidskracht afval en circulariteit vergroten (€ 62.000)

Er zijn onvoldoende uren beschikbaar om afvalbeleid, inclusief de tendens van circulariteit van materialen, in goede banen te leiden. Hengelo wil zich inzetten om een circulaire stad te zijn. Afval is een steeds complexer begrip binnen deze circulariteit. Door meer uren in te zetten voor beheer en beleid zal beter op circulariteit kunnen worden gestuurd.

Bij acceptatie van dit voorstel stijgt het vast tarief afval met € 1,65.

Afvalbrengpunt/mobiel milieupark (€ 127.000)

Het mobiele Milieupark is als pilot al enige tijd in verschillende wijken ingezet. Het is een service naar onze inwoners, die materialen inleveren en vragen stellen over afval en afvalscheiding. Inwoners raken beter betrokken bij het afvalbeleid. Twente Milieu voert uit. We willen het Mobiele Milieupark structureel in gaan zetten. Bij acceptatie van dit voorstel stijgt het vast tarief afval met € 3,31.

De lokale lastendruk

De ontwikkeling van de woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) geeft, afgezien van voorstellen nieuw beleid, het volgende beeld voor de lokale belastingdruk.

De belastingdruk voor een eigenaar van een woning neemt in 2024 t.o.v. 2023 toe met 3,7% en voor een huurder van een woning met 0,4%. Voor de periode 2025-2027 is de lokale lastendruk nog niet te bepalen, omdat we op de grens zitten van vaststelling van het waterprogramma, als vervanger van het GRP. Hierin zijn 3 scenario's voorgelegd. De gemeenteraad heeft hier nog geen keuze in gemaakt.

Als de 3 genoemde nieuwe beleidsvoorstellen in het taakveld afval worden aanvaard neemt de belastingdruk voor een eigenaar van een woning in 2024 (na de hiervoor genoemde afname met € 8,36) weer toe met € 8,10 op jaarbasis. Als we deze stijging verwerken in de tarieven stijgt het tarief voor een woningeigenaar ten opzichte van 2023 met 4,7% en voor een huurder van een woning met 2,0%. Deze stijgingspercentages vallen ruim binnen de gehanteerde inflatiecorrectie van 8,9%.

Invloed nieuwe notitie overhead

De commissie BBV heeft onlangs een concept notitie overhead ter consultatie aangeboden. Deze notitie is nog niet definitief vastgesteld door de commissie BBV. De definitieve vaststelling kan gevolgen hebben voor toerekening van overhead aan afval en riolering en daarmee de tarieven op termijn beïnvloeden. Verwacht wordt dat de nieuwe notitie van toepassing wordt met ingang van het begrotingsjaar 2025.

9

Conclusie

9.1 Conclusie

162

9.1 Conclusie

Dynamische strategische agenda en langjarige koers

In deze Zomernota zijn de vijf strategische opgaven verder vertaald, zowel inhoudelijk als financieel, aan de hand van de langjarige koers en het collegeprogramma. In de Zomerbrief 2022 (juli 2022) is de vorming van een 'strategische agenda' voor het eerst toegelicht. Daarbij hebben wij aangegeven dat zo'n strategische agenda 'dynamisch' van aard zal zijn en blijven; vooral omdat we leven in tijden van grote inhoudelijke transitie, maar ook de onzekere financiële kaders en randvoorwaarden veroorzaken een grote dynamiek. Het financieel perspectief verandert voortdurend substantieel en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we inhoudelijk en ook financieel voor Hengelo de juiste keuzes maken. Daarbij is het voor Hengelo ook belangrijk dat onze basistaken in de stad op orde zijn en blijven, als fundament waarop onze extra ambities steunen.

Bij de vertaling van de strategische agenda naar beleidsvoorstellen voor de komende 4 jaren hebben we hierbij onze overwegingen aangegeven. Ook schetsen we hoe we toegroeien naar een strategische agenda, waarvan de financiële implicaties, in grove lijnen, over de strikte planningshorizon van onze meerjarenbegroting (4 jaren) heen kijken.

We zijn ook van mening dat we de ambities in onze koers 2040 en de vijf strategische opgaven niet kunnen realiseren zonder een stevig fundament van de samenleving, zoals die nu is. Dat fundament bestaat wat ons betreft uit essentiële waarden als veiligheid, sociale cohesie en kwaliteit van de openbare ruimte, respect, inclusiviteit, burgerschap en democratie. Het blijft zoeken naar een verantwoorde balans tussen belangrijk en urgent en blik op de toekomst met slimme (financiële) keuzes.

De Hengelose ambities voor 2040 zijn groot. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart/bruto Twents geluk/voorzieningsniveau) op peil houden en op onderdelen verder vergroten. Dat doen we door te focussen op onze twee sterkste kanten: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene technologische topregio.

Bij het werken aan deze ambities is het aantrekken, boeien en binden van jong talent en jonge gezinnen een van de grootste opgaven. De vergrijzing slaat namelijk dubbel toe en de beroepsbevolking in Twente daalt fors de komende jaren. Dat betekent dat, als we niets doen, er steeds minder Hengeloërs en Twentenaren zijn die onze (innovatieve, technologische) maakindustrie laten floreren. En ook minder mensen om onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil te houden.

Als wij onze ambities waar willen maken moeten we talent (knappe knoppen én gouden handen van de toekomst) en hun levenspartners meer en beter aan onze stad en regio binden. Daarvoor richten we ons op doelgroepen die we nu nog onvoldoende bedienen. Om dat te bereiken is meer aandacht voor een (hoog)stedelijk vestigingsmilieu (wonen en werken) en dynamische stedelijke cultuur onontbeerlijk en van essentieel belang. Op basis van voorgaande is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent en jonge gezinnen een belangrijke, zo niet de belangrijkste strategische opgave voor Hengelo.

Onzekere financiële kaders

De onzekere financiële kaders, met name de onzekere rijksinkomsten vanaf 2026 (gemeentefonds), nopen ons om op korte en lange termijn weloverwogen keuzes te maken. Daarom is de strategische agenda verder aangescherpt in deze Zomernota, waarbij onze langjarige koers 2040 en het collegeprogramma gezamenlijk het fundament vormen voor het afwegingskader.

Wij zullen ons sterk blijven inzetten, tezamen met andere gemeenten en de VNG, om voldoende gecompenseerd te worden door het Rijk voor alle bestaande en nieuwe taken die we moeten uitvoeren, zoals onderwijshuisvesting, sociaal domein, Klimaatakkoord, Omgevingswet, Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en de landelijke woningbouwopgave. Ook vinden wij dat de hele opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen voor Hengelo) van tafel moet en dat we vanaf 2026 voldoende door het Rijk gecompenseerd worden voor volume- (bijv. zorgvraag), loon- en prijsontwikkelingen (accres). Dit zijn voor ons de uitgangspunten in een *stevige lobby naar het Rijk*. We vinden het niet acceptabel dat we alle bestaande (gemeentelijke) en nieuwe taken moeten uitvoeren, terwijl we door het Rijk als gemeenten veel te weinig compensatie hiervoor ontvangen. Dus de (gemeentefonds)koek voor gemeenten moet

groter. Daarmee eisen gemeenten en de VNG nogmaals van het Rijk structurele verhoging van het gemeentefonds.

Ook vinden wij het niet acceptabel om de OZB op dit moment nog extra te verhogen bovenop de reguliere inflatiecorrectie, omdat het Rijk ons door eenzijdig ingrijpen vanaf 2026 niet voldoende structureel compenseert.

We vinden dat het Rijk minimaal € 3 miljard in 2026 (en daarna nog meer) aan het gemeentefonds moet toevoegen, zodat we als gemeenten de taken op een adequaat niveau kunnen (blijven) uitvoeren. Daarom vinden we het op dit moment niet acceptabel om bezuinigingen door te voeren en laten we bewust een tekort zien in de ravijnjaren 2026 en 2027. Hierin staan wij als gemeente niet alleen, bleek onlangs tijdens het VNG congres. Vele andere gemeenten hanteren dezelfde lijn.

We hebben voor de bepaling van het tekort in 2027 onszelf wel een maximum opgelegd, namelijk ter grootte van de opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen). Verwacht wordt dat we in septembercirculaire 2023 van het gemeentefonds nog iets aan extra compensatie van het Rijk ontvangen. In de aanloop naar de volgende Zomernota kijken we hoe we er dan financieel voor staan vanaf 2026 door de financieel, onzekere overheidsfinanciën en dan bepalen we onze vervolgstategie.

Begrotingsverzamelwijziging 2023 Zomernota

De financiële mutaties voor 2023 zijn verwerkt in de (begrotings)verzamelwijziging over deze Zomernota. Wij vragen uw gemeenteraad hiermee in te stemmen.

Vervolgproces

Over de Zomernota zal op 4 juli een politieke markt plaatsvinden. De raadsvergadering over de Zomernota vindt plaats op 19 juli a.s.

De beleidsmatige en financiële vertaling voor de jaren 2024-2027 van de Zomernota worden, na vaststelling door uw gemeenteraad, verwerkt in de nog op stellen Beleidsbegroting 2024-2027. De Beleidsbegroting ligt dan op 8 november 2023 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor.

Wij vragen uw gemeenteraad om ons de komende maanden de ruimte te geven om deze Beleidsbegroting op te (laten) stellen, met inachtneming van hetgeen er eventueel nog op ons afkomt. Het begrotingsproces blijft een dynamisch proces. Ons uitgangspunt is dat we uw gemeenteraad een structureel sluitende Beleidsbegroting willen aanbieden voor de jaarschijf 2024.

Naar de toekomst toe zullen we voor de uitwerking van de uitvoeringsagenda (zie hoofdstuk 4) het bovenmatige deel van de reserve(s) aftoppen. We verwachten dat door de uitvoeringsagenda het risicoprofiel (benodigd weerstandsvermogen) zal toenemen. Uitgangspunt blijft een financieel gezonde gemeente met voldoende beschikbaar weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve) om tegenvallers op te kunnen vangen.

10

Bijlagen

10.1	Begrotingsuitgangspunten 2024-2027	166
10.2	Indicatie ontwikkeling lokale woonlasten	169
10.3	Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds	170
10.4	Stand van zaken transformatieplan sociaal domein	180
10.5	Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte	182
10.6	4e Verzamelwijziging 2023 Zomernota	188
10.7	Amendementen en moties	189

10.1 Begrotingsuitgangspunten 2024-2027

De geactualiseerde 'Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo' (kortweg: Financiële Verordening) is op 19 april jl. door de gemeenteraad vastgesteld. In artikel 2 van deze Verordening is het volgende bepaald over de Zomernota:

1. Jaarlijks wordt in het voorjaar door het college een Zomernota (of Zomerbrief in een verkiezingsjaar) ter vaststelling aangeboden aan de raad. De belangrijkste elementen erin zijn een actueel financieel meerjarenbeeld, eventuele voorstellen voor nieuw beleid, eventuele bezuinigingen en de verwachte ontwikkeling van de lokale woonlasten.

2. Het college doet in de Zomernota tevens voorstellen aan de raad over de in acht te nemen financieel beleidsmatige kaders bij de voorbereiding van de Beleidsbegroting. Daarbij wordt in ieder geval ingegaan op de systematiek ter bepaling van de indexerings- en rentepercentages.

Met de laatste zin worden de begrotingsuitgangspunten bedoeld. Het gaat hierbij om de grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, zoals de loon- en prijscompensaties, de inflatiecorrecties voor het sociaal domein, subsidies, huren, belastingen, heffingen en tarieven, de (omslag)rente en autonome ontwikkelingen.

Prijscompensatie

Op basis van het Centraal Economisch Plan 2023 (CEP2023) van het Centraal Planbureau zijn in maart 2023 de nieuwe prijs- en loonontwikkelingen gepubliceerd. Voor de prijscompensatie gaan we uit van de netto materiële overheidsconsumptie voor het begrotingsjaar 2024 van 8,9%. Zoals gebruikelijk is dit inclusief de correcties van de voorgaande jaren 2021, 2022 en 2023. Zie hieronder het resumerend overzicht.

Looncompensatie

De Cao gemeenten loopt tot 1 januari 2024. Voor de ramingen van de nieuwe loonontwikkelingen voor het jaar 2024 hanteren we zoals gebruikelijk de cijfers die in het CEP2023 zijn gepubliceerd. De verwachte looncompensatie voor het begrotingsjaar 2024 is 5,2%. Normaliter worden deze middelen op een algemene stelpost in de begroting geraamd in afwachting van de nieuwe Cao gemeenten 2024.

Subsidies

Voor de subsidies geldt de gebruikelijke weging van 2/3e looncompensatie en 1/3e prijscompensatie. Op basis van de onderstaande percentages in de tabel (inclusief correcties voorgaande jaren) komt de uiteindelijke stijging voor subsidies in 2024 uit op 8,9%.

Resumerend overzicht:

Zomernota 2023-2027/Beleidsbegroting 2024-2027 (o.b.v. CEP 2023):	2021	2022	2023	2024	
Prijscompensatie	2,20%	5,10%	5,90%	3,90%	
Looncompensatie	1,80%	7,40%	3,50%	5,20%	
Subsidies (1/3 prijs- en 2/3 looncompensatie)	1,93%	6,63%	4,30%	4,77%	
Zomerbrief 2022-2026/Beleidsbegroting 2023-2026 (o.b.v. CEP 2022):	2021	2022	2023	2024	
Prijscompensatie	1,80%	4,10%	2,30%		
Looncompensatie	0,90%	4,80%	3,30%		
Subsidies (1/3 prijs- en 2/3 looncompensatie)	1,20%	4,57%	2,97%		
Vershil ¹	2021	2022	2023	2024	Index 2024
Prijscompensatie	0,40%	1,00%	3,60%	3,90%	8,90%
Looncompensatie	0,90%	2,60%	0,20%	5,20%	8,90%
Subsidies	0,73%	2,07%	1,33%	4,77%	8,90%

¹ (inclusief correcties voorgaande jaren 2021-2023)

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de loon- en prijscompensaties voor de jaren 2021 t/m 2023 op basis van het CEP 2023 aanzienlijk hoger zijn bijgesteld t.o.v. de Beleidsbegroting 2023-2026. De correcties voor prijzen in deze jaren is 5% en voor lonen 3,7%.

Sociaal domein (Wmo en Jeugd)

Binnen het sociaal domein hebben wij meerdere majeure (raam)contracten afgesloten waarin een verwijzing naar verschillende indexen wordt gemaakt. Zo geldt voor de Ondersteuningsbehoeften en Modules bijvoorbeeld een index conform NZA systematiek waarbij een verhouding 75/25 tussen personele- en materiële kosten/kapitaallasten wordt gemaakt. Bij vervoer is de NEA index van toepassing.

Er wordt in de begroting rekening gehouden met de volgende percentages:

- ondersteuningsbehoeften, modules, beschikbaarheidsvoorzieningen, maatregelhulp en PGB: 6,83%;
- huishoudelijke ondersteuning: 6,83%;
- vervoer: 4,30%; in deze Zomernota is rekening gehouden met de nieuwe tarieven van de aanbesteding per augustus 2023;
- projecten die (vooralsnog) in het voorveld worden gesubsidieerd hanteren we de reguliere subsidiestijging van 8,9%;
- woonvoorzieningen, hulpmiddelen en dergelijke worden ook conform de NZA prijscompensatie (6,83%) geïndexeerd.

Verbonden partijen

We hanteren bij de verbonden partijen de volgende loon- en prijsstijgingen voor de begroting 2024.

Voor de loonontwikkeling geldt in het algemeen dezelfde Cao als die van gemeenten. Voor de loonkosten, inclusief de correctie 2023, is de toename voor de loonkosten 7,7%.

Voor de prijsontwikkeling nemen we de prijsontwikkeling zoals het CPB deze per september 2022 bij de macro-economische verkenning (MEV) publiceert als uitgangspunt. Het CPB stelt de werkelijke inflatoire effecten achteraf nog bij. Deze bijstelling hebben we nog niet in onze prijsontwikkeling verwerkt als we uitgaan van het prijspeil van de vorige begroting. Daarom worden de correcties over deze 3 jaren alsnog meegenomen voor de bepaling van de totale prijsontwikkeling voor het begrotingsjaar 2024. Dit leidt tot een prijsstijging t.o.v. de begroting 2023 van 12,7%.

Uitgaande van 50% loon gebonden lasten en 50% inkoop gebonden lasten nemen we één gewogen index voor verbonden partijen mee van 10,2%.

Huren

Navenant zullen de te ontvangen huurbedragen in 2024 (inclusief de correcties voor de voorgaande jaren) stijgen met de **inflatiecorrectie** van 8,9%. Wel kunnen er andere afspraken met verenigingen, instellingen, etc. zijn gemaakt over huuraanpassingen.

Belastingen, heffingen en tarieven

Bij tarieven geldt in principe volledige kostendekkendheid. Bij belastingen, heffingen en tarieven wordt voor de begroting 2024 (inclusief de correcties voor de voorgaande jaren) vooralsnog uitgegaan van een **inflatiecorrectie** van 8,9% voor die tarieven, waarbij geen sprake is van (volledige) kostendekkendheid. Kostendekkende heffingen zijn bijvoorbeeld de afvalstoffen- en rioolheffing. Bij de OZB wordt vastgehouden aan het principe dat wordt gecorrigeerd voor nominale ontwikkelingen (**inflatie** 2024 inclusief correcties voorgaande jaren: 8,9%). Hierbij wordt zoals gebruikelijk aangesloten bij het te hanteren percentage voor de prijscompensatie op de verschillende budgetten in de begroting (zie hiervoor het item *Prijscompensatie*).

Constance lonen en prijzen

In de meerjarenramingen 2025-2027 wordt, zoals gebruikelijk, uitgegaan van constante lonen en prijzen. Dat wil zeggen dat de lonen en prijzen in de jaren 2025-2027 op hetzelfde niveau worden gehanteerd dan het jaar 2024. Er is dus geen sprake van een opeenstapeling van de jaarlijkse **inflatie** in de meerjarenramingen.

Het uitgangspunt van constante lonen en prijzen hanteren we ook voor de berekening van de gemeentefondsuitkering. Meer dan 2/3 van de gemeenten hanteert dit uitgangspunt.

Totale loon- en prijsstijgingen

We beseffen dat de **prijsinflatie** en de loonafspraken in de afgelopen periode **flink** zijn toegenomen. Om een totaalbeeld van het effect voor de prijs- en loonontwikkelingen te krijgen verwijzen wij naar de paragraaf 5.9.3 Autonome **financiële** ontwikkelingen bestaand beleid (onderdeel 23-FP-9.2 Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds).

Rente eigen gemeentelijke grondexploitaties

De rente voor de 'eigen' gemeentelijke grondexploitaties is voor de begroting 2024 1,48%. In de participerende grondexploitaties met andere partners (bijv. andere gemeenten) hanteren we de tussen partijen afgesproken rentepercentages. Voor alle overige investeringen hanteren we het percentage van de renteomslag.

Rente overige investeringen

De omslagrente voor de overige investeringen is voor de begroting 2024 0,1%. Dit percentage is identiek aan het percentage dat voor de begroting 2023 is gehanteerd.

Start afschrijving en rente van investeringen

De geactualiseerde nota 'Investerings- en activeringsbeleid m.i.v. begrotings-/boekjaar 2024' is 19 april jl. vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin zijn de beleidsregels ten aanzien van afschrijvingen en rente uitgebreid toegelicht.

De afschrijving start op 1 januari van het jaar ná ingebruikname van een goed c.q. na afronding van een investering. Dit betekent dat er niet wordt afgeschreven in het jaar van afronding c.q. ingebruikname van een investering.

De rentelasten, vanaf de start van een investering, worden in werkelijkheid op maandelijkse basis toegerekend. Op begrotingsbasis wordt aan de geraamde investeringen in de eerste jaarschijf een half jaar rente als exploitatielast meegenomen. Daarna wordt telkens over het gehele jaar rente toegerekend.

De vervangingsinvesteringen maken onderdeel uit van het bestaand beleid. Zoals gebruikelijk gaan we ook bij de vervangingsinvesteringen uit van een jaarlijkse index, die is gebaseerd op de prijsindex van de afgelopen 10 jaren. In de nieuwe Beleidsbegroting wordt een meerjarig investeringsplan opgenomen, waarin ook alle vervangingsinvesteringen zijn verwerkt.

Gemeentefondsuitkering

De gemeentefondsuitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. De **financiële** consequenties van deze circulaire zijn in deze Zomernota verwerkt in paragraaf 5.9.3 Autonome **financiële** ontwikkelingen bestaand beleid (onderdeel 23-FP-9.3 Gemeentefonds meicirculaire 2023). Een uitgebreide toelichting treft u aan in bijlage 10.3.

Onvoorzien incidenteel en structureel

In de begroting 2024-2027 wordt een jaarlijks totaalbedrag van € 166.000 geraamd voor de post onvoorzien incidenteel en structureel. Voor 2024 is dit uitgesplitst in € 91.000 aan onvoorzien incidenteel en € 75.000 aan onvoorzien structureel.

Arealen/autonome ontwikkelingen

De onderhoudsbudgetten voor wegen, groen en riolering worden aangepast voor volumemutaties conform de Areaalnota. De kostenuitzetting voor rioleringen verloopt budgettair neutraal voor de begroting. Uitgangspunt bij rioleringen is 100% kostendekkendheid.

Onder autonome ontwikkelingen verstaan wij ontwikkelingen die door ons niet te sturen of te beïnvloeden zijn en zullen leiden tot onvermijdbare uitgaven of verminderingen van inkomsten in de begroting. Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en waar de gemeente zelf geen invloed op kan uitoefenen. In dat geval is er geen sprake van keuzevrijheid.

10.2 Indicatie ontwikkeling lokale woonlasten

	Eigenaar woning				Huurder woning		
	OZB	Afval	Riool	Totaal	index 2023=100	Afval+ Riool	index 2023=100
tarief 2023	319,90	236,84	257,88	814,62	100,0	494,72	100,0
inflatiecorrectie 8,9%	28,46						
groei lasten 3,9% midden scenario PWR			10,08				
afvalstoffenheffing/ voorziening afval		-8,36					
tarief 2024	348,36	228,48	267,96	844,80	103,7	496,44	100,4
inflatiecorrectie	p.m.						
groei lasten afh. raadskeuze scenario PWR			2,64				
afvalstoffenheffing/ voorziening afval		p.m.					
tarief 2025	348,36	228,48	270,60	847,44	104,0	499,08	100,9
inflatiecorrectie	p.m.						
groei lasten afh. raadskeuze scenario PWR			2,76				
afvalstoffenheffing/ voorziening afval		p.m.					
tarief 2026	348,36	228,48	273,36	850,20	104,4	501,84	101,4
inflatiecorrectie	p.m.						
groei lasten afh. raadskeuze scenario PWR			p.m.				
afvalstoffenheffing/ voorziening afval		p.m.					
tarief 2027	348,36	228,48	273,36	850,20	104,4	501,84	101,4

10.3 Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds

Voorafgaand aan de (ontvangen) meicirculaire 2023 van het gemeentefonds waren al enkele effecten genoemd in het verwachte financieel perspectief van deze Zomernota (paragraaf 5.9.3). Hierbij gaat het om:

- de nieuwe jaarschijf 2027 gemeentefonds ten opzichte 2026 (23-FP-9.1);
- de prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds (22-FP-9.2).

In deze bijlage informeren wij u over de actuele ontwikkelingen als gevolg van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk. Hieronder wordt ingegaan op de financiële consequenties die voortvloeien uit deze circulaire.

Verwerking boekjaar 2023 in verzamelwijziging Zomernota

De verwerking van het boekjaar 2023 vindt plaats in de verzamel(begrotings)wijziging over de Zomernota. Deze verzamelwijziging maakt onderdeel uit van de besluitvorming over deze Zomernota door uw gemeenteraad.

Verwerking financieel perspectief meicirculaire in Beleidsbegroting 2024-2027

In het kader van het provinciaal toezicht dient de meicirculaire 2023 te worden verwerkt in de Beleidsbegroting 2024-2027. Het effect van de meicirculaire is dan ook financieel vertaald in onderdeel 23-FP-9.3 (paragraaf 5.9.3) van deze Zomernota.

Financieel effect meicirculaire 2023 gemeentefonds

De ontwikkeling van de gemeentefondsuitkering op basis van de meicirculaire 2023 ten opzichte van de decembercirculaire 2022 (raadsbrief – zaaknummer 3515925) ziet er als volgt uit:

Financieel effect op basis van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds (onder voorbehoud van rectificaties ministerie):

¹	2023	2024	2025	2026	2027
<i>1. Algemene uitkering:</i>					
1.1 Nominale ontwikkeling in de meicirculaire 2023 (verleggen basisjaar)		6.410	6.384	5.687	5.452
1.2 Accresontwikkeling/Nominale ontwikkelingen	1.658	3.749	3.536	2.660	2.584
1.3 BTW compensatiefonds (BCF) afrekening 2022	-15				
1.4a Financieringssysteem					4.505
1.4b Financieringssysteem – deel BCF					373
1.5 Hoeveelheidsverschillen	-1.026	-1.163	-1.050	-824	-268
<i>Taakmutaties:</i>					
1.6 Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	15	15	15	14	14
1.7 GDI voorzieningen 2022	-36				
1.8 Verdeling structurele middelen Wet goed Verhuurderschap	14	14	15	14	13
1.9 Flankerend beleid energiearmoede	278				
1.10 Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	223				
1.11 Compensatieregeling voogdij 18+	-165				
1.12 Werkdrukverlaging jeugdbescherming	-56				
1.13a Integraal Zorgakkoord (WMO abonnementstarief)			529	512	504
1.13b Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp Wmo			472	457	451

¹	2023	2024	2025	2026	2027
1.13c Herinvoering eigen bijdrage WMO alle Wmo voorzieningen				-1.065	-1.049
1.14 Jeugdzorg		7.234	4.404		
<i>2. Integratie- en decentralisatie-uitkeringen:</i>					
2.1 Brede impuls combinatiefuncties	-380	-380	-380	-380	-380
2.2 Jeugdhulp kinderen in een AZC	-14	-14	-14	-14	-14
2.3 Bodembescherming	361				
2.4 Wet Goed Verhuurderschap	84				
2.5 Leerlingenvervoer Oekraïne	98				
2.6 Taal voor ontheemden uit Oekraïne	85				
2.7 Maatschappelijke begeleiding	57				
2.8 Einde lening Inburgeringsplicht	10				
2.9 Participatie	960	925	894	840	751
<i>3. Overige kleine mutaties</i>	1	-3	-4	-7	-8
<i>4. Geraamde stelposten als (verwachte) inkomsten gemeentefonds</i>					
4.1 Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg	0	-6.491	-3.890	-2	-1
4.2 Stelpost BTW compensatiefonds		1.559	1.559	1.559	1.559
Totaal effect op gemeentefondsuitkeringen	2.152	11.855	12.470	9.452	14.487
Lasten- en batenmutaties:					
1.1 Stelpost gemeentefonds - van constante naar lopende prijzen algemene uitkering 2024 (onderdeel van 23-FP-9.2)		-6.154	-6.154	-6.154	-6.154
1.2 Stelpost gemeentefonds - Accres/nominale ontwikkelingen (Ipo) (onderdeel van 23-FP-9.2)	-1.303	-2.981	-2.981	-2.702	-2.702
1.4a Verwachte rijkscompensatie 2027 in meicirculaire 2023 (23-FP-9.1)					-4.582
1.4b Financieringssystematiek – deel BCF (uitname in sept. circ. 2023)					-373
1.6 Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	-15	-15	-15	-14	-14
1.8 Verdeling structurele middelen Wet goed Verhuurderschap	-14	-14	-15	-14	-13
1.9 Flankerend beleid energiearmoede - Vroegsignalering schulden (zie ook 23-FP-6.10)	-10	-20	-20		
1.9 Flankerend beleid energiearmoede	-228				
1.10 Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	-223				
1.12 Werkdrukverlaging jeugdbescherming	0				
1.13a Integraal Zorgakkoord (WMO abonnementstarief); inzet middelen 2025 t.b.v. onderdeel 1.13d1; inzet middelen 2026 t.b.v. taakstelling 1.13c			-529	-512	-504
1.13b Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp Wmo			0	0	0
1.13c Herinvoering eigen bijdrage WMO (verhoging taakstelling)				1.065	1.049
1.13d1 Gemeentelijke taakstelling abonnementstarief 2025			-1.300		
1.13d2 Integraal Zorgakkoord (WMO abonnementstarief); vrijval middelen (t.b.v. 1.13d1)			529		
1.14/4.1 Jeugdzorg/stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg		-743	-514	2	1
2.1 Stelpost GALA Brede SPUK/Combinatiefuncties(23-FP-7.1)	380	380	380	380	380
2.2 Jeugdhulp kinderen in een AZC	14	14	14	14	14
2.3 Bodembescherming	-361				
2.4 Stelpost - Wet Goed Verhuurderschap	-84				
2.5 Leerlingenvervoer Oekraïne	-98				
2.6 Taal voor ontheemden uit Oekraïne	-28	-57			
2.7 Maatschappelijke begeleiding	-28	-28			
2.8 Einde lening Inburgeringsplicht	-10				
2.9a Participatie - Beschut werk	-28	-30	-33	-35	-38
2.9b Participatie - WSW 'oude stijl'	-932	-895	-862	-804	-714
2.10a Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd (was oude taakstelling - augustus 2022)		-513	-2.566	-2.566	-2.622
2.10b Inzet extra middelen Jeugdzorg uit gemeentefonds (zie 1.14/4.1)		573			
2.10c Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd (wordt nieuwe taakstelling o.b.v. meicirculaire 2023)		0	2.563	2.563	2.620
2.11 Aframen stelpost Wet kwaliteitsborging bouw (tot met 2026)					37
2.12 Uitstel beschermd wonen		850			
Totaal effect op lasten- en batenmutaties:	-2.968	-9.694	-11.502	-8.778	-13.615
Totaal financieel effect meicirculaire 2023:	-816	2.161	968	674	872

¹ - = nadeel; bedragen (* € 1.000)

1. Gemeentefondsuitkeringen

1. Algemene uitkering

1.1. Nominale ontwikkeling in meicirculaire 2023 (verleggen basisjaar: constante naar lopende prijzen 2024)

Voor de overgang van constante naar lopende prijzen voor het begrotingsjaar 2024 ontvangen we van het Rijk op basis van de doorgerekende meicirculaire 2023 structureel € 6,4 miljoen in 2024 aflopend tot € 5,5 miljoen in 2027. Op basis van de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk hadden we deze overgang vooralsnog berekend op bijna € 6,2 miljoen structureel (zie 23-FP-9.2 tabel 'Indicatie loon- en prijsontwikkelingen' 1e regel in de tabel: 'Uitkeringsfactor van constante naar lopende prijzen 2024'). Het verschil wordt verklaard door de terugval van het gemeentefonds met ingang van 2026 (door de ingreep van het Rijk).

1.2 Accresontwikkeling/nominale ontwikkelingen

Voor de loon- en prijsontwikkelingen worden we deels gecompenseerd, zoals is weergegeven in de tabel bij onderdeel 23-FP-9.2. De compensatie van het Rijk is bijna € 1,7 miljoen in 2023. Onze inschatting op basis van de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk was dit circa € 1,3 miljoen. Voor de jaren 2024 tot en met 2027 is de rijkscompensatie ruim € 3,7 miljoen in 2024 en loopt af naar bijna € 2,6 miljoen in 2027. Deze hadden wij voorafgaand aan de ontvangsten meicirculaire becijferd op € 3 miljoen in 2024 en loopt af tot € 2,7 miljoen in 2027.

Door de herverdeling van het gemeentefonds met ingang van 2023 krijgen we voor de jaren 2023 tot en met 2025 nog extra incidentele middelen van het Rijk voor loon- en prijsontwikkelingen. Deze onderdelen zaten tot 2023 in de integratie-uitkeringen van het gemeentefonds, maar zijn sinds 2023 overgeheveld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds. Door de huidige financieringssystematiek en herverdeling van het gemeentefonds liep deze compensatie nog niet mee in het 'reguliere' accresdeel voor loon- en prijsontwikkelingen als onderdeel van de algemene uitkering. Ook hier zien we dat we met ingang van 2026 niet worden gecompenseerd in afwachting van de nieuwe financieringssystematiek, die het Rijk nu pas vanaf 2027 wil invoeren. Zie onderdeel 3B. Nieuwe financieringssystematiek in deze bijlage.

1.3 BTW compensatiefonds (BCF) afrekening 2022

Dit betreft een kleine negatieve afrekening (bijna € 15.000) voor het jaar 2022. Voor de verdere toelichting verwijzen wij naar 4.2 BTW compensatiefonds.

1.4 Financieringssystematiek

Bij de septembercirculaire 2022 is aanvullend eenmalig € 1 miljard voor gemeenten beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag komt vanaf 2027 structureel beschikbaar (1.4a: 924 miljoen landelijk). Voor Hengelo gaat het om circa € 4,5 miljoen structureel. In onderdeel 23-FP-9.1 was de aanname bijna € 4,6 miljoen structureel.

Aangekondigd is dat in september 2023 een deel van dit bedrag wordt afgestort in het BTW-compensatiefonds. Dit deel (€ 76 miljoen) van de € 1 miljard zal in de de septembercirculaire 2022 worden gestort in het BTW-compensatiefonds. Voor Hengelo gaat het om circa € 373.000. Dit bedrag parkeren we op de stelpost gemeentefonds tot het definitieve bedrag in de septembercirculaire 2023 wordt uitgenomen door het Rijk.

1.5 Hoeveelheidsverschillen

Vooraf is het goed om nader in te gaan op de werking van dit mechanisme: indien de landelijke aantallen stijgen van de verdeelmaatstaven daalt de (landelijke) uitkeringsfactor en navenant de te ontvangen gemeentefondsuitkering. Andersom: indien de landelijke aantallen dalen dan stijgt de uitkeringsfactor en dus ook de gemeentefondsuitkering.

Voor de aantallen gaat het met name om de bijgestelde (hogere) gemeentelijke woningbouwambities, navenant de inwoneraantallen, WOZ-waarden, etc. Voor de woningbouwprognoses zijn we voor Hengelo uitgegaan van een

toename van 450 woningen de komende 2 jaren en daarna jaarlijks 400 woningen. Vorig jaar gingen we in de Zomerbrief uit van 375 woningen per jaar.

Daarnaast zien we met name verschillen in de ontwikkeling van de WOZ waarden. De gemeentelijke ontwikkeling was het afgelopen jaar hoger (22%) dan de landelijke ontwikkeling (13,5%). Tevens zijn er aanpassingen in de aantallen voor de maatstaven medicijngebruik met drempel, bijstandsontvangers, loonkostensubsidie, huishoudens met laag inkomen, inwoners (incl. verschillende leeftijdsgroepen), inwoners met een migratieachtergrond, eenpersoonshuishoudens, leerlingen, bedrijfsvestigingen, kernen, oppervlakte bebouwing en omgevingsadressendichtheid.

De actualisatie van de gemeentelijke en landelijke aantallen van de diverse verdeelmaatstaven in de algemene uitkering leiden tot een nadelige effecten van € 1.026.000 in 2023, € 1.163.000 in 2024, aflopend tot € 268.000 in 2027.

1.6 Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag

Op 1 januari 2023 is de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen in werking getreden. Vanaf dit jaar is er structureel € 14.000 voor Hengelo beschikbaar voor de financiële gevolgen, die de uitvoering van deze wet met zich meebrengt. Voor de uitvoering stellen we voor de jaarlijkse bedragen te ramen op het taakveld Burgerzaken (hier valt ook het onderdeel Verkiezingen onder).

1.7 GDI voorzieningen 2022

Vanaf het begrotingsjaar 2023 wordt de financiering van de generieke digitale infrastructuur (GDI) ondergebracht bij het ministerie van BZK. Om dat mogelijk te maken is in de Programmeringsraad GDI, waar de VNG en het IPO zitting in hebben, afgesproken dat alle gebruikers van de GDI een eenmalige bijdrage leveren aan de centrale financiering door het ministerie van BZK. Voor de gemeenten betekent dit dat er in 2023 een bedrag van de algemene uitkering van het gemeentefonds naar de begroting van het ministerie van BZK wordt overgeheveld. Voor Hengelo leidt dit tot een nadeel van € 36.000.

1.8 Verdeling structurele middelen Wet goed Verhuurschap

De structurele middelen in de kader van de Wet goed verhuurderschap zijn door het Rijk in de decembercirculaire 2022 niet op de juiste wijze verdeeld, zoals eerder was afgesproken met de VNG. Deze aanpassing leidt tot een hogere gemeentefondsuitkering van structureel € 13.000. Wij stellen voor dit bedrag toe te voegen aan de stelpost gemeentefonds, bovenop het jaarlijkse bedrag van bijna € 44.000 uit de decembercirculaire. Ook is er een eenmalige toevoeging in een decentralisatieuitkering in 2023. Zie hiervoor onderdeel 2.4 in deze bijlage.

1.9 Flankerend beleid energiearmoede

Het kabinet stelt incidentele middelen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag wordt in 2023 een bedrag via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de verwachte extra inzet die nodig zal zijn op het gebied van vroegsignalering en om gemeenten tegemoet te komen in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand. Voor Hengelo gaat het om een bedrag van € 278.000 in 2023. Een gedeelte van dit bedrag (€ 50.000) wordt voor de jaren 2023 tot met 2025 als dekking ingezet voor de vroegsignalering schulden (zie 23-FP-6.10). Wij stellen voor het resterende bedrag van € 228.000 toe te voegen aan de 'reserve nog uit te voeren werken/activiteiten'. Wij komen hier in de 2e Beleidsrapportage 2023 op terug.

1.10 Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden

Voor de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden, die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet in 2023 een gedeelte van de middelen beschikbaar gesteld via het gemeentefonds. Deze middelen dienen als investering in betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten om aan de slag te gaan met de prioriteiten van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden, zoals het verdubbelen van het gebruik van de schuldhulpverlening en het tegengaan van kinderarmoede. Voor Hengelo gaat het om een incidenteel bedrag van € 223.000 in 2023. Wij stellen voor dit bedrag toe te voegen aan de 'reserve nog uit te voeren werken/activiteiten'. Wij komen hier in de 2e Beleidsrapportage 2023 op terug.

1.11 Compensatieregeling voogdij 18+

De inventarisatie van de compensatieregeling 'Onderbreking financieringssysteem voogdij en 18+' over 2020 en 2021 kon, zoals in de decembercirculaire 2022 vermeld, niet tijdig worden afgerond. We hebben aangegeven dat het gereserveerde budget voor 2022 is vrijgevallen ten gunste van de algemene uitkering. In de raadsbrief is vermeld dat in de meicirculaire 2023 de (negatieve) verrekening van de bedragen voor de compensatieregeling met de algemene uitkering zal plaatsvinden. Voor Hengelo gaat het nu om een nadeel van € 165.000 in 2023, terwijl in de decembercirculaire 2022 (en de Jaarstukken 2022) een voordeel is verwerkt van bijna € 150.000.

1.12 Werkdrukverlaging jeugdbescherming

Gezien de acute situatie, met de hoge werkdruk en wachtlijsten, in de jeugdbescherming is in overleg met de VNG besloten om voor het jaar 2023 eenmalig middelen (voor Hengelo: € 56.000 nadeel) aan het gemeentefonds te onttrekken voor de daling van de werkdruk. De middelen worden overgeheveld naar de begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid en daar toegevoegd aan het budget voor de subsidieregeling verlagen werkdruk gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering.

We hebben per 2023 nieuwe contracten gesloten met Gecertificeerde Instellingen voor jeugdbescherming- en reclassering (JBJR). De tarieven voor JBJR zijn aanzienlijk verhoogd op basis van de (landelijk) aangepaste caseload voor jeugdbeschermers. Hiermee stijgen de verwachte uitgaven voor JBJR in 2023 en verder. Deze stijging hebben wij meegenomen in de meerjarenprognoses voor jeugdzorg in deze Zomernota. Voor het jaar 2023 wordt in de meicirculaire 2023 nu eenmalig een uitname uit het gemeentefonds gedaan ten behoeve van de subsidieregeling verlagen werkdruk gecertificeerde instellingen JBJR. Gezien wij zelf te maken hebben met stijgende kosten op JBJR, is het niet reëel om de uitname uit het gemeentefonds via de meicirculaire 2023 in mindering te brengen op dit budget.

1.13 Wmo abonnementstarief/Integraal Zorgakkoord

Het kabinet stelt structureel extra middelen vanaf 2025 beschikbaar aan gemeenten samenhangend met het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie van gemeenten voor gestegen kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief Wmo. Voor Hengelo is dit € 529.000 in 2025, aflopend tot structureel € 504.000 vanaf 2027 (1.13a in de tabel).

De maatregel 'abonnementstarief Wmo huishoudelijke hulp' is nu in deze meicirculaire teruggedraaid (1.13b) met ingang van 2025. Vorig jaar in de meicirculaire 2022 was deze maatregel ingevoerd. Hiervoor in de plaats komt een inkomensafhankelijk abonnementstarief voor *alle* Wmo-voorzieningen met ingang van 2026 (1.13c).

Het terugdraaien van het abonnementstarief Wmo huishoudelijke hulp hebben we vorig jaar met ingang van 2025 *niet* gecorrigeerd (n.a.v. de meicirculaire 2022) aan de lasten- en batenkant voor huishoudelijke hulp in de begroting. Dit maakte toen al onderdeel uit van de taakstelling in het sociaal domein op het abonnementstarief van jaarlijks € 1,3 miljoen vanaf 2025 (zie ook 22-ZB-6.6 hoofdstuk 5 Zomerbrief 2022-2026). Dus deze kortingregel (1.13b) gaan we nu dan ook niet tegenramen aan de lasten- en batenkant van de begroting. Het gevolg is, door de 1 jaar latere invoering door het Rijk, dat we de taakstelling van € 1,3 miljoen in 2025 niet kunnen realiseren. Dit bedrag hebben we nu als nadeel opgenomen voor de jaarschijf 2025 (1.13d1).

Nu er sprake is dat het inkomensafhankelijke tarief gaat gelden voor *alle* Wmo-voorzieningen met ingang van 2026. Hierdoor neemt het Rijk nu circa € 1,05 miljoen structureel uit het gemeentefonds (1.13c). Dit betekent een verlaging van de gemeentefondsuitkering.

We stellen voor om de mutaties voor het Integraal Zorgakkoord (1.13a) en de herinvoering eigen bijdrage Wmo voor alle Wmo voorzieningen (1.13c) te verrekenen met de (oorspronkelijke) taakstelling abonnementstarief. Voor de gemeente is dit in eerste instantie budgettair neutraal. Daarmee wordt de taakstelling van € 1,3 miljoen opgehoogd naar € 1,85 miljoen vanaf 2026. De **afschaffing** van het abonnementstarief zal leiden tot lagere uitgaven binnen de Wmo en hogere inkomsten vanuit de eigen bijdrage voor alle WMO voorzieningen. Veruit het grootste effect van de invoering van het abonnementstarief zit qua toename van het aantal cliënten op huishoudelijke ondersteuning. Daarom hebben we aangenomen dat ook hier de grootste uitstroom zal plaatsvinden. Op andere Wmo-voorzieningen zal dit (in mindere mate) ook het geval zijn, maar dat is nog niet exact in beeld gebracht. Doordat de inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt toegepast op alle Wmo-voorzieningen, verwachten we ook hogere inkomsten. We zullen de ontwikkelingen terzijner tijd nauwlettend volgen.

1.14 Jeugdzorg/4.1 Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg/2.10 Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd

Gemeenten en Rijk hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Onderstaande tekst over de beschikbaarstelling van extra middelen en de verdeling is onder voorbehoud van de omzetting van het principeakkoord in een definitief akkoord op het geheel van de Hervormingsagenda. In totaal wordt landelijk € 1,45 miljard in 2024 en € 954 miljoen in 2025 voor jeugdzorg beschikbaar gesteld, waarvan een deel (€ 91 miljoen in 2024 en € 95 miljoen in 2025) via de begroting van het ministerie van VWS. In totaal wordt dan ook € 1,36 miljard in 2024 en € 859 miljoen in 2025 aan de algemene uitkering van het gemeentefonds toegevoegd. Op de Aanvullende Post in de Rijksbegroting zijn middelen gereserveerd voor 2026 en verder. De beschikbaarstelling van deze middelen voor de jaren 2026 en verder vindt plaats na het advies van de deskundigencommissie en de besluitvorming daarover. Net als voor de middelen in 2024 en 2025 geldt dat deze beschikbaar worden gesteld aan gemeenten met uitzondering van de investeringen waarvan is afgesproken deze door het Rijk worden gedaan. In aanvulling hierop verzacht het kabinet het ingroeipad voor de besparingsopgave met € 285 miljoen (voor 2024 met € 89 miljoen en voor 2025 met € 196 miljoen) en laat daarnaast de extra besparing van € 100 miljoen in 2024 vervallen (de aanvullende besparing in het coalitieakkoord van het Rijk voor dat jaar).

Dit principeakkoord leidt voor Hengelo tot een voordeel van € 743.000 in 2024 en € 514.000 in 2025. Dit is het verschil tussen de toevoeging van de Jeugdzorgmiddelen (1.14) nu in de gemeentefondsuitkering en de reeds eerder opgenomen stelpost in de Beleidsbegroting 2023-2026 (zie 4.1 Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg) voor deze jaren. Vanaf 2026 valt de stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg door de herberekening o.b.v. toevoeging in 2025 iets lager uit.

Naast de bovenstaande inkomsten stelpost in het gemeentefonds was er in de Beleidsbegroting 2023-2026 ook een (uitgaven)taakstelling opgenomen voor 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda jeugd'. Op basis van nieuwe gegevens hebben we deze taakstelling herberekend. De oorspronkelijke taakstelling (2.10a) is vanaf 2025 heel iets lager geworden (2.10c). Vanaf 2027 komt deze taakstelling nu uit op ruim € 2,6 miljoen structureel. Dit moet volgens het Rijk realiseerbaar zijn door het nemen van nieuwe rijksmaatregelen. Dit brengt behoorlijke financiële risico's met zich mee indien het Rijk in het vervolgtraject de gemaakte afspraken niet nakomt dat zij aan de lat staat voor de financiële risico's. Ook bestaat er de mogelijkheid dat er straks al genomen gemeentelijke maatregelen in het sociaal domein (grote) overlap vertonen met de nog te nemen nieuwe rijksmaatregelen.

De taakstelling 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda jeugd' voor 2024 heeft het Rijk laten vervallen in het principeakkoord. Echter leidt dit tot een nadelig effect in het begrotingssaldo van € 513.000 in 2024. Om dit effect teniet te doen wordt een beroep gedaan op het hiervoor genoemd voordeel van € 743.000 in 2024 (1.14/4.1; 2e alinea).

2. Integratie- en decentralisatie-uitkeringen

2.1 Brede SPUK GALA/brde impuls combinatiefuncties

Op 8 februari 2023 is de Regeling specifieke uitkering voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en sociale basis 2023-2026 (SPUK-SGCS, ook wel 'brede SPUK') gepubliceerd. Voor de bestaande Brede Regeling Combinatiefuncties betekent dit een wijziging van het type uitkering van een decentralisatie-uitkering in het gemeentefonds naar een brede specifieke uitkering. Vanwege deze wijziging vervalt de decentralisatie-uitkering met ingang van het begrotingsjaar 2023. De inkomensoverdracht vindt dus niet meer plaats via het gemeentefonds, maar via de brede specifieke uitkering. Het gaat hierbij om een verschuiving van bijna € 380.000.

2.2 Jeugdhulp kinderen in een AZC

Vanaf 2019 zijn gemeenten volledig verantwoordelijk voor de organisatie en financiering van jeugdhulp aan kinderen in een AZC. Voor Hengelo gaat het om een structureel bedrag van circa € 14.000. Dit bedrag ramen wij vanaf 2023 af van de jeugdmiddelen.

2.3 Bodembescherming

Voor apparaatskosten bodembescherming wordt de decentralisatie-uitkering van 2022 voor gemeenten gecontinueerd voor 2023. Het betreft een tegemoetkoming in de kosten van het ambtelijk apparaat dat zorgdraagt

voor het uitvoeren van de taken volgend uit de Wet bodembescherming. Voor Hengelo gaat het om een bedrag van ruim € 361.000. Zoals gebruikelijk stellen we voor dit bedrag toe te voegen aan de reserve bodemsanering.

2.4 Wet Goed Verhuurderschap

In het Coalitieakkoord van het Rijk is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om **malafide** verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gericht aan te pakken, middels het wetsvoorstel "Wet Goed Verhuurderschap". Deze uitkering heeft betrekking op de eenmalige kosten die gemeenten maken als gevolg van de invoering van de landelijke regels en het instellen van een meldpunt. Wij stellen voor het bedrag van € 84.000 te parkeren op de stelpost gemeentefonds in afwachting van nadere invoeringsmaatregelen.

2.5 Leerlingenvervoer Oekraïne

De decentralisatie-uitkering Leerlingenvervoer Oekraïne is een tegemoetkoming aan gemeenten voor de kosten die zij hebben gemaakt en nog maken voor het vervoer van Oekrainers naar scholen. De decentralisatie-uitkering gaat over de periode van januari 2023 tot en met 31 juli 2023. Wij stellen voor het budget van € 98.000 te ramen op taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.

2.6 Taal voor ontheemden uit Oekraïne

Ontheemden uit Oekraïne hebben nu beperkte mogelijkheden om de Nederlandse taal op vrijwillige basis te leren. Dit is wel noodzakelijk om een hogere arbeidsparticipatie te realiseren. We stellen voor het beschikbare budget van € 85.000 te spreiden over het (school)jaar 2023/2024 en te ramen op het taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.

2.7 Maatschappelijke begeleiding

Conform artikel 18 van de Wet inburgering 2013 gaat het om de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden (24 inburgeringsplichtigen). Het Rijk laat middelen snel afnemen, echter zijn wij nog niet direct van de oude stylers af en loopt deze begeleiding bij Wijkkracht door. Om dekking te houden is ons voorstel deze middelen (bijna € 57.000) te verdelen over de jaren 2023 en 2024 op het taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie.

2.8 Einde lening Inburgeringsplicht (ELIP)

Via een decentralisatie-uitkering worden middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld voor begeleiding en het in een beperkt aantal gevallen financieel ondersteunen van ELIPs bij het betalen van extra cursussen of examengelden. Wij stellen u voor dit budget van ongeveer € 10.000 te ramen op het taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie.

2.9 Participatie

De omvang van de integratie-uitkering Participatie wijzigt als gevolg van de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2023 in de 2 onderdelen binnen de integratie-uitkering Participatie (beschut werk en Wsw). De verdeling van de bedragen per gemeente wijzigt in de eerste plaats door actualisatie van de verdeling van de Wsw-middelen. In de tweede plaats is er sprake van een aanpassing van de drempelbedragen in de verdeling van de middelen voor beschut werk.

De toegevoegde middelen in het gemeentefonds voor Participatie zijn:

- Beschut werk (2.9a): € 28.000 in 2023 oplopend tot € 38.000 in 2027; deze bedragen worden toegevoegd aan het taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie;
- Wsw 'oude stijl' (2.9b): € 932.000 in 2023 aflopend tot € 714.000 in 2027; deze middelen worden zoals gebruikelijk 1 op 1 doorgesluisd naar de SWB (taakveld 6.4 Begeleide participatie).

Met de Voorjaarsnota 2023 heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wsw. Dit betreft een meerjarige reeks die toegevoegd wordt aan de Rijksbijdrage Wsw. De bedragen in de reeks lopen af met de afbouw van de Wsw. In 2023 gaat het om

een bedrag van circa € 26,6 miljoen landelijk. De compensatie wordt bij de ontwerpbegroting 2024 van het Rijk overgeheveld naar het gemeentefonds en de verdeling wordt opgenomen in de septembercirculaire 2023.

2.10 Stelpost nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda jeugd

Zie de toelichting bij 1.14 Jeugdzorg.

2.11 Aframen stelpost kwaliteitsborging bouw (tot en met 2026)

Op basis van de meicirculaire 2022 is vorig jaar abusievelijk een structurele stelpost gemeentefonds opgenomen voor de Wet kwaliteitsborging bouw. Echter nu blijkt dat de middelen maar tot en met 2026 in het gemeentefonds beschikbaar zijn gesteld. Dit betekent dat de stelpost wordt gecorrigeerd voor de jaren 2027 e.v. (voordeel bijna € 37.000).

2.12 Uitstel beschermd wonen

De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen, eerder voorzien voor 1 januari 2024, is *wederom* met een jaar uitgesteld. De nieuwe streefdatum voor invoering is nu 1 januari 2025. Als centrumgemeente was Enschede verantwoordelijk voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de gemeenten Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal. Vanaf 2022 zijn al deze gemeenten zelf verantwoordelijk voor beschermd wonen, maar hebben ze afgesproken om de bovenlokale samenwerking op het gebied van beschermd wonen te blijven voortzetten.

Vooralsnog ramen wij door het uitstel in 2024 een teruggave van € 850.000, net zoals in 2023 (23-ZB-6.11 Zomerbrief 2022-2026).

3. Overige kleine mutaties

Er zijn kleine taakmutaties in de gemeentefondsuitkering, die we niet afzonderlijk muteren in de gemeentebegroting.

4. Geraamde stelposten als (verwachte) inkomsten gemeentefonds

4.1 Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg

Zie de toelichting bij 1.14 Jeugdzorg

4.2 BTW compensatiefonds (BCF)

Het BCF-plafond bedraagt voor gemeenten circa € 3,7 miljard in 2022. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Het plafond muteert jaarlijks met het accrespercentage, maar door de bevrozing van het accres in 2022 tot en met 2025 is het plafond in die jaren ook **gefixeerd**. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de afrekening. In de septembercirculaire 2022 is een voorschot voor het jaar 2022 van bijna € 321 miljoen (landelijk) verstrekt. Gemeenten hebben iets meer gedeclareerd bij het BCF, waardoor de ruimte onder het plafond voor 2022 bijna € 318,0 miljoen bedraagt. Hierdoor bedraagt de afrekening voor het jaar 2022 bijna € 3 miljoen en voor Hengelo bijna € 15.000 nadelig (zie 1.3 BTW-compensatiefonds afrekening 2022).

Stelpost BTW-compensatiefonds

De ruimte onder het plafond *kan* ook structureel worden doorvertaald in de (meerjaren)begroting. De ramingen *mogen* dan maximaal gelijk zijn aan de afrekening van 2022, een macro bedrag van bijna € 318 miljoen (landelijk) in alle jaren. Voor Hengelo gaat het dan om circa € 1,56 miljoen vanaf 2024. Gelet op het feit dat de **financiële** situatie van gemeenten vanaf het ravijnjaar 2026 niet rooskleurig is, verwachten wij dat gemeenten behoudender worden met het plegen van investeringen. Het beroep op het BTW compensatiefonds ten opzichte van de afgelopen jaren wordt minder. Wij stellen voor om deze ruimte onder het plafond volledig te ramen als stelpost BTW compensatiefonds. Dit is toegestaan in het kader van het provinciaal toezicht.

2. Financieel effect meicirculaire 2023 gemeentefonds

De financiële effecten voor de begrotingsjaren 2023-2027 zijn verwerkt in het financieel overzicht in paragraaf 5.9.3 van deze Zomernota. Het financieel effect voor het begrotingsjaar 2023 is € 816.000 nadelig. De mutaties voor het jaar 2023 zijn in de (begroting)verzamelwijziging over de Zomernota verwerkt.

Voor de jaren 2024-2027 is het financieel effect:

	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal financieel effect meicirculaire 2023: ¹	-816	2.161	968	674	872

1 - = nadeel; bedragen (* € 1.000)

De mutaties voor de jaren 2024-2027 worden verwerkt in de Beleidsbegroting 2024-2027.

Indien we geen rekening hadden gehouden met de stelpost BTW compensatiefonds dan zou het financieel financieel perspectief van de meicirculaire 2023 er als volgt hebben uitgezien:

	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal financieel effect meicirculaire 2023: ¹	-816	2.161	968	674	872
4.2 Stelpost BTW compensatiefonds (BCF)	0	-1.559	-1.559	-1.559	-1.559
Totaal financieel effect meicirculaire 2023 indien we geen rekening houden met de stelpost BCF:	-816	602	-591	-885	-687

1 - = nadeel; bedragen (* € 1.000)

3. Overige ontwikkelingen

3A. Energietoelage 2023

Voor 2023 is door het Rijk besloten om in 2023 nogmaals € 1.300 aan de mensen met een laag inkomen uit te keren om hen te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening. Om huishoudens in 2022 nog beter te ondersteunen, heeft het kabinet gemeenten de mogelijkheid gegeven om € 500 miljoen hiervan al in 2022 uit te keren. De resterende € 900 miljoen zal niet, zoals oorspronkelijk voorgenomen, via de algemene uitkering worden verdeeld, maar via een decentralisatieuitkering vanwege een gewijzigde verdeelsleutel waarbij bij de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk een bedrag van € 25 miljoen is overgeboekt naar de begroting van het ministerie van SZW als vangnet voor gemeenten waar het bedrag uit de verdeelsleutel voor 2023 achteraf ontoereikend blijkt. De verdeling van de resterende € 875 miljoen wordt bekend gemaakt in de septembercirculaire 2023, aannemende dat dan de juridische grondslag voor de uitkering is geregeld. Daarna keren wij als gemeente het bedrag uit aan de mensen die er recht op hebben.

3B. Nieuwe financieringssystematiek

Vanaf 2026 is er voor gemeenten structureel zo'n € 3 miljard (landelijk) minder beschikbaar voor het uitvoeren van gemeentelijke taken. Een dergelijke daling van € 3 miljard in 2026 heeft een groot effect op de ambities en het voorzieningenniveau binnen gemeenten. Het tekort van € 3 miljard loopt na 2026 nog veel harder op.

Oorspronkelijk was dit bijna € 4 miljard in 2026, maar in de septembercirculaire 2022 van het gemeentefonds heeft het Rijk bijna € 1 miljard incidenteel toegevoegd aan het gemeentefonds. De bijna € 1 miljard is nu structureel gemaakt (zie ook onderdeel 1.4a in deze bijlage), o.b.v. Voorjaarsnota 2023 van het Rijk, voor gemeenten met ingang van 2027. Dit lost het financiële gat vanaf 2026 niet op voor gemeenten. Het accres was voor 2026 al eerder flink neerwaarts bijgesteld door eenzijdig ingrijpen van het Rijk (o.b.v. de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds).

Met ingang van 2027 wil het Rijk een nieuwe financieringsystematiek invoeren. Deze index is eenzijdig door het Rijk (o.b.v. De Voorjaarsnota 2023) ingevoerd en niet in een Bestuurlijk overleg met de VNG afgetikt. Deze nieuwe systematiek gaat uit van de index 'bruto binnenlands product' (bbp). Deze index biedt vanaf 2027 te weinig vergoeding voor het opvangen van volume-ontwikkelingen (bijv. autonome groei van zorgtaken), loon- en prijscompensaties, etc. Deze nieuwe index sluit veel slechter aan bij de loon- en prijsontwikkelingen van de gemeentelijke kosten dan de huidige methodiek van lpo-accessen (lpo=loon- en prijsontwikkelingen). In de nieuwe systematiek wordt gekeken naar de historische ontwikkeling van het bbp om tegemoet te komen aan stabiliteit en zekerheid en niet aan de actualiteit van de kostenontwikkeling van gemeenten.

Op basis van de huidige methodiek ('trap op-trap af') komt de gemeente Hengelo jaarlijks al tekort voor loon- en prijsontwikkelingen (zie 23-FP-9.2). Echter de huidige systematiek sluit beter aan op de actualiteit. Ook staan we aan de vooravond van de uitvoering van grote maatschappelijke opgaven. Dit in ogenschouw nemend dan zijn we beter gebaat bij een methodiek die aansluit bij de actualiteit voor de loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. Alom de structurele overheidsfinanciën komen nog verder onder druk te staan met de nieuwe methodiek die het Rijk (eenzijdig) wil invoeren met ingang van 2027. Een goede onderbouwing van deze systematiek door het Rijk ontbreekt in de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk.

Om meer armslag te krijgen voor gemeenten is er mogelijk sprake van een verruiming van het (lokale) belastinggebied. Deze verruiming van het belastinggebied mag niet leiden tot lastenverzwaring voor de inwoners zonder dat daar een hoger voorzieningenniveau tegenover staat. Ook vinden we het in deze 'dure' tijd niet acceptabel om de tarieven proportioneel *extra* te verhogen voor de inwoners, omdat het Rijk de gemeenten met ingang van 2026 niet voldoende (structureel) compenseert en de inwoner dan 'het kind van deze rekening wordt'. Daarnaast is de kans dat deze mogelijke verruiming per 2026 ingevoerd kan worden erg klein.

Door het kabinet is echter niet aangegeven op welke beleidsterreinen minder inzet wordt verwacht van gemeenten. Het afgelopen jaar was eerder sprake van het tegenovergestelde: met regelmaat werd een beroep gedaan op de daadkracht en oplossingsgerichtheid van gemeenten om ingewikkelde maatschappelijke problemen aan te pakken.

Het VNG-bestuur heeft inmiddels besloten tot het instellen van een Taskforce Taken en Middelen Gemeenten die in kaart moet brengen hoe bestaande en nieuwe taken zich verhouden tot de structurele middelen. Deze Taskforce wordt ondersteund door een onderzoeksbureau. De uitkomsten van dit onderzoek met gedegen analyses zal mede bepalend moeten zijn voor de (vervolg)strategie van de VNG en G40 naar het Rijk. Ook zal er nog een stevige lobby naar het Rijk moeten worden gevoerd om de opschalingskorting te schrappen (€ 975 miljoen landelijk in 2026; circa € 4,8 miljoen voor Hengelo).

Er is op basis van de meicirculaire 2023 nog steeds sprake van de ravijnjaren 2026 en 2027 (e.v.). We weten als gemeenten nog steeds niet waar we aan toe zijn, zoals de definitieve uitwerking van de financieringssystematiek moet nog plaatsvinden en de mogelijke uitbreiding van het belastinggebied. Dit belemmert gemeenten om daadkrachtig de maatschappelijke opgaven en de reguliere taken uit te voeren. Het opschorten van de reeds eerder gesloten akkoorden of nog nieuwe af te sluiten akkoorden tussen Rijk-VNG zal een pressiemiddel kunnen zijn totdat er structureel voldoende (rijks)middelen voor gemeenten zijn.

10.4 Stand van zaken

transformatieplan sociaal domein

In deze bijlage geven wij een eerste stand van zaken over het uitvoeringsprogramma (eerste vier maanden 2023). En gaan wij in op het proces dat wij tot nu toe hebben doorlopen om te komen tot een duurzame informatievoorziening. Een informatievoorziening die wij nog moeten opbouwen en een datavoorziening die wij nog moeten inrichten. Dat gaat niet van vandaag op morgen. Wij verwachten bij elk volgend P en C-product meer informatie te kunnen verstrekken.

De gemeente Hengelo heeft behoefte aan sturing en 'grip' op de financiële en maatschappelijke effecten in het sociaal domein. Goede informatievoorziening helpt ons in het zo snel mogelijk bijsturen, efficiënter werken en grotere problemen en/of duurdere zorginzet voorkomen. Dat vraagt informatie over feiten en cijfers (kwantitatief) maar ook informatie over de beleving van inwoners, medewerkers en partners (kwalitatief). Daarbij stellen wij ons wel de vraag in welke mate wij invloed hebben. Het sociaal domein is een dynamische wereld met veel externe invloeden.

Idealiter start de sturing in de uitvoering. Daar waar kwetsbare inwoners geholpen worden door professionals en vrijwilligers en waar een juiste informatievoorziening de dienstverlening kan verbeteren.

Ieder heeft zijn eigen stukje verantwoordelijkheid in de transformatie en daarop stemmen wij de informatievoorziening af. De informatievoorziening in de P en C producten zijn op hoofdlijnen en gaan vooral over de koers van de transformatie, de beweging die wij in gang zetten en het effect daarvan op de inwoners. Uiteraard is er veel meer informatie die 'eronder' zit. Deze gebruiken wij voor de bijsturing binnen (en buiten) de organisatie.

Stand van zaken uitvoeringsplan

De eerste maanden van 2023 hebben in het teken gestaan van:

- Het opstarten van de 25 activiteiten, verdeeld over de vier actielijnen. Dat wil zeggen het formuleren dan wel aanscherpen van de opdrachtbeschrijvingen en het inrichten van de governance. Het merendeel van de activiteiten wordt vormgegeven binnen het proces en conform planning van de verwerving van zorg- en welzijnsdiensten (zie volgende bullit). Andere activiteiten vinden 'los' daarvan plaats en worden soms al uitgevoerd. Denk daarbij aan de aanbesteding van de huishoudelijke ondersteuning, Reablement Powerfull ageing (samen met een inwoner werken aan herstel van zijn of haar zelfredzaamheid om zo onafhankelijk mogelijk te zijn van ondersteuning en hulpmiddelen) en Aanvragen 2.0 (vereenvoudigen van digitaal aanleveren van gegevens zodat het gesprek over de aanvraag soepeler en meer doelgericht verloopt). Er zijn ook activiteiten die nog geconcretiseerd moeten worden. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de afhankelijkheid en/of volgorde van andere activiteiten. Dan wel van gesprekken met inwoners, partners en collega's die moeten leiden tot meer concretisering.
- Wij zijn direct gestart met de voorbereiding voor de lokale verwerving van zorg- en welzijnsdiensten (per 1 januari 2025). Na een eerste informatiesessie over ons transformatieplan (met 150 partners), hebben wij in vier bijeenkomsten zo'n 80 partners gesproken over de inhoudelijke koers uit het transformatieplan en het boogde zakelijk partnerschap. De gedachte achter de transformatie en het zakelijk partnerschap wordt gedragen. Terugkijkend op deze 'marktconsultatie' en kijkend naar de denkslagen die wij als gemeente en aanbieders van zorg- en welzijnsdiensten moeten maken, hebben wij het proces van verwerven opnieuw uitgelijnd, waarbij de deadline van 1 januari 2025 niet verschuift. Wij hebben de consultatiefase verlengd tot en met het 2e kwartaal 2023, zodat de opdracht voor en door aanbieders goed kan worden uitgewerkt. Daarmee zijn wij ook tegemoetgekomen aan de wens van aanbieders. De gemeenteraad is hierover in mei jl. geïnformeerd. Met de input van de consultatiefase stellen wij in het 3e kwartaal een inkoopdocument op waarin wij de inhoud van de opdracht uitwerken en volgend daarop (vorm volgt inhoud) de vorm die wij kiezen voor de verwerving en de eisen die wij daaraan stellen. Met de gemeenteraad is afgesproken dat wij ze hierover ook informeren.
- Wij zijn een proces gestart waarbij wij stakeholders (trekkers, opdrachtgevers, management, bestuurders) hebben gevraagd hun ideale informatievoorziening in kaart te brengen. Per activiteit en per gremium (uitvoering, management, bestuur) zijn wij de informatievoorziening aan het uitwerken. Meer over het proces en inhoud hiervan, zie hieronder.

- Met betrekking tot het wijkgericht werken wordt op dit moment gewerkt aan het vertalen van uitgangspunten in gedeelde beelden en taal (gemeentebreed, niet alleen voor het sociaal domein). Binnen actielijn 1 wordt de basis voor het wijkgericht werken goed opgepakt in het project Sociale basis versterken, in nauwe samenhang met spoor a van de bestuurlijke opdracht wijkgericht werken en het participatietraject vanuit de omgevingsvisie. Dit moet leiden tot een beeld wat er in de verschillende wijken al aanwezig is en hoe we dit met onder meer inwonersinitiatieven verder kunnen versterken.

Proces duurzame informatievoorziening

Om op een duurzame wijze meer grip te krijgen in het sociaal domein is de gemeente Hengelo een 'bottom up' proces gestart met de bedoeling om meer mensen structureel meer met data te laten doen. Wij zetten in op twee sporen:

1. Het doorontwikkelen van informatieproducten zodat dit goed aansluit op de behoefte van de genoemde stakeholders (databekwaamheid, kennisuitwisseling, visualisatie en dashboards);
2. Faciliteren van een data-gedreven cultuur. Ofwel, hoe gaan de stakeholders om met de informatieproducten (verandervermogen, rollen en verantwoordelijkheden, datamindset, gedrag, rituelen en datahelden).

Wij zoomen dus niet alleen in op de informatieproducten sec, maar besteden ook aandacht aan hoe wij om gaan met informatieproducten. Want wij kunnen de data- en informatievoorziening nog zo goed op orde hebben, alles valt of staat met het gebruik ervan.

In 2023 leggen wij daarvoor de basis en die zal de komende jaren verder ontwikkeld worden. Wij willen dit op organische manier opbouwen, samen met onze partners.

Wij gaan, in aanvulling op wat wij nu al meten, in beeld brengen hoe de verschuiving binnen het sociaal domein plaats vindt. Of de sociale basis wordt versterkt, de basisondersteuning door wordt ontwikkeld en de maatwerkondersteuning wordt verminderd. Kortom, of er zich een verschuiving voordoet in de piramide zoals wij die hebben beschreven in het transformatieplan. Daarbij besteden wij aandacht aan ervaringen van en effect voor onze inwoners.

Wij ontwikkelen daarvoor verschillende visualisaties en dashboards die de verschuiving in de piramide moeten ondersteunen. Daarbij kunnen wij ons voorstellen dat de transformatie maakt dat wij wijzigingen aanbrengen in de doelstellingen en indicatoren zoals die op dit moment worden opgenomen in de Beleidsbegroting en Jaarstukken. Wij zullen ze matchen met de informatieproducten die uit bovengenoemd proces voortkomen.

10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte

Kapitaalgoederen

De gemeente heeft een groot vermogen geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in de openbare ruimte, zoals wegen, riolering, groen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het wonen, werken, winkelen en recreëren. Onderhoud is noodzakelijk vanuit de zorgplicht voor de veiligheid van alle gebruikers. Maar, ook moeten de financiële middelen geregeld zijn voor de vervangingen van deze kapitaalgoederen. In de Kadernota 2021-2024 werd al een begin gemaakt met de presentatie van de verschillende investeringen en de gevolgen daarvan. Dit proces wordt jaarlijks geactualiseerd.

Investeringen

In het verleden zijn veel investeringen betaald met incidentele middelen. Deze incidentele middelen waren onder andere de grondexploitaties (wijken als Hasseler Es, Groot Driene), subsidies vanuit het Rijk of Provincie, gelden vanuit zgn. "Quick-wins" van de Regio of de algemene reserve. De gedane investeringen zijn niet opgenomen als af te schrijven kapitaal in de begroting. Dit was de systematiek vóór 1-1-2017.

Aanpassingen van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) per 1-1-2017 hebben tot de volgende wijzigingen in de sfeer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte geleid:

- Kosten voor achterstallig onderhoud dienen ineens ten laste van de exploitatie te worden gebracht;
- De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd.

Activeren en afschrijven

Kosten van levensduur verlengende renovaties en/of (vervangings-)investeringen in de openbare ruimte die het gebied een vernieuwende functie geven (bijv. reconstructies/herinrichtingen), worden geactiveerd en afgeschreven. Hierbij kan gedacht worden aan het vervangen van complete brugdekken of het gehele civieltechnische kunstwerk. Ze leiden namelijk tot een substantiële levensduurverlenging van het actief als geheel.

Onderhoud

Het is niet toegestaan kosten van onderhoud te activeren en vervolgens af te schrijven. Onderhoud is niet levensduur verlengend, maar dient om het actief gedurende de levensduur in goede staat te houden en wordt daarom niet geactiveerd. Onderhoud wordt uit de jaarlijkse exploitatiebudgetten bekostigd.

Kapitaallasten investeringen kapitaalgoederen openbare ruimte

Voor de kapitaalgoederen wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, verkeersregelinstallaties, openbaar groen en straatmeubilair is berekend wat de structurele kapitaallasten worden van investeringen in deze kapitaalgoederen. Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren voor de periode van de voorliggende Zomernota. In deze Zomernota zijn de cijfers geactualiseerd en is er een jaarschijf toegevoegd.

Wegen

De inventarisatie heeft opgeleverd dat er diverse wegen in Hengelo zijn die aan complete vervanging toe zijn. Voor asfaltwegen geldt hier dat zowel de asfaltlagen als de funderingen opnieuw moeten worden aangelegd. Voor wegen en trottoirs met elementenbestrating geldt dat de elementen vervangen moeten worden.

Openbare verlichting

De openbare verlichting in Hengelo is grotendeels per buurt of per wijk aangelegd. In de oudere wijken staat de verlichting al vele jaren en is aan het einde van de levensduur. Door ook praktijkproeven uit te voeren is bevestigd dat in delen van wijken de lantaarnpalen met armaturen aan vervanging toe zijn.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken zijn bruggen, duikers en viaducten. Op diverse plaatsen in Hengelo moeten deze vervangen worden. De kosten voor onderhoud worden te groot en de civiele kunstwerken zijn aan vervanging toe.

Groen

In de komende jaren dient het openbaar groen in een aantal oudere wijken vervangen te worden. Hier kan niet meer worden volstaan met alleen het onderhoud zoals maaien en onkruidbeheersing. Het openbaar groen is uitgegroeid en is op het eind van de levensduur. Het dient volledig te worden vervangen.

Straatmeubilair

In eerdere bezuinigingsrondes is er bezuinigd op straatmeubilair. Een deel van de prullenbakken en banken die aan vervanging toe waren zijn weggehaald en niet teruggekomen. Toch staan er nog veel voorzieningen in de openbare ruimte. Banken en prullenbakken worden ook nog veelvuldig gebruikt. Tevens wordt vanuit het hondenbeleid nog combibakken voor hondenpoep en afval geplaatst. Dit is zo opgenomen in het vigerend beleid. Jaarlijks zou een deel van het areaal vervangen moeten worden. Dit is opgenomen in de tabel.

Verkeersregelinstallaties

De verkeersregelinstallaties zijn een belangrijk onderdeel in de wegeninfrastructuur. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de wegen, maar ook voor de verkeersveiligheid. Hierbij is doorstroming van het verkeer een belangrijk aspect. In de voorgaande begrotingen waren daarom al jaarlijks vervangingsinvesteringen opgenomen. We proberen waar mogelijk deze investeringen te combineren met andere reeds lopende projecten om overlast te voorkomen.

De investeringen voor de planperiode 2024-2027 leiden tot de volgende kapitaallasten:

Investeringen gefaseerd :	Jaar van Inv	Totale investering	Bijdrage / dekking	Netto investering	Kap Istn 2024	Kap Istn 2025	Kap Istn 2026	Kap Istn 2027
Landmansweg + Verlengde Polluxweg	2024	975.000		975.000	488	33.475	33.443	33.410
*Breemarsweg (Boekelose weg - Oelerweg)	2024	2.350.000		2.350.000	1.175	80.683	80.605	80.527
Bergweg (Anninksweg - Mozartlaan)	2024	130.630		130.630	65	4.485	4.481	4.476
*Breemarsweg (kuipersdijk - Laan HvZ)	2024	1.425.000		1.425.000	713	48.925	48.878	48.830
Pentropsdijk / Nieuwe Grensweg (Zwawertsweg - Oldenzaalsestraat)	2025	625.000		625.000	-	313	21.458	21.438
Slachthuisweg-Turbinestraat-Generatorstraat-Transformatorhof	2025	1.700.000		1.700.000	-	850	58.367	58.310
Van Alphenstraat inclusief zijweg	2025	975.000		975.000	-	488	33.475	33.443
Deurningestraat (Roershoekpad -Bronforelstraat)	2025	1.075.000		1.075.000	-	538	36.908	36.873
Britanniëlaan - Scandinaviëlaan - Hesselerweg	2025	200.000		200.000	-	100	6.867	6.860
Willem de Mérodestraat - HC Pootstraat	2025	375.000		375.000	-	188	12.875	12.863
*Boekeloseweg ('t Loo - Breemarsweg)	2026	550.000		550.000	-	-	275	18.883
Boortorenweg (Twekkelerweg-Mensinkweg)	2026	600.000		600.000	-	-	300	20.600
*Wegtersweg (Slachthuisweg - Vosboerweg)	2026	3.350.000		3.350.000	-	-	1.675	3.350
*Twekkelerweg (F35 - Breemarsweg)	2026	1.675.000		1.675.000	-	-	838	1.675
Kalmar-Stavanger-Larvik-Topw-Roershoekpad	2026	1.300.000		1.300.000	-	-	650	1.300
Bornsestraat / Rondweg (Wilbertstraat - gem.grens Borne)	2027	5.925.000		5.925.000	-	-	-	2.963
*Achterhoekse Molenweg (Oude Bornseweg - Bornsestraat)	2027	925.000		925.000	-	-	-	463
Bornsedijk (Hagestein - gem.grens Dinkelland)	2027	900.000		900.000	-	-	-	450
Twekkelerweg / Strootweg (Enschedese Havenweg- gem.grens Enschede)	2028	1.475.000		1.475.000	-	-	-	-
Boekeloseweg kruising Boortorenweg	2028	1.075.000		1.075.000	-	-	-	-
Betonverhardingen; vervangen voegafdichtingen en voegen	2028	1.000.000		1.000.000	-	-	-	-
Oude Bornseweg (Achterhoekse Molenweg - H. Leefsmastraat)	2028	925.000		925.000	-	-	-	-
Bloemenbuurt	2024	284.645		284.645	142	9.773	9.763	9.754
Heraklesstraat	2024	74.200		74.200	37	2.548	2.545	2.543
Ikarosstraat	2024	34.490		34.490	17	1.184	1.183	1.182
Perseusstraat	2024	22.990		22.990	11	789	789	788

Investeringen gefaseerd :	Jaar van Inv	Totale investering	Bijdrage / dekking	Netto investering	Kap Istn 2024	Kap Istn 2025	Kap Istn 2026	Kap Istn 2027
Atalantestraat	2024	41.800		41.800	21	1.435	1.434	1.432
Goudenregenstraat	2024	104.500		104.500	52	3.588	3.584	3.581
Voetpaden Westermaat	2024	230.000		230.000	115	7.897	7.889	7.881
Voetpad vijver Kopenhagenlaan	2024	324.500		324.500	162	11.141	11.130	11.120
Weleveldstraat	2025	54.340		54.340	-	27	1.866	1.864
Kometenstraat	2025	62.700		62.700	-	31	2.153	2.151
Wegastraat	2025	47.030		47.030	-	24	1.615	1.613
Jacob Obrechtstraat	2025	73.150		73.150	-	37	2.511	2.509
Prestohof	2025	25.080		25.080	-	13	861	860
Wagnerstraat	2025	20.900		20.900	-	10	718	717
Moderatorhof	2025	61.660		61.660	-	31	2.117	2.115
Allegrohof	2025	50.160		50.160	-	25	1.722	1.720
Willem Pijperstraat	2025	62.700		62.700	-	31	2.153	2.151
Lentohof	2025	67.930		67.930	-	34	2.332	2.330
Landmansweg; van Landmansweg 178 tot Deurningerstraat	2026	111.000		111.000	-	-	56	3.811
Oude Postweg; gedeelte tussen Paganinilaan en Lepelaarstraat	2026	194.000		194.000	-	-	97	6.661
Achterhoekse Molenweg; Oude Bornseweg tot Bornsestraat	2026	134.660		134.660	-	-	67	4.623
Sloetsweg; van Sloetsweg 273 tot Oude Bornseweg	2026	207.020		207.020	-	-	104	7.108
Mesdagstraat; totaal	2026	93.930		93.930	-	-	47	3.225
Ferdinand Bolstraat	2027	31.350		31.350	-	-	-	16
Achterhoekse Molenweg	2027	31.350		31.350	-	-	-	16
Govert Flinckstraat	2027	20.900		20.900	-	-	-	10
Dr. A. Kuyperstraat	2027	20.900		20.900	-	-	-	10
Jan van Galenstraat	2027	47.030		47.030	-	-	-	24
Witte de Withstraat	2027	41.800		41.800	-	-	-	21
Cornelis Evertsenstraat	2027	47.030		47.030	-	-	-	24
Magdalenalaan	2027	67.930		67.930	-	-	-	34
Aleidastraat	2027	31.350		31.350	-	-	-	16
Berendinastraat	2027	104.500		104.500	-	-	-	52
TOTAAL WEGEN		32.358.155	-	32.358.155	2.999	208.661	397.828	468.671
Binnenstad West	2024	220.000		220.000	110	9.020	9.011	9.002
Noord	2024	80.000		80.000	40	3.280	3.277	3.274
Elsbeek	2024	34.000		34.000	17	1.394	1.393	1.391
De Noork	2024	33.000		33.000	17	1.353	1.352	1.350
Roershoek	2024	244.000		244.000	122	10.004	9.994	9.984
Vossenbeld Zuid	2024	185.000		185.000	93	7.585	7.578	7.570
Binnenstad Oost	2025	20.000		20.000	-	10	820	819
Klein Driene	2025	207.000		207.000	-	104	8.487	8.479
Berflo Es Noord	2025	123.000		123.000	-	62	5.043	5.038
Vossenbeld Noord	2025	375.000		375.000	-	188	15.375	15.360
Het Broek	2025	290.000		290.000	-	145	11.890	11.878
Berflo Es Zuid	2026	126.000		126.000	-	-	63	5.166
Veldwijk Zuid	2026	223.000		223.000	-	-	112	9.143
Bedrijventerr. Tw.Kanaal Zuid	2026	407.000		407.000	-	-	204	16.687
Bedrijventerr. Tw.Kanaal Noord I	2026	98.000		98.000	-	-	49	4.018
Kristenbos	2026	52.000		52.000	-	-	26	2.132
Europatunnel basis	2026	100.000		100.000	-	-	50	4.100
Europatunnel deco 'verbinding tussen zuid en centrum'	2026	300.000		300.000	-	-	150	12.300
Nijverheid Krabbenbosweg	2027	94.000		94.000	-	-	-	47
Nijverheid 3	2027	300.000		300.000	-	-	-	150
Vikkerhoek 2	2027	184.000		184.000	-	-	-	92
Tuindorp Zuid 1	2027	95.000		95.000	-	-	-	48

Investeringen gefaseerd :	Jaar van Inv	Totale investering	Bijdrage / dekking	Netto investering	Kap Istn 2024	Kap Istn 2025	Kap Istn 2026	Kap Istn 2027
Bedrijventerrein Twentekanaal	2028	355.000		355.000	-	-	-	-
Slangenbeek woonstraten Roershoek	2028	248.000		248.000	-	-	-	-
Slangenbeek Vossenbelt Zuid woonstraten 1	2028	333.000		333.000	-	-	-	-
Slangenbeek Vossenbelt Noord woonstraten 1	2028	640.000		640.000	-	-	-	-
TOTAAL OPENBARE VERLICHTING		5.366.000	-	5.366.000	398	33.144	74.872	128.029
4 houten bruggen Tijertsbeek	2024	249.000		249.000	125	8.549	8.541	8.532
2 houten vlonders Hesbeek	2024	55.300		55.300	28	1.899	1.897	1.895
12 bruggen Breemarsweg	2025	166.000		166.000	-	83	5.699	5.694
Wooldermeentunnel	2026	110.000		110.000	-	-	55	3.777
TOTAAL KUNSTWERKEN		580.300	-	580.300	152	10.531	16.192	19.898
Bovenhoek	2024	19.800		19.800	10	812	811	810
Het Broek	2024	44.800		44.800	22	1.837	1.835	1.833
Berflo Es Noord	2024	34.100		34.100	17	1.398	1.397	1.395
Prins Bernardplantsoen	2024	84.700		84.700	42	3.473	3.469	3.466
Hasseler Es, Coba Kellingstraat/Groen n.a.v. asfaltonderhoud	2024	27.500		27.500	14	1.128	1.126	1.125
Noord, Oldenzaalsestraat/Mozartlaan	2024	44.000		44.000	22	1.804	1.802	1.800
Slangenbeek, Het Broek, Arhusstraat/Oslostraat	2024	77.000		77.000	39	3.157	3.154	3.151
Woolde/Tulp/Ieliestraat	2024	44.000		44.000	22	1.804	1.802	1.800
Wilderinkshoek, Binnenhavenstraat	2024	16.500		16.500	8	677	676	675
Wortelopdruk vervanging divers	2024	150.000		150.000	75	6.150	6.144	6.138
Groenrenovatie Berflo Es	2024	495.000		495.000	248	20.295	20.275	20.255
Bartelinkshoek	2025	74.100		74.100	-	37	3.038	3.035
Hengelose es , Paul Pellastraat/Wilbertstraat/ Ruisdaelstraat/Old Ruitersborgh/Kastanjeplein/ Castorweg/Elzenstraat/	2025	44.000		44.000	-	22	1.804	1.802
Begraafplaats Oldenzaalsestraat groenvervanging	2026	172.400		172.400	-	-	86	7.068
Wethouder Kampstraat	2026	23.000		23.000	-	-	12	943
Leonardstraat	2026	23.000		23.000	-	-	12	943
Breemarsweg	2026	146.600		146.600	-	-	73	6.011
Jules Haeckstraat	2026	8.600		8.600	-	-	4	353
Ikarosstraat	2026	34.200		34.200	-	-	17	1.402
Christiaan Huygenslaan	2026	27.500		27.500	-	-	14	1.128
Willem de Clerqstraat	2027	20.700		20.700	-	-	-	10
Magdalenalaan	2027	107.800		107.800	-	-	-	54
Helenastraat	2027	31.600		31.600	-	-	-	16
Berflo Es, boekeloseweg/Alexanderstraat	2027	22.000		22.000	-	-	-	11
Hengelose Es, Suze Robertsonstraat/Govert Flinkstraat/Ferdinand Bolstraat/Achterhoekse molenweg/A. Kuyperstraat/Sweersstraat/Jan van Galenstraat/Witte de Withstraat/ Cornelis Evertsenstraat	2027	55.000		55.000	-	-	-	28
Wilderinkshoek, Wilderinkstraat/Berendinastraat/ Dorastraat/Nijverheid/Aleidastraat	2027	55.000		55.000	-	-	-	28
Oelerweg groenvakken rondom flats	2027	33.000		33.000	-	-	-	17
Wilderinkshoek	2028	33.000		33.000	-	-	-	-
Binnenstad oost, Steijnsdstraat/Bothastraat/ Cronjestraat/Herzogweg/Reitzstraat	2028	82.500		82.500	-	-	-	-
TOTAAL GROEN		2.031.400	-	2.031.400	519	42.592	47.552	65.298
Woolde, incl. straatmeubilair extensief gras	2024	88.830		88.830	44	6.011	6.005	5.999
Buitengebied noord en straatmeubilair extensief gras	2025	31.350		31.350	-	16	2.121	2.119
Buitengebied zuid en straatmeubilair extensief gras	2026	52.250		52.250	-	-	26	3.536

Investerings gefaseerd :	Jaar van Inv	Totale investering	Bijdrage / dekking	Netto investering	Kap Istn 2024	Kap Istn 2025	Kap Istn 2026	Kap Istn 2027
Berflo Es	2027	88.830		88.830	-	-	-	44
Molendijkhoek, Bovenhoek	2028	52.250		52.250	-	-	-	-
TOTAAL STRAATMEUBILAIR		313.510	-	313.510	44	6.027	8.152	11.698
Verkeersregelinstallaties 2024	2024	535.000	-317.494	217.506	109	14.718	14.703	14.689
Verkeersregelinstallaties 2025	2025	45.000		45.000	-	23	3.045	3.042
Verkeersregelinstallaties 2026	2026	55.000		55.000	-	-	28	3.722
Verkeersregelinstallaties 2027	2027	-		-	-	-	-	-
Verkeersregelinstallaties 2028	2028	95.000		95.000	-	-	-	-
TOTAAL VRI's		730.000	-317.494	412.506	109	14.740	17.776	21.453
Totaal investeringen gefaseerd		41.379.365	-317.494	41.061.871	4.221	315.694	562.372	715.046

Voor de planperiode 2024-2027 gaat het in totaliteit om een investeringsvolume van € 41,3 miljoen, waarvan € 317.000 dekking uit subsidies. De kapitaallasten zijn berekend over de netto-investeringen van € 41 miljoen. Deze lopen op van circa € 4.000 in 2024 tot circa € 715.000 in 2027.

Investerings gefaseerd :	Totale investering	Bijdrage / dekking	Netto investering	Kap Istn 2024	Kap Istn 2025	Kap Istn 2026	Kap Istn 2027
Totaal wegen	32.358.155	0	32.358.155	2.999	208.661	397.828	468.671
Totaal Openbare Verlichting	5.366.000		5.366.000	398	33.144	74.872	128.029
Totaal Kunstwerken	580.300		580.300	152	10.531	16.192	19.898
Totaal Groen	2.031.400		2.031.400	519	42.592	47.552	65.298
Totaal Straatmeubilair	313.510		313.510	44	6.027	8.152	11.698
Totaal VRI's	412.506	-317.494	412.506	109	14.740	17.776	21.453
Totaal investeringen gefaseerd	41.379.365	-317.494	41.061.871	4.221	315.694	562.372	715.046

De afgelopen jaren vonden geregeld noodzakelijke vervangingen plaats door de aanwending van een gedeelte van de onderhoudsbudgetten van de kapitaalgoederen. Op basis van ervaringscijfers vinden we het redelijk dat een deel van de onderhoudsbudgetten neerwaarts bijgesteld wordt om de nieuwe kapitaallasten te dekken. Dit is in voorgaande jaren geëffectueerd en in onderstaand overzicht weergegeven. Voor de volledigheid zijn in dit overzicht ook de kapitaallasten van investeringen van voor 2024 meegenomen.

Onderdelen	2024	2025	2026	2027
Totaal wegen	208.639	414.101	603.069	673.712
Dekking tbv kapitaalgoederen uit exploitatie onderhoud wegen	293.321	293.321	293.321	293.321
Totaal lasten Wegen	-84.682	120.780	309.748	380.391
Totaal openbare verlichting	69.770	102.448	144.109	197.198
Dekking tbv kapitaalgoederen uit exploitatie openbare verlichting	29.332	29.332	29.332	29.332
Totaal lasten Openbare Verlichting	40.438	73.116	114.777	167.866
Totaal kunstwerken	20.426	30.785	36.426	40.113
Dekking tbv kapitaalgoederen uit exploitatie kunstwerken	29.332	29.332	29.332	29.332
Totaal lasten Kunstwerken	-8.906	1.453	7.094	10.781
Totaal groen	40.649	82.683	87.603	105.310
Dekking tbv kapitaalgoederen uit DVO Gildebor	112.015	112.015	112.015	112.015
Totaal lasten Groen	-71.366	-29.331	-24.411	-6.704
Totaal straatmeubilair	15.449	21.416	23.527	27.058
Dekking tbv kapitaalgoederen				
Totaal lasten Straatmeubilair	15.449	21.416	23.527	27.058
Totaal VRI'S	93.992	108.531	111.474	115.058
Dekking tbv kapitaalgoederen uit reeds bestaande kredieten	69.979	69.933	69.933	69.933
Totaal lasten Verkeersregelininstallaties	24.013	38.598	41.541	45.125
Totaal lasten kapitaalgoederen	-85.054	226.032	472.276	624.516
	voordeel	nadeel	nadeel	nadeel

Per saldo is er in 2024 sprake van een voordeel van ca € 85.000. Het totaal van de inzet van budgetten (de neerwaarts bijgestelde budgetten uit de exploitatie) is hoger dan de totale kapitaallast. In 2025 slaat dit om in een nadeel van ca € 226.000 (oplopend tot € 625.000 in 2027).

Toekomst

In de overzichten zijn de geactualiseerde investeringen en de daaruit voortvloeiende lasten opgesomd voor de komende jaren. Dit zal een jaarlijks terugkerend onderdeel worden voor de integrale afweging in de Zomernota. Jaarlijks wordt bekeken of er wijzigingen zijn opgetreden in eerdere prioriteiten en er zal een laatste jaarschijf toegevoegd worden met vervangingsinvesteringen. Met de inventarisatie van de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen komen wij tegemoet aan de reële verwachting wat we noodzakelijk moeten investeren voor de periode van de voorliggende Zomernota.

10.6 4e Verzamelwijziging 2023 Zomernota

Volgt na vaststelling door de gemeenteraad (19 juli).

10.7 Amendementen en moties

(aangenomen amendementen en moties door de gemeenteraad worden hier na de raadsvergadering van 19 juli 2023 toegevoegd)

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Bijlage 2 - 4^e Verzamelwijziging 2023 over de Zomernota

De Zomernota 2023-2027 bestaat uit een voorstel tot aanpassing van de begroting 2023 en de kaders voor de begroting 2024-2027. De wijziging in 2023 is een begrotingswijziging die uw raad kan vaststellen. Deze wijziging, de 4^e verzamelwijziging 2023, bieden wij u aan.

We merken op dat u de cijfers in de begrotingswijziging op programmaniveau niet kunt vergelijken met de wijze waarop de mutaties zijn opgenomen in hoofdstuk 5 van de Zomernota. De reden hiervoor is, dat we in hoofdstuk 5 ontwikkelingen die in verschillende programma's landen voor de overzichtelijkheid bij elkaar hebben gehouden.

De begrotingswijziging kent wel de exacte onderverdeling naar de programma's.

Het is reglementair verplicht om de juiste mutatie per programma door uw raad te laten goedkeuren.

De accountant ziet hierop toe.

Pr. Nr.	Programma naam	Lasten per programma				Baten per programma				Resultaat van baten en lasten			
		Primitief	Na 3e wijziging	Zomernota (4e wijz.)	Na 4e wijziging	Primitief	Na 3e wijziging	Zomernota (4e wijz.)	Na 4e wijziging	Primitief	Na 3e wijziging	Zomernota (4e wijz.)	Na 4e wijziging
1	Veiligheid	9.836	9.836	457	10.293	88	88	0	88	-9.748	-9.748	-457	-10.205
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	11.112	11.218	-87	11.131	1.174	1.174	-118	1.056	-9.938	-10.044	-31	-10.075
3	Economie	5.835	5.835	54	5.889	4.643	4.643	-30	4.613	-1.192	-1.192	-84	-1.276
4	Onderwijs	11.011	11.130	1.393	12.523	3.133	3.287	1.280	4.567	-7.878	-7.843	-113	-7.956
5	Sport, cultuur en recreatie	27.506	27.923	3.530	31.453	6.528	6.541	1.974	8.515	-20.978	-21.382	-1.556	-22.938
6	Sociaal Domein	154.331	155.584	17.993	173.577	42.662	43.219	21.903	65.122	-111.669	-112.365	3.910	-108.455
7	Volkgezondheid en milieu	25.291	27.550	2.020	29.570	23.206	25.257	2.136	27.393	-2.085	-2.293	116	-2.177
8	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	30.759	31.212	229	31.441	28.635	28.783	0	28.783	-2.124	-2.429	-229	-2.658
9	Bestuur en ondersteuning	67.045	69.089	-7.770	61.318	228.743	231.192	5.113	236.305	161.698	162.104	12.883	174.987
Resultaat programma 1 t/m 9													
Totaal taakvelden		342.726	349.377	17.819	367.195	338.812	344.184	32.258	376.442	-3.914	-5.192	14.439	9.247
Toevoeging aan reserves		4.698	5.009	16.963	21.972				0	-4.698	-5.009	-16.963	-21.972
Onttrekking uit reserves						8.612	10.201	2.524	12.725	8.612	10.201	2.524	12.725
Resultaat na bestemming		347.424	354.386	34.782	389.167	347.424	354.385	34.782	389.167	0	0	0	0